

GILBERT K. CHESTERTON

PROSTOTA

OTCE

BROWNA

PŘELOŽIL ANTONÍN L. STŘÍŽ

MODRÝ KŘÍŽ

Mezi stříbrnou stuhou jitra a zelenou svíicí se stuhou moře loď doplula Harwichu a vypustila roj lidí jako much, mezi nimiž muž, kterého nám bude sledovati, nebyl nikterak význačný — ani nechtěl býti. Nic na něm nebilo v oči, kromě malé protivy mezi sváteční veselostí jeho odění a úřední vážností jeho obličeje. Jeho odění sestávalo z krátkého bledě šedého kabátu a bílé vesty a stříbrného slaměného klobouku s šedomodrou stužkou. Jeho hubený obličej byl proti tomu tmavý a vybíhal v krátkou černou bradku, jež se zdála španělskou a vybavovala na mysl alžbětinský nabíraný límec. Kouřil cigaretu s vážností zahaleče. Nic na něm neukazovalo, že ten šedý kabát přikrývá nabitý revolver, že bílá vesta přikrývá policejní lístek nebo že slaměný klobouk přikrývá jeden z nejmocnějších věhlasů evropských. Neboť byl to sám Valentin, šéf pařížské policie a nejproslulejší vyšetřovatel na světě; a přicházel z Bruselu do Londýna vykonat největší zatčení tohoto století.

Flambeau byl v Anglii. Policie tří zemí byla posléze velikému zločinci na stopě z Gentu do Bruselu, z Bruselu do Haagu v Holandsku, a počítalo se, že bude nějak těžiti z nezvyklosti a zmatku Eucharistického kongressu, který se tehdy konal v Londýně. Možná že cestuje co po-

mocný kněz nebo sekretář ve službách kongressu; ale ovšem Valentin nemohl míti jistoty o Flambeauovi; nikdo nemohl míti jistoty o Flambeauovi.

Už mnoho let tomu, co tento kolos zločinu náhle ustal udržovati svět v rozechvění; a když ustal, prý po smrti Rolandově, byl veliký klid na zemi. Ale ve svých nejlepších dnech (míním ovšem jeho nejhôrší) Flambeau byl zjevem tak statueskním a mezinárodním jako Kaiser. Téměř co ráno noviny ohlašovaly, že unikl následkú nějakého neobyčejného zločinu tím, že spáchal jiný. Byl Gaskoněc obří postavy a tělesně odvážný; a nejdívější povídky se vyprávěly o výbuších jeho athletického rozmaru; jak obrátil vyšetřujícího soudce vzhůru nohama a postavil ho na hlavu, aby „vyčistil jeho mysl“; jak běžel ulicí de Rivoli s policistou pod každou paží. O něm právě se říkalo, že své báječné síly tělesné obecně užíval na takové nekrvavé, ale přece nedůstojné scény; jeho vlastními zločiny byly hlavně zločiny geniálního a hromadného loupení. Ale každá jeho krádež byla téměř novým hřichem a byla by sama sebou vydala historii. To on vedl velikou Tyrolskou Mlékařskou Společnost v Londýně, bez mlékáren, bez krav, bez vozíků, bez mléka, ale s nějakým tisícem předplatitelů. Obsluhoval je tím prostým úkolem, že přenášel konve mléka ode dveří cizích lidí ke dveřím svých zákazníků. To on udržoval nezodpovědnou a důvěrnou korespondenci s mladou paní, jejíž celý vak dopisů byl zachycen, tou mimořádnou fintou, že své zprávy fofografoval v nepostížitelném zdrobnění na skleněné proužky mikroskopu. Mnohé však jeho experimenty se vyznačovaly pronikavou prostotou. Jednou prý přemalo-

val za mrtvé noci všechna čísla na ulici, aby zmátl jednoho chodce a chytil ho do pasti. Jest zcela zjištěno, že sestrojil přenosnou poštovní schránku a zavěšoval ji na rozích v tichých předměstích, aby do ní nachytil platebních poukázek od cizinců. Posléze bylo známo, že jest úžasný akrobat; přes mohutnost svého těla uměl skákat jako kobylka a mizeti ve vršcích stromů jak opice. Proto veliký Valentin, vydav se stopovat Flambeaua, byl si úplně vědom, že dobrodružné kousky se neskončí, když ho vypátrá.

Ale kterak ho vypátrati? O tom veliké ideje Valentinovy byly pořád v postupu kvašení.

Byla jedna věc, které Flambeau při všeliké své dovednosti v přestrojování nemohl zastríti, a to byla zvláštní výška. Kdyby Valentinovo bystré oko bylo postřehlo nějakou velikou ovocnářku nebo velikého granátníka nebo i obstojně velikou vévodkyni, byl by je na místě zatkl. Ale ze všech za celou cestu nikdo nemohl býti přestrojeným Flambeauem, o nic více než kočka může býti přestrojenou žirafou. O lidech na lodi již se byl ubezpečil, a lidí, jež postihl v Harwichu nebo cestou, bylo jistotně jen šest. Byl to malý železniční úředník, jedoucí na hlavní stanici, tři dosti malí trhoví zahradníci, jež přibral o dvě stanice později, a velmi malá vdova, jedoucí z malého městečka essexského, a maličký katolický kněz, přicházející z malé essexské vsi. Při tomto posledním Valentin se vzdal a téměř se zasmál. Malý kněz měl na sobě tolik podstaty těch východních sploštělců; měl tvář okrouhlou a nudnou jako norfolkský knedlík; oči měl prázdný jako severní moře; měl několik hnědých papírových balíčků, jichž nijak nemohl sesbírat. Eucharistický kongress vytáhl asi

mnoho takových stvoření z jejich místní nehybnosti, slepých a zmatených jako vykopnutí krtci. Valentin byl skeptik přísného stylu francouzského, i nemiloval kněží. Ale měl s nimi útrpnost, a tento by byl vyloudil útrpnost v každém. Měl veliký ošumělý deštník, jenž mu pořád padal na zemi. Nezdálo se, že by věděl, co bylo pravým účelem jeho zpátečního listku. Vysvětloval se hřbetem upřímností každému ve voze, že mu třeba opatrnosti, poněvadž nese věc z pravého stříbra „s modrými kameny“ v jednom svém hnědém papírovém balíčku. Jeho roztodivná směs essexské přihlouplosti se svatou prostotou ustavičně zajímala Francouze, až kněz přijel (nějak) do Tottenhamu se všemi svými balíčky a vrátil se pro svůj deštník. Při tomto vrácení Valentin ještě ukázal dobrou povahu a varoval ho, že není na to stříbro opatrný, když každému o něm povídá. Ale ať Valentin mluvil s kýmkoliv, slídl očima po čemsi jiném; vyhlížel pořád po každém, ať bohatém neb chudém, po muži nebo ženě, kdo byl nad šest stop; neboť Flambeau byl čtyři anglické palce nad šest stop.

V ulici Liverpoolské však vystoupil, bezpečně ve svědomí, že zločince dosavad nepropásl. Potom šel na Skotský Dvůr uspořádati svou situaci a zajištění si pomoc, kdyby jí bylo potřebí; potom si zapálil druhou cigaretu a dal se na dlouhou potulku ulicemi londýnskými. Když kráčel ulicemi a náměstími za Viktorií, náhle se zastavil. Bylo to hezké, klidné náměstí, typicky londýnské, plné nahodilé tichosti. Vysoké ploché domy kolem dokola jevily se zároveň zkvétajícími i neobydlenými; čtverec křoví uprostřed zdál se opuštěn jako zelený ostrůvek v Tichém oceánu. Jedna ze čtyř stran byla mnohem vyšší než ostatní, jako

podium; a linie této strany byla přetržena jednou z londýnských podivuhodných nahodilostí — restaurantem, jenž vyhlížel, jako by se byl zatoulal ze Soho. Byl to zjev nerozumně přitažlivý, se zakrslými rostlinami v hrncích a dlouhými pruhovanými roletami barvy citronově žluté a bílé. Stál zvláště vysoko nad ulicí a po londýnsku sláтанá rovná řada schodů s ulice vedla k průčelním dveřím, téměř jako hasičský záchranný žebř by vedl k oknu prvního poschodí. Valentin stál a kouřil před bledožlutými roletami a dlouho je pozoroval.

Nejneuvěřitelnější věcí na zázracích jest, že se přiházejí. Několik oblaků na nebi se skupí v okázalý útvar lidského oka. V krajině nějaké pochybné potulky vystoupí strom v přesném a důkladném útvaru otazníku. Toto dvojí jsem sám viděl v minulých několika dnech. Nelson umírá v okamžení vítězství; a člověk jménem Williams čirou náhodou zavraždí člověka jménem Williamsona, což zní jako nějaká vražda svého dítěte. Zkrátka jest v životě prvek skřítčí shodnosti, který lidem založeným na prose napořád uniká. Jak bylo vyjádřeno paradoxem Poeovým, moudrost spočívá na nenadálém.

Aristide Valentin byl bezedně Francouzem. A francouzská intelligence jest zvláštní a osamělá. Nebyl „myslícím strojem“; neboť toto jest hloupá fráse moderního fatalismu a materialismu. Jediným strojem jest stroj, protože nemůže mysliti. Ale on byl člověkem myslícím a zároveň člověkem přímým. Všech svých podivuhodných úspěchů, jež se podobaly čarování, dobyl klopotnou logikou, jasným a konvenčním francouzským myšlením. Francouzi elektrisují svět nikoli objevující paradox, ale vy-

nášejíce běžné obecné pravdy. Vedou všední pravdu tak daleko — jako ve francouzské revoluci. Ale právě proto, že Valentin chápal rozum, chápal meze rozumu. Jen člověk nic nevědoucí o motorech mluví o jejich pohybu bez petroleje; jen kdo nic neví o rozumu, mluví o rozumování bez silných nesporných prvních principů. V této věci neměl silných prvních principů. V Harwichu Flambeaua nezastihl; a byl-li vůbec v Londýně, mohl býti něčím od dlouhého pobudy na Wimbledonském Trhu do dlouhého ceremoniáře velikých hostin v Hotelu Métropole. V takovém stavu holé nevědomosti Valentin míval svoje vlastní hlediško a svoji metodu.

V takových příhodách spoléhával na nepředvídanost. V takových příhodách, když se nemohl bráti cestou rozumnou, chladně a pozorně se dával cestou nerozumnou. Místo aby šel na pravá místa — banky, policejní stanice, dostaveníčka — systematicky se pouštěl na místa nepravá; klepal na každý prázdný dům, obrátil každý měch na ruby, dával se každou alejkou zahrazenou křovím, chodil každou zátočinou, jež ho zbytečně odváděla s cesty. Obhajoval tohoto bláznivého postupu zcela logicky. Říkal, že míti vodítka jest nejhorší způsob; ale nemíti vůbec vodítka jest nejlepší, poněvadž tehdy právě jest naděje, že každá zvláštnůstka, která upoutala oko stíhatelovo, upoutala též oko stíhaného. Někde jest nezbytně třeba začítí, a jest lepší začítí zrovna tam, kde jiný by přestal. Coši na tom schodišti ku vchodu, cosi na klidnosti a uhlazenosti restaurantu dráždilo všecku vzácnou romantickou fantasií detektivovu a rozhodlo mu to, aby se pustil nazdařbůh,

Vykročil po schodech a zasedl ke stolu u okna a dal si přinést šálek černé kávy.

Bylo půl dopoledne a on ještě nesnídal; náčiní po snídani jiných, pozůstalé na stole, upamatovalo ho na jeho hlad; i poručil si ještě vejce na měkko a po té zamyslen sypal si do kávy bílého cukru, přemýšleje při tom o Flambeauovi. Vzpomínal si, jak Flambeau unikl jednou pomocí růžek na nehty a jednou hořícím domem; jednou maje platiti za neznámkové psaní a jednou lákaje lidi, by se šli dívat dalekohledem na kometu, která prý zničí svět. On měl svůj mozek za tak dobrý jako mozek zločincův, což bylo pravda. Ale plně si přiznával nevýhodu. „Zločinec jest tvůrčím umělcem; detektiv pouhým kritikem,“ pravil s kyselým úsměvem a zdvihal šálek kávy zvolna ke rtům a prudce jej pustil. Byl si do něho nasypal soli.

Díval se po nádobce, z níž byl vzal toho stříbrného prášku; byla to opravdu schránka na cukr; tak neklamně považovaná za cukr jako láhev šampaňského za šampaňské. Divil se, proč do ní dali soli; ohlížel se, jsou-li tam jaké orthodoxnější nádoby; byly tam dvě solničky, vrchovatě nasypané. Možná, že byla nějaká zvláštní moučka v těch solničkách. Lízl; byl to cukr. Tu se ohlédl po restauraci s občerstveným zájmem, uzří-li tam jaké jiné stopy té zvláštní umělecké choutky, jež dává cukr do solniček a sůl do cukřenek. Vyjma zvláštní cák jakési tmavé tekutiny na jedné bílé papírové stěně celá místnost jevila se čistou, útulnou a spořádanou. Zazvonil na číšníka. Když tento sluha prikvapil, rozcuchaných vlasů a očí poněkud kalných v tu časnou hodinu, detektiv (jenž nepohřešoval uznalostí k prostším formám vtípu) ho pobídl, aby ochut-

nal cukru a usoudil, odpovídá-li chvalné pověsti hotelu. Účinek byl, že číšník se náhle ušklíbl a probudil se z dřimot.

„Tuto skvostnou hru hrajete každé ráno se svými hostmi?“ ptal se Valentin. „Nemrzí vás takový šprým, zaměňovati sůl a cukr?“

Číšník, když mu tato ironie jasně vysvitla, zajíkávě ho ujišťoval, že závod zajisté nemá takového úmyslu, že to jest prazvláštní přehmat. Chopil cukřenku a díval se na ni, jeho tvář byla víc a více poplašena. Posléze se slušně omluvil a odkvapiv, za několik vteřin se vrátil s majetníkem. Majetník též zkoumal cukřenku a potom solničku; majetník též hleděl poplašen.

Náhle číšníku jako by se ještě více byl spletl jazyk návalem slov.

„Už vím,“ koktal horlivě, „už vím, to ti dva kněží.“

„Jací dva kněží?“

„Ti dva kněží, co vychrstli polévku na zeď.“

„Vychrstli polévku na zeď?“ opákoval Valentin, domnívaje se, že to jest nějaká podivná italská metafora.

„Ano, ano,“ pravil sluha rozčilen a ukazuje na tmavý cák na bílém papíře, „vylili ji tamhle na stěnu“.

Valentin patřil tázavě na majetníka, kterýž mu přicházel na pomoc s úplnějšími zprávami.

„Ano, pane, jest to věrná pravda; ačkoli nemyslím, že by to mělo něco s cukrem a se solí. Přišli dva kněží a jedli zde polévku velmi záhy, jakmile okenice byly sňaty. Byli to oba lidé velmi klidní a důstojní; jeden z nich zaplatil účet a vyšel; druhý, jenž se zdál vůbec zdlouhávějšího pohonu, omeškal se několik minut, sbíraje si své věci. Ale posléze šel. Jenže v tom okamžení, než vykročil na

ulici, rozvážně chopil svůj šálek, jenž byl jen zpola vylit, a chrst, vylil polévku na zeď. Byl jsem v zadní místnosti a číšník též; než jsem tedy vyběhl, spatřil jsem už toliko zeď postříknutou a lókál byl prázden. Není z toho zvláštní škody, ale byla to zatrolená nestydatost; a pokusil jsem se, zda bych jich dohonil na ulici. Ale byli už daleko; zahlédl jsem jen, že u nejbližšího rohu zabočili do Carstairské ulice.“

Detektiv byl na nohou, klobouk nasazen a hůl v ruce. Byl se již rozhodl, že v povšechné temnosti svého ducha vydá se prostě za prvním zvláštním prstem, který bude ukazovati; a tento prst byl dosti zvláštní. Zaplativ útratu a zařinčev skleněnými dveřmi za sebou, brzy zmizel v ohbí druhé ulice.

Měl štěstí, že i v takových horečných chvílích jeho oči zůstávaly chladny a bystry. Před jedním krámem cosi se mu kmitlo pouhým zábleskem; ale vrátil se, aby se podíval. Byl to krám drobného zelináře a ovocnáře, řada zboží byla vyložena volně ve vzduchu a prostě označena jmény a cenami. Ve dvou nejvíce vyčnívajících příhradách byly dvě hromádky pomorančů a ořechů. Na hromádce ořechů ležel lepenkový lístek, na němž bylo směle napsáno modrou křídou, „Nejlepší tangerské oranže, dva za penny.“ Na oranžích byl též jasný a určitý nápis „Nejemnější brasilské ořechy, 4 d. za libru.“ Pan Valentin si všiml těch dvou lístků a udeřilo ho, že se setkává s touto velesubtilní formou předešlého vtipu, a to poněkud brzy. Ukázal zarudlému ovocnáři, jenž hleděl jaksi zamračen vzhůru dolů ulicí, na tuto nepřesnost v jeho upozorněních. Ovocnář neřekl ani slova, ale prudce přeložil lístky, kam

náležely. Detektiv, opíraje se elegantně o svou hůlku, zpytoval dále krám. Posléze pravil: „Odpusťte mi, prosím, mou zjevnou nepovolanost, milý pane, ale rád bych vám dal otázku z praktické psychologie a z asociace idejí.“

Zarudlý kramář naň hleděl se zrakem hrozným; ale on hovořil dále vesele, máchaje holí:

„Proč,“ dodal, „proč ty dva lístky jsou nesprávně posazeny jako jezovitský klobouk, který přišel do Londýna na slavnost? Nebo nevyjadřují-li se jasně, jaká mystická asociace sdružuje ideu ořechův, označených za pomoranče, s ideou dvou kněží, jednoho velikého a druhého malého?“

Kupci vylezly oči z hlavy jako hlemýždi; na okamžik se podobalo, že se na cizince vrhne. Posléze vykřikl hněvivě: „Nevím, co vy s tím máte, ale jste-li jejich přítelem, povězte jim, že jim vzkazuji, že jim srazím jejich pitomé kotrby, farář nefarář, převrhnou-li mi ještě jablka.“

„Opravdu?“ ptal se detektiv, s velikou sympathií. — „Převrhli vám jablka?“

„Jeden z nich,“ pravil rozpálený kupec, „sesypal je všecka na ulici. Byl bych toho blázna chytil, ale měl jsem co sbírat.“

„Kudy se dali ti faráři?“ ptal se Valentin.

„Touto druhou cestou na levo a potom náměstím,“ pravil onen ochotně.

„Díky,“ odvětil Valentin a zmizel jako duch. Na druhé straně druhého náměstí našel strážníka a pravil: „Naléhavá věc, strážníku; neviděl jste dva kněze ve slaměných kloboucích?“

Policista se pod koží ztěžka rozchichotal. „Viděl, pane, a když se mne ptáte, jeden z nich byl opilý. Stál uprostřed cesty, ten spušťenec, ten — —“

„Kudy se dali?“ lapal Valentin.

Vlezli tam do jednoho z těch žlutých omnibusů,“ odpovéděl muž, „co jezdí do Hampsteadu.“

Valentin vytáhl svůj úřední lístek a pravil velmi rázně: „Zavolejte dva svoje lidi, ať jdou se mnou stíhat je,“ a přešel přes cestu s takovou nakažlivou energií, že těžký policista byl stržen až k mrštné poslušnosti. Za půl druhé minuty francouzský detektiv byl na protější dlažbě s inspektorem a jedním mužem v prostých šatech.

„Nuže, pane,“ začal onen, s usmívající se významností, „a co pak asi — —?“

Valentin náhle ukázal hůlkou. „Povím vám až na vrchu toho omnibusu,“ pravil, a šipkou se hnál a prosmykoval motanicí ve voze. Když všichni tři zadýcháni se vrhli na hoření sedadla žlutého vozu, inspektor pravil: „Čtyřikrát dříve bychom dojeli, kdybychom si byli vzali drožku.“

„Zcela správně,“ odvětil jejich vůdce klidně, „kdybychom jen měli poněti, kam jedeme.“

„Nuže, kam jedete?“ ptal se onen s úžasem.

Valentin kouřil zamračen několik vteřin; potom spouštěje cigaretu, pravil: „Víte-li, co člověk dělá, jděte před ním; ale máte-li uhodnouti, co dělá, držte se za ním. Toulejte se, když on se toulá; zastavujte se, když on se zastavuje; cestujte tak zvolna jako on. Tehdy uvidíte, co on viděl, a budete jednati, jak on jednal. Vše, co můžeme, toť udržeti své oči na vidličkách pro nějakou zvláštnost.“

„Jakou zvláštnost míníte?“ ptal se inspektor.

„Jakoukoli zvláštnost,“ odvětil Valentin a pohroužil se v zarputilé mlčení.

Žlutý omnibus se plížil k severním ulicím, podobaje se docházejícím hodinám. Veliký detektiv už nic nevysvětloval, a možná že jeho příručí cítili tichou vzmáhající se pochybnost o jeho úloze. Možná že též cítili tichou vzmáhající se touhu po přesnídávce, neboť hodiny už dávno překročily pravidelnou dobu přesnídávky a dlouhé ulice severních předměstí londýnských zdály se natahovati z délky do délky jako nějaký pekelný teleskop. Byla to jedna z těch cest, na kterých člověk ustavičně cítí, že posléze dospěje konce všehomíra, a v tom objevuje, že jest teprve na začátku Tufnellského Parku. Londýn umíral ve špinavých krčmách a zakrnělých křovíčkách a po té nepochopitelně znova se rodil v skvělých vysokých ulicích a okázalých hotelech. Bylo to jako jízda třinácti rozdílnými vulgárními městy, jež by všecka spolu byla spojena. Ale ačkoli zimní šero již hrozilo ulici před nimi, pařížský detektiv seděl tiše a pozorně, dívaje se do ulic, jež se kmitaly s obou stran. Než přešli Camden Town, policisté bezmála usnuli, až náhle jako by se vymrštili, když Valentin vstal, udeřil tomu i onomu muži na rámě a zakřikl na řidiče, aby zastavil.

Potáceli se po schůdkách na ulici, nevědouce, proč byli se svého místa vyplašeni; když se ohlíželi po objasnění, spatřili Valentina, an vítězně ukazuje prstem na levou stranu ulice. Bylo to veliké okno, jež bylo částí dlouhého průčelí zlaceného palácového hostince; byla to část vyhrazená k důstojným obědům a označená nápisem „Restaurant“. Toto okno jako všecka ostatní v průčelí ho-

telu bylo z kaleného vzorkovaného skla; ale uprostřed něho byla vyražena veliká černá díra, jako hvězda v ledu.

„Posléze naše ukazovadlo,“ zvolal Valentin, máchaje holí; „to místo s proraženým oknem.“

„Jaké okno? Jaké ukazovadlo?“ ptal se jeho hlavní pomocník. „Což, jaký pak v tom důkaz, že to má něco s nimi?“

Valentin div že nerozbil své bambusky rozjitřením.

„Důkaz!“ zakřikl. „Bože dobrý, ten člověk hledá důkazu! Ovšem, dvacetkrát proti jedné se podobá, že to nemá s nimi *nic*. Ale co můžeme jiného? Nevidíte, že dlužno buď se dáti za nějakou divokou možnost nebo si lehnouti za pec?“ Rázoval do restaurace, a společníci jeho za ním, a brzy seděli u pozdního snídání za malým stolkem a dívali se na hvězdu z roztráštěného skla s vnitřní strany. Ale ani tehdy jich to valně nepoučovalo.

„Rozbilo se vám okno, jak vidím,“ pravil Valentin sklepníku, když platil útratu.

„Ano, pane,“ odpověděl sluha shýbaje se čile po drobných, k nimž Valentin mlčky přidal pořádný příštipce. Číšník se vzpřimil s jemným, ale neklamným oživením.

„Ah, ano, pane,“ pravil, „velmi zvláštní věc, tohle, pane.“

„Opravdu? Povězte nám o tom,“ pravil detektiv s ne-
dbalou zvědavostí.

„Tož přišli sem dva lidé černě odění,“ pravil číšník; „dva z těch cizích farářů, kteří se nyní potulují městem. Poručili si laciné a klidné malé snídání a jeden z nich zaplatil a vyšel. Druhý právě vycházel za ním, když jsem se podíval ještě na své vrácené drobné a shledal, že mi za-

platil přes třikrát víc. „Hle,“ pravím hostu, jenž skorem byl už ze dveří, „přeplatil jste.“ „Oh,“ praví on chladně, „přeplatil?“ „Ano,“ jářku, a sbírám účet a ukazuji mu jej. Nuže, bylo to na dohodnou.“

„Co tím míníte?“ ptal se jeho dotazovatel.

„Nuže, bych přísahal na sedm Bibli, že jsem na ten účet napsal 4 šillingy. Ale nyní jsem viděl, že jsem napsal 14, černé na bílém.“

„Nuže?“ zvolal Valentin, pohybuje se zvolna, ale shorícima očima, „a potom?“

„Farář vycházejí praví zcela jasně a klidně: „Lituji, že vám matu počty, ale bude tím zaplaceno za okno.“ „Za jaké okno?“ pravím. „Za to, jež rozbiji,“ praví on a deštníkem prorazil tu prokletou tabuli.“

Všichni tři pátratelé vykřikli, a inspektor pravil do vousů: „Jsme za uprchlími pomatenci?“ Sklepník vyprávěl dál, s jakousi zálibou k tomu směšnému příběhu:

„Tak jsem z toho tu chvíli zpitoměl, že jsem nemohl nic. Ten člověk vyšel a dohonil svého přítele zrovna za rohem. Potom šli tak rychle Volskou ulicí, že jsem jich nemohl doběhnouti, ač jsem běžel nálevnou, abych jich dohonil.“

„Volská ulice,“ pravil detektiv a vyrazil tou ulicí tak rychle jako ta zvláštní dvojice, již stíhal.

Cesta je nyní vedla ulicemi z holých cihel jako tunely, ulicemi, v nichž bylo málo světla i málo oken; ulicemi, jež se zdály po celé čáře z prázdných zadních štítů. Tmělo se víc a víc a ani londýnským policistům nebylo snadno uhodnouti na určito směr, kterým jdou. Inspektor však si byl dosti jist, že eventuelně vyjdou na některé straně Ham-

psteadského kopce. Náhle vyčnívající a plynem osvětlené okno protrhlo modré přitmě jako volooká svítlna; a Valentin se zastavil před malým cukrářským krámem. Chvíli se rozmýšlel a po té vstoupil; stál mezi pestrými barvami cukroví s úplnou vážností a kupoval třináct čokoládových cigar s jistou pečlivostí. Zřejmě se chystal začít, ale nebylo potřebí.

Hranatá obstarle mladá krámská pozorovala jeho elegantní vzezření s číře automatickým prohlížením; ale když viděla dveře za ním zataraseny modrou uniformou inspektorovou, její oči jako by byly procitly.

„Oh,“ pravila, „přišel-li jste pro ten balíček, už jsem jej poslala.“

„Balíček!“ opakoval Valentin; a zase on se díval tázavě.

„Míním balíček, co tu zapomněl ten pán — ten důstojný pán.“

„Pro milosrdenství,“ pravil Valentin, nahýbaje se se svým prvním opravdovým vyznáním úlevy. „probůh, vypravujte nám, co se vskutku přihodilo.“

„Nuže,“ pravila žena poněkud rozpačitě, „ti kněží přišli, jest tomu asi půl hodiny, a koupili si mátových cukrátek a pohovořili něco a šli směrem ke Kopci. Ale za okamžení jeden z nich přiběhl do krámu a praví: ‚Zapomněl jsem tu ten balíček?‘ Já jsem hledala po celém krámě a nic jsem neviděla; i praví: ‚Nevadí; ale ukáže-li se, račte jej poslati poštou na tuto adresu,‘ a položil mi tu adresu a šilling za obstarání. A na mou věru, ač jsem myslela, že jsem všecko prohledala, našla jsem, že tu zapomněl hnědý papírový balíček, i poslala jsem jej na udané místo.“

Na adresu už se nepamatuji, bylo to kdesi ve Westminsteru. Ale poněvadž se to zdálo tak významno, myslela jsem, že snad policie proto přichází.“

„Ano, přichází,“ pravil Valentin zkrátka. „Jest Hampsteadský Kopec zde na blízku?“

„Přímou cestou čtvrt hodiny,“ pravila žena, „a vyjdele zrovna na prostranství.“ Valentin vyskočil z krámu a rozběhl se. Detektivové druhové brali se za ním váhavým klusem. —

Ulice, kterou šli, byla tak úzká a zavřena stíny, že když vyšli z nenadání na volný prostor a pod širé nebe, zarazilo je, že jest ještě tak světlý a jasný večer. Dokonalá klenba z paví zeleni přecházela mezi černajícimi stromy a tmavofialovými dálkami v zlato. Sálající zeleň byla dosti tmava, aby odrážela v křišťálových bodech tu a tam hvězdu. Vše, co zbylo z denního světla, leželo v zlatém svitu po okraji Hampsteadu a té populární doliny, jež slove Zdravím Údolím.

Ti, kteří užívají své prázdně na potulky touto končinou, nebyli ještě zcela zmizeli; několik párků sedělo beztvárně na lavicích; tu a tam opodál vykřiklo děvče v nějakém rozmachu. Skvělost nebe se zastírala a zatemňovala nad vznešenou všedností člověka; a stoje na úbočí a dívaje se údolím, Valentin uzřel před sebou to, čeho hledal.

Mezi černými a rozplývajícími se skupinami v té vzdálenosti byla jedna zvláště černá, jež se tolik nerozplývala — skupina dvou postav oděných po kněžsku. Ač se zdáli drobní jako mušky, Valentin poznal, že jeden z nich byl mnohem menší než druhý. Ač ten druhý byl shrben jako

učenec a pohybů nevýznačných, poznal, že byl vzrůstu nad šest stop. Zafal zuby a netrpělivě točil hůlkou. Zatím co vzdálenost se krátila a obě černé podoby se zveličovaly jako ve velikém mikroskopu, zpozoroval ještě něco jiného; něco, co ho zarazilo a přece čeho jaksi se nadál. Ať ten vysoký kněz byl kdokoliv, nebylo možno pochybovati o totožnosti toho malého. Byl to jeho přítel z vlaku harwichského, pařezovitý malý *curé* essexský, kterého byl varoval pro jeho hnědé papírové baličky.

Nuže co toho se týkalo, všechno se ukazovalo dosti určito a rozumno. Valentin se byl dověděl svým ranním zvidáním, že otec Brown z Essexu s sebou nese stříbrný kříž se safíry, památku povážlivé ceny, chtěje ji ukázati kterýmsi cizím kněžím na kongressu. To asi bylo to „stříbro s modrými kameny“; a byl asi v jízdě vlakem málo ostřílen. Nebylo tedy nic divného na tom, jestliže to, co objevil Valentin, Flambeau objevil též; Flambeau objevil všechno. Nebylo tudíž nic divného, uslyšel-li Flambeau o safírovém kříži, že se pokusil ukradnouti jej; to byla nejpřirozenější věc celé přirozené historie. A nadobro jistě nebylo nic podivného, užil-li na to Flambeau vůči takové nevinné ovci, jako tento človíček s deštníkem a baličky, svého zamilovaného způsobu. Byl to člověk, kterého každý mohl na provázku vésti na Severní Pól; nikterak nezaráželo, že herec jako Flambeau, oblečený za druhého kněze, mohl ho odvésti na Hampsteadský Kopec. Potud zločin se zdál dosti jasným; a detektiv lítoval kněze za jeho nemohoucnost, téměř však pohrdal Flambeauem, že se tak snížil, vyvoliv si žertvu, která tak snadno sedne na lep. Ale když Valentin přemýšlel o všem tom, co se událo mezi tím, o

všem, co ho vedlo k jeho vítězství, napíнал svůj mozek, aby v tom objevil sebe neurčitěji hlavu a patu. Když mýnil ukradnouti modrostříbrný kříž essexskému faráři, co to mělo s vyléváním polévky na papírovou stěnu? Proč při tom nazývati ořechy oranžemi nebo platiti nejdříve za okna a potom je rozbíjeti? Přišel na konec tohoto svého lovu; leč jaksi pohřešoval jeho středu. Když se chybil (což byla vzácnost), obyčejně měl v hrsti nit, ale přece pohřešoval zločince. Zde však měl v hrsti zločince, ale pořád nemohl polapiti niti, která k němu vedla.

Dvě postavy, jež sledovali, plížily se jako černé mouchy po mohutném zeleném obrysu návrší. Byli patrně zabráni v hovor a snad ani nepozorovali, kam jdou; ale jistotně šli na pustší a tišší výšiny kopce. Když se k nim stíhatelé přiblížili, bylo jim užiti nedůstojných způsobů lovce vysoké zvěře, krčiti se za skupiny stromů i plaziti se po břiše hlubokou travou. Těmito neušlechtilými důvtipnostmi připlížili se lovci ke kořisti až tak, že slyšeli tlumený hovor, ale ani slovíčka nebylo rozeznati kromě slova „rozum“, vyskytujícího se často ve vysokém a skoro dětském hlasu. Jednou nad srázným svahem půdy a hustou spleť houští detektivové dokonce ztratili obě postavy, jež sledovali. Nenacházeli znovu stopy po smrtelných deset minut, a po té je vedla po okraji velikého sklenutí kopce, odkudž bylo lze přehlédnouti amfiteatr bohaté opuštěné scenérie západu. Pod stromem na tom vítajícím a přece nevšimáném místě stála stará chatrná dřevěná lavice. Na té seděli dva kněží, v stálém vážném hovorů. Stkvělá zeleň a zlatá pořád ovijela zatmívající se obzor; ale klenba nad nimi znenáhla přecházela z paví zeleni do paví modře a

hvězdy se odrážely určitěji a určitěji jako těžké drahé kameny. Němě kyná svým průvodčím, Valentin se pokoušel za tlustým košatým stromem vylézt, a stojí tam v mrtvé tichosti, ponejprv uslyšel slova těch zvláštních kněží.

Když poslouchal slabé dvě minuty, zahryzla se do něho ďábelská pochybnost. Snad že vlekl ty dva anglické policisty do nočních pustin na ten kopec za úkolem o nic moudřejším než hledat fíků na bodláčí. Neboť tito dva kněží hovořili přísně po kněžsku, zbožně, učeně a poklidně o nejvzdušnějších záhadách theologických. Malý kněz essexský hovořil prostěji, svou oblou tváří obrácen k hvězdám, jako by potvrzovaly jeho řeč; druhý mluvil s hlavou schýlenou, jako by ani nebyl hoden pohlédnutí na ně. Ale upřímněji kněžské rozprávky neuslyšel by ani v bílém italském klášteře, ani v černé španělské kathedrále.

První, co uslyšel, byl konec nějaké věty otce Browna, jenž zněl: „... což právě mínili ve Středním Věku, když pravili, že nebesa jsou neporušitelná.“

Vyšší kněz pokývl svou skloněnou hlavou a pravil: „Ah, tito moderní nevěrci se dovolávají svého rozumu; ale kdo může popatřiti na tyto miliony světův a necítiti, že nad námi jsou podivuhodná veškerenstva, v nichž rozum přestává býti rozumným?“

„Nikoliv,“ pravil druhý kněz, „rozum jest vždycky rozumný, i v posledním pekle, v nejztracenějších končinách věcí. Víím, že útočívají na Církev se zasmušilým rozumem, ale jest tomu zrovna jinak. Jediná Církev na zemi staví rozum opravdu nejvýše. Jediná Církev na zemi tvrdí, že i Bůh jest vázán rozumem“.

Druhý kněz zdvihl svou přísnou tvář k hvězdnaté obloze a pravil: „Leč kdo ví, zdali v tom nekonečném vesmíru?“

„Jen fysicky nekonečném,“ pravil malý kněz, obrácej se ostře na lavici, „nikoliv nekonečném v tom smyslu, aby se vymykal zákonům pravdy.“

Valentin za svým stromem trhal si nehty tichým vztekem. Skořem jako by byl slyšel chechtot anglických detektivů, které byl zavedl tak daleko na pouhou fantastickou domněnku, aby jen vyslechli metafysický klábos dvou rozmilých starých velebníčků. V této netrpělivosti unikla mu stejně promyšlená odpověď vysokého klerika, a když slyšel znovu, mluvil zase otec Brown:

„Rozum a spravedlnost obmykají nejodlehlejší a nejosamělejší hvězdu. Poptávejte na tyto hvězdy. Nezdají-liž se jakoby samými diamanty a safíry? Nuže, můžete si pomyslit jakoukoli vám libo šílenou botaniku nebo geologii. Myslete si lesy diamantové s listím brilliantovým. Myslete si měsíc měsícem modrým, jediným slonským safírem. Ale nedomýšlejte se, že ta ztřeštěná astronomie sebe nepatrněji se uchýlí od rozumu a spravedlnosti. Na pláňkách opálových, pod útesy vysekanými z perel vždy naleznete tabulku s nápisem ‚Nepokradeš!‘“

Valentin zrovna se chystal vstáti ze své ztrnulé skrčenosti a odplížit se co nejtíšeji, poražen jediným velikým bláznovstvím svého živobytí. Ale jakési odmlčení dlouhého kněze ho zadrželo, aby sečkal, než promluví. A posléze promluvil a řekl prostě, s hlavou schýlenou a rukama na kolenou: „Ale já si vždy myslívám, že jiné světy asi přesahují náš rozum. Tajemství nebe jest březedno, a co aspoň mne se týče, nemohu než skláněti hlavu.“

Do té s obočím ještě spuštěným a nezměniv ani o vlásek svého způsobu nebo hlasu, dodal:

„Což ten svůj safírový kříž, vydáte jej? Jsme tu samotni, i mohl bych vás rozškubati na cucky jako slaměného hastroše.“

Úplná neproměnnost hlasu i chování dodávala této úžasné změně mluvy zvláštní násilnosti. Ale strážce relikvie pootočil hlavu, zdálo se, jen o nejmenší úhel kompasu. Zdálo se pořád, že má jaksi nahloupplou tvář obrácenu k hvězdám. Možná, že nerozuměl. Nebo možná že rozuměl a seděl ztrnulý hrůzou.

„Ano,“ pravil dlouhý kněz týmž volným hlasem a v téže tiché posici, „ano, já jsem Flambeau.“

Potom po přestávce pravil:

„Tož, dáte mi ten kříž?“

„Ne,“ pravil onen, a toto jednoslabičné slůvko mělo zvláštní zvuk.

Flambeau náhle se sebe shodil všechny své pontifické pretence. Veliký lupič se opřel o lenoch lavice a zvolna, ale z dlouha se zasmál.

„Ne,“ vykřikl, „nechcete mi ho dáti, vy pyšný preláte. Nechcete mi ho dáti, vy celibátní fulpásku. Mám vám povědět, proč mi ho nechcete dáti? Protože už jej mám ve své náprsní kapse.“

Tvář mužička essexského zdála se v šeru jako zmatena a pravil s bázlivou prudkostí, Soukromého Tajemníka:

„Jste — jste si tím jist?“

Flambeau zavýskl rozkoši.

„Věru, vy jste roztomilý jako tříaktová fraška,“ zvolal. „Ano, vy řipo, jsem si jist. Měl jsem vtip, abych si udělal

duplikát pravého balíčku, a nyní, milý příteli, vy máte duplikát a já mám klenoty. Stará finta, otče Browne -- prastará finta."

"Ano," pravil otec Brown a projel si rukou ve vlasech s touž neobyčejnou neurčitostí v chování. "Ano, slyšel jsem o ní už dříve."

Kolos zločinu utkvěl na malém vesnickém knězi s jakousi nenádhálou účastí.

"Vy že jste o ní slyšel?" ptal se. "Kde vy jste o ní slyšel?"

"Ovšem, nesmím vám říci jeho jména," pravil malý muž prostě. "Byl kajicník, to víte. Živil se šťastně nějakých dvacet let nadobro jen dvojími hnědými balíčky. A tak, vidíte, když jsem k vám pojal podezření, vzpomněl jsem si ihned na mrav toho ubohého bracha."

"Pojal ke mně podezření?" opakoval vypovězenec se stupňovaným napětím. "Měl jste opravdu filipa podezíratí mne právě proto, že jsem vás přivedl na tuto holou stráž kopce?"

"Ne, ne," pravil Brown s jakousi apologií. "Vidíte, podezíral jsem vás, jakmile jsme se potkali. Pro ten nádorek na rukávě, kde lidé vašeho cechu míváte bodlinatý náramek."

"Kterak u všech čertů," vykřikl Flambeau, "slyšel jste kdy o bodlinatém náramku?"

"Oh, jeden člověk s malou rotou, víte," pravil otec Brown, jaksi prázdňě vykleňuje obočí. "Když jsem byl farářem v Hartlepoolu, byli tam tři s ostnatými náramky. Tož jak jsem o vás pojal podezření, za vašimi zády jsem se postaral, aby kříž byl nějak zabezpečen. Pozoroval jsem

vás, víte. Tak na konec jsem viděl, že vyměňujete balíčky. Proto za vašimi zády vyměnil jsem je znovu. A potom pravý balíček jsem nechal za sebou.“

„Nechal za sebou?“ opakoval Flambeau, a ponejprv byl v jeho hlase jiný tón kromě triumfu.

„Nuže, tak to bylo.“ pravil malý kněz, mluvě s touž nelíčeností. „Vrátil jsem se do cukrářství a ptal jsem se, nezapomněl-li jsem tam balíčku, a dal jsem jim zvláštní adresu, najde-li se. A věděl jsem, že jsem ho tam nenechal, ale když jsem odcházel podruhé, nechal jsem ho tam. Takto místo aby s tím cenným balíčkem běželi za mnou, poslali jej jistému mému příteli do Westminsteru.“ Tu dodal poněkud smutně: „Tomu též jsem se naučil od jednoho chudáka v Hartlepoolu. On to dělával s ručními balíky, jež kradl na nádražích, ale teď jest v klášteře. Oh, člověk nabude vědomostí, víte,“ dodal, drbaje se zase v hlavě s touž jakousi zoufalou obhajbou. Nemůžeme za to, jsouce kněžími. Lidé přijdou a vyprávějí nám o těch věcech.“

Flambeau vyňal papírový hnědý balíček ze své vnitřní kapsy a rozerval jej. Nebylo v něm než papír a olověné tyčinky. Skočil k němu obřím pohybem a zkríkl:

„Nevěřím vám. Nevěřím fulpasovi jako jste vy, že by to vše uměl provést. Věřím, že pořád máte tu věcičku u sebe, a nevydáte-li mi jí — což, jsme tu sami, vezmu si ji mocí!“

„Ne,“ pravil otec Brown prostě a též vstal, „nevezmete si jí mocí. Za prvé, že opravdu jí nemám. A za druhé, že nejsme sami.“

Flambeau se zarazil ve svém dlouhém kroku, jež byl k němu udělal.

„Za tím stromem,“ pravil otec Brown ukazuje, „jsou dva statní policisté a největší detektiv světa. Kde se tu vzali, ptáte se? Nuže, přivedl jsem je, ovšem. Jak jsem to udělal? Tož povím vám, chcete-li. Bůh vás chraň, my poznáme dvacatero takových věcí, když pracujeme mezi vrstvami kriminálními! Nuže nebyl jsem si jist, že jste zloděj, a nebylo by dobré stropiti skandál proti někomu z našeho kněžstva. Proto jsem jen zkoušel, zdali byste se něčím prozradil. Člověk obyčejně stropí nějakou výtržnostku, nalezne-li sůl v kávě; nestropí-li, má nějaký důvod, aby ostal v tichosti. Zaměnil jsem sůl a cukr, a vy jste zůstal v klidu. Člověk obyčejně namítá, když jeho účet jest třikrát větší. Zaplatí-li, má nějakou pohnutku, aby přes to přešel bez povšimnutí. Přepsal jsem váš účet, a vy jste jej zaplatil.“

Svět zdál se čekati, že Flambeau vyskočí jak tigr. Ale byl zadržěn jako nějakým očarováním; byl omráčen nej-krajnější zvědavostí.

„Nuže,“ hovořil dále otec Brown s neomalenou prů-hledností, „poněvadž jste nezůstavoval žádných stop po-licii, bylo zajisté třeba někoho, aby je zůstavoval. Na kaž-dém místě, kudy jsme šli, hleděl jsem učiniti něco, aby se o nás po celý ten den mluvilo. Nenadělal jsem valné škody — políti stěny, vysypání jablek, rozbití okna; ale zachránil jsem kříž, a kříž vždycky chce býti zachráněn. Jest nyní ve Westminsteru. Spíše se divím, že jste tomu nezabránil ‚oslím hvizdem‘.“

„Čím že?“ ptal se Flambeau.

„Jsem rád, že jste o něm neslyšel,“ pravil kněz s ši-balskou tváří. „Jest to zpropadená věc. Jsem jist, že jste

příliš dobrým člověkem na hvězdače. Tomu bych nebyl mohl čeliti ani znamínky; nejsem dosti silen v nohou."

„O čem na světě vy o všem mluvíte?“ ptal se onen.

„Myslil jsem, že vy znáte znamínka,“ pravil otec Brown mile udiven. „Oh, ještě s vámi není tak zle!“

„Kterak u časa vy znáte všechny ty poštrachy?“ vykřikl Flambeau.

Stín úsměvu přeletěl přes kulatou upřímou tvář jeho kněžského soka.

„Oh, tím že jsem celibátním fulpasem, myslím,“ pravil. „Neudeřilo vás nikdy, že člověk, který nic jiného bezmála nedělá, nežli že vyslychá skutečné hříchy lidí, není asi zcela neobeznámen v lidské zlobě? Ale ve skutečnosti ještě jiná stránka mého povolání mne ujišťuje, že nejste knězem.“

„Která?“ ptal se zloděj téměř s otevřenou hubou.

„Útočil jste na rozum,“ pravil otec Brown. „To jest špatná theologie.“

A právě když se obracel, aby sebral svoje příslušenství, tři policisté vystoupili z přitní stromů. Flambeau byl umělec a sportsman. Couvl a stříhl Valentinovi hlubokou poklonu.

„Neklanějte se mně, *mon ami*,“ pravil Valentin se stříbrnou jasností. Pokloňme se oba našemu mistru.“

A stáli oba se smeknutými klobouky, zatím co malý essexský kněz mhoural po svém deštníku.

TAJNÁ ZAHRA DA

Aristide Valentin, šéf pařížské policie, se omeškal k svému obědu, a někteří jeho hosté již zatím přicházeli. Byli však upokojeni jeho důvěrným sluhou Ivanem, starcem s jizvou na obličeji téměř tak šedivým jako jeho vousy, jenž pořád seděl za stolkem ve vestibulu — síni ověšené zbraněmi. Dům Valentinův byl snad tak zvláštní a proslulý jako jeho pán. Byl to starý dům s vysokými zdmi a vysokými topoly, jež téměř přesahovaly Seinou; ale podivností — a snad policejní hodnotou jeho architektury bylo to, že z něho nebylo žádného konečného východu kromě těmito dveřmi v průčelí, střeženými Ivanem a zbrojí. Zahrada byla prostorná a pečlivě upravená, a bylo několik východů z domu do zahrady. Ale nebylo východu ze zahrady do světa vnějšího; kolem dokola byla obehnána vysokou hladkou nepřeleznou zdí se zvláštními hroty nahoře; zahrada ne snad nevhodně obřezující muže, kterého se několik set zločinců zapřísáhlo sprovodit se světa.

Jak Ivan vysvětloval hostům, jejich hostitel telefonoval, že se tam ještě deset minut zabaví. Konal několik posledních opatření k popravám a podobným hnusným věcem; a ač tyto povinnosti mu byly v jádru odporné, vykonával je vždy přesně. Byl bez milosrdenství v stíhání zločinců, ale velmi mírný k jejich trestání. Poněvadž měl prvenství

nad francouzskými — a značnou měrou nad evropskými — policejními methodami, jeho velikého vlivu se čestně užívalo k zmirňování rozsudkův a k čištění věznic. Byl jedním z velikých humanitních francouzských svobodných myslitelův; a jedinou věcí špatnou na nich jest, že činívají milosrdenství ještě studeněji než spravedlnost.

Když Valentin přišel, byl již oblečen v černé šaty a měl červenou rosettu — elegantní postava s tmavými prokvetlými již vousy. Prošel přímo domem do své pracovny, obrácené do pozadí domu. Dveře z pracovny do zahrady byly otevřeny, a pečlivě svůj kufřík zamknuv na jeho oficielní místo, stál několik vteřin u otevřených dveří, dívaje se ven na zahradu. Srp měsíce zápasil s třapci a cáry bouře a Valentin jej pozoroval se zamyšleností neobyčejnou v takových vědeckých povahách jako jeho. Možná, že takové vědecké povahy mívají nějaké psychické tušení nejstrašnějšího problému svého života. Ale ať jakékoli bylo jeho skryté dumání, rychle se z něho probíral, neboť věděl, že se omeškal a že jeho hosté už se scházejí. Mžiknutí do salonu, když vcházel, mu stačilo na ujištění, že jeho nejpřednější host určitě ještě nepřišel. Viděl všechny ostatní sloupy té úzké společnosti; viděl lorda Gallowaye, anglického vyslance, horkokrevného staršího muže s červenou tváří jako jablko, ozdobeného stužkou řádu Modrého Podvazku. Viděl lady Gallowayovou, štíhlou a jako vlákno, stříbrných vlasů a tváře sensitivní a povýšené. Viděl její dceru, lady Markétu Grahamovou, bledé a hezké děvče laškovné tváře a vlasů barvy měděné. Viděl vévodkyni z Mont St. Michel, černých očí a plných tvarů, a s ní její dvě dcery, též černých očí a plných tvarů. Viděl Dra Simona,

typického francouzského vědce, se skřipcem, s hnědou do hrotu zastřiženou bradkou a čelem rýhovaným těmi rovnoběžnými vráskami, jež bývají pokutou pýchy, poněvadž vznikají dlouhotrvajícím pozdvihováním obočí. Viděl otce Browna z Cobhole v Essexu, s nímž se byl nedávno sešel v Anglii. Pozoroval — snad s větším zájmem než kohokoli z nich — dlouhého muže v uniformě, jenž se ukláněl Gallowayovým, aniž za to klidil valně srdečného uznání, a jenž nyní vykročil sám, aby vzdal úctu hostiteli. Byl to kommandant O' Brien z francouzské Cizinecké Legie. Byl štíhlý, ale poněkud vypínavé postavy, hladce oholen, tmavovlasý a modrooký, a zdál se rozemným za důstojníka toho proslulého pluku vítězných chyb a úspěšných sebevražd, měl vzezření člověka zároveň prudkého i melancholického. Byl rodilým irským šlechticem a od dětství znal Gallowayovy — zejména Markétu Grahamovou. Opustil svou vlast po jakémisi dluhovém poprasku a nyní jevil úplné oproštění od britské etikety, houpage se v uniformě, šavli a ostruhách. Když se uklonil rodině vyslancově, pán a paní Gallowayovi se shýbli upiatě a lady Markéta hleděla mimo.

Ale ať z jakýchkoli starých důvodů mohou se o sebe takoví lidé zajímati, jejich vzácný hostitel se o ně valně nezajímal. Aspoň ani jeden z nich v jeho očích nebyl hostem večera. Valentin očekával, ze zvláštních důvodů, muže světové pověsti, jehož přátelství si zajistil za jedné své veliké detektivní vítězné objíždce ve Spojených Státech. Očekával Julia K. Brayna, toho mnohonásobného milionáře, jehož ohromné a až zdrcující dotace, věnované drobným náboženským společnostem, vznítily tolik laci-

ného sportu a ještě lacinější slavnostnosti v amerických a anglických novinách. Nikdo nemohl jasně vysvětliti, byl-li p. Brayne ateista nebo mormon nebo vědecký křesťan; ale býval hotov sypati peníze do jakékoliv intelektuální nádoby, dokavad byla nová, nevyzkoušená. Jedním jeho koníčkem bylo čekatí amerického Shakespeara — koníček, žádající si větší trpělivosti než chytání ryb na udici. Podivoval se Waltu Whitmanovi, ale soudil, že Luke P. Tanner z Paříže, Pa., jest „pokrokovější“ než kdy byl Whitman. Měl rád vše, co se zdálo „pokrokovým“. Měl Valentina za „pokrokového“, čímž mu těžce křivdil.

Skutečné objevení Julia K. Brayna v saloně bylo tak rozhodující jako zazvonění k jídlu. Měl tu vynikající vlastnost, kterou málokdo z nás si může osobovati, že jeho přítomnost byla právě tak významna jako jeho nepřítomnost. Byl to obr, jak vysoký tak tlustý, ustrojený, v dokonalý večerní úbor, krom tak titěrné změny jako řetízek hodinkový nebo prsten. Vlasy měl bílé a sčesané na zad jako Němec; obličej byl červeného a cherubickeho, s tmavou štětkou pod dolním rtem, jež tomu jinak dětskému obličejí dodávala výraznosti divadelním, ba až mefistofským efektem. Salon však netrval dlouho v pouhém prohlížení proslulého Američana; jeho opozdění bylo již domácím problémem, i byl uveden rychle do jídelny, zavěšen s paní Gallowayovou.

Krom jedné věci Gallowayovi byli veseli a bezstarostni. Dokud lady Markéta nepřijala paže toho dobrodruha O' Briena, její otec byl zcela spokojen; a ona tak neučinila; vešla důstojně s Drem Simonem. Přece však starý pán Galloway byl neklidný a téměř hrubý. Za oběda

byl dosti diplomatický, ale když při doutníkách tři nebo čtyři mladší hosté — Simon doktor, Brown kněz a nebezpečný O' Brien, vypovězenec v cizinecké uniformě — společně se vzdálili a vmísili se mezi dámy nebo kouřili ve sklenníku, tu anglický diplomat ukázal se velmi nediplomatickým. Každých pět minut ho píchala myšlenka, že šibal O' Brien se nějak potají dorozumívá s Markétou; nepokoušel se představit si jak. Zůstal při kávě s Braynem, šedivým yankejem, jenž věřil ve všechna náboženství, a Valentinem, prošedivělým Francouzem, jenž nevěřil v žádné. Mohli spolu debatovati, ale žádný naň nemohl apelovati. Za chvíli „pokroková“ logomachie dospěla krise nudy; lord Galloway tedy vstal a hledal salonu. Dlouhými chodbami našel na šest minut cestu; až uslyšel příkrý didaktický hlas doktorův a potom dutý hlas knězův, po němž následoval obecný smích. Oni též asi, myslil si cestou, rokovali o „vědě a náboženství“. Ale v tom okamžení, jak otvíral dveře salonu, viděl jen jednu věc — viděl, čeho tam nebylo. Viděl, že kommandant O' Brien se byl vzdálil a lady Markéta též.

Vyšed netrpělivě ze salonu jako byl před tím z jídelny, kráčel zase chodbou. Jeho myšlenka, ochrániti dceru od irskoalžirského větroplacha, stala se v jeho duchu čímśi ústředním a až šíleným. Jda v zadní stranu domu, kdež byla Valentinova pracovna, k svému údivu se potkal se svou dcerou, jež se mimo něj mihla s bílou pohrdavou tvář, což bylo druhou záhadou. Byla-li s O' Brienem, kde byl O' Brien? Nebyla-li s O' Brienem, kde byla? S jakýmsi stařeckým a vášnivým podezřením tápal do zadní tmavé části obydlí a náhodou našel služebnický vchod, vedoucí

do zahrady. Měsíc svou tureckou šavlí se nyní prosekal a rozhrnul všecky trosky bouře. Stříbrné světlo svítilo do všech čtyř úhlů zahrady. Loukou ke dveřím pracovny kráčela vysoká postava v modrém úboru : paprsek měsíčního stříbrosvitu na její tváři ukázal v ní kommandanta O' Briena.

Zmizel skleněnými dveřmi do domu, zůstává lorda Gallowaye v nevylicitelném rozčilení, zároveň zavilém i malátném. Modrostříbrná zahrada, podobná divadelnímu jevišti, jako by se mu byla posmívala vši tou tyranskou něžností, proti níž jeho světská autorita bojovala. Délka a půvabnost sáhovitého kroku Irova ho rozběšňovala, jako by byl soupeřem a ne otcem ; měsíční světlo jej přivádělo k šílenství. Byl lapen jakoby kouzlem do zahrady troubadourské, do Watteauovy pohádkové říše ; a chtěje takové milostné pitomosti se sebe strásti řečí, mrštně se pustil za svým nepřítelem. Ale rozběhnuv se klopýtl o jakési dřevo nebo o kámen v trávě ; podíval se dolů, nejdříve podrážděn a po té podruhé se zvědavostí. V následující vteřině měsíc a vysoké topoly patřily na neobyčejné vidění — obstárlý anglický diplomat úprkem běžel a křičel nebo řval běže.

Jeho chraptivé výkřiky přivolaly ke dveřím pracovny bledou tvář, zářící skřípec a ušarané obočí Dra Simona, jenž zaslechl první jasná slova šlechticova. Lord Galloway volal : „Mrtvola v trávě — zakrvácená mrtvola“. O' Brien aspoň se mu nadobro vytratil z mysli.

„Třeba to ihned říci Valentinovi“, pravil doktor, když onen trhaně vylicil vše, co se osmělil prohlédnouti. „Štěstí, že jest zde,“ a ještě co mluvil, veliký detektiv vstoupil do pracovny, přivolán křikem. Bylo téměř zábavno pozor-

vati jeho typickou proměnu; přišel s obyčejnou účastí hostitele i gentlemana, obávaje se, že některému hostu nebo sluhovi se něco přihodilo. Když zvěděl o té krvavé události, v okamžení se ukázal při vši své vážnosti čilým a jako ve svém živlu; neboť to, byť sebe náhlejší a hroznější, bylo jeho živlem.

„Zvláštní, pánové,“ pravil, když se vyřítili do zahrady, „že mi bylo honiti se po tajemstvích po celé zemi, a nyní tajemství přichází a usazuje se přímo na mém humně. Ale kde jest to místo?“ Šli napříč loukou méně snadno, poněvadž od řeky začala vystupovati jemná mlha; ale vedením otřeseného Gallowaye našli tělo, hluboko zapadlé v trávě—tělo velmi vysokého a ramenatého muže. Ležel tváří dolů, i viděli toliko, že jeho mohutná ramena byla oděna v černé sukno a že jeho veliká hlava byla lysá, krom jednoho nebo dvou proužků hnědých vlasů, jež se mu táhly po lebce jako mokré chaluhy. Z pod jeho zapadlé tváře plazil se nachový had krve.

„Alespoň,“ pravil Simon s hlubokou a zvláštní intonací, „není to nikdo z naší společnosti.“

„Ohleďte ho, doktore,“ zvolal Valentin poněkud ostře. „Možná, že není mrtev.“

Doktor se sehnul. „Není zcela zchladlý, ale mrtev jest asi úplně,“ odpověděl. „Pomozte mi zdvihnouti jej.“

Zdvihli ho opatrně na půl pídi od země a všechny pochybnosti, není-li skutečně mrtev, byly rázem a strašlivě rozraženy. Hlava odpadla. Byla úplně oddělena od těla; kdo mu přefal chřtán, uměl přerážeti vaz jak se patří. I Valentin byl poněkud ohromen. „Ten měl sílu jako gorilla,“ zabručel.

Ne bez zachvění, třebaš byl zvyklý anatomickým znetvořeninám, Simon zdvihl hlavu. Byla po krku a po hltanu poněkud posekána, ale obličej byl v podstatě neporušen. Byl to obličej těžký, žlutý, tváří zároveň vpadlých i opuchlých, se supím nosem a těžkými víčky -- obličej bezbožného císaře římského se vzdáleným nádechem císaře čínského. Všickni přítomní se zdáli patřiti naň s nejchladnějšíma očima jakožto na neznámého. Nic jiného nebylo možno poznamenati o tom člověku, leč že když zdvihli jeho tělo, uzřeli pod ním zasvítili bílou náprsenku, pomazanou pruhem krve. Jak pravil Dr. Simon, ten muž nikterak nebyl z jejich společnosti. Ale asi že se pokoušel přidružit k ní, neboť přišel oblečen k takové schůzce.

Valentin klekl na ruce i na kolena a prohlížel s nejnapjatější odbornou pozorností trávu a půdu asi na dvacet kroků kolem těla, v čemž mu pomáhal méně obratně doktor a zcela neurčitě anglický lord. Nic neodměnilo jejich plazení než několik halouzek, nalámaných nebo posekaných na drobno, jež Valentin zdvihal na vteřinové pozorování a zase odhazoval.

„Halouzky,“ pravil vážně; „halouzky a beze všeho vztahu k jeho uťaté hlavě; toť vše, co jest na tomto trávníku.“

Nastalo téměř mrazivé ticho a po té podlomený Galloway zvolal ostře: „Kdo to tam? Kdo jest to tam naproti u zahradní zdi?“

Drobná postava s bláznovsky velikou hlavou otáčela se kolísavě k nim v mlži měsíční; hleděla chvíli jako skřítek, ale ukázala se býti neškodným kněžíčkem, kterého zanechali v saloně.

„Pravím,“ řekl měkce, „že není k této zahradě bran jak víte.“

Valentinovo černé obočí se stáhlo morousovitě, jako se stahovalo ze zásady, když spatřil sutanu. Ale byl příliš spravedlivým mužem, aby upíral poznámce závažnosti. „Máte pravdu,“ pravil. „Dříve než vypátráme, jak mohl býti zavražděn, měli bychom vypátrati, jak se mohl sem dostat. Nuže poslyšte mne, pánové. Možno-li to bez předsudku k mému postavení a k mé povinnosti, shodneme se všickni, aby jistá vzácná jména mohla býti odtud vyloučena. Jsou tu dámy, pánové, a jest zde cizí vyslanec. Jsme-li povinni to označiti jakožto zločin, dlužno to vyšetřovati jako zločin. Ale až do té doby, mohu činiti, jak uznám za dobré. Jsem šéfem policie; jsem tak veřejný, že si nemohu dovoliti býti soukromým. Libo-li Nebi, vypravím odsud všechny své hosty dříve než sem povolám své lidi, aby hledali někoho jiného. Pánové, na vaši čest, že nikdo z vás nevyjde z tohoto domu do zítřka do poledne; jest tu ložnic pro všechny. Simone, myslím, že víte, kde najdete mého sluhu Ivana, ve vestibulu; jest to spolehlivý člověk. Řekněte mu, aby nechal jiného sluhy na stráži a přišel hned za mnou. Lorde Gallowayi, vy jste jistě nej-schopnější osobou, abyste pověděl dámám, co se přihodilo, a zabránil panice. Jim také bude zůstatí zde. Otec Brown a já počkáme u těla.“

Když tento duch velitele promluvil ve Valentinovi, poslouchalo se ho jako trubky. Dr. Simon šel k zbrojnici a vyplašil Ivana, soukromého detektiva veřejného detektiva. Galloway šel do salonu a vypověděl hroznou novinu dosti šetrně, fak že než se tam společnost sešla, dámy již byly

polekány a již upokojeny. Zatím milý kněz a milý atheista stáli u hlavy a u nohou mrtvoly nehybně v měsíčním světle, jako symbolické sochy své dvojí filosofie smrti.

Ivan, spolehlivý muž s jizvou a s licousy, vyletěl z domu jako dělová koule a hnal se loukou k Valentinovi jako pes k svému pánu. Jeho sivá tvář nadobro oživila žehem této domácí detektivní příhody a téměř s nepříjemnou dychtivostí žádal svého pána o dovolení prohlédnouti si pozůstatky.

„Ano, podívejte se, Ivane, chcete-li,“ pravil Valentin, „ale ať to netrvá dlouho. Musíme do domu a proslíditi jej.“

Ivan zdvihl hlavu a téměř hned ji pustil.

„Což,“ vyrazil ze sebe, „není to — ne, není to, nemožno, aby to byl. Znáte toho muže, sire?“

„Neznám,“ pravil Valentin lhostejně; raději pojďme dovnitř.“

Nesli mezi sebou tělo na pohovku do pracovny a potom se všickni vrátili do salonu.

Detektiv se posadil u psacího stolku klidně a až zdráhavě; ale jeho oči byly železnýma očima soudce při zasedání. Učinil si několik rychlých poznámek na papír před sebou a po té pravil zkrátka: „Jsou všickni zde?“

„Pan Brayne tu není,“ pravila vévodkyně z Mont St. Michel, ohlížeje se.

„Není tu,“ pravil lord Galloway chraptivým a mrzutým hlasem. „A p. Neil O' Brien myslím též. Viděl jsem toho pána choditi po zahradě, když tělo bylo ještě teplé.“

„Ivane,“ pravil detektiv, „dojděte pro kommandanta O'Briena a pro p. Brayne. Pan Brayne, pokud vím, doku-

řuje doutník v jídelně; kommandant O' Brien se myslím prochází ve skleníku. Nevím jistě.“

Věrný služebník bleskem zmizel z pokoje, a než se kdo mohl pohnouti nebo promluvit, Valentin se ujal dále s touž vojenskou hbitostí výkladu.

„Všickni zde vědí, že v zahradě se našla mrtvola, s hlavou bezvadně ufatou od těla. Dr. Simone, vy jste to vyšetřil. Myslíte, že na přeseknutí hrdla takovému člověku bylo by třeba veliké síly? Nebo snad jen hodně ostrého nože?“

„Řekl bych, že nožem to vůbec nebylo možno,“ pravil zbledlý doktor.

„Máte nějakou myšlenku,“ navázal Valentin, „jakým nástrojem to bylo možno učiniti?“

„Mluvě v mezích moderních možností opravdu nemám,“ pravil doktor, zdvihaje své ztrápené obočí. Není snadno utíti hlavu, byť i neohrabaně, a toto byl úplně bezvadný sek. To bylo možno halapartnou nebo starou katovskou sekerou nebo starým dvouručním mečem.“

„Ale, dobré nebe!“ zvolala vévodkyně téměř v hysterii, „není zde přece kolem dokola dvouručních mečův a halaparten.“

Valentin byl pořád zabaven papírem, jež měl před sebou. „Povězte mi,“ pravil, pořád prudce píše, „bylo by to možno dlouhou francouzskou jízdeckou šavlí?“

Na dveře ozvalo se pozvolné zaklepání, jež z jakéhosi bezdůvodného důvodu srazilo ve všech krev jako zaklepání v Macbethu. V tom mrazivém mlčení Dr. Simon se vzchopil k slovu: „Šavlí — ano, myslím, to že by bylo možno.“

„Díky,“ pravil Valentin. „Vejděte, Ivane.“

· Důvěryhodný Ivan otevřel dveře a ohlásil kommandanta Neila O'Briena, jehož zastihl posléze procházejícího se zase v zahradě.

Irský důstojník vstoupil na práh rozrušen a vyzývavě. „Čeho si přejete ode mne?“ zvolal.

„Račte se posaditi.“ pravil Valentin vlídnými stejnými tóny. „Což, vy nemáte svého meče? Kde jej máte?“

„Nechal jsem ho na stole v knihovně.“ pravil O'Brien, sesiluje ve své vzrušenosti svůj irský přízvuk. „Byla to neslušnost, bylo to — —“

„Ivane,“ pravil Valentin, „jděte a přinesete kommandantův meč z knihovny.“ Potom když sluha zmizel, „Lord Galloway praví, že vás viděl odcházeti ze zahrady zrovna před tím, než našel mrtvolu. Co jste dělal v zahradě?“

Kommandant se nedbale spustil do křesla. „Oh,“ zvolal čistou irštinou, „obdivoval měsíc. Obcoval s Přírodou, přáteli.“

Těžké mlčení ulehlo na společnost a trvalo dlouho, až na konec ozvalo se zase to všední a strašné zaklepaní. Znovu se objevil Ivan, nesa prázdnou ocelovou pochvu. „Toť vše, co nacházím.“ pravil.

„Položte to na stůl,“ pravil Valentin, aniž pozdvihl oči.

V pokoji vládlo nehumanní mlčení, podobné onomu moři nehumanního mlčení v soudní síni kolem lavice odsouzeného vraha. Vévodkyniny tlumené výkřiky už dávno byly utichly. Vzkypělá nenávisť lorda Gallowaye se upokojila a už i vystřízlivěla. Hlas, který se ozval, byl zcela nenadálý.

„Myslím, že vám mohu pověděti,“ zvolala lady Markéta tím jasným chvějícím se hlasem, jakým srdnatá žena mluví veřejně.

„Mohu vám pověděti, co p. O'Brien dělal v zahradě, poněvadž on jest zavázán k mlčení. Žádal mne, bych se zaň vdala. Zamítla jsem; pravila jsem, že ve svých rodinných okolnostech nemohu mu věnovati nic než svou úctu. Jaksi ho to rozmrzelo; na mou úctu asi valně nečekal. Jsem zvědava,“ dodala s poněkud unylým úsměvem, „bude-li o ni státi nyní. Neboť nabízím mu ji nyní. Budu všude přísahati, že nikdy nic takového neučinil.“

Lord Galloway se přisunul k své dceři a zastrašoval ji hlasem, jež považoval za tichý. „Přestaň, Markéto,“ pravil hromovým šepem. „Co se zastáváš toho dobrodruha? Kde jest jeho meč? Kde jest jeho prokletá kavalérie — —“

Zarazil se, pro zvláštní pohled, který naň vrhla jeho dcera, pohled, který byl příšerným magnetem pro celou skupinu.

„Vy blázne!“ pravila mírným hlasem, nelíčíc uctivosti. „co si myslíte, že dokazujete? Pravím vám, tento muž jest nevinen, protože byl se mnou. Ale i kdyby nebyl nevinen, byl přece se mnou. Kdyby zavraždil člověka v zahradě, kdo to musil viděti — kdo to aspoň musil poznati? Nenávidíte Neila až tak, že vrháte svoji dceru — —“

Lady Gallowayová vykřikla. Všickni ostatní dřevněli na svých stolicích, vybavující si maně ty satanské tragédie, jež se kdy dosud udály mezi milenci. Viděli hrdou bílou tvář skotské aristokratky a jejího milovníka, irského dobrodruha, jako staré podobizny v tmavém domě. Dlouhé mlčení bylo plno beztvárných aristokratických vzpomínek na zavražděné manžely a na milence traviče.

V tomto chorobném mlčení jakýsi nevinný hlas pravil :
„Byl to dlouhý doutník ?“

Změna myšlení byla tak ostrá, že se rozhlíželi, kdo to promluvil.

„Myslím,“ pravil maličký otec Brown z koutu místnosti, „myslím doutník, který p. Brayne dokučuje. Zdá se dlouhý skoro jako hůl.“

Přes nepřislušnost této poznámky ve tváři Valentinově, když pozdvihl hlavy, zračil se souhlas i podráždění.

„Zcela správně,“ podotkl prudce. „Ivane, jděte a podívejte se ještě po p. Brayneovi a přiveďte ho hned sem.“

V tom, jak factotum zavřel, Valentin se obrátil na dívku s úplně novou vážností.

„Lady Markéto,“ pravil „všickni pocifujeme, toho jsem jist, vděčnost a podiv pro váš čin, jímž jste se vztyčila nad své nižší postavení a vysvětlila chování kommandantovo. Ale díra zeje pořád, Lord Galloway, jak jsem pochopil, potkal se s vámi jda chodbou od pracovny k salonu, a jen několik minut po tom uviděl zahradu a kommandanta ještě tam krácejícího.“

„Třeba, abyste si připomenul,“ namítla Markéta s lehkou ironií v hlase, „že jsem jej právě odmítla, tedy stěží bychom se byli mohli vrátiti zavěšení do sebe. On jest každým způsobem gentleman; zdržel se tedy vzadu — a tak mu byla přičtena vražda.“

„Za těch několik vteřin,“ pravil Valentin vážně, „mohl vskutku —“

Znovu zaklevalo a Ivan vstrčil svůj zjizvený obličej.

„Promiňte, prosím, pane,“ pravil, „ale p. Brayne odešel z domu.“

„Odešel!“ zvolal Valentin a ponejprv vstal.

„Odešel. Upláchl. Vykouřil se,“ odvětil Ivan žertovnou francouzštinou. „Těž jeho klobouk a kabát zmizely, a povím vám něco, čím to jest korunováno. Vyběhl jsem z domu, abych našel nějaké stopy po něm, a našel jsem stopu, a pořádnou.“

„Co míníte?“ ptal se Valentin.

„Ukážu vám,“ pravil sluha a objevil se s blyštící se holou jíздеckou šavlí, jež byla na hrotu a na ostří od krve. Celý pokoj na ni hleděl jako na hrom; ale zkušený Ivan mluvil zcela klidně dále.

„Našel jsem ji,“ pravil, „odhozenou do křoví pět kroků na cestě k Paříži. Jinými slovy, našel jsem ji právě tam, kam ji náš vážený p. Brayne hodil, když utíkal.“

Nastalo znovu mlčení, ale nového druhu. Valentin vzal šavli, prohlížel ji, uvažoval s nelíčeným semknutím myšlení, a po té obrátil uctivou tvář na O'Briena. „Kommandante,“ pravil, „důvěřujeme vám, že nám kdykoli propůjčíte této zbraně, kdyby jí bylo třeba k policejní prohlídce. Zatím,“ dodal vrážeje ocel do řinčící pochvy, „dovolte, ať vám vrátím váš meč.“

Pro vojenský symbolismus tohoto úkonu posluchačstvo stěží se zdrželo potlesku.

Pro Neila O'Briena vskutku toto gesto bylo obrátníkem existence. Když se znovu procházel v tajemné zahradě v jitřních barvách, tragická prázdnota jeho obyčejného vzezření s něho spadla; byl člověkem majícím mnoho příčin k štěstí. Lord Galloway byl gentleman a nabídl mu omluvu. Lady Markéta byla něčím lepším než lady, byla alespoň ženou a dala mu snad něco lepšího než

omluvu, když se srazili před snídaním mezi květinovými záhony. Celá společnost byla veselejší a vlídnější, neboť ač záhada smrti zůstávala, břímě podezření s nich se všech bylo snato a posláno útekem do Paříže se zvláštním milionářem- člověkem, kterého stěží znali. Dábel byl vyhnán z domu—vyhnal se sám.

Než záhada pořád trvala; a když O'Brien se vrhl na zahradní lavici vedle Dra. Simona, tato ostře vědecká osobnost ihned ji vzala na přetřes. Mnoho řeči z O'Briena nedostal, neboť jeho myšlenky prodlévaly na věcech líbeznějších.

„Nemohu říci, že by mne to velmi zajímalo,“ pravil Ir upřímně, zejména když se to zdá nyní hezky prosto. Zřejmě Brayne nenáviděl z nějaké příčiny toho cizince; vlákal ho do zahrady a zabil ho mým mečem. Potom prchl do města, zahodiv v běhu meč. Mimochodem Ivan mi praví, že mrtvý měl v kapse yankeyský dollar. Byl to tedy Brayneův krajan a to asi zpečetuje důkaz. Nevidím v té věci žádných nesnází.“

„Jest v tom páteru ohromných nesnází,“ pravil doktor klidně, „jako vysokých hradeb v hradbách. Rozumějte mi. Nepochybují, že toho Brayne neučinil; jeho útek to myslím dokazuje. Ale jak to učinil. První nesnáz: Proč by člověk měl zabíjeti člověka nemotornou šavlí, když jej může zabíti téměř kapesním nožem a zase nůž schovati do kapsy? Druhá nesnáz: Proč nebylo slyšení hluku ani výkřiku? Jest obyčejno, aby člověk viděl jiného přicházení a rozháněti se tureckou šavlí a nic nenamítal? Třetí nesnáz: Sluha hlídal u vchodu celý večer; a ani krysa nemůže nikudy vklouznouti do Valentinovy zahrady. Jak

se dostal ten mrtvý do zahrady? Čtvrtá nesnáz: Za týchž daných podmínek jak se dostal Brayne ze zahrady?"

„A pátá,“ pravil Neil s očima upřenými na anglického kněze, jenž přicházel pomalu stezkou.

„To jest asi titěrnost,“ pravil doktor, „ale myslím, že zvláštní. Když jsem se ponejprv díval, jak mrtvý byl zabit, domníval jsem se, že vrah fal vícekrát. Ale prohlížeje spatřil mnoho sečných ran po řezu, jímž tělo bylo zkomoleno: jinými slovy, bylo do těla na tom místě sekáno, když už hlava byla ufata. Nenáviděl Brayne svého nepřítele tak zuřivě, že za svitu měsíce sekal šavlí do jeho těla?“

„Strašné!“ pravil O'Brien a otrásl se.

Maličký kněz Brown za jejich hovoru se přiblížil a čekal s charakteristickou nasmělostí, až dohovří. Po té pravil neobratně:

„Járku, lituji, že vytrhuji. Ale byl jsem za vámi poslán s novinou.“

„S novinou?“ opakoval Simon a patřil naň jaksi ztrápeně skřipcem.

„Ano, bohužel,“ pravil otec Brown vlídně. „Stala se druhá vražda, víte.“

Oba vyskočili s lavice, až se kymácela.

„A což ještě podivnější,“ mluvil dále kněz, své mdlé oči upírají na pěnišníky, „zrovna tak ošklivá; jest to zase stětí. Našli právě druhou hlavu krvácející do řeky, několik kroků cestou Brayneovou k Paříži, i soudí, že on—“

„Veliký Bože!“ zvolal O'Brien. „Jest Brayne nějaký monomaniak?“

„To jsou americké vendetty,“ pravil kněz lhostejně. A dodal: „Přeji si, abyste přišli do knihovny podívat se na ni.“

Kommandant O'Brien šel za oběma k vyšetřování, cíť se rozhodně churav. Jemu vojáku protivilo se toto potajmé vraždění ; kdy se ty prapodivné amputace zastaví ? Nejdříve jedna hlava byla uřata a po ní druhá ; v této věci (pravil si trpce) není pravda, že lepší dvě hlavy než jedna. Přecházejce pracovnou byl téměř omráčen jakousi zarážející shodou. Na Valentinově stole ležel malovaný obraz ještě třetí krvácející hlavy ; a to byla hlava samého Valentina. Druhé mžiknutí mu ukázalo, že to byl jen nacionalistický časopis řečený *Guillotina*, který každý týden zobrazoval jednoho ze svých politických odpůrců s koulejícíma očima a křečovitými rysy právě po popravení ; neboť Valentin byl antiklerikál jakéhosi významu. Ale O'Brien byl Ir, s jakousi cudností i ve svých hříších ; a žaludek se mu obracel tou velikou brutalitou intelektu, která náleží jedině Francii. Cíťl Paříž jako celek, od groteskností na gotických chrámech až do hrubých karikatur v časopisech. Vzpomínal si na gigantické šprýmy Revoluce. Viděl celé město jedinou energií mrzkosti, od krvavého obrázku ležícího na Valentinově stolku až tam ; kde nad horou a lesem chrličů veliký ďábel se šklebí na Notre Dame.

Knihovna byla dlouhá, nízká a tmavá ; světlo, jež tam svíťilo, vnikalo zpod spuštěných rolet a mělo ještě načervenalý nádech jitra. Valentin a jeho sluha Ivan čekali na ně u horního konce dlouhého pozvolna se sklánějícího stolu, na němž ležely tělesné pozůstatky, mající v šeru příšerné vzezření. Veliké tělo v černém obleku a žlutý obličej muže nalezeného v zahradě ukazovaly se jim podstatně nezměněny. Druhá hlava, jež byla vylovena

z rákosí u řeky toho rána, ležela vedle ní a zmočená a kapalo z ní. Valentinovi lidé pátrali ještě po ostatním z toho druhého těla, o němž se mysli, že utonulo. Otec Brown, jenž, jak se zdálo, ani dost málo nesdílel citlivostí O'Brienových, přistoupil k druhé hlavě a prohlížel si ji se svou pofouchlou pozorností. Bylo to o málo více než věchet mokrých bílých vlasů, vroubených stříbrným svitem v červenavém a vodorovném světle ranním; obličej, jenž se zdál zarudlého a snad kriminálního typu, hodně se otloukl o stromy neb o kameny, jak byla hlava hozena do vody.

„Dobré jitro, kommandante O'Briene,“ pravil Valentin s klidnou srdečností. „Slyšel jste asi o Braynově novém pokusu v řezničíně?“

Otec Brown pořád stál skloněn nad bělovlasou hlavou a pravil, aniž pozdvihl oči:

„Myslím, že jest zcela jisto, že tuto hlavu ufal též Brayne.“

„Ovšem, to dává rozum,“ pravil Valentin, s rukama v kapsách. „Zavražděn zrovna tak jako onen. Nalezen na několik kroků od onoho. A sťat touž zbraní, o které víme, že ji odsud odnesl.“

„Ano, ano; já vím“, odvětil otec Brown poddajně. „Ale, víte, já přece pochybuji, mohl-li Brayne utíti tuto hlavu.“

„Proč by byl nemohl?“ zvídal doktor, s rozumným údivem naň hledě.

„Nuže, doktore,“ pravil kněz, po tměšile pohleděv vzhůru, „může někdo sám sobě hlavu utíti? Nevím.“

O'Brienovi jako by byl se všech stran zalehl v uši šílený poprask; ale doktor vyskočil s útočnou praktičností a odhrnul mokré bílé vlasy.

„Oh, není pochybnosti, jest to Brayne,“ pravil kněz klidně. „Má právě trhlínu na levém uchu.“

Detektiv, jenž pohlížel na kněze s upřenými a jiskřícíma očima, otevřel svá zafatá ústa a pravil ostře: „Vy asi něco víte z jeho osudu, otče Browne.“

„Vím,“ pravil mužiček prostě: „Stýkal jsem se s ním několik neděl. Pomýšlel připojit se k naší církvi.“

Ve Valentinových očích vyrazil plamen fanatismu; se zafatými pěstmi dlouhými kroky mířil ke knězi. „A možná,“ zvolal s pustošivým úšklebkem, „možná že též pomýšlel zůstaviti všecky své peníze vaší církvi.“

„Možná že pomýšlel,“ pravil Brown tupě.

„Když tedy tak,“ vykřikl Valentin se strašným smíchem, „víte o něm asi hodně. O jeho životě a o jeho — —“

Kommandant O'Brien položil Valentinovi ruku na rameno. „Nechte toho urážlivého tlachání, Valentine,“ pravil, „sice může býti více mečů ještě.“

Ale Valentin (pevně a pokorně utkvívaje očima na knězi) byl se již vzpamatoval. „Ovšem,“ pravil zkrátka, „soukromá mínění lidská mohou počkati. Vy, pánové jste pořád ještě vázáni svým slibem zůstatí zde; dlužno, byste to svrhli na sebe — nebo druh na druhu. Ivan zde vám poví, čehokoli byste si ještě přáli věděti. Mám vykonati neodkladnou práci a napsati úřadům. Nemůžeme s tím již zůstatí v tichosti. Budu psáti ve své pracovně, přijde-li ještě nějaká zpráva.“

„Jest ještě něco nového, Ivane?“ ptal se Dr. Simon, když šéf policie vykročil z jizby.

„Jen jedna věc ještě, myslím, pane,“ pravil Ivan, zvráťuje svůj šedivý starý obličej, „ale ta jest též svým způ-

sobem důležitá. Jest to ten chamr, jehož jste našli na trávníku," a ukázal bez zámyslu uctivosti na zavalité černé tělo se žlutou hlavou. „Objevili jsme, kdo to jest, najisto.“

„Opravdu!“ zvolal užaslý doktor, „a kdo to jest?“

„Jmenuje se Arnold Becker," pravil poddetektiv, ačkoli vystupovals mnoha jmeny. Byl to jakýsi potulný švindlér, a jest známo, že byl v Americe; a tam tedy Brayne s ním přišel na nůž. My jsme s ním mnoho neměli, protože pracoval ponejvíce v Německu. Byli jsme v dorozumění s německou policií. Ale, dosti zvláštní, měl bratra bližence, jménem Louise Beckera, a s tím jsme měli mnoho jednání. Posléze jsme shledali nutným guillotinovati ho, zrovna včera. Nuže, jest to prapodivná věc, pánové, ale když jsem viděl toho chlapíka nataženého na trávníku, bylo to největší překvapení, jakého jsem zažil. Kdybych nebýval byl na své oči viděl Louise Beckera guillotinovaného, byl bych přísahal, že to Louis Becker tam leží na trávě. Potom ovšem jsem si vzpomněl na jeho bližence v Německu a sleduje vlákno — —“

Ivan vykladatel se zastavil, z toho vynikajícího důvodu, že ho nikdo neposlouchal. Kommandant i doktor hleděli vyjevení na otce Browna, jenž k němu ztrnulý přiskočil a držel si pevně spánky jako člověk, kterého zachvátila náhlá prudká bolest.

„Přestaňte, přestaňte," křičel, „přestaňte chvilku mluvit, neboť já na polo vidím. Dá mi Bůh síly? Vrhne se po tom můj mozek jedním skokem a postřehne to vše? Nebesa pomozte mi. Býval jsem dosti schopen mysliti. Umíval jsem parafrasovati každou stránku Akvinského.

Roztříští se mi hlava — nebo to uvidí ? Na polo vidím — jen na polo.“

Držel si hlavu v rukou a stál v jakési ztrnulé muce myšlení nebo modlitby, zatím co ostatní mohli jen dále s tupým úžasem patřiti na hroznou záhadu, která se rozvíjela v těch jejich minulých divoucích dvanácti hodinách.

Když otec Brown pustil ruce, ukázala se tvář docela svěží a vážná a jako tvář dítěte. Vzdychl těžce a zhluboka a pravil : „Povězme to a odbudme co nejrychleji. Pohleďte sem, toto bude nejrychlejší způsob, jak vás všechny přesvědčiti o pravdě.“ Obrátil se na doktora. „Dre Simone,“ pravil „vy máte pevnou hlavu, a slyšel jsem vás dnes ráno vysloviti pět nejtěžších otázek o této věci. Nuže vyslovíte-li je znovu, odpovím vám na ně.“

Simonovi pochybností a zvědavostí sklouzl skřípec s nosu, ale odpověděl ihned. „Nuže první otázka jest, jak víte, proč člověk by zabíjel člověka nemotornou šavlí, když ho může zavraždit šidlem ?

„Není možno člověka šidlem stít,“ pravil Brown tiše „a k této vraždě bylo stětí naprosto nutno.“

„Proč ?“ ptal se O'Brien s účastí.

„A následující otázka ?“ ptal se otec Brown.

„Nuže proč ten člověk nevykřikl nebo něco neudělal ?“ ptal se doktor ; „šavle v zahradě jistotně nejsou ničím obyčejným.“

„Halouzky,“ pravil kněz zachmuřen, a obrátil se k oknu hledícímu na jeviště té smrti. „Nikdo se nepozastavil nad těmi větvičkami. Proč měly ležeti na tom trávníku (pohleďte naň) tak daleko od kteréhokoli stromu ? Nebyly nalámány, byly nasekány. Vrah zabavil svého nepřítele ně-

jakými hříčkami se šavlí, ukazuje, jak umí osekati větev v povětří nebo něco takového. Potom, když se nepřítel sehnul, aby se podíval na účinek, potichu máchl šavlí a hlava padla.“

„Dobrá,“ pravil doktor zvolná, „to se dosti podobá. Ale moje následující dvě otázky zmatou každého.“

Kněz pořád stál dívaje se kriticky z okna a čekal.

„Víte, jak celá zahrada jest zavřena jako neprodyšná komora,“ pravil dále doktor. „Nuže jak se člověk cizinec dostal do zahrady?“

Kněžíček ani se neotáčeje odpověděl: „Nebylo žádného cizince v zahradě.“

Nastalo ticho a po té strhl se náhlý smích skoro dětský, jenž uvolnil napětí. Absurdnost poznámky Brownovy podnítila Ivana k zjevným úšklebkům.

„Oh!“, zvolal, „tedy jsme nevěkleli včera večer tučného těla na pohovku? On se, myslím, nedostal do zahrady?“

„Dostal do zahrady?“ opakoval Brown přemítavě. „Ne, ne zcela.“

„Ke všem kozlům,“ zvolal doktor, „člověk se buď dostane do zahrady nebo nedostane.“

„Ne nezbytně,“ pravil kněz s jemným úsměvem. „Jaká jest následující otázka, doktore?“

„Myslím, že jste nemocen,“ vykřikl dr. Simon ostře; „ale dám vám další otázku, chcete-li. Jak se Brayne dostal ze zahrady?“

„Nedostal se ze zahrady,“ pravil kněz, pořád se dívaje oknem.

„Nedostal se ze zahrady?“ vybuchl Simon.

„Ne úplně,“ pravil otec Brown.

Simon zahrozil pěstmi v zuřivosti francouzského logika. „Buď se člověk dostane ze zahrady nebo nedostane,“ křičel.

„Ne vždycky,“ pravil otec Brown.

Dr. Simon skočil k němu netrpělivě. „Nemám kdy marnit čas takovou nesmyslnou řečí,“ zvolal hněvivě. „Nechápete-li, že člověk buď jest s té strany zdi nebo s oné, nebudu vás již pokoušet.“

„Doktore,“ pravil klerik velmi laskavě, „vždycky jsme spolu vycházeli velmi mile. Aspoň tedy pro staré přátelství počkejte a povězte mi svou pátou otázku.“

Netrpělivý Simon se spustil do sedadla u dveří a pravil krátce: „Hlava a ramena byly zvláštním způsobem posekány. Zdálo se to býti uděláno po smrti.“

„Ano,“ pravil kněz nehybně, bylo to uděláno tak, aby se do vás vpravila zrovna ta jedna prostá lež, kterou jste vy přijali. Bylo to uděláno, abyste měli za nesporno, že hlava náleží k tělu.“

Pobřežní končina mozku, v níž všechny obludy šlí strašně se rozpoutala v gaelském O'Brienovi. Cítil chaotickou přítomnost všech koní-mužů a rybích žen, kteří se zrodili v lidské nepřirozené fantasmii. Hlas starší než jeho praotcové jako by mu byl říkal do ucha: „Vzdal se té obludné zahrady, v níž roste strom s dvojím ovocem. Chraň se zlé zahrady, v níž umřel člověk s dvěma hlavami.“ Než zatím co tyto ostudné symbolické podoby se mihaly starodávným zrcadlem jeho irské duše, jeho zfrancouzštělý intelekt byl zcela bdělý a pozoroval zvláštního kněze tak zevrubně a nedůvěřivě jako všickni ostatní.

Otec Brown se posléze otočil a stál u okna s obličejem v hustém stínu; ale i v tom stínu viděli, že byl bledý jak

popel. Přece však mluvil zcela rozumně, jako by nebylo gaelských duší na zemi.

„Pánové,“ pravil, „nenašli jste cizího těla Beckerova v zahradě. Nenašli jste žádného cizího těla v zahradě. Vůči racionalismu Dra Simona pořád tvrdím, že Becker byl tam jen z části. Vizte zde!“ (ukazuje na černý trup tajemného těla) „nikdy jste neviděli tohoto člověka za svého života? Viděli jste kdy tohoto muže?“

Prudce odvalil lysou žlutou hlavu neznámého a položil na její místo bělovlasou hlavu sousední. A tu ležel tam úplný, sjednocený, neomylný Julius K. Brayne.

„Vrah,“ mluvil dále Brown klidně, „uřadil svému nepříteli hlavu a meč zahodil daleko přes zeď. Ale byl příliš chytrý, aby zahodil jen meč. Též *hlavu* přehodil přes zeď. Potom bylo mu jen připojit jinou hlavu k tělu a (jak stál na soukromém vyšetřování) vy všickni jste měli dojem úplně nového člověka.“

„Připojit jinou hlavu!“ pravil O'Brien vyjeven. „Jakou jinou hlavu? Hlavy nerostou na křoví v zahradě, či rostou?“

„Nerostou,“ pravil otec Brown chraptivě a dívaje se na své boty; „jest jen jedno místo, kde rostou. Rostou v koši u guillotiny, u níž šéf policie Aristide Valentin stál ani ne hodinu před vraždou. Oh, milí přátelé, slyšte mne minoutku, než mne roztrháte na kusy. Valentin jest počestný muž, jest-li počestností, když někdo zšílí pro nějakou spornou při. Ale nezpozorovali jste nikdy v těch studených šedých očích jeho, že jest šílen? Učinil by všechno, všechno, aby zmařil to, co nazývá pověrou kříže. Zápasil o to a soužil se pro to a nyní pro to spáchal vraždu. Brayneovy šílené milliony dosavad se rozptylovaly mezi tolik sekt,

že málo změnily rovnováhu věcí. Ale Valentin slyšel šep-
tati, že Brayne jako tolik vrtošivců skeptiků tíhl k nám ;
a to bylo docela něco jiného. Brayne by byl vlil posily
do zchudlé bojovné Církve francouzské ; byl by podepřel
šest nacionalistických časopisů jako *Guillotina*. Boj již
kolísal jen o vlas, proto fanatik se rozplaménil vydati
se v sázku. Odhodlal se zahubiti millionáře a učinil to,
jak by se člověk nadál, že největší detektiv světa spáše
svůj jediný zločin. Uzmul ufatou hlavu Beckerovu za ně-
jakou kriminologickou záminkou a vzal si ji ve svém úřed-
ním kufříku domů. Měl s Braynem tu poslední diskussi,
které lord Galloway nedoposlouchal; když ta selhala,
vyvedl ho do zapečetěné zahrady, rozhovořil se o šermu,
užil halouzek a šavle na ilustraci a — — “

Ivaň z Jizvy vyskočil. „Vy pomatenče,“ zavýskl, „půjdete
nyní k mému pánu, vezmu-li vás za — — “

„Což o to, mínil jsem k němu jíti,“ pravil Brown ztěžka ;
„musím ho vybídnouti, aby se přiznal, a ostatní.“

Ženouce nešťastného Browna před sebou jako rukojmí
nebo žertvu, vřítily se společně v náhlé ticho Valentinovy
pracovny.

Veliký detektiv seděl u svého stolu, jak se zdálo tak za-
městnán, že neslyšel jejich hlučného vstoupení. Zastavili
se na chvíli a po té doktor všimnuv si čehosi ve vzezření
těch rovných a elegantních zad, vyběhl náhle blíž. Dotknu-
tím a mžikovým pohledem se mu ukázalo, že u lokte
Valentinova jest krabička pilulek a že Valentin jest na své
stolici mrtev ; a v slepé tváři sebevrahově zračilo se více
než pýcha Katonova.

ZVLÁŠTNÍ NOHY

Potkáte-li se s některým členem toho vybraného klubu, „Dvanácti Věrných Rybářů“, když vstupuje do Hotelu Vernon k výročnímu klubovnímu obědu, zpozorujete, když svléká svůj svrchník, že jeho večerní kabát jest zelený a ne černý. Zeptáte-li se ho (předpokládajíc, že máte hvězdovzdornou smělost osloviti takovou bytost), proč, odpoví vám asi, že proto, aby nebyl maten s číšníkem. Odejdete tedy zdrceni. Ale zůstavíte za sebou tajemství nicméně nerozřešené a příběh hodný vypravování.

Kdybyste se setkali (abychom sledovali tutéž žilku nepodobného dohadu) s milým, pilným velebníčkem, jmenem otcem Brownem, a ptali se ho, co považuje za nejzvláštnější příhodu svého života, odpověděl by asi, že celkem nejlepším, co kdy udělal, bylo, když v Hotelu Vernon zabránil zločinu a možná zachránil duši jediné tím, že poslouchal trochu kroků na chodbě. Jest možná poněkud hrd na toto divoké a podivné své mínění a možná, že by o tom vyprávěl. Ale poněvadž jest nesmírně nepodobno, že se kdy povznesete tak vysoko v sociálním světě, abyste našli „Dvanáct Věrných Rybářů“, nebo že kdy klesnete tak nízko mezi chátru a zločince, abyste našli otce Browna, obávám se, že byste se nikdy nedoslechli příběhu, leč uslyšíte-li jej ode mne.

Hotel Vernon, v němž Dvanáct Věrných Rybářů mívalo své výroční obědy, byl ústav takový, jaký jest možný jen v oligarchické společnosti, která se téměř zbláznila po dobrých způsobech. Byl to ten přemetný produkt — podnik „výlučně“ obchodní. To jest, bylo to zřízení, jež mělo cenu nikoli tím, že přitahovalo lidi, ale právě tím, že odvracelo lidi. V srdci jisté plutokracie živnostníci dospívají takové zchytralosti, že jsou vyběračnější než jejich zákazníci. Oni vskutku vymýšlejí nesnáze, aby jejich bohatí a nabažení klienti mohli plýtvati penězi a diplomacii, by je překonali. Kdyby v Londýně byl módní hotel, do kterého by nesměl vstoupiti člověk neměřící šesti stop, společnost by poddajně se sdužovala ve strany pětistopých lidí, aby tam večeřeli. Kdyby byl nějaký přepychový restaurant, který by z pouhého vrtochu svého majetníka býval otevřen jediné ve čtvrtek odpoledne, byl by nacpán ve čtvrtek odpoledne. Hotel Vernon stál jakoby náhodou na rohu náměstí v boháčské čtvrti Belgravia. Byl to hotel neveliký; a velmi nepohodlný. Ale jeho nepohodlnosti byly považovány za hradby, chránící zvláštní třídy. V jedné nepohodlnosti zejména se viděla životní důležitost: že totiž vskutku jen dvacet čtyři osoby mohly na tom místě obědvati zároveň. Jediným velikým stolem jídelním byl pověstný terasní stůl, jenž stál na volném vzduchu na jakési verandě, s níž bylo viděti do jedné z nejvzácnějších zahrad londýnských. To bylo příčinou, že i ty dvacet čtyři stolice u toho stolu bylo možno zasednouti toliko za teplého počasí, a pro toto znesnadnění byl požitek ten ještě žádoucnější. Trvajícím majetníkem hotelu byl žid jmenem Lever; a vytěžil z něho téměř million tím, že ztěžoval jeho

návštěvu. Ovšem on spojoval s tímto omezením rozsahu svého podniku nejpečlivější lesk v jeho výkonnosti. Vína a kuchyně byly vskutku tak znamenité jako kdekoli v Evropě, a v chování číšníků zrcadlil se ustálený mrav vyšších tříd anglických. Majetník znal všecky své číšníky jako svých pět prstů, bylo jich tam celkem patnáct. Bylo mnohem snáze státi se členem sněmovny než číšníkem v tom hotelu. Každý číšník byl cvičen v strašném mlčení a uhlazenosti, jako kdyby byl komorníkem šlechtickým. A býval obyčejně aspoň jeden číšník pro každého obědvajícího pána.

Klub Dvanácti Věrných Rybářů nebyl by svolil obědvati někde jinde než na takovém místě, neboť stál na přepychové soukromnosti; a bývali by byli nadobro v koncích pouhým pomyšlením, že nějaký jiný klub obědvá v témže stavení. Při svém výročním obědě Rybáři měli obyčejem vykládati všecky své poklady, jako by byli v soukromém domě, zejména pověstné rybí nože a vidličky, jež byly jaksi odznaky společnosti, a každý nůž a vidlička byly vzácně pracovány ze stříbra v podobě ryby a do každého byla vsazena v rukojeti veliká perla. Ty se pokaždé vykládaly, když se podávaly ryby; a ryby byly vždy nejvelikolepější střídou při tom velikolepém obědě. — Společnost zachovávala přemnoho ceremonií a pravidel, ale to nemělo historie ani účelu; jediné že to bylo tak velmi aristokratické. Nesměli jste býti čímkoliv, abyste se stali jedním z Dvanácti Rybářů; dokud jste nebyli již osobností jistého významu, nikdy jste se o nich ani nedoslechli. Klub trval dvanáct let. Jeho předsedou byl p. Audley. Jeho místopředsedou byl vévoda z Chesteru.

Vylíčil-li jsem do jisté míry ovzduší tohoto děsného hotelu, čtenář asi pocítí přirozenou zvědavost, jak jsem došel nějakého poznání o něm, a bude asi přemítati, kterak to, že tak obyčejné osobě jako můj přítel otec Brown se dostalo, by se octl v té zlaté galéře. Co tohoto se týče, můj příběh jest prostý, ba všední. Jest na světě velmi starý buřič a demagog, jenž vrazí do nejjemnějších soukromí se strašným poučením, že všickni lidé jsou bratři, a kamkoli tento rovnostník přicházel na svém bledém koni, bylo řemeslem otce Browna následovati ho tam. Jeden z číšníkův, Ital, byl to odpoledne poražen mrtvicí, a jeho židovský zaměstnavatel, dobrosrdečně se divě takovým pověrám, svolil, by se poslalo pro nejbližšího papežského kněze. Z čeho se číšník otci Brownovi zpovídal, o to nám neběží, z toho výtečného důvodu, že tento klerik si to uchoval usebe ; ale zavazovalo ho to napsati nějakou zprávu nebo prohlášení, aby bylo posláno nějaké oznámení nebo napraveno něco zlého. Otec Brown tedy s pokornou drzostí, kterou by byl ukázal v Buckinghamském Paláci zrovna tak, žádal, by mu byla propůjčena světnice a psací potřeby. Pan Lever byl rozpoltěn ve dvě. Byl mužem laskavým a měl též onu špatnou napodobeninu laskavosti, nelibost k jakékoli nesnázi nebo k výjevům. Zároveň přítomnost nezvyklého cizince v jeho hotelu ten večer byla jako nějakou blátivou skvrnou na něčem právě vyčištěném. Kolem hotelu Vernon nebylo žádné ohrady ani představby, ani tam nehlídal nikdo v síni, ani hosté nepřicházeli náhodou. Bylo tam patnáct číšníků. Bylo tam dvanáct hostí. Bylo by takovým divem objeviti nového hosta v hotelu ten večer, jako objeviti nového bratra an s námi,

snídá nebo pije čaj v naší rodině. A riad to knězovo vze-
zření bylo podružného řádu a jeho šaty špinavy; pouhé
zahlédnutí jeho z dále mohlo by vrhnouti náhlou krizi do
klubu. Pan Lever posléze uhodil na plán, jak skrýti hanu,
když jí nemohl zahladiti. Když vstoupíte (jakož nikdy ne-
vstoupíte) do hotelu Vernon, projdete krátkým schodiš-
tům, ozdobeným několika zašlými, ale důležitými obrazy,
a vejdete do hlavního vestibulu a do procházky, jež ústí
na pravo k chodbám do veřejných místností a na levo k po-
dobné chodbě, vedoucí ke kuchyním a kancelářím hotelu.
Přímo na levo jestroh skleněné pisárny, vybíhající na chod-
bu – domeček v domě takořka, jako starý hotelový výčep,
který kdysi asi stál na tom místě.

V této pisárně sedal representant vlastníka (nikdo se
na tom místě nikdy neukázal osobně, mohl-li si pomoci)
a přímo za pisárnou, cestou k bytům služebnickým byla
pánská šatna, poslední končina domény pánů. Ale mezi
pisárnou a šatnou byla soukromá světnička bez druhého
východu, které někdy užíval majetník k jemným a důleži-
tým účelům, jako aby půjčil vévodovi tisíc liber nebo ode-
přel půjčiti mu půlsilling. Jest známkou stkvělé snášeli-
vosti p. Leverovy, že dovolil, aby toto svaté místo bylo
asi na půl hodiny znesvěceno pouhým knězem, čmárají-
cím na kus papíru. Příhoda, kterou otec Brown zapiso-
val, byla, jak velmi se podobá, mnohem zajímavější než
tato některá, jenže nikdy nebude známa. Mohu toliko sta-
noviti, že byla skoro právě tak dlouhá a že poslední dva
neb tři odstavce její nejméně napínaly a zaujímaly ducha.

Neboť zrovna v té chvíli, kdy dospěl k nim, kněz ne-
chával poněkud svých myšlenek se zatoulati a svých živo-

čišných smyslů, vůbec bystrých, procitnouti. Blížil se čas soumraku a oběda ; jeho zapomenutá světnička byla beze světla a snad houstnoucí šero, jak tomu bývá, zbystřilo smysl sluchový. Když otec Brown psal poslední a nejméně podstatnou část svého dokumentu, postihl, že píše v rytmu opětujícího se hluku z vnějšku, jako někdy člověk myslívá do noty vlaku. Když si toho všiml, poznal, co to bylo. Byl to jen obyčejný cupot nohou mimo dveře, což v hotelu nebylo věcí příliš nepodobnou. Přece však se zadíval do zatmělého stropu a naslouchal zvuku. Když byl snivě poslouchal několik vteřin, vstal a naslouchal nastražen, s hlavou poněkud nachýlenou. Potom si zase sedl a pohřbil svá obočí do rukou, nyní netoliko naslouchaje, ale naslouchaje a též přemýšleje.

Některou chvíli kroky venku byly takové, jaké by člověk uslyšel v každém hotelu ; a přece celkem bylo v nich cosi velmi zvláštního. Jiné kroky se neozývaly. V domě bylo pořád úplné ticho, neboť těch několik rodinných hostů vešlo ihned do svých pokojů, a dobře cvičení číšníci byli prý téměř neviditelní, dokud jich nebylo potřebí. Nebylo si možno pomyslití místa, kde by bylo méně důvodu tušiti něco nepravidelného. Ale tyto kroky byly tak zvláštní, že se člověk nemohl rozhodnouti, má-li je nazvati pravidelnými nebo nepravidelnými. Otec Brown je sledoval s prstem na kraji stolu, jako člověk zkoušející naučiti se nějaký ton na piano.

Nejdříve bylo slyšeti dlouhý cupot rychlých krůčků, jako by je dělal lehký člověk běže o závod. Na jistém místě se zastavily a změnily se ve volné klátivé dupání, počtem sotva čtvrtinu krůčků, ale trvajícím asi stejně dlouho. Jakmile po-

slední rozléhající se dupnutí ztichlo, nastával zase běh nebo pleskot lehkých kvapících nohou a po něm znovu buchtot těžší chůze. Byly to jistotně tytéž boty, jednak protože (jak bylo řečeno) nebylo dokola jiných bot, a jednak protože poněkud, ale neomylně v nich vrzalo. Otec Brown měl hlavu, která nemůže nedávat otázky; a na tuto zjevně trivialní otázku hlava se mu téměř rozskakovala. Viděl lidi rozbíhající se ke skoku. Viděl lidi rozbíhat se ke klouzání. Ale proč by člověk probůh měl se rozbíhat k chůzi? Nebo zase proč by měl kráčet, aby se rozběhl? Ale žádné jiné vyjádření se nehodilo na groteskno toho neviditelného páru hnátů. Ten člověk buď chodil velmi rychle do půl chodby, aby mohl jíti velmi zvolna druhou půlí; nebo chodil velmi zvolna na jednom konci, aby měl vytržení rychlé chůze na druhém. Žádný dohad nezdál se míti valně smyslu. Jeho mozek se zatmíval víc a víc, jako jeho pokojík.

Než jak začínal upřeně přemýšlet, čerností jeho celly jako by jeho myšlenky nabývaly větší živoucnosti; objevovaly se mu v jakémsi vidění fantastické nohy křepčící chodbou v nepřírozených nebo symbolických podobách. Byl to nějaký pohanský náboženský tanec? Nebo nějaký nový vědecký tělocvik? Otec Brown začal se sám sebe ptáti přísněji, co by ty kroky napovídaly. Uvažujíc pomalý krok první, to jistotně nebyl krok majitelův. Lidé jeho typu pohybují se v rychlém kolébání, nebo sedí. Nemohl to býti ani některý sluha nebo posel čekající na rozkazy. Tomu podobně to neznělo. Lidé chudších vrstev (v oligarchii) se někdy kymácejí, když se podnapijí, ale povšechně, a zejména v takových velikolepých scénách, stojí nebo sedí uzavřeni. Nikoliv; ten těžký a přece svižný krok s jakousi

lehkomyslnou emfasi, ne zvláště hlučný, ale nedbající, jaký hluk působí, byl krokem jen jediného živočicha tohoto světa. Byl to gentleman západní Evropy, a dle všeho takový, jenž nikdy nepracoval o své živobyti.

Právě když dospěl této pevné jistoty, krok se změnil v rychlejší a běžel podél dveří horečně jako krysa. Posluchač pozoroval, že ač tento krok byl rychlejší, byl též mnohem tišší, skoro jako by ten člověk šel po špičkách. Nesdružovalo se mu to však v mysli s tajemstvím, ale s čímsi jiným — čímsi, nač se nemohl upamatovati. Přiváděla ho k vzteku jedna z těch polovičních vzpomínek, z nichž člověk se cítí na polo zhlouplým. Jistě že kdesi už slyšel tu zvláštní rychlou chůzi. Náhle vyskočil s novou myšlenkou v hlavě a šel ke dveřím. Jeho pokojík neměl přímého východu na chodbu, ale šlo se z něho jednou stranou do skleněné pisárny a druhou do šatny vzadu. Zkoušel dveře do pisárny a našel je otevřeny. Podíval se na okno, nyní čtvercovou tabuli, plnou nachového oblaku, rozštípeného siným světlem západu, a v okamženi zvěřil zlo, jako pes věří krysy.

Rozumová stránka jeho (ať moudřejší čili nic) nabyla znovu svého prvenství. Vzpomínal si, že mu majitel pravil, aby zamkl a potom přišel, že ho propustí. Řekl si, že dvacet věcí, kterých si nepomyslí, může vysvětlovati ztřeštěné zvuky zvenčí; připomínal si, že jest ještě dosti světla, aby dopsal svou práci. Vzav si papír k oknu, aby zachytil poslední světlo bouřlivého večera, odhodlaně se pohrouzil znovu do dopsané téměř listiny. Psal asi dvacet minut, nakláněje se blíž a blíže papíru v slábnoucím světle; potom náhle se v sedě vzpřímil. Znovu zaslechl ty zvláštní nohy.

Tentokrát v nich byla třetí zvláštnost. Před tím neznámý muž chodil, s lehkostí sice a bleskovou rychlostí, ale chodil. Tentokrát letěl. Bylo slyšeti rychlé, tiché, skákavé kroky chodbou jako tlapy utíkajícího a skákajícího pantera. Ať kdokoli to přicházel, byl to velmi statný, aktivní muž, v tichém, ale prudkém vzrušení. Když zvuk přeletěl jako nějaký šumějící větrný vír k pisárně, znovu se náhle změnil v ten starý pomalý holedbavý krok.

Otec Brown odhodil papír a věda, že dveře do pisárny jsou zamčeny, šel zrovna do šatny na druhé straně. Sluha toho místa tam té chvíle nebyl, asi proto že jediní hosté byli u oběda a jeho úřad byl sinekurou. Prošmátrav se šerým lesem převlečníků shledal, že ta tmavá šatna se otvírá na osvětlenou chodbu v podobě nějakého pultu nebo polodveří, jako mnohé pulty, přes něž jsme všichni podávali deštníky a přijímali lístky. Bylo tam světlo přímo nad polokruhovým obloukem toho otvoru. To vrhlo poněkud jasnosti i na otce Browna, jenž se zdál pouhým tmavým obrysem proti tmavému západnímu oknu za ním. Ale vrhlo téměř theatrální osvětlení na muže, jenž stál vně šatny na chodbě.

Byl to elegantní muž v zcela prostém večerním obleku; vysoký, ale budící dojem, že nezabere mnoho prostoru; cítilo se, že mohl proklouznouti vedle nás jako stín, kdežto mnozí mnohem menší lidé byli by udeřili v oči a byli by zatarasili cestu. Jeho tvář, nyní se obrazivší ve světle lampy, byla snědou a živou tváří cizince. Jeho zjev byl příjemný, jeho způsoby dobře zladěné a smělé; kritik byl by mohl toliko poukázat, že jeho černý kabát byl o poznání pod jeho zjev a způsoby, a dokonce jaksi zvláštně nad-

mutý a břichatý. Jakmile zočil černou siluetu Brownovu proti západu, vyhodil lístek papíru s číslem a zvolal s přátelskou autoritou: „Dejte mi klobouk a kabát, prosím; vidím, že musím hned odejít.“

Otec Brown beze slova vzal papírek a poslušně šel hledat kabátu; nebyla to první podřízená služba, kterou za svůj život konal. Přinesl jej a položil na přepážku, zatím co cizí gentleman hmatav v kapsi vesty pravil se smíchem: „Nemám stříbra; vezměte si toto.“ A vyhodil půlsovereign a vzal si kabát.

Postava otce Browna zůstávala zcela tmava a tichá; ale v tom okamžení ztratil hlavu. Jeho hlava bývala vždy nejhodnotnější, když ji ztratil. V takových chvílích sčítával dvě a dvě ve čtyři milliony. Katolická Církev (která jest sezdána se zdravým lidským rozumem) často to zavrhovala. Často zavrhoval to sám. Ale bylo to právě vnuknutí, důležité v mimořádných krisích — kdy kdožkoli ztratí svou hlavu, zachová ji.

„Myslím, pane,“ pravil občansky, „že máte nějaké stříbro v kapse.“

Vysoký gentleman se zarazil. „K čertu,“ zvolal, „dávám-li vám raději zlato, proč si stěžujete?“

„Protože stříbro někdy bývá cennější než zlato,“ pravil kněz laskavě; „totiž ve velikých dávkách.“

Cizinec naň pohleděl zvědavě. Potom se zahleděl ještě zvědavěji chodbou k hlavnímu vchodu. Poté popatřil znovu na Browna, a potom hleděl bedlivě do okna za hlavou Brownovou, pořád ještě zbarveného zacházející bouří. Potom jako by se byl sebral na mysl. Opřel se rukou o přepážku, přešvihl se přes nitak zlehka jako akrobat a

čněl nad knězem, klada mu třesoucí se ruku na límec.

„Mlčte.“ pravil úsečným šeptem. „Nechci vám hroziti, ale — —“

„Já chci pohroziti vám“, pravil otec Brown hlasem jako vířící buben. „Chci vám pohroziti červem, který neumírá, a ohněm, který nehasne.“

„Vy jste jakýsi podivný šatník,“ pravil onen.

„Jsem kněz, Monsieur Flambeau,“ pravil Brown, „a jsem hotov vyslechnouti vaši zpověď.“

Onen vyvaloval naň oči několik vteřin a po té zavrátal do křesla.

První dvě střídy oběda Dvanácti Věrných Rybářů postupovaly sklidným zdarem. Nemám opisu jídelního lístku; a kdybych měl, ničeho by nikomu neposkytl. Byl psán jakousi povýšenou francouzštinou, užitou po kuchařsku, ale Francouzům zcela nesrozumitelnou. Bylo tradicí v klubu, aby *hors d'oeuvres* byly rozmanité a mnohonásobny až k zbláznění. Byly brány vážně, protože to byly zjevně zbytečnosti, jako celý oběd a celý klub. Bylo též tradicí, aby střída polévková byla lehka a skromna — jakási prostá a strohá vigilie pro svátek ryby, který se chystal. Hovor byl ten zvláštní nedbalý hovor, jaký vládne v britské říši, jaký v ní vládne v soukromí, a přece byl by stěží osvítil obyčejného Angličana, kdyby jej byl mohl zaslechnouti. Kabinetní ministři na obou stranách jmenovali jejich křestními jmeny s jakýmsi znuděným dobráctvím. Radikální kancléř finanční komory, na něhož myslelo se že celá strana toryjská klne pro jeho vydírání, byl veleben za své prostřední verše a své sedlo na lovu. Vůdce toryův,

jehož, myslelo se, že všickni liberálové nenávidí co tyrana, byl přetřásán a chválen celkem — co liberál. Zdálo se jaksí, že politikové jsou velmi významni. A přece všechno se zdálo na nich významno krom jejich politiky. Pan Audley, předseda schůze, byl laskavý obstarlý muž, nosící ještě gladstonské límce, byl jakýmsi symbolem celé té fantasmální a přece fixní společnosti. On nikdy nic nedělal — ani zlého nic. Nebyl lehkomyšlný, nebyl ani zvláště bohat. Byl prostě na místě; a to mělo svůj účel. Žádná strana nemohla ho přehlížeti, a kdyby si byl přál býti v kabinetě, jistotně by se tam byl dostal. Vévoda z Chesteru, místopředseda, byl mladý a postupující politik. To jest, byl to příjemný mladý muž s hladkými pěknými vlasy a pihovitou tváří, se skromnou inteligencí a ohromným jméním. Na veřejno jeho vystupování bylo vždy úspěšno a jeho princip byl dosti prostý. Když vymyslel žert, udělal jej, a byl nazván skvostným. Když nemohl vymyslet žertu, řekl, že není chvíle na titěrnosti, a byl nazván schopným. V soukromí, v klubu svojí vrstvy, býval prostě roztomile upřímný a bezúhonný jako školní chlapec. Pan Audley, nikdy nebyv v politice, mluvil o ní poněkud vážněji. Někdy i uvedl společnost do rozpaků větami napovídajícími, že jest jakýsi rozdíl mezi liberály a konservativci. On sám byl konservativec, i v životě soukromém. Na zadku límce měl prstenec šedivých vlasů, jako jistí staromodní státníci, a ze zadu měl vzezření muže, kterého říše potřebuje. Zpředu měl vzezření milého pohodlného bakaláře s hodnostmi v Albany — jimž byl.

Jak bylo podotknuto, u stolu na terase byla dvacet čtyři sedadla, a jen dvanáct členů klubu. Mohli tedy za-

brati terasu v nejbujnějším stylu, rozesadíce se po vnitřní straně stolu, nikoho nemajíce proti sobě a kochajíce se nepřetržitou vyhlídkou na zahradu, jejíž barvy byly pořád živý, třebaš soumrak byl vzhledem na dobu roční poněkud chmurný. Předseda seděl ve středu řady a místopředseda na jejím pravém konci. Když dvanáct hostů se ponejprv sesedlo, bylo obyčejem (z jakéhosi neznámého důvodu), aby všech patnáct číšníků se postavilo podél stěny jako vojsko vzdávající čest králi, zatím co tučný majitel stál a klaněl se klubu se zářícím překvapením, jako by jaktěživ o nich nebyl slyšel. Ale do prvního cinknutí nože a vidličky tato četa vasalů zmizela; jen jeden nebo dva potřební, aby snesli a rozdali náčiní, kmitali se kolem v smrtelném mlčení. Pan Lever, majitel, zmizel ovšem v křečích zdvořilosti už dávno před tím. Bylo by nadsazováním, ba i neuctivostí, říci, že se kdy ještě pozitivně ukázal. Ale když se nesla důležitá střída, ryby, tehdy — jak to vyjádřiti? — živoucí stín, projekce jeho osobnosti, prý obležoval na blízku. Posvátná střída ryb záležela (očím vulgárním) v jakémsi ohromném nákypu, rozměru a tvaru asi svatebního koláče, v němž dosti značný počet zajímavých ryb nadobro pozbyl tvarů, jaké jim Bůh dal. Dvanáct Věrných Rybářů vyňalo své pověstné nože a vidličky rybí a podávali si nákypu tak vážně, jako by každý palec jeho byl za tolik, jako stříbrná vidlička, s níž se jedl. A také byl, pokud vím. Tato střída se jedla s horoucím a šířajícím mlčením; a teprve když talíř jeho byl téměř prázden, mladý vévoda vyslovil svou obřadní poznámku: „Toho si nemožno dopřáti nikde než zde.“

„Nikde,“ pravil p. Audley hlubokým basovým hlasem, obraceje se na mluvčího a pokyvuje několikrát svou cti-hodnou hlavou. „Nikde, jistotně, než zde. Byl jsem upozorněn, že v Café Anglais — —“

Tu byl přerušen, ba vydrážděn na chvílku tím, že mu byl vzat talíř, ale zachytil znovu vzácné vlákno svých myšlenek. „Byl jsem upozorněn, že téhož by si bylo možno dopřáti v Café Anglais. Nic takového, sire,“ pravil potřásaje nelítostně hlavou, jako soudce odsuzující na šibenici. „Nic takového.“

„Přeceněné místo,“ pravil jistý plukovník Pound, mluvící (dle vzezření) ponejprv za několik měsíců.

„Oh, nevím,“ pravil vévoda z Chesteru, jenž byl optimista, „na některé věci jest znamenitý. Nenajdete nad něj v — —“

Jeden číšník přešel rychle místností a náhle se zastavil. Toto zastavení bylo tak tiché jako jeho chůze. Ale všichni ti mdlí a přívětiví gentlemani byli tak zvykli na hladký chod nezřené machinerie, jež obklopovala a udržovala jejich životy, že číšník dělající něco nenadálého byl divem a skřípavým zaharašením v ní. Měli dojem, jako vy a já bychom měli, kdyby neživý svět vypověděl poslušnost — kdyby židle od nás utekla.

Číšník stál vyjeven několik vteřin, zatím co na každé tváři u stolu hloubil se zvláštní stud, jenž jest úplně produktem naší doby. Jest kombinací moderního humanitářství se strašnou moderní propastí mezi dušemi bohatých a chudých. Pravý demokrat by se ho byl ptal s kamarádskou jasností mluvy, kterého kozla dělá. Ale tito moderní plutokrati nemohli snést chudáka blízko sebe, ani co otro-

ka, ani co přítele. Že se něco přihodilo sluhům, bylo jen nudnou zlostnou překážkou. Nechtěli býti brutální a báli se býti benevolentní. Přáli si, aby ta věc, ať to bylo cokoliv, byla odbyta. Byla odbyta. Číšník postav několik vteřin ztrnulý jako kataleptik, obrátil se a běžel šíleně z místnosti.

Když se zase objevil v místnosti neb aspoň ve dveřích, byl s ním druhý číšník, s nímž šeptal a gestikuloval s jižní vášnivostí. Potom první číšník odešel, nechav tam druhého, a vrátil se s třetím číšníkem. Zatím co čtvrtý číšník se přidružoval k této spěšné synodě, p. Audleyovi se vidělo nutno v zájmu Taktu přetrhnouti mlčení. Na místo předsedního kladívka užil velmi hlasitého zakašlání a pravil: „Skvostné dílo, takové věci dělají asi mladí Moocheři v Birmě. Věru, žádný jiný národ na světě by nebyl — —“

Pátý číšník přikvapil k němu jako šíp a šeptal mu do ucha: „Račte prominouti. Naléhavá věc. Mohl by majitel s vámi mluvit?“

Předseda se rozčilil a očima vyjevenýma zřel p. Levera, an přichází k nim se svou hřmotivou hbitostí. Chůze dobrého vlastníka byla arci jeho obyčejnou chůzí, ale jeho tvář nebyla nikterak obyčejna. Obyčejně bývala to přirozená měděná hněd; nyní byl chorobně žlutý.

„Odpustíte mi, p. Audleyi,“ pravil s asthmatickou udýchaností. Mám veliké obavy. Vaše rybí talířky byly odklizeny a nože a vidličky s nimi!“

„Ano, myslím, že byly,“ pravil předseda s jakousi srdečností.

„Vidíte ho?“ supěl hotelier vzrušen, „vidíte číšníka, jenž je odnášel? Znáte ho?“

„Znáti číšníka?“ odpověděl pan Audley rozhořčen.
„To jistě ne!“

Pan Lever rozpřáhl ruce s gestem agonie. „Nikdy ho neposílám,“ pravil. „Nevím, kdy a jak přišel. Posílám číšníka, aby uklidil nádoby, a on je vidí už odklizeno.“

Pan Audley pořád hleděl jaksi zmaten, aby byl vpravdě mužem, jakého si říše přeje; nikdo ze společnosti nemohl nic říci kromě muže z lesa — plukovníka Pounda — jenž se zdál galvanisován v život nepřirozený. Vstal ztrnule se své židle, necháváje všech ostatních sedět, přitiskl si skličko na oko a promluvil drsným tlumeným hlasem, jako by byl na polo zapomněl, jak se mluví. „Myslíte, pravil, že někdo naše stříbrné přibory rybové ukradl?“

Vlastník opakoval gesto rozpřážení rukou s ještě větší zoufalostí; a bleskem všickni od stolu byli na nohou.

„Jsou všickni vaši číšníci zde?“ ptal se plukovník svým táhlým příkrým přízvukem.

„Ano, všickni jsou zde. Sám jsem to zjistil“, zvolal mladý vévoda, strkaje svou chlapeckou tvář do nejvnitřnějšího kruhu. „Pokaždé je počítám, když sem přijdu; bývají tak podivni, když se postaví u zdi.“

„Ale jistě, že se člověk nemůže vždy určitě upamátovati,“ začal p. Audley s těžkým váháním.

„Pamatuji se určitě, pravím vám“, zvolal vévoda vzrušen. „Nikdy nebylo na tomto místě číšníků víc než patnáct, a dnes večer jich nebylo víc než patnáct, na to přísahám; ani více ani méně.“

Majitel se naň obrátil, třesa se v jakémisi ochrnutí nebo úžasu. „Pravíte — pravíte,“ koktal, „že vidíte všech mých patnáct číšníků?“

„Jak obyčejně,“ přisvědčoval vévoda. „Co na tom?“

„Nic,“ pravil Lever se silnějším přízvukem, „jen že jste neviděl. Neboť jeden z nich leží nahoře mrtev“.

Nastalo na chvíli hrozné ticho v té místnosti. Možná (tak nadpřirozeno jest slovo smrt) že každý z těch prázdných lidí pohlédl na vteřinu na svou duši a uzřel ji scvrklým hráškem. Jeden z nich — vévoda, myslím — dokonce pravil s idiotskou přívětivostí blahobytu: „Můžeme v tom něco učiniti?“

„Byl u něho kněz,“ pravil Žid ne nedotčen.

Tu jako na zaznění rozsudku probudili se do svého pravého stavu. Na několik příšerných vteřin cítili vskutku, jako by patnáctý číšník byl duchem mrtvého z horního poschodí. Oněměli tím útlakem, neboť strašidla byla jim překážkou jako žebráci. Ale vzpomínka na stříbro protrhla kouzelnou síť zázračna; protrhla ji náhle a s brutální reakcí. Plukovník se vyřítil přes svoje sedadlo a mířil ke dveřím. „Bylo-li zde patnáct mužů, přátelé,“ pravil, „ten patnáctý byl zloděj. Rychle dolů k průčelním a zadním dveřím a zabezpečit všecko; potom budeme mluvit. Dvacet čtyři perly klubu stojí za dobývání.“

Pan Audley nejdříve jako by se byl rozmýšlel, zda jest gentlemanské, tak se pro něco rozčilovati; ale vida vévodu, jak vyrazil dolů po schodech s mladistvou energií, následoval ho se zralejším citem.

V témž okamžení přiběhl do místnosti šestý číšník a ohlašoval, že našel sloupec rybích talířů na polici a po stříbře ani stopy.

Hlouček hostův i sluhův, horempádem se valících dolů, rozdělil se ve dvě skupiny. Větší část Rybářů dala se za

majitelem k průčelní místnosti, zeptat se, vycházel-li kdo. Plukovník Pound s předsedou, místopředsedou a jedním nebo dvěma jinými vyrazili dolů chodbou vedoucí k bytům služebnickým, jako nejpodobnější linií úniku. V běhu tom mihl se mimo ně tmavý přístěnek neb sklípek šatny a v jeho stínu poněkud vzadu uzřeli malou černě oděnou postavu, dle všeho sluhu.

„Hola, tam!“ zvolal vévoda. „Viděl jste někoho tudy běžeti?“

Drobná postava neodpovídala na otázku přímo, ale toliko pravila: „Možná že mám, co hledáte, pánové!“

Zastavili se rozmýšlejíce se a dívíce se, ale on klidně šel do zadu šatny a vrátil se s plným hrstma svítilního stříbra, jež vyložil na pult jako prodavač. Nabylo podoby dvanácti roztomile utvářených vidliček a nožů.

„Vy — vy — —,“ začal plukovník, posléze vyvrácen z rovnováhy. Tu nahlédl do šeré místnůstky a viděl dvě věci: první, že ten drobný muž v černých šatech jest ustrojen jako kněz; a druhou, že okno místnosti za ním jest vyraženo, jako by jím někdo byl násilím unkl.

„Nejsou to vzácné věci na uschování v šatně?“ poznamenal kněz s veselým rozmarem.

„Vy — vy jste ukradl tyto věci?“ kotal p. Audley, upíraje naň oči.

„Ukradl-li jsem,“ pravil klerik mile, „aspoň je zase vracím.“

„Ale vy jste jich neukradl,“ pravil plukovník Pound, pořád hledě na vyražené okno.

„Abych se upřímně přiznal, neukradl,“ pravil onen, s jakýmsi humorem. A sedl si zcela vážně na stolicí.

„Ale víte, kdo“, pravil plukovník.

„Neznám jeho skutečného jména“, pravil kněz klidně, ale vím něco o jeho bojovné váze a mnoho o jeho duchovních nesnázích. Ocenil jsem ho fyzicky, když mne škrtil, a ocenil jsem ho mravně, když se kál.“

„Oh, jářku—kál se!“ zvolal mladý Chester, s jakýmsi zakokrháním smíchu.

Otec Brown vstal, dávaje ruce za sebe. „Není to zvláštní,“ pravil, „že zloděj a pobuda se kaje, když tolik bohatých a usazených zůstává tvrdými a frivolními a bez ovoce pro Boha i pro člověka? Ale zde, račte mne omluviti, překračujete poněkud hranice mého území. Pochybujete-li o pokání co o skutečnosti, zde jsou vaše nože a vidličky. Jste Dvanáct Věrných Rybářů, a zde jsou vaše ryby. Mne však on učinil rybářem lidí.“

Otec Brown patřil naň plně v jeho mračící se tváři. „Ano“, pravil, „chytil jsem ho nezřenou udicí a neviditelným vláknem, které jest tak dlouhé, že ho nechá potulovati se na konce světa a přece ho zase přitáhne, trhne-li se za ně.“

Bylo dlouhé mlčení. Všickni ostatní přítomní se odhrnuli zanést objevené stříbro svým druhům nebo poradit se s majitelem o podivném stavu věci. Ale přísně hledící plukovník pořád seděl bokem na přepážce klátě dlouhýma tenkýma nohama a kousaje si své tmavé vousy.

Posléze pravil klidně knězi : „Byl to asi chytrý chlapík, ale myslím, že znám ještě chytřejšího.“

„Byl to chytrý chlapík,“ odpověděl onen, „ale nevím jistě, kterého druhého míníte.“

„Vás míním,“ pravil plukovník, zkrátka se zasmáv. „Nechci dostatí toho chlapíka do vězení ; v tom buďte bez starosti. Ale dal bych nevím kolik stříbrných vidliček, abych určitě zvěděl, jak jste se dostal do této věci a jak jste vyrval z něho náčiní. Soudím, že jste nejpokročilejším čertem přítomné společnosti.“

Otci Brownovi jako by se líbila poněkud saturnovská upřímnost vojáková. „Nuže,“ pravil usmívaje se, „nesmím vám ovšem vyprávěti něco o identitě toho muže nebo jeho historie, ale není zvláštního důvodu, abych vám nepověděl pouhých vnějších faktů, které jsem objevil sám od sebe.“

Přešvihl se s nenadálou mrštností přes přepážku a sedl si vedle plukovníka zvoně svýma krátkýma nohama jako hošík na vratech. Jal se vyprávěti příběh tak pokojně, jako by jej vyprávěl nějakému starému příteli u vánočního krbu.

„Vidíte, plukovníku,“ pravil, „byl jsem zavřen v této komůrce a psal jsem tam, když jsem uslyšel na této chodbě nohy provádějící tanec, jenž byl tak podivný jako tanec smrti. Nejdříve se ozvaly rychlé komické krůčky, jako by někdo běžel o závod po špičkách ; potom pomalé pohodlné vrzavé kroky jako tělnatého muže procházejícího se s doutníkem. Ale obojí byly kroky týchž nohou, na to přísahám, a střídaly se ; nejdříve běh a potom chod a potom zase běh. Divil jsem se nejdříve povrchně a potom vztekle, proč někdo hraje tyto dvě úlohy zároveň. Jeden chod jsem znal ; byl jako váš, plukovníku. Byl to chod dobře živeného gentlemana, na něco čekajícího, jenž přechází spíše protože jest fysicky čilý, nežli že by byl duchovně

netrpěliv. Věděl jsem, že ten druhý chod též znám, ale nemohl jsem si vzpomenouti, či by to byl. Jaké divé stvoření jsem potkal na svých cestách, pádící po špičkách v tom mimořádném stylu? Potom jsem zaslechl cinkati někde talíře; a odpověď vystoupila mi tak prostá a přímá jako svatého Petra. Byl to chod číšníka — ten chod s tělem před se nachýleným, s očima dolů, se špičkami prstů odskakujícími od země, s šosy a ubrouskem vlajícími. Potom jsem asi minutu přemýšlel. A věřím, že jsem prohlédl způsob zločinu tak jasně, jako bych jej sám šel páchat.“

Plukovník Pound naň patřil ostře, ale dobrotivé sivé oči mluvčího byly upřeny na strop s téměř prázdňou zamýšleností.

„Zločin,“ pravil zvolna, „podobá se jakémukoliv jinému dílu uměleckému. Nehleďte udiven; zločiny nikterak nejsou jedinými díly uměleckými, jež vycházejí z pekelné dílny. Ale každé dílo umělecké, ať božské nebo ďábelské, má jednu nevyhnutelnou známku — myslím, že jeho střed bývá prostý, byť jeho vykonání bylo sebe spleťtější. Tak v *Hamletu* dejme tomu grotesknost hrobníkova, květiny šílené dívky, fantastické vystrojení Osrikovo, bledost strašidla a šklebení lebky jsou vesměs zvláštnosti v jakémsi zamotaném věnci kolem prosté tragické figury muže černě oděného. Nuže toto též,“ pravil zvolna slézaje se svého sedadla s úsměvem, „toto též jest prostá tragedie muže v černém oděvu. Ano,“ pravil pozoruje, že plukovník vzhlíží naň v jakémsi podivu. „celý tento příběh se otáčí kolem černého kabátu. V něm jako v *Hamletu* jsou rokokové narostliny — vy, pánové, řekněme. Jest v něm mrtvý číšník, jenž tam byl, kdy tam býti nemohl. Jest v něm ne-

viditelná ruka, jež smetla stříbro s vašeho stolu a rozplynula se ve vzduchu. Ale každý duchaplný zločin bývá založen konec konců na nějakém prostinkém faktu — na nějakém faktu, který sám není tajemný. Mystifikace se ukazuje teprve tehdy, když běží o to, aby se zastřel nebo aby se myšlení lidí od něho odvedlo. Tento veliký a subtilní a (obyčejnou cestou) nejvyšší slibný zločin byl vystavěn na prostém faktu, že večerní oblek gentleman-ský jest týž jako číšnický. Všecko ostatní byla hra, a bouřlivě dobrá hra.“

„Ale přece,“ pravil plukovník vstávaje a mrače se na své boty, „nevím jistě, rozumím-li.“

„Plukovníku,“ pravil otec Brown, „pravím vám, že tento archanděl nestoudnosti, jenž ukradl vaše náčiní, přešel sem a tam touto chodbou dvacetkrát v záření všech lamp, v jiskření všech očí. Nešel a neskrýl se v tmavých koutech, kdež podezření by po něm bylo slídilo. Vytrvale se pohyboval v osvětlených chodbách, a všude, kam přišel, zdál se býti po právu. Neptejte se mne na jeho podobu; sám jste ho viděl šestkrát nebo sedmkrát za večer. Čekali jste se všemi ostatními vynikajícími muži v přijímacím pokoji tam na konci chodby, kdež vzadu jest terasa. Kdykoli přišel mezi vás pány, přišel v bleskovém stylu číšníka, s hlavou skloněnou, házeje ubrouskem a mrskaje nohama. Vrazil na terasu, poopravil něco na ubrusu a vrazil zase zpět k pisárně a k bytům číšníků. Zatím když přišel na oči pisárněmu účetnímu a číšníkům, proměnil se v jiného člověka, každou píďí těla, v každém instinktivním gestě. Loudal se mezi služebnictvem s roztržitou nestoudností, kterou všickni viděli na svých pánech. Nebylo jim ničím no-

vým, aby některý švihák ze stolující společnosti kráčel všemi částmi domu jako živočich v zoologické zahradě; vědí, že nic nevyznačuje Jemné Třídy tak jako mrav procházení se, kde se komu zlíbí. Když byl velkolepě unaven procházkou v té zvláštní chodbě, obešel a kráčel za pisárnu; ve stínu oblouku, který ješt zrovna za ní, proměnil se jako kouzelným vánkem a kvapil zase dále mezi Dvanáct Rybářů co poslušný sluha. Proč by gentlemani si prohlíželi nahodilého číšníka? Proč by číšníci podezírali prvotřídního procházejícího se gentlemana? Jednou nebo dvakrát zahrál nejstudenější kousky. V soukromých pokojích hotelierových zavolal hlučně o sodový sifon, řka, že má žízeň. Pravil bodře, že by si jej vzal sám, a vzal si jej; nesl jej rychle a bezvadně vaším hloučkem, číšník se zřejmým posláním. Ovšem, dlouho v tom nebylo možno setrvávat, ale bylo třeba setrvat jen do konce ryb.

Jeho nejnapínavější chvílí bylo, když číšníci stáli v řadě; ale i tehdy pokusil se opřítí o zeď zrovna v ohbí stěn tak, že na tu významnou chvílí číšníci ho měli za pána a páni za číšníka. Ostatní šlo mžikem. Zastihl-li ho který číšník vzdálena od stolu, číšník ten zastihl malátného aristokrata. Potřeboval jen dvou minut před uklizením ryby, aby byl mrštným sluhou a odklidil ji sám. Položil talíře na polici, nacpal si stříbro do náprsní kapsy, která tím zbřichatěla, a pelášil jako zajíc (slyšel jsem ho přicházeti), až přišel k šatně. Tam mu bylo jen udělati se zase plutokratem — plutokratem zvaným náhle za obchodem. Potřeboval jen dáti svůj lístek sluhovi šatnímu a vyjítí zase elegantně, jako byl vešel. Jenže — jenže sluhou v šatně náhodou byl jsem já.“

„Co jste s ním udělal?“ zvolal plukovník, s neobyčejnou prudkostí. „Co jste mu řekl?“

„Prosím za prominutí,“ pravil kněz nehybně, „zde příběh se končí.“

„A zajímavý příběh začíná,“ zamručel Pound. „Myslím, že chápu jeho odborný kejkl. Ale nezdá se mi, že bych byl postihl váš.“

„Musím jít,“ pravil otec Brown.

Šli spolu chodbou k vstupní síni, kdež uzřeli svěží pihovatou tvář vévody z Chesteru, jenž pružně poskakoval k nim.

„Pojďte sem, Pounce,“ volal udýchán. „Hledal jsem vás po celém domě. Oběd postupuje zase v skvělém stylu a starému Audleyovi připadlo promluvití řeč na počest, že příbory byly zachráněny. Chceme ustanoviti nějakou novou ceremonii, nevíte-li, na památku té příhody. Jářku, bylo vám přece vzácné náčiní vráceno, co navrhuje?“

„Tož,“ pravil plukovník, hledě naň s jakýmsi sardonickým souhlasem, „navrhoval bych, abychom od nynějška nosili zelené kabáty místo černých. Člověk nikdy neví, jaké nehody mohou vzniknouti, podobá-li se číšníku.“

„Oh, jděte k ďasů!“ pravil mladý muž, „gentleman nikdy se nepodobá číšníku.“

„Ani číšník gentlemanu, myslím,“ pravil plukovník Pound, s týmž zanikajícím smíchem na tváři. „Důstojný pane, váš přítel asi byl velmi jemný, když mohl hráti gentlemana.“

Otec Brown si zapínal svůj občanský svrchník ke krku, neboť noc byla bouřlivá, a vzal si svůj občanský deštník s místa, kdež stál.

„Ano,“ pravil, „jest asi velmi krušnou úlohou, býti gentlemanem ; ale víte, leckdy jsem si pomyslil, že snad námáhavější skoro jest býti číšníkem.“

A dav dobrou noc otevřel těžké dveře toho místa rozkoší. Zlaté veřeje se za ním zavřely a on vyšel křepkým krokem do vlhkých tmavých ulic, ohlížeje se po desetníkovém omnibusu.

LÉTACÍ HVĚZDY

Nejkrásnější zločin, jaký jsem kdy spáchal,“ řekl by Flambeau ve svém na výsost mravném stáří, „byl také zvláštní shodou mým posledním.“ Byl spáchán o Vánocích. Jakožto umělec vždy jsem se pokoušel připravovati zločiny přiměřené zvláštní době nebo krajině, v níž jsem byl, vyvoluje si tu neb onu terasu neb zahradu ke katastrofě jako k nějakému sousoší. Tak venkovští statkáři bývali napáleni v dlouhých síních, vykládaných dubovým dřevem; Židé zase ocítali se znenadání bez groše mezi světly a zástěnami Café Riche. Tak v Anglii chtěl-li jsem uleviti nějakému děkanu od jeho jmění (což nebývá tak snadno, jak byste si mysli), chtělo se mi zarámovati ho, jasně-li se vyslovuji, do zelených trávníků a šedých věží některého katedrálního města. Podobně ve Francii, vytáhl-li jsem peníze z nějakého bohatého a bohaprázdného sedláka (což bývá bezmála nemožno), rád jsem viděl jeho rozhořčenou hlavu odstíněnu šedou linií obřezaných topolů a těmi nádhernými pláněmi galskými, nad nimiž dumá mocný duch Milletův.

„Nuže můj poslední zločin byl vánoční, veselý, útulný, anglický středotřídní zločin; zločin Charlesa Dickense. Vykonal jsem jej v dobrém starém středotřídním domě ne-daleko Putney, v domě s půlměsícovou projíždkou, v domě

s konírnou bokem, v domě se jménem na obou vnějších branách, v domě se stromovitou araukarií. Z toho poznáváte již odstíny. Myslím vskutku, že moje napodobení stylu Dickensova bylo dovedné a doslovné. Zdá se téměř milosrdenstvím, kterého jsem týž večer litoval“.

Flambeau by potom vyprávěl dále příběh z vnitřku; a byl i z vnitřku podivný. Z vnějšku byl dokonale nepochopitelný, a právě z vnějšku jest cizinci studovati jej. S tohoto hlediska možno říci, že drama se začalo, když průčelní dveře domu s konírnou se otevřely do zahrady s araukarií a vyšla z něho dívka krmit ptáky, odpoledne Štědrého Dne. Měla hezkou tvář, se smělýma hnědýma očima; ale její postava vymykala se všem dohadům, neboť byla tak zamotána do hnědých kožešin, že bylo těžko říci, co byly vlasy a co kožešina. Ale přes půvabnou tvář mohla býti batolivým medvidětem.

Zimní odpoledne se chýlilo k večeru a již rudé světlo se rozprostřelo na záhony bez květin, naplňujíc je jakoby přízraky mrtvých růží. Na jedné straně domu stála konírna, na druhé byla alej nebo křížová chodba vavřínů, vedoucí do větší zahrady vzadu. Mladá žena nadrobivši chleba ptákům (po čtvrté nebo po páté toho dne, neboť pes jej pokaždé sežral) šla zlehka uličkou vavřínův a do prosvítajícího sadu zimostrázového za nimi. Tam vykřikla podivem, skutečným nebo obřadným, a vyhlížejíc k vysoké zahradní zdi nad sebou, uzřela, že po ní kráčí jakási fantastická postava.

„Oh, neskákejte, pane Crooku“, zvolala v jakémsi zděšení, „jest to příliš vysoko“.

Jedincem klusajícím po ohradní zdi jako nějaký vzdušný kuň byl urostlý hranatý mladý muž, tmavých vlasů, stojících jako kartáč, intelligentních, ba až vybraných rysů, ale snědavé a téměř nepřiměřené pleti. Toto vystupovalo tím jasněji, že měl křiklavě červený nákrčník, jedinou částku svého úboru, které, zdálo se, věnoval nějakou péči. Možná že to byl symbol. Nedbal na dívčino zděšené zaklínání, ale skočil jako kobyłka na zemi vedle ní, kdež si mohl snadno zlámati nohy.

„Myslím, že jsem byl považován za nočního zloděje“, pravil klidně, „a nepochybuji, že bych jím býval byl, kdybych se byl nenarodil náhodou v tomto hezkém domečku u dveří. Nevidím v tom nic závadného, ani dost málo“.

„Jak můžete mluvit takové věci?“ vyčítala ona.

„Dobře“, pravil mladý muž, „narodila-li jste se na chybné straně zdi, nevidím, že by bylo chybně přelézati ji“.

„Nikdy nevím, co chcete v nejbližší chvílce říci nebo učiniti“, pravila ona.

„Leckdy nevím sám“, namítl p. Crook; „ale to bývám na pravé straně zdi“.

„A která jest pravá strana zdi?“ ptala se mladá žena usmívajíc se.

„Kterákoliv, na které jste vy“, pravil mladý muž jménem Crook.

Když spolu šli mezi vavříny k průčelí zahrady, zatroubil třikrát automobil, jedoucí blíž a blíž k nim, a se skvělým kvapem a velikou elegancí bledezelený vůz šustl se u hlavních dveří jako pták a stál s bušivým hukotem.

„Hallo, hallo!“ pravil mladý muž s červenou kravatou, „zde jest někdo narozený na pravé straně, najisto. Nevěděl

jsem, miss Adamsová, že váš Ježíšek jest tak moderní jako tento.“

„Oh, to jest můj dědeček, sir Leopold Fischer. On vždycky přichází na Štědrý Den.“

Potom, po nevinné odmlce, která maně vyzradila jakýsi nedostatek enthusiasmu, Ruby Adamsová dodala :

„On jest velmi milý.“

John Crook, žurnalista, byl slyšel o tom výtečném londýnském velmoži, a nebylo jeho vinou, neslyšel-li londýnský velmož o něm ; neboť v některých člancích v *The Clarion* nebo v *The New Age* se mluvilo o siru Leopoldovi stroze. Neřekl nic a mrzutě čekal vyložení automobilu, což byl proces dosti dlouhý. Veliký uhlažený chauffeur v zeleném šatě vystoupil z předu a malý uhlažený sluha vystoupil ze zadu a mezi sebou složili sirá Leopolda na práh a jali se ho rozbalovati jako nějaký přepečlivě chráněný balík. Naodvídali s něho látek, že by se jimi bazar zásobil, kožešin se všech zvířat lesních a šálů všech barev duhových, až bylo odhaleno cosi podobného tvaru člověka ; forma přátelského, ale cizincem se jevícího starého pána, s šedou kozlí bradkou a zářícím úsměvem, jenž si třel své tlusté kožené rukavice.

Mnohem dříve než toto zjevení se dokonalo, dvoje veliké dveře síně se otevřely uprostřed, a plukovník Adams (otec kožešinaté mladé lady) vyšel sám uvítat svého výtečného hosta. Byl to vysoký, osmahlý a velmi mlčenlivý muž, na hlavě s červenou kuřáckou čepičkou jako fez, v níž se podobal nějakému anglickému sirdaru nebo pašovi v Egyptě. Přišel s ním jeho svak, nedávno příjevší z Kanady, silný a poněkud horkokrevný mladý gentleman farmář, světlých

vousů, jménem James Blount. Přišel s ním též méně významný zjev, kněz sousedního římského kostela; neboť plukovníkova nedávno zemřelá žena byla katolička, a dívky, jak bývá obyčejem v takových sňatcích, byly učeny dle ní. Všecko na tom knězi se zdálo bez výrazu, až i jeho jméno, jež bylo Brown; než plukovník v něm vždy nacházel cosi společenského, a často ho zval na takové rodinné schůzky.

Ve veliké vstupní síni domu byl široký prostor i pro sira Leopolda i na složení jeho obalů. Síň a vestibul byly vskutku nepřiměřeně prostranné vůči domu, a byly jakýmsi sálem s průčelnými dveřmi na jednom konci a spodkem schodiště na druhém. Před velikým krbem v síni, nad nímž visel plukovníkův meč, proces byl skončen, a společnost, obsahující i zamračeného Crooka, představila se siru Leopoldu Fischerovi. Ten ctihodný penězník však pořád jaksi zápasil s částmi svého napěchovaného šatu, a posléze vyňal z hluboké kapsy fraku černou vejčitou skříňku, o níž zářivě vysvětloval, že to jest vánoční dar jeho vnučce. S nelíčenou ješitností, mající do sebe cosi odzbrojujícího, vynesl skříňku všem na oči; na dotknutí se rozskočila a zpola je oslepila. Bylo to přímo, jako by křišťálové zřídlo bylo v jejich očích vytrysklo. V hnízdě z oranžového sametu ležela jakási tři vajíčka, tři bílé a živé diamanty, jež jako by byly nahnaly větru na oheň všech kolemstojících. Fischer stál záře blahovonně a pije z hluboka úžas a ekstasi dívky, hrozivý údiv a příkré díky plukovníkovy a podiv celé skupiny.

„Nyní je zase schovám, má drahá,“ pravil Fischer, zastrkuje si schránku do šosů. „Musím o ně pečlivě dbáti,

než budou odevzdány. Jsou to tři africké diamanty, řečené „Létací hvězdy“, protože byly tolikrát ukradeny. Všichni velcí zločinci jim jdou po stopě; ale i hrubí lidé na ulicích a v hotelích by stěží od nich udrželi své ruce. Mohl jsem je ztratit zde na ulici. Bylo to docela možno.“

„Docela přirozeno, řekl bych,“ zamručel muž s červenou kravatou. „Neměl bych jim za zlé, kdyby je byli vzali. Když žádají chleba a vy jim nedáte ani kamene, myslím, že si mohou kámen vzít sami.“

„Takto nechci abyste mluvil,“ zvolala dívka, jež byla v neobyčejném zápalu. „Tak mluvíte teprv od té doby, co jste se stal tím hrozným — jak se tomu říká. Víte, co myslím. Jak říkáte člověku, který by rád objal kominíka?“

„Světec,“ pravil otec Brown.

„Myslím,“ pravil sir Leopold s pánovitým smíchem, „že Ruby míní socialistu.“

„Radikál neznamená muže, který se živí kořeny,“ poznamenal Crook s jakousi netrpělivostí, „a konservatívec neznamená člověka, který konservuje ovocné kaše. Aníž, ujišťuji vás, socialista znamená člověka, který touží po společenském večírku s kominíkem. Socialista znamená člověka, který chce, aby všechny komíny byly vymety a všem kominíkům za to placeno.“

„Ale který vás nenechá,“ vložil se do řeči kněz volným hlasem, „abyste si vlastnil svoje vlastní saze.“

Crook naň pohleděl pohledem jevícím zájem, ba i úctu. „Potřebuje si kdo vlastnit saze?“ ptal se.

„Mohl by někdo,“ odvětil Brown s přemítáním v očích. „Slyšel jsem, že zahradníci jich užívají. A jednou jsem

učinil šest dětí šťastnými na Vánoce, když čaroděj nepřicházel, docela jen sazemi — zevně užitými.“

„Oh, nádherné,“ zvolala Ruby. „Oh, udělejte to této společnosti.“

Horkokrevný Kanadán, p. Blount, pozdvihoval svého silného hlasu s applausem, a užaslý finančník též (s jakousi důležitou prosbou), když na dvojitě průčelní dveře bylo zaklepáno. Kněz je otevřel, a ukázala se zase zahrada průčelní se zimostřázi, araukarií a ostatním, a nyní stmívající se za velikolepého fialového západu. Jevišťe takto rámované bylo tedy omalováno i vystrojeno jako pozadí ve hře, že na chvíli zapomněli na nevýznamnou postavu stojící ve dveřích. Zdála se uprášeného vzezření a v ošumělém kabátě, asi veřejný posel. „Jest některý z pánů p. Blount?“ tázal se a pozdvihl rozpačitě psaní. Pan Blount se zarazil a zvučně se přihlásiv, utichl. Roztrhnuv obálku, četl se zjevným úžasem; jeho tvář se poněkud zamračila a po té vyjasnila, a obrátil se na svého svaka a hostitele.

„Mrzí mne, že tak obtěžuji, plukovníku,“ pravil s veselou koloniální konvencí; „ale nevyrušilo by vás, kdyby mne zde dnes večer navštívil můj starý známý za jakýmsi jednáním? Ve skutečnosti jest to Florian, onen proslulý francouzský akrobat a komický herec; znám se s ním ze Západu (jest rodem Francouz z Kanady) a má asi jednání se mnou, ač stěží tuším jaké.“

„Ovšem, ovšem,“ odpověděl plukovník nedbale. „Milý hochu, každý váš přítel. Není pochybnosti, že se osvědčí jakožto zisk.“

„On si načerní tvář, míníte-li takového něco,“ zvolal Blount, směje se. „Nepochybuji, že každému načerní oči. Nemám starosti; nejsem přejemnělý. Mám rád veselé staré pantomimy, v nichž člověk sedá si na hlavu.“

„Já na svou ne, prosím,“ pravil sir Leopold Fischer s důstojností.

„Dobře, dobře,“ podotkl Crook přeletem, „nebudeme se přiti. Jsou mírnější hry než seděti na hlavě.“

Nelibost k mládí s červenými kravatami, zrodivší se z jeho loupeživých mínění o zřejmé důvěrnosti k hezké vnučce, podnítily Fischera, že řekl, svým nejsarkastičtějším učitelským způsobem: „Bez pochyby jste našel něco mnohem mírnějšího než seděti na hlavě. Co pak, prosím?“

„Necháte-li si hlavou sednouti na sebe, dejme tomu,“ pravil socialista.

„No, no, no,“ zvolal kanadský farmář s barbarskou benevolencí, „nekazte nám veselého večera. Já pravím, dělejme večer něco pro společnost. Ne černit tváře nebo sedati na hlavy, nemáte-li toho rádi — ale něco podobného. Proč bychom si nemohli popřáti staré anglické pantomimy, clowna, kolombiny atd. Viděl jsem takovou, když jsem opouštěl Anglii ve dvacátém roce, a plála v mém mozku jako slavnostní hranice na vždy. Vrátil jsem se do staré vlasti vloni, a již objevuji, že vyhynula. Nic než trochu kňouravých ubohých pohádkových her. Já chci rozžhavený pohrabáč a strážníka rozsekaného do jaternic, a oni mi dávají princezny moralisující při měsíčku, Modré Ptáky nebo cosi. Modrý Pták jest už

více v mém řádu, a měl jsem ho nejraději, když se proměnil v pantalonu.“

„Jsem docela pro sekání policisty do jitrnic,“ pravil John Crook. „Jest to lepší definice socialismu než nevím která nově podaná. Ale jistě vyprávět to, bylo by velmi těžkou úlohou.“

„Ani dost málo,“ zvolal Blount, zcela unesen. „Harlekináda jest nejrychlejší věcí, kterou můžeme, ze dvou důvodů. Za první, jest možno mluvit s patra do libovolné míry, a za druhé, všechny objekty jsou domácí nářadí — stoly a věšáky a prádelní koše a podobné věci.“

„Toť pravda,“ připouštěl Crook, pokyvuje živě a procházeje se. „Ale seženu strážnickou uniformu? Nezabili přec nedávno žádného strážníka.“

Blount se kabonil chvíli zamýšlen a po té si plácl do stehna. „Dostal jsem tuhle Florianovou adresu, a on zná každého londýnského costumiera. Zatelefonuji mu, aby vzal s sebou strážnický oblek.“ A skokem běžel k telefonu.

„Oh, to jest nádherné, dědečku,“ volala Ruby, téměř tancujíc. „Budu kolombinou, a ty budeš pantalonem.“

Millionář stál vzpřímen s jakousi pohanskou důstojností. „Myslím, má drahá,“ pravil, „že musíš zvolit za pantalonu někoho jiného.“

„Já budu pantalonem, chcete-li,“ pravil plukovník Adams, bera doutník z úst a mluvě ponejprv a naposledy.

„Měli byste míti sochu,“ zvolal Kanadan, vrátiv se zářící od telefonu. „Tedy jsme všickni připraveni. Pan Crook bude clownem, on jest žurnalista a zná všechny prastaré žerty. Já mohu být harlekýnem, na to jest třeba jen dlouhých noh a skákání. Můj přítel Florian telefo-

nuje, že nese policejní kostým ; převléká se cestou. Můžeme hrát v této síni, posluchačstvo bude sedět na těch širokých schodech naproti, v řadách nad sebou. Tyto průčelní dveře mohou být pozadím scény, ať zavřeny neb otevřeny. Při zavřených vidíte anglický interieur. Při otevřených zahradu v měsíčním svitu. To všecko daří se magicky.“ A nahmátnuv náhodou kousek kulečnickové křídly v kapse, táhl jí čáru po podlaze síně, na polovici mezi průčelními dveřmi a schodištěm, aby vyznačil linii rampových světél.

Kterak i takový jen na rychlo sehnáný banket byl ustrojen za tu chvíli, zůstalo záhadou. Ale sešli se na něm s tou směsí lhostejnosti i horlivosti, která žije, když mládí jest v domě ; a mládí bylo v tom domě toho večera, ač ne všickni snad isolovali dvou tváří a srdcí, z nichž sálalo. Jak vždycky bývá, invence byla bujnější a bujnější i přes krotkost buržoasních konvencí, z kterých se měla vytvářeti. Kolombina jevila se okouzující v odstávající sukni, která se neobyčejně podobala velikému stínidlu v saloně. Clown a pantalon se nabělili moučkou od kuchaře a načervenili rudkou od některého jiného služebníka, který zůstal (jako všickni praví křesťanští dobrodinci) anonymním. Harlekýn, již oblečený v stříbrný papír z doutníkových krabic, stěžl se dal zadržeti, aby nerozbil starých viktorianských lustrů, by se mohl ověsití skvoucími křišťaly. A byl by to přece jistotně učinil, kdyby Ruby nebyla vyšfourala jakési staré pantomimní skleněné klenoty, které měla na jakémsi charakterním plese jakožto diamantová královna. Ale její strýc James Blount se téměř vysmykoval z rukou ve svém vzrušení ; byl jako školní chlapec.

Znenadání nastrčil papírovou oslí hlavu na otce Browna, a ten ji trpělivě nesl, ba i vymyslel jakýsi soukromý způsob hýbatí ušima. Pokoušel se též připíchnouti papírový oslí ocas siru Leopoldu Fischerovi k šosům. Toto však bylo zamračením odmítnuto. „Strýček jest příliš nehorázný,“ zvolala Ruby na Crooka, jemuž kol ramen pověsila řetěz klobásů. „Proč jest tak divý?“

„Jest harlekýnem vaší kolombině,“ pravil Crook. „Já jsem pouhým clownem, jenž dělá staré žerty.“

„Chtěla bych, abyste byl harlekýnem,“ pravila a nechala řetěze klobásů se házeti.

Otec Brown, ač věděl o každé podrobnosti, jež se dála za scénou a vyvolal i potlesk svým přetvořením podušky v pantomimní loutku, obešel k průčelí a sedl si mezi posluchače se vším slavnostním očekáváním dítěte, které čeká na své první matinee. Diváků bylo málo, příbuzní, jeden nebo dva místní přátelé a služebnictvo; sir Leopold seděl v první řadě, jeho plná a pořád kožešinovým límcem obložená postava ze široka zatemňovala zjev maličkého klerika za ním; ale nikdy nebylo stanoveno uměleckými autoritami, zda klerik mnoho ztratil. Pantomima byla venkonce chaotická, ale přece ne ledajaká; probíhalo jí nadšení improvisace, která vycházela ponejvíce z Crooka clowna. On vůbec byl duchaplný muž, a ten večer byl inspirován divou vševědoucností, bláznovstvím moudřejším než svět, tím, které zachvacuje mladého muže, když uzří v okamžení zvláštní výraz na nějaké zvláštní tváři. Měli ho za clowna, ale on byl vpravdě skoro vším ostatním, autorem (pokud v tom bylo autora), napovědou, malířem scény, posouvačem kulis a nade vše orchestrem.

V náhlých přestávkách zuřivé hry vrhal se v plném kostymu na piano a vytrískával jakousi lidovou hudbu, stejně nemožnou jako příhodnou.

Vrcholem toho, jako všeho ostatního, byla chvíle, kdy křídla hlavních dveří v pozadí jeviště se rozletěla, zjevující líbeznou zahradu v měsíčním světle, ale zjevující ještě ostřeji hosta, pověstného odborníka; velikého Floriana, oblečeného za policistu. Clown u piana zahrál policejní sbor z „Pirátů Penzancských“, ale ten utonul v ohlušujícím potlesku, neboť každé gesto velikého komika bylo podivuhodným, byť zkázněným podáním pohybů a způsobů policie. Harlekýn naň skočil a tloukl ho v přílbu; a zatím co pianista hrál „Kde pak jste vzal ten klobouk?“, on hleděl kolem sebe v podivuhodně nastrojeném úžasu, a po té skákající harlekýn tloukl ho znovu (k čemuž pianista nahodil několik taktů z „Potom jsme dostali novou“). Potom harlekýn se vrátil policistovi přímo do náručí a padl naň, za víru potlesku. Tu neobyčejný herec zahrál ono slavné napodobení mrtvého muže, o němž pověst dosud se udržuje kolem Putney. Bylo téměř nemožno uvěřiti, že by živá osoba mohla se jeviti takovou hniličkou.

Athlet harlekýn jím klátil jako měchem nebo točil neb házel jako indiánským kyjem, pořád dle šileně komických zvuků piana. Když harlekýn zdvihal komického policistu ztěžka od země, clown hrál, „Já vstávám ze snů o tobě“. Když si ho přehazoval na rameno, „S uzlem svým na zádech“, a když posléze harlekýn pustil strážníka s nepřesvědčivějším bouchnutím na zem, blázen u nástroje třískal do něho, až řinčel, s jistými slovy, jež byla, jak se

dosud myslí, „Napsal jsem milé psaníčko a cestou jsem je upustil“.

Asi u této meze rozumové anarchie pohled otce Browna byl zatemněn úplně, neboť londýnský magnát před ním vstal do své úplné výše a vrážel si divě ruce do všech kapes. Potom si nervosně sedl, pořád hrabaje v kapsách, a zase vstal. Na okamžik se vážně podobalo, že se pustí přes rampové lampy na jeviště; potom vrhl pronikavý pohled na clowna hrajícího na piano; a po té mlčky vyrazil z místnosti.

Kněz jen pozoroval ještě několik minut bláznovský, ale ne neelegantní tanec amateura harlekýna nad jeho nádherně omdlelým protivníkem. S opravdovým, byť hrubým uměním harlekýn tancoval zvolna pozpátku dveřmi do zahrady, jež byla plna měsíce a ticha. Oblek, slátaný ze stříbrného papíru a těsta, jenž velmi se leskl od spodních světél, byl čím dál magičtější a stříbrnější, když tancoval dál pod zářící měsíc. Posluchačstvo uzavíralo scénu kataraktem potlesku, když Brown ucítil, jak se ho náhle kdosi dotkl za rámě, a byl šeptem požádán, aby šel do plukovníkovy pracovny.

Následoval volajícího s rostoucí nejistotou, jež nebyla rozptýlena slavnostní komičností scény v pracovně. Seděl tam plukovník Adams, pořád nelíčeně oblečený za pantalonu, máje kostici s knoflíkem kývající se nad obočím, ale ubohé své oči máje smutny, jako po vystřízlivění ze Saturnalií. Sir Leopold Fischer se opíral o plášť krbu a ztěžka oddychoval s plnou důležitostí paniky.

„Jest to věc velmi trapná, otče Browne,“ pravil Adams. „Toto se stalo. Ty diamanty, jež jsme všickni viděli dnes

odpoledne, zmizely ze zadních kapes mého přítele. A poněvadž vy — —“

„Poněvadž já,“ doplnil otec Brown, s širokým úsměškem, „jsem seděl zrovna za ním — —“

„Nic takového se nenapovídá,“ pravil plukovník Adams, upřev na Fischera pohled, v němž se zračilo, že něco takového *bylo* napověděno. „Jen vás žádám o příspěví, kterého by každý gentleman poskytl.“

„Což jest obrátiti své kapsy,“ pravil otec Brown a jal se je obracet, vytahuje sedmi a šestipence, zpáteční lístek, stříbrný křížek, malý breviář a kousek čokolády.

Plukovník dlouho naň patřil a potom pravil: „Víte, já bych raději viděl do vaší hlavy než do vašich kapes. Má dcera jest z vaší společnosti, vím; nuže, ona nedávno — —“ a zarazil se.

„Ona nedávno,“ zvolal starý Fischer, „otevřela dům svého otce socialistovi hrdlořezovi, který veřejně říká, že by bohatšímu všecko ukradl. Tohle jest konec toho. Zde jest ten bohatší — a ani za mák bohatší.“

„Chcete-li viděti do mé hlavy, mohu vám ji vyklopiti,“ pravil Brown poněkud zemdlen. „Zač stojí, můžete říci později. Ale první věci, kterou nacházím v té zapomínané kapse, jest toto, že lidé, kteří miní krási diamanty, nemluvívají o socialismu. Spíše se podobá,“ dodal skromně, „že by jej odsuzovali.“

Oba poslouchající se ostře měnili, a kněz mluvil dál.

„Vidíte, známe tyto lidi, více nebo méně. Ten socialista by neukradl diamantů zrovna tak, jako by neukradl pyramid. Měli bychom se podívati na jediného muže, kterého neznáme. Na bracha hrajícího policistu

— na Floriana. Kde jest zrovna v tuto minutu, rád bych to věděl.“

Pantalon vyskočil rovnýma nohama a rázoval z místnosti. Následovalo intermezzo, v němž millionář hleděl na kněze a kněz do svého brevíře; potom pantalon se vrátil a pravil se stakkatovou přísností: „Strážník pořád leží na jevišti. Opona byla šestkrát vytažena; on pořád leží.“

Otec Brown pustil knížku a stál se vzezřením úplného duchovního zřícení. Velmi zvolna svítalo zase v jeho šedých očích a po té dal nevalně pochopitelnou odpověď:

„Račte mi prominouti, plukovníku, ale kdy vaše choť umřela?“

„Moje choť!“ opakoval udivený důstojník, „umřela letos přede dvěma měsíci. Její bratr James přijel zrovna za týden, už pozdě, aby ji uviděl.“

Malý kněz vyskočil jako na drátkách. „Pojďte!“ zvolal ve zcela neobyčejném vzrušení. „Pojďte! Podíváme se na toho strážníka!“

Vřítili se na jeviště, nyní zastřené oponou, hrnouce se hrubě mimo kolombinu a clowna (kteří se zdáli zcela spokojeně si šeptati), a otec Brown se sehnul nad nataženým komikem policistou.

„Chloroform,“ pravil vzpřimuje se. „Dobře jsem to uhodl!“

Nastalo ustrašené ticho, a po té plukovník pravil zvolna: „Povězte, prosím, vážně, co to znamená.“

Otec Brown náhle se dal do smíchu, ihned však jej zarazil a jen s ním zápasil chvilkami za další své řeči.

„Pánové,“ vydechoval, „není mnoho času na řeči. Musím běžeti po zločinci. Ale tento slavný francouzský herec, jenž hrál policistu — to mrštné tělo, s nímž harlekýn tancoval a skákal a házel — to byl — —“ Hlas mu znovu selhal, a obrátil se, aby vyběhl ven.

„To byl?“ připomínal Fischer tázavě.

„Skutečný strážník,“ pravil otec Brown a hnal se ven do tmy.

Na zadním konci té listnaté zahrady, v níž vavříny a jiné věčné křoviny ukazovaly proti safírové obloze a stříbrnému měsíci i o tom zimním slunovratu teplé barvy jakoby jižní, byly doliny a besídky. Zelená veselost vlnících se vavřínů, bohaté porfyrové indigo noci, měsíc jako ohromný křišťal, skýtaly jakýsi téměř neodpovědně romantický obraz; a ve vršku větví stromových šplhá se zvláštní zjev, jenž se nejeví tolik romantickým jako nemožným. Lihotá se od hlavy až po paty jako oblečen v deset millionů měsíců; skutečný měsíc dopadá naň každé okamžení a zapaluje novou částku jeho. Ale on se rozhoupává, se třpytem a zdarem, s malého stromu této zahrady na vysoký rozložitý strom v druhé, a jen se tam zastavuje proto, že jakýsi stín se připlížil pod menší strom a neomylně volal na něho.

„Tož, Flambeau,“ praví hlas, „vy jste opravdu jako Létací Hvězda; ale to znamená vždy posléze Padající Hvězdu.“

Stříbrná lihotající se postava nahoře jako by se nachylovala v před mezi vavříny a bezpečna jsouc možností uniknouti, poslouchá postavičku dolní.

„Vy jakživ jste nedělal nic lepšího, Flambeau. Bylo duchaplné, přijít z Kanady (s lístkem z Paříže asi) zrovna za týden po smrti paní Adamsové, kdy nikdo nebyl nahlášen doptávat se. Ještě duchaplnější bylo zapamatovat si Létací Hvězdy a den Fischerovy návštěvy. Ale není duchaplnosti, ani pouhého talentu v tom, co následovalo. Ukradnouti kameny nebylo vám, myslím, ničím. Mohl jste to vykonat sterými jinými kejklemi, než když jste připínal papírový oslí ocas Fischerovi na kabát. Ale v ostatním jste sám sebe zatemnil.“

Stříbrná postava v zeleném listí zdá se váhati jako hypnotisována, ač za sebou má velmi snadné uniknutí; její oči jsou upřeny na muže dole.

„Oh ano,“ praví muž dole, „poznávám to všecko. Víím, že jste nejen vymohl pantomimu, ale použil jste jí dvojitě. Chystal jste se pokojně ukradnouti kameny; přišla zpráva od vašeho spoluúčastníka, že proti vám už pojata podezření a že obratný policista už jde vyslídit vás ještě ten večer. Obyčejný zloděj by býval byl vděčen za výstrahu a byl by prchl; ale vy jste básník. Vy jste už měl chytrou myšlenku skrytí klenoty v plápolu falešných klenotů divadelních. A věděl jste, že bude-li oblek harlekýnský, objevení policisty se dobře hodí. Dobrý strážník vyrazil z putneyské strážnice hledat vás a chvátal nejpotrhljším klusem, jakým se kdy na tomto světě klusalo. Když průčelní dveře se otevřely, vstoupil zpřímá na jeviště vánoční pantomimy, kdež mohl býti kopán, tlučen klackem, omráčen, otráven tancujícím harlekýnem, za bouře smíchu všech nejvážnějších osob put-

neyských. Oh, vy nikdy nezačnete nic lepšího. A nyní, mimochodem, mohl byste mi vrátiti ty diamanty.“

Zelená větev, na níž se houpala lesknoucí se postava, zašustěla jako úžasem; ale hlas mluvil dále.

„Chci, abyste mi je vrátil, Flambeau, a já vám vrátím tento život. Jest ve vás pořád mládí a čest a humor; nemyslete si, že potrvají až do konce v tomto řemesle. Lidé si udrží jistou úroveň dobra, ale nikdo nikdy nebyl s to, aby se udržel na jedné úrovni zla. Tato cesta vede hloub a hloub. Dobrý člověk začne píti a stává se krutým; přímý člověk spáchá vraždu a vylhává se z ní. Lektický člověk, jehož znám, začal jako vy počestným lupičem, veselým oběračem boháčů, a skončil zabořen v bahně. Mořic Blum začal zásadovým anarchistou, otcem chudých; skončil špinavým špehounem a donašečem, čímž obojím se zabýval i pohrdal tím. Harry Burke začal svoje svobodné hnutí peněžní zcela upřímně; nyní vydírá u své polohladové sestry bez konce na kořalky a sody. Lord Amber vstoupil do divoké společnosti s jakýmsi rytířstvím; nyní platí výpalné nejsprostším supům londýnským. Kapitán Barillon byl velikým gentlemanem apačem před vaším časem; umřel v blázinci, vykřikuje hrůzou z „čmurchalů“ a přechovávačů, kteří ho obelstili a uštvali. Vím, že les za vámi jeví se velmi volným, Flambeau; vím, že bleskem byste se mohl v něm ztratiti, jak opice. Ale za několik dní budete starým plesnivým opičákem, Flambeau. Budete seděti ve svém volném lese se studeným srdcem a blížek smrti, a vrcholy stromů budou velmi lysy a pusty.“

Pořád bylo ticho, jako by onen mužiček dole držel toho na stromě v nějaké neviditelné smyčce; a pravil dále:

„Vaše klesání už nastalo. Chlubíval jste se, že neděláte nic nízkého, ale dnes děláte cosi nízkého. Nechávejte podezření na poctivém hochu, majícím proti sobě již bez toho mnoho; odlučujete ho od ženy, kterou miluje a která miluje jeho. Budete však dělati podlejší věci, než umřete.“

Tři blýskavé diamanty spadly se stromu na pažit. Mužik se shýbl, aby je sebral, a když zase popatřil vzhůru, zelená klec stromu byla prázdná svého stříbrného ptáka.

Návracení drahých kamenů (náhodou sebraných otcem Brownem, jediným ze všech) zakončilo večer bouřlivým triumfem; a sir Leopold na své výši dobrého humoru dokonce pravil knězi, že ačkoli má sám širší hlediska, nicméně že cítí respekt k těm, od nichž víra jejich požaduje, aby se zavírali do klášterních zdí a nic nevěděli o tomto světě.

NEVIDITELNÝ MUŽ

V chladném modrém přitmě dvou srázných ulic v Camden Townu na rohu byl cukrářský krám, jenž svítil jako ohnivý konec doutníku. Spíše by se bylo řeklo, možná, jako ohnivý konec ohňostroje, neboť světlo bylo mnoha barev a jaksi spleťtité, zlámané mnoha zrcadly a tancující po množství pozlátka a veselobarevných koláčích a cukrovinkách. Na tom jednom ohnivém skle byly přilípnuty nosy mnoha pouličních sluk, neboť čokoláda všedka byla zavínuta v ty červené a zlaté a zelené kovové barvy, jež bývají bezmála lepší než čokoláda sama; a veliký bílý svačební koláč v okně byl jaksi zároveň vzdálený i uspokojivý, jako by celý Severní Pol byl na pochoutku. Taková duhová dráždidla mohla ovšem shromáždit mládež ze sousedství až do věku deseti neb dvaceti let. Ale tento roh byl též přitažliv pro mládež vyššího stupně; a jeden mladý muž, neméně než dvacetičtyřletý zahleděl se do téhož krámského okna. Jemu též krám byl ohnivým kouzlem, ale tato přitažlivost nevysvětlovala se úplně čokoládou; kteroužto však on ani z daleka nepohrdal.

Byl to urostlý ryzovlasý mladý muž, s rozhodnou tváří, ale bezstarostného chování. Pod paždí nesl ploché šedé portfolio s černobílými kresbami, které prodával s větším nebo menším štěstím nakladatelům od té doby, co jeho

strýc (jenž byl admirálem) vydědil ho pro socialismus, za přednášku, kterou vydal proti teorii ekonomické. Jeho jméno bylo John Turnbull Angus.

Vstoupiv posléze, prošel cukrovým krámem do zadní místnosti, kteráž byla jakousi cukrářskou restaurací, toliko pozdvihuje klobouk na pozdrav mladé lady, jež tam posluhovala. Byla to tmavá, elegantní, čilá dívka černě ustrojená, jemné pleti a velmi živých černých očí; a za obyčejným intervalem následovala ho do vnitřní místnosti, by přijala jeho rozkaz.

Jeho rozkaz byl patrně obyčejný. „Přál bych si,“ pravil s určitostí. „půlpennyovou housku a malý šálek černé kávy.“ Okamžení dříve než dívka mohla odejít, dodal, „Těž bych si přál, abyste se za mne vdala.“

Mladá žena z krámu náhle ztrnula a pravila, „Toto jsou vtipy, kterých nedovolují.“

Rusovlasý mladý muž pozdvihl sivé oči s neočekávanou přísností.

„Vskutku a opravdově,“ pravil, „jest to tak vážné — tak vážné jako půlpennyová houska. Jest to drahé jako houska; platí se za to. Jest to nestravitelné jako houska. Spěchá to.“

Tmavá mladá lady neodtrhla od něho svých tmavých očí, ale zdála se studovati ho s tragickou téměř zevrubností. Na konec svého zpytování ukázala cosi jako nádech smíchu a sedla si na židli.

„Nemyslíte,“ poznamenal Angus roztržitě, „že jest poněkud krutější jísti tyto půlpennyové housky? Mohou vzrůst v pennyové housky. Zanechám těchto brutálních sportů, jakmile se vezmeme.“

Tmavá mladá lady vstala s židle a kráčela k oknu, asi v stavu úsilného a ne sympatického přemýšlení. Když posléze zase zatáčkou se vrátila s jakýmsi nádechem rozhodnutí, byla poplašena pozorujíc, že mladý muž pečlivě vykládá na tabuli rozličné věci z krámového okna. Byla to pyramida živě barvitých sladkostí, několik desek sandwichů a dvě broušené láhve toho tajemného portského a sherry, jež bývají zvláštnostmi cukrářů. Do prostřed toho vkusného spořádání pečlivě postavil ohromnou tíhu bílého cukrovaného koláče, jež byla mohutnou ozdobou okna.

„Co to u všech všudy děláte?“, ptala se.

„Povinnost, má drahá Lauro,“ začal.

„Oh, pro Boha živého, počkejte minutu,“ zvolala, „a nemluvte mi tak. Chci říci, co to vše znamená?“

Obřadní jídlo, miss Hoppeová.“

„A co jest tohle?“ ptala se netrpělivě, ukazujíc na cukrovou horu.

„Svatební koláč, paní Angusová,“ pravil.

Dívka běžela k tomu zboží a odnesla koláč jaksi hlučně a postavila zase do okna; potom se vrátila a opřevši se svými elegantními lokty o stůl, patřila na mladého muže ne nepřiznivě, ale s povážlivým podrážděním.

„Nedopřáváte mi času k přemýšlení,“ pravila.

„Nejsem takový blázen,“ odpověděl; „to jest má křesťanská pokora.“

Ona pořád naň hleděla; ale za svým úsměvem velmi zvážněla.

„Pane Anguse,“ pravila pevně, „než ještě o minutu přibude tohoto nerozumu, jsem povinna pověděti vám něco o sobě, co možná nejstručněji.“

„Potěšíte mne,“ odvětil Angus vážně. „Mohla byste mi též povědět něco o mně, když budete v tom.“

„Oh, držte jazyk za zuby a poslouchajte,“ pravila. „Není to nic takového, abych se za to hanbila, aniž co takového, abych toho zvláště litovala. Ale co byste řekl, kdyby bylo něco, s čím bych já nic neměla a přece by to bylo mou mûrou?“

„Když tak,“ pravil muž opravdově, „tož bych napověděl, abyste zase přinesla ten koláč.“

„Ale nejdříve vyslechněte historii,“ pravila Laura naléhavě. „Začnu s tím, že můj otec měl hostinec řečený ‚U červené ryby‘ v Ludbury a že já jsem tam posluhovávala v nálevně.“

„Já jsem se nejednou divil,“ pravil, „čím to, že jest jakýsi křesťanský nádech na tomto cukrovém krámě.“

„Ludbury jest ospalý, travou zarostlý kout ve Východních Hrabstvích, a jedinými lidmi, kteří kdy přišli k ‚Červené Rybě‘, byli nahodilí obchodní cestující, a ostatně nejhroznější lidé, jaké můžete spatřiti, jenže jich nikdy nespátříte. Míním lenošivé človíčky, kteří měli zrovna tolik, co by se uživili, a neměli nic na práci než se povalovati v nálevnách a sázeti na koně, v škaredých šatech, které však na ně zrovna se hodily. Ale ani tito ubozí mladí trouchnivci nezobecněli příliš v našem domě; byli však dva z nich, kteří byli partií velmi známou a obyčejnou — po každé stránce. Oba žili ze svých peněz a oba byli únavně zahaleční a preparáděni. Ale přece mi jich bylo krapět líto, neboť zpola věřím, že se vkrádali do naší prázdné nálevničky proto, že oba byli poněkud znetvořeni; a takovým věcem někteří hrubci se posmívají. Nebylo

to vlastně znetvoření na tom ni na onom; byla to spíše jakási zvláštnost. Jeden z nich byl ku podivu maličký, cosi jako trpaslík, neb aspoň jako jockey. Nebyl však přece vůbec podoben jockeyovi; měl kulatou černou hlavu a pěkně přistřiženou černou bradku, svíící oči jako ptačí; cinkal penězi v kapsách; řinčel velikým zlatým řetězem hodinkovým; a nikdy se neukázal než oblečen až příliš gentlemany na gentlemana. Nebyl však proto blázen, ale bezcenný zahaleč; byl ku podivu bystrý ke všem věcem, které nebyly nadobro k ničemu; k nějakému čarování s patra, rozsvícení patnáct zápalek za sebou jako pravidelný ohňostroj; nebo vyřezání z banánu nebo něčeho takového tancující kašpárky. Jeho jméno bylo Isidor Smythe; a vidím ho pořád, s jeho malým, tmavým obličejem, jak zrovna přichází k pultu, dělá skákajícího klokana z pěti doutníků.

„Druhý byl mlčenlivější a obyčejnější; ale jaksi mnohem více znepokojoval než ubohý malý Smythe. Byl velmi vysoký a štíhlý a plavovlasý; nos měl klenutý s širokou přepážkou; byl by býval mohl býti hezký jakýmsi přízračným způsobem; ale byl nejhroznějším šilhavcem, jakého jsem spatřila, neb o jakém jsem slyšela, Když se na vás zpřímá díval, nevěděl jste, kde sám jste, nerci-li to, nač hledí. Myslím si, že toto zpotvoření rozhořčovalo poněkud toho hochy; neboť jako Smythe byl hotov ukazovati všude svoje opičí kejkle. James Welkin (toto bylo jméno toho šilhavého) nikdy nic nedělal než pil v našem nálevním saloně, a dlouho se procházel v rovném šedivém okrsku okolním. Týž, totiž Smythe, byl také poněkud citliv, že jest tak malý, ač to snášel čiperněji. I byla jsem

vskutku v rozpacích a zaražena a velmi zarmoucena, když oba týž týden mi nabízeli sňatek.

„Nuže, učinila jsem, co jsem od té doby považovala za věc snad zbrklou. Ale konec konců ty vrtochy byly mi jaksi přáteli; a hrozila jsem se, aby si mysli, že je zamítám z toho pravého důvodu, že jsou tak nemožně ošklivi. Vymyslíla jsem si tedy něco jiného, že se totiž nemíním vdáti za nikoho, kdo si neprorazil sám cesty na světě. Pravila jsem, že jest mou zásadou, nežítí z peněz, které byly právě zděděny, jako jejich. Dva dni po té, co jsem jim v tomto dobrém mínění mluvila, všecek ten zmatek se začal. První věcí, které jsem se doslechla, bylo, že oba zmizeli, vydavše se hledat štěstí, jako by byli v nějaké bláhové pohádce.

„A od té doby až do dneška jsem žádného z nich nespátrala. Ale dostala jsem dvě psaní od toho maličkého, od Smytha, a byla vskutku poněkud vzrušující.“

„O tom druhém jste kdy zvěděla?“ ptal se Angus.

„Ne, nikdy nepsal,“ pravila dívka, zamyslivši se na okamžik. „Smythovo první psaní byla prostá zpráva, že se vydal pěší na cestu s Welkinem do Londýna; ale Welkin byl takový dobrý chodec, že maličký ostal za ním a osaměv, odpočíval u cesty. Náhodou dohonilo ho jakési kočovné divadlo, a dílem že byl téměř trpaslík, a dílem že byl vskutku nadaný ten nešťastníček, velmi dobře prospíval v divadelním zaměstnání, a byl brzy poslán do Aquaria, aby tam dělal jakési kousky, už jsem zapomněla jaké. To bylo jeho první psaní. Druhé jeho psaní bylo mnohem větším překvapením, a dostala jsem je teprve minulý týden.“

Muž jménem Angus vypil svůj šálek kávy a pozoroval ji s milýma a trpělivýma očima. Její ústa se poněkud zkroutila v lehký úsměv, když se znovu ujala slova. „Myslím, že jste asi viděl na prkenných bedněních všecko o té ‚Smythově Tiché Službě‘? Nebo jste jedinou osobou, která jí neviděla. Oh, mnoho o tom nevím, vynález ten jest jakýsi hodinový stroj, dělající všecku domácí práci mechanicky. Znáte to zřízení: ‚Stiskněte knoflík – Sklepník, který nepije‘. ‚Otočte rukovětí – Deset služek, které nikdy neflirtují‘. Jistě jste viděl reklamní plakáty a inseráty. Nuže, ať jsou ty stroje jakékoliv, získávají spousty peněz. A to vše získávají pro toho krňouska, kterého jsem poznala v Ludbury. Nemohu si pomoci, abych necítila uspokojení, že se ten ubohý hoch postavil na nohy; ale holá skutečnost jest, že se hrozím, nevrátí-li se každou minutu a nezvěstuje-li mi, že si proklestil svou dráhu na světě — jakož jistotně učinil.“

„A ten druhý?“ opakoval Angus s jakousi zarputilou klidností.

Laura Hopeová náhle vstala. „Milý příteli,“ pravila, „myslím, že čarujete. Ano, máte úplně pravdu. Nespátřila jsem ani řádku od toho druhého, a nemám ani potuchy, co s ním jest. Ale právě z něho jsem zděšena. On se mi pořád míhá na cestě. Z něho jsem napolo zšilela. Věru myslím, že on mne uštvál k zbláznění; neboť cítila jsem ho, kde nemohl býti, a slyšela jsem jeho hlas, kde nemohl promluvit.“

„Nuže, má milá,“ pravil mladý muž roztomile, „kdyby byl samým Satanem, nyní, když jste to někomu pověděla, jest v koncích. Člověk se zblázní sám, milé děvče. Ale kdy

to bylo, co se vám zdálo, že cítíte a slyšíte svého šilhavého přítele?“

„Slyšela jsem Jamesa Welkina smáti se zrovna tak jasně, jako slyším vás mluvit,“ pravila dívka pevně. „Nebylo zde nikoho, neboť jsem právě stála venku na rohu a viděla do obou ulic zároveň. Zapomněla jsem, jak se smál, třebas jeho smích byl tak zvláštní jako jeho šilhání. Nevzpoměla jsem si naň skoro už rok. Ale to jest slavnou pravdou, že několik vteřin po té přišlo první psaní od jeho soka.“

„Slyšela jste kdy to strašidlo mluvit nebo kvičeti neb něco takového?“ ptal se Angus s jakýmsi zájmem.

Laura náhle se otřásla a po té pravila jakýmsi neochvějným hlasem: „Ano, zrovna když jsem dočetla druhé psaní od Isidora Smytha, oznamující jeho úspěch, zrovna tehdy jsem slyšela Welkina říci: „Nedostane vás přece.“ Bylo to tak zřetelné, jako by byl v té místnosti. Jest to děsné; myslím, že už blázním.“

„Kdybyste bláznila,“ pravil mladý muž, „myslela byste, že jste zdráva. Ale věru zdá se mi býti cosi krapet podivného na tom neviděném pánu. Dvě hlavy jsou lepší než jedna — ušetřím vás dovolávání jakýchkoli jiných orgánů — a ovšem dovolíte-li mi jakožto houževnatému praktickému muži, abych přinesl zpět snubní koláč z okna — —“

Zrovna když mluvil, ozval se z ulice jakýsi ocelový výkřik, a malý motor, hnaný ďábelskou rychlostí, přihnal se ke dveřím krámu a zarazil se tam. V témže kmitu času hlučně vstoupil do vnější místnosti maličký muž v lesklém cylindru.

Angus, jenž do té chvíle byl udržoval veselý klid, z motivů duchovní hygieny, prozradil napětí své duše, vykročiv náhle rázným krokem z vnitřní místnosti a míře rovnou k přichozímu. Mžikové pohlednutí naň dostatečně potvrzovalo divý domysl zamilovaného. Ta úhledňoučká, ale trpasličí postavička se špičatou černou bradkou drze vystrkovanou, chytrácké, nepokojné oči, čisté, ale nervosní prsty, to nemohl býti nikdo jiný než právě mu vyličený Isidor Smythe, jenž dělával panáčky z banánových kůžek a sirkových krabiček; Isidor Smythe, který vydělával miliony z kovových nepijících sklepníků a z neflirtujících děveček. Na okamžik oba muži, pudově rozumějící chránění držby, které druh druhu četl z obličeje, patřili na sebe s tou zvláštní studenou šlechetností, jež jest duši soupeřství.

Pan Smythe však ani slůvkem nazavadil o rozhodný důvod jejich antagonismu, ale pravil prostě a výbušně: „Viděla miss Hopeová tu věc na okně?“

„Na okně?“ opakoval Angus vyjeven.

„Není kdy vysvětlovati ostatního,“ pravil drobný milionář stručně. „Tropí se tu jakési bláznoství, které dlužno vypátrati.“

Ukázal svou hlazenou hůlkou na okno, před chvílí vyprázdňené svatebními přípravami páně Angusovými; a tento gentleman byl ohromen vida podél na skle přiklížený dlouhý pruh papíru, který jistotně na okně nebyl, když se jím díval před chvílkou. Následuje energického Smytha ven na ulici shledal, že po skle zvenčí bylo pečlivě přilepeno asi půl druhu metru papíru a na něm bylo napsáno daleko od sebe stojícími literami: „Vdáte-li se za Smytha, on umře.“

„Lauro,“ pravil Angus. strkaje svou rusou hlavu do krámu, „vy neblázníte.“

„Toť písmo toho chlapa Welkina,“ pravil Smythe nevrle. „Neviděl jsem ho po léta, ale on mne pořád trápí. Pětkrát za těchto minulých čtrnáct dní měl jsem ve svém patře v listovní schránce výhružná psaní od něho, a nemohu objeviti, kdo je tam pouští, ledaže sám Welkin. Dohovněk přísahá, že žádných podezřelých známek nebylo viděti, a zde nalepil jakousi obrubnici na veřejné výkladní okno, zatím co lidé v krámě — —“

„Zcela dobře,“ pravil Angus skromně, „zatím co lidé v krámě pijí čaj. Ano, sire, ujišťuji vás, že správně ceníte svůj zdravý smysl, jda tak zpřímá na věc. O ostatním můžeme hovořiti později. Ten chlapík nemůže přec býti příliš daleko, neboť přísahám, když jsem naposled byl u toho okna, asi před deseti nebo patnácti minutami, nebylo na něm papíru. Ale zase jest už přece daleko, abychom ho dohonili, neboť nevíme ani směru. Přijmete-li mou radu, pane Smythe, vložte to v ruce nějakého energického pátratele, raději soukromého než veřejného. Zním člověka nejvyš bystrého, který si zřídil kancelář, jest to vaším vozem pět minut odsud. Jmenuje se Flambeau, a ač jeho mládí bylo poněkud bouřlivo, jest to nyní přísně počestný muž, a jeho mozek stojí za peníze. Bydlí v Lucknovském bytovišti v Hampsteadu“.

„Toť zvláštní,“ pravil maličký muž, vykleňuje své černé obočí. „Já bydlím v Himalayském bytovišti za rohem. Snad by se vám chtělo jíti se mnou; já bych šel do svého bytu vyhledat dokumenty toho roztodivného Welkina, zatím co vy byste obešel a zavolal svého přítele detektiva.“

„Jste velmi dobrý,“ pravil Angus uhlazeně, „čím rychleji budeme jednat, tím lépe.“

Oba muži s jakousi impromptní něžností stejným způsobem se formálně rozloučili s dámou a oba skočili do mrštného vozíku. Když Smythe vzal řididla do rukou a objeli veliký roh ulice, Angus byl mile vzrušen spatřením ohromného plakátu „Smytheovy Tiché Služby“ s obrazem veliké bezhlavé železné loutky, nesoucí pekáč s nápisem: „Kuchař, který nikdy nezklame.“

„Užívám jich ve svém závodě,“ pravil maličký černo-vlasý směje se, „dílem na reklamu a dílem též pro opravdovou výhodnost. Upřímně a beze vší chlouby tyto veliké hodinové loutky moje přinesou vám uhlí nebo klaret nebo jízdní řád rychleji než jakíkoli živí sluhové, které jsem kdy poznal, víte-li, který knoflík stisknouti. Ale nebudu nikdy popírat, mezi námi, že takoví sluhové mají též své nevýhody.“

„Opravdu?“ ptal se Angus; něco také neumějí?“

„Neumějí,“ odpověděl Smythe chladně; neumějí mi povědět, kdo házel ty výhružné dopisy do mého závodu.“

Motor mužičkův byl malý a rychlý jako on; ovšem jako jeho domácí služba byl též jeho vynálezem. Byl-li on reklamním mluvku, byl člověkem, který věřil ve svoje zboží. Bylo poukazováno na smysl čehosi drobného a prchavého, když fičeli dlouhými bílými zatačkami cesty do mrtvého, ale otevřeného světla večerního. Brzy bílé křivky byly ostřejší a závratnější; byli na stoupajících spirálách, jak říkávají v moderních náboženstvích. Chocholilif oni jeden roh Londýna, jenž jest skoro tak srázný jako Edinburg, není-li zrovna tak malebný. Terasa vystupovala nad te-

rasu, a zvláštní věž závodního poschodí, k němuž mířili, vystupovala nad nimi až do egyptské téměř výše, pozlacená plochým západem slunce. Změna, když zahnuli za roh a vjeli na půlměsíkové prostranství, známé jakožto Himylayské bytoviště, byla tak náhlá jako otevření okna; neboť uzřeli onu kupu závodních domů sedící nad Londýnem jako nad zeleným břidlicovým mořem. Proti domům a druhé straně šterkovitého půlměsíce byla ohrada z křoví, více se podobající strmému plotu nebo hrázi nežli zahradě, a kousek po ní běžel proužek umělého potoku, jakási strouha, jako příkop té zarostlé pevnosti. Když motor letěl tím půlměsícem, přešel mimo zatoulaný krámek kaštanářův a přímo na druhém konci zátočiny Angus zahlédl tmavomodrého policistu, zvolna kráčejícího. To byly jediné lidské útvary v té na výsost předměstské poušti; ale měl jakýsi nerozumový pocit, že vyjadřují nemluvnou poesii Londýna. Měl dojem, jako by to byly postavy nějaké historie.

Motůrek přiletěl k pravému domu jako kulka a vystřelil jeho majetníka jako pumovou střepinu. On zpríma se ptal vysokého posluhy ve svítícím prýmkování a malého vrátného, stojícího tam bez kabátu, zda někým neb něčím byl hledán ve svém bytě. Byl ujištěn těmito sluhy, že nikoho a ničeho neuzřeli přejít, od té chvíle, co se jich posledně ptal; po čemž on a Angus poněkud udivený byli vystřelení ve zdviži jako raketa, až dostihli nejhořejší podlahy. „Teď pojdte na minutu sem,“ pravil Smythe udýchán. „Ukáži vám Welkinovy listy. Potom můžete oběhnouti kolem rohu a dojíti pro svého známého. Stiskl knoflík, ukrytý ve zdi, a dveře samy sebou se otevřely.

Otevřel se dlouhý pohodlný přední pokoj, jehož jedinými upoutávajícími rysy, všedně mluvíc, byly řady vysokých pololidských mechanických figur, jež stály po obou stranách jako krejčovské panny. Jako krejčovské panny byly jaksi úhledně a zbytečně sražené v ramenou a měly hrud' vzduťou jako holubi; ale vyjímaje toto nepodobaly se více lidské figuře než automatickému stroji v postavě asi zvýši člověka. Měly dva veliké háky jako ruce, na nesení velikých táců; a byly malovány hrachovou zelení nebo rumělkově nebo černě dle vhodnosti tohoto rozlišení; každým jiným způsobem byly to jen automatické stroje, a nikdo by se byl na ně dvakrát nepodíval. Při této příležitosti tak aspoň nikdo neučinil. Neboť mezi dvěma řadami těchto domácích loutek leželo cosi zajímavějšího než největší mechaniky světa. Byl to zmačkaný papírek, počmáraný červeným inkoustem; a čilý vynálezce skočil po něm v té ráně skoro jak dveře se otevřely. Podal jej beze slova Angusovi. Červený inkoust na něm ještě nebyl uschl, a četla se na něm zpráva: „Šel-li jste dnes za ní, já vás zabiju.“

Nastalo krátké mlčení, a po té Isidor Smythe pravil klidně: „Chcete krapet whisky? Poněkud se mi zdá, že byste vzal za vděk.“

„Děkuji vám: chtěl bych krapet Flambeaua,“ pravil Angus zachmuřen. „Tato věc, zdá se mi, nabývá jaksi vážnosti. Obejdu rychle a přivedu ho.“

„Máte pravdu,“ pravil onen, s podivuhodnou roztočilostí. „Přiveďte ho sem, co nejdřív.“

Ale když Angus zavíral dveře za sebou, viděl, jak Smythe stiskl knoflík, a jedna z hodinových soch se rozkývala a

klouzala se ze svého místa drážkou, jež byla v podlaze, nesouc táč se syfonem a broušenou lahví. Zdálo se jaksi drobet příšerným nechati toho človíčka samotného mezi těmi mrtvými služebními, jež nabývaly života, když dveře se zavíraly.

Šest schodů od Smytheovy chodby muž bez kabátu dělal cosi s vědrem. Angus se zastavil, aby si vymohl na něm slib, utvrzený nadějnou záplatou, že zůstane na tom místě, dokud on se nevrátí s detektivem, a že mu vydá počet ze všeho, co by se zvláštního událo na těch schodech. Vyběhnuv k vstupní síni, přiřkl podobnou úlohu bdění sluhovi u průčelních dveří a od něho se dověděl té zjednodušující okolnosti, že tam není zadních dveří. Na tom nemaje ještě dosti, zachytil vznášejícího se policistu a přiměl ho, aby stál proti vchodu a hlídal; a posléze zastavil se na okamžení koupit si kaštanů a zeptat se prodavače, jak dlouho asi ostane v sousedství.

Kaštanář vyhrnuje si límec na kabátě pravil mu, že asi brzy se odklidí, soudě, že bude padat sníh. A opravdu s postupujícím večerem bylo čím dál chmurněji a sychravěji; ale Angus vši svou výmluvností jal se přikovávat kaštanáře na jeho místo.

„Zahřívejte se o své kaštaný,“ pravil vážně. „Snězte všecky, co zde máte. Ocením dobře vaši chvilku času. Dám vám sovereign, počkáte-li zde, než se vrátím, a povíte-li mi potom, zda nějaký muž, žena nebo dítě vešli do domu, kde stojí posluha.“

Potom rázně odešel, naposled se podívav na obléhanou věž.

„Ovinul jsem věru řetěz okolo té místnosti,“ řekl si.
„Nemohou být všichni čtyři spolčenci páně Welkinovými.“

Lucknovské bytovisko bylo, tak říkajíc, na nižší plošině toho kopce domů, jehož Himylayské bytovisko mohli bychom nazvati temenem. Páně Flambeauova polouřední kancelář byla v přízemí a jevila po každé stránce makavý kontrast k americké machinerii a studenému hotelovému přepychu závodu Tiché Služby. Flambeau, jenž byl přítelem Angusovým, přijal ho v rokokovém uměleckém zákouťi za svou kanceláří, jehož ozdobami byly šavle, hákovnice, orientálské zvláštnosti, lahve italského vína, barské kuchyňské hrnce, pernatá perská kočka a maličký katolický kněz ošumělého vzezření, jenž se jevil na tom místě zvláště nepřislušným.

„Toto jest můj přítel Otec Brown,“ pravil Flambeau.
„Mnohokrát jsem si přál, abyste se s ním setkal. Tohle máme skvělé počasí; poněkud chladné na jižní lidi jako já.“

„Ano, myslím, že zůstane jasno,“ pravil Angus, sedaje si na východní, fialově pruhovaný oťoman.

„Nikoliv,“ pravil kněz klidně, „začal padat sníh.“

A vskutku co mluvil, první peříčka, tušená kaštanářem, spouštěla se před sřmívajícím se oknem.

„Nuže,“ pravil Angus těžce, „obávám se, že jsem přišel za potřebou, a jaksi za křičící potřebou. Věc jest, Flambeau, taková: nedaleko vašeho domu, co by kamenem dohodil, jest člověk, který zle potřebuje vaší pomoci; neustále ho straší a vyhrožuje mu neviditelný nepřítel-padouch, kterého jakživ žádný neviděl.“ Když Angus jal se vyprávěti celý příběh Smythův a Welkinův, začínaje s historií Lauřinou, a potom dále vykládal svoji, o nadpřirozeném smí-

chu na rohu dvou prázdných ulic, o zvláštních zřetelných slovech, promluvených v prázdné místnosti, Flambeau byl živěji a živěji zaujat a maličký kněz zdál se vypuštěn z toho, jako kus nábytku. Když přišlo na počmárovaný tiskový papír, nalepený na okno, Flambeau vstal, a zdálo se, že svými mohutnými rameny naplnil světlici.

„Nevadí-li vám to,“ pravil, myslím, že by lépe bylo, abyste mi ostatní vyprávěl nejbližší cestou k domu toho muže. Zdá se jaksi, že není času nazbyt.“

„Milerád,“ pravil Angus, vstáváje též, „ač on jest zatím dosti zabezpečen, neboť postavil jsem čtyři muže na stráž k jediné díře do jeho doupěte.“

Vyšli na ulici, malý kněz kulil se za nimi s oddaností psíka. Toliko pravil roztomile, jako člověk zavádějící rozhovor: „Jak už jest na zemi hustě sněhu!“

.Když rázovali příkrými bočními ulicemi, již poprášenými stříbrem, Angus dopověděl svůj příběh; a než dospěli půlměsíce s věžovitými závodními domy, měl pokdy obrátiti pozornost na čtyři strážné. Kaštanář přísahal urputně, jak než dostal sovereign, tak potom, že se díval po dveřích a neviděl žádného návštěvníka vcházeť. Policista byl ještě emfatictější. Pravil, že poznal všechny všudy čerty, v cilyndrech i v hadrech; není prý tak neostřílen, aby čekal, že podezřelí charakterové budou též podezřelého vzezření, díval se po každém, a jak Bůh nad ním, nikdo prý tam nešel. A když všichni tři mužové se sestoupili kolem ozlaceného posluhy, jenž stál pořád usmívaje se a rozkročen v předdomí, nález byl ještě rozhodnější.

„Zjednal jsem si právo otázati se každého, vévody nebo popeláře, co hledá v těchto místech,“ pravil bodrý a zlatě

prýmovaný obr, a „na mou duši, že se nebylo koho ptáti od té chvíle, co tento pán odešel.“

Bezvýznamný otec Brown, jenž stál odvrácen dívaje se skromně na dlažbu, nyní se osmělil říci jemně: „Nešel tedy nikdo po schodech nahoru ani dolů, od té chvíle, co začal padat sníh? Začal padat, když myjsme byli u Flambeau.“

„Nikdo sem nevešel, pane, to mi můžete věřit,“ pravil úřední muž se zářící autoritou.

„Pak se divím, kde se bere tohle?“ pravil kněz a hleděl na zemi, tak prázdně jako ryba.

Ostatní též všickni pohleděli k zemi; a Flambeau s divokým výkřikem a francouzským gestem. Byloť nesporně pravda, že prostředkem vchodu, střeženého mužem v zlatém prýmování, zrovna mezi zpupnýma rozkročenýma nohama tohoto kolosa táhl se vláčný otisk tmavých šlépějí, vytlačených do bílého sněhu.

„Bože!“ zvolal Angus bezděčně, „Neviditelný muž!“

Ani už nehlesnuv obrátil se a vyrazil po schodech nahoru a Flambeau dal se za ním; ale otec Brown pořád stál, dívaje se kolem sebe v ulici sněhem oděné, jako by byl ztratil účast na pátrání, k němuž se byl přidal.

Flambeau měl prostě chuť vyraziti dveře svým mocným ramenem; ale Skot s větší rozumností, byť i menší intuící, šmátral po rámcí dveřním, až našmátral neviditelný knoflík; a dveře se pomalu rozevřely.

Ukázal se v podstatě týž řadovitý interieur: v pokoji se setmělo, ač byla obarvena tu a tam posledními nachovými šípy západu, a jeden nebo dva z bezhlavých strojů byly se vzdálily se svého místa za tím neb oním účelem,

a stály tu a tam v té zřešené místnosti. Zeleň a červeň jejich úborů v soumraku úplně ztemněly; a jejich podobnost k útvarům člověčím ponenáhlu vzrůstala, třebaš byly tak beztvárny. Ale uprostřed mezi vším, zrovna tam, kde byl pohozen červeně popsaný papír, leželo cosi, a zdálo se to velmi podobno červenému inkoustu, rozlitému po podlaze. Ale nebyl to červený inkoust.

S francouzskou kombinací rozumu a prudkostí Flambeau prostě pravil: „Vražda!“ a skokem jal se prohlížeti celé patro a za pět minut proslídil kde který koutek a kde kterou poličku. Ale očekával-li, že najde mrtvolu, našel nic. Isidora Smytha prostě tam nebylo, ať byl mrtev nebo živ. Po nejzuřivějším slídění oba mužové se potkali ve vnější síni, s hořícími tvářemi a vyjevenými zraky. „Příteli, pravil Flambeau, hovoře ve svém rozčilení francouzsky, nejen že váš vrah jest neviditelný, ale činí neviditelným i zavražděného.“

Angus se ohlížel po tmavé místnosti plné panen, a ve kterémši keltickém koutě jeho skotské duše vyrazilo náhle zděšení. Jedna z loutek životní velikosti stála zrovna tak, že stínila krvavou skvrnu, zavolána byvši asi zavražděným mužem právě než padl. Jeden z vysokoramenných háků, jež sloužily té věci za ruce, byl poněkud zdvižen, a Angusovi projela mozkiem náhle strašná myšlenka, že vlastní dítě ubohého Smytha ho skolilo. Hmota se vzbouřila a tyto stroje zavraždily svého pána. Ale i když tak, co přece učinily s ním?

„Sežraly ho?“ pravil upír k jeho sluchu; a na chvíli mřel hrůzou představuje si roztrhané lidské pozůstatky, sežrané a rozemleté ve všech těch měkyšovských strojích.

Vzmachem emfatického úsilí sebral se na duchu a pravil Flambeauovi: „Tož tak. Ubožák se vypařil jako obláček a zůstavil červenou skvrnu na podlaze. Příběh nenáleží do tohoto světa.“

„Jednu věc ještě třeba učiniti,“ pravil Flambeau, ať náleží do tohoto světa neb do onoho, půjdu dolů a povím to svému příteli.“

Běželi dolů, mimo muže s vědrem, jenž opět ujišťoval, že žádný vetřelec neproklouzl mimo něj k posluhovi a k zevlujícimu kaštanáři, jenž přísně ubezpečoval jejich bedlivost. Ale když se Angus rozhlížel po čtvrtém svědku, neviděl ho, i zavolal jaksi nervosně: „Kde jest strážník?“

„Prosím za prominutí,“ pravil otec Brown; „to mám já na svědomí. Právě jsem ho poslal ulicí dolů vypátrat něco — co se mi právě vidělo hodno vypátrání.“

„Ale velmi ho zde potřebujeme a co nejdřív,“ pravil Angus úsečně, „neboť ten nešťastník nahoře byl nejen zavražděn, ale beze stopy uklizen.“

„Kterak?“ ptal se kněz.

„Otče,“ pravil Flambeau po odmlčení, „na mou duši, já věřím, že to jest více ve vašem oboru než v mém. Ani přítel ani nepřítel nevstročil do domu, a Smythe jest ten tam, jako by ho jeskyňky byly unesly. Není-li toto nadpřirozeno, tož — —“

Ještě za jeho řeči všichni byli překvapeni nezvyklým viděním; tlustý modrý policista přicházel kolem rohu půlměsíce, běže. Šel rovnou k Brownovi.

„Nemýlil jste se, pane,“ vyrazil ze sebe, sotva dechu popadaje, „právě našli tělo ubohého p. Smytha ve stoce dole.“

Angus divoce se chytil rukou za hlavu. „Seběhl dolů a utopil se sám?“ ptal se.

„Nešel dolů, na to přísahám,“ pravil strážník, „ani není utopen, neboť umřel velikou bodnou ranou nad srdcem.“

„A přece neviděl jste nikoho vcházeť?“ pravil Flambeau vážným hlasem.

„Pojďme kousek ulicí dolů“, pravil kněz.

Když přišli na druhý konec půlměsíce, prohodil náhle: „Já tupý člověk! Zapomněl jsem se zeptati strážníka na něco. Rád bych věděl, zda našli hnědavý měch.“

„Co s hnědavým měchem?“ ptal se Angus užaslý.

„Protože kdyby to byl měch nějaké jiné barvy, bylo by třeba začít pátrání znovu, pravil otec Brown, „ale byl-li hnědavý, věc jest skončena.“

„To jest líbezná,“ pravil Angus s upřímnou ironií. „Co mne se týče. ještě to nezačalo.“

„To nám všem vyložíte,“ pravil Flambeau se zvláštní těžkou prostotou, jako dítě.

Nevědomky kráčeli zrychlujícími se kroky dlouhým obloukem cesty na druhé straně vysokého půlměsíce, otec Brown v čele, čilý, ale mlčící. Posléze pravil s dojemnou téměř neurčitostí: „Ale obávám se, že to budete považovati za velmi prosaické. My vždycky začínáme abstraktním koncem věcí, a vy této historie nemůžete začít nikde jinde.“

„Všimli jste si někdy toho — že lidé nikdy neodpovídají na to, co pravíte? Odpovídají na to, co si myslíte, nebo co oni soudí, že myslíte. Řekne-li, dejme tomu, nějaká paní ve venkovské vile jiné paní: „Jest někdo u vás?“ paní ta neodpoví: „Jest, lokaj, tři sluhové, pokojská,“ atd.,

třebas by pokojská byla ve světnici nebo lokaj u jejího křesla. Řekne „Nikdo není u nás,“ míníc, že nikdo takový, jakého vy myslíte. Ale dejme tomu, že by lékař, vyšetřuje nějakou epidemii, ptal se: „Kdo jest u vás v domě?“ tu paní vzpomene lokaje, pokojské a ostatních. V každé řeči se tak mluví; nikdy se vám neodpoví na otázku doslova, i když se vám odpoví věrně. Když tito čtyři zcela počestní mužové pravili, že nikdo nevkročil do bytoviště, nemínili opravdově, že *nikdo* tam nevkročil. Mínili, že žádný člověk takový, kterého by mohli podezírat, že to jest váš člověk. Někdo vešel do domu a vyšel z domu, ale oni si ho nevšimli.“

„Neviditelný muž nějaký?“ zvědál Angus, pozdvihuje své ryšavé obočí.

„Duchově neviditelný muž,“ pravil otec Brown.

Za minutu nebo dvě ujal se znovu slova tímž skromným hlasem, jako člověk pro sebe přemýšlející. „Ovšem nemůžete připadnouti na takového člověka, dokud naň nemyslíte. V tom právě přichází k uplatnění jeho vtipnost. Mne přivedly naň dvě neb tři maličkosti z vypravování p. Angusova. První to, že tento Welkin vydal se na dlouhé cesty. A potom značně papír nalepený na okně. A posléze nejvíce dvě věci, které pravila mladá lady — věci, které nemohly býti pravdivy. Nemrzte se,“ dodal spěšně, pozoruje, jak Skot náhle pohnul hlavou; „ona je měla za úplně pravdivy, ale nemohly býti pravdivy. Člověk *nemůže* býti na ulici úplně samotěn vteřinu před tím, než dostává psaní. Nemůže býti zcela samotěn na ulici, když se jme čísti psaní právě přijaté. Jistotně jest mu někdo hezky na blízku; a jest jistě duchově neviditelný.“

„Proč třeba, aby mu někdo byl na blízku?“ ptal se Angus.

„Protože,“ pravil otec Brown, „vyloučí-li se poštovní holubi, někdo mu musel psaní donést.“

„Miníte opravdu říci,“ tázal se Flambeau energicky, „že Welkin přinesl psaní svého soka své dívce?“

„Ano,“ pravil kněz. „Welkin nosil psaní svého soka své dívce. On to byl.“

„Oh, já už toho mnoho nesnesu,“ vybuchl Flambeau. „Kdo jest ten brach? Jakého vzezření? Jaké jest obyčejné ustrojení člověka duchově neviditelného?“

„Oblečen jest dosti slušně, červeně, modře a zlatě,“ odvětil kněz ochotně s určitostí, „a v tomto překvapujícím, ano okázalém kostymu vstoupil na Himalayské bytoviště pod osmi lidskýma očima; zabil s chladnou krví Smytha a vrátil se do ulice, nesa mrtvé tělo v náruči — —“

„Důstojný pane,“ zvolal Angus, stoje pořád, „třeštíte, a jste blázen vy nebo já?“

„Vy nejste blázen,“ pravil Brown, „jen poněkud nepozorný. Nevšiml jste si takového člověka třeba, jako tento.“

Vykročil třemi rychlými kroky vpřed a položil ruku na rameno obyčejného mimojducího listonoše, který chvátil mimo ně v stínu stromů nepovšimnut.

„Nikdo jakživ si nevšimne lidí od pošty,“ pravil šetrně „ale oni mají vášně jako jiní lidé, a nosívají i veliké balíky, do nichž se vejde malé tělo velmi snadno.“

Listonoš místo aby se obrátil přirozeně, skrčil se a překotil se přes sadovou ohradu. Byl to hubený plavovlasý muž zcela obyčejného vzezření, ale když otočil svůj zdě-

šený obličej přes rameno, všichni tři byli zaraženi šilhavým pohledem, téměř ďábelským, jež na ně vrhl.

Flambeau se vrátil ke svým šavlím, purpurovým kobercům a perské kočce, máje mnoho věcí na starosti. John Turnbull Angus vrátil se k své lady do krámu, ve kterém ten neprozíravý mladý muž umí si zřídití nejútulnější pohodlí. Ale otec Brown kráčelsněhem prostřenými výšinami pod hvězdami mnoho hodin s vrahem, a co sobě povídali, toho nikdo se nikdy nedoví.

ČEST ISRAELE GOWA

Olivový a stříbrný bouřlivý večer schyloval se ke sklonku, když Otec Brown, zaobalený v šedý skotský plášť, přicházel na konec šedého skotského údolí a spatřil zvláštní zámek Glengylský. Zámek zahrazoval jeden konec úvalu nebo doliny jako slepou ulici; zdál se jakoby koncem světa. Vypínaje se v příkrých střechách a věžích z mořsky zelené břidlice na způsob starých francouzsko-skotských zámků, připomínal Angličanu neblahé věžovité klobouky čarodějů v pohádkách; a smrky, které se klátily kol zelených vížek, jevily se vůči nim černými jako nesčíslné hejno krkavců. Tato známka snového, ba téměř spavého ďábelství nebyla pouhým preludem, vzbuzovaným krajinou. Neboť ležel na tom místě jeden z těch mraků pýchy a bláznovství a tajemného utrpení, jenž leží tíže na vznešených rodinách skotských než na kterýchkoli dítkách lidských. Máš Skotsko dvojí dávku jedu, zvaného dědičností; cit krve v aristokratu, a cit zatracení v kalvinistovi.

Kněz utrl si den ze své služby v Glasgově, aby se sešel se svým přítelem Flambeauem, detektivem ze záliby, jenž byl na zámku glengyleském s jiným, více formálním úředníkem, aby vyzkoumali život a smrt nedávno zemřelého earla glenglylského. Tato tajemná osobnost byla posledním reprezentantem rodu, jehož udatnost, bláznivost

a prudká úskočnost učinily je strašnými i mezi nekalou šlechtou jejich národu v šestnáctém věku. Nikdo nebyl zapadl tak hluboko do té labyrintové ctižádosti, do komnaty vnitř komnaty toho paláce ze lží, jenž byl vystavěn kolem Marie, královny skotské.

Rým z té končiny dosvědčoval motiv a zdar jejich machinací upřímně.

„Čím zelená miza prahnoucím stromům;
tím ryšavé zlato Ogilviům“.

Neboť mnoho věků nebylo slušného pána na glengyleském zámku, a s dobou viktorijskou bylo by se myslilo, že všechny výstřednosti jsou vyčerpány. Poslední Glengyl však naplnil svou kmenovou tradici, vykonav jednu věc, kterou zbylo mu vykonati; on zmizel. Nemyslím, že se vydal do ciziny; dle všech dohadů byl pořád na zámku, byl-li vůbec kde. Ale ač jeho jméno bylo v kostelním registru a červeném velikém seznamu anglické šlechty, nikdo ho nikdy nespátril pod sluncem.

Viděl-li ho kdo, byl to samotářský služebník, cosi mezi komorníkem a zahradníkem. Byl tak hluchý, že člověk více od práce měl by ho za němého, a zase pronikavější prohlašoval by ho nedovtipným. Vyzáblý, ryšavý dělník s nevlídnou čelistí a bradou, ale očima zcela prázdnýma, znám byl pode jménem Israele Gowa a byl jediným mlčenlivým sluhou toho opuštěného statku. Energie však, s jakou kopal brambory, a pravidelnost, s jakou se ztrácel do kuchyně, budila v lidech dojem, že opatřuje pokrmy nějakému pánovi, a že ten zvláštní earl se pořád skrývá v zámku. Žádala-li si společnost nějakého dalšího dů-

kazu, že tam jest, sluha houževnatě tvrdil, že není doma. Jednoho rána rektor a kazatel (neboť Glengylové byli presbyteriáni) byli povoláni na hrad. Tam shledali, že zahradník, sluha a kuchař přibral k svým mnoha zaměstnáním ještě zaměstnání pohřebního pořadatele a zatloukl svého vznešeného pána do rakve. Zda bylo mnoho či málo dalšího dotazování, než ten zvláštní akt byl odbyt, dosavad se dosti jasně neukázalo; neboť to nebylo nikdy zákonně zkoumáno, až Flambeau tam přibyl před dvěma neb třemi dny. Zatím tělo lorda Glengyla (bylo-li to tělo), leželo nějaký čas na hřbitůvku na návrší.

Když Otec Brown procházel tmavou zahradou a přišel do stínu zámku, mraky zhoustly a vše ovzduší bylo vlhké a bouřlivé. Proti poslednímu pruhu zelenozlatého západu uzřel černou lidskou siluetu; člověk v cylindru, s velikým rýčem na rameni. Kombinace ta působila zvláštní sugescí hrobníka; ale když Brown si vzpomněl na hluchého sluhu, který kopal brambory, zdálo se mu to dosti přirozeným. Věděl něco o tom skotském venkovanu; znal důstojnost, která asi cítila potřebí obléci se ve „smutek“ k úřednímu pátrání; znal též hospodárnost, která pro to nechtěla se zkrátiti o hodinu kopání. I podivný a podezřelý úžas toho muže, když šel mimo něj, souhlasil docela s ostražitostí a podezíravostí takového typu.

Veliká vrata otevřel Flambeau sám, a s ním byl tam hubený muž s železově šedými vlasy a listinami v ruce: policejní inspektor Craven ze Skotského Dvora. Vstupní síň byla nadobro holá a prázdná; ale bledé ušklebavé tváře jednoho nebo dvou bohaprázdných Ogilviův hleděly dolů z černých paruk a začernalých pláten.

Následuje ho do vnitřní místnosti, Otec Brown shledal, že spojenci byli seděli u dlouhého dubového stolu, jenž na jejich straně byl pokryt počmáranými papíry, a jich bokem byly doutníky a lihovina. Po celé zbývající délce bylo naskládáno oddělených věcí, spořádaných po mezerách; věci tak nevysvětlitelné, jak jen možno. Jedna byla jako hromada třpytícího se a rozbitého skla. Druhá byla jako vysoká hromada hnědého prachu. Třetí zdála se býti prostým polénkem dřeva.

„Máte tu jakési geologické museum,“ pravil, když se posadil, potrhnuv hlavou ve směru hnědého prachu a křišťalových střepů.

„Ne geologické museum,“ namítal Flambeau, „řekněte psychologické museum.“

„Oh, pro Bůh,“ zvolal policejní detektiv, směje se, „nezačínáme s takovými dlouhými slovy.“

„Nevíte, co znamená psychologie?“ ptal se Flambeau s přátelským překvapením. „Psychologie znamená, že vám přeskočilo v hlavě.“

„Pořád málo chápu,“ odtušil úředník.

„Nuže,“ pravil Flambeau rozhodně, „myslím, že jsme objevili jednu věc o lordu Glengylovi. Byl blázen.“

Mimo okno, temně se odrážející o stmívající se oblohu, kmitla se černá silueta Gowova s jeho vysokým kloboukem a rýčem. Otec Brown vášnivě na ni upřel zraky a odpověděl:

„Chápu, že jest něco zvláštního na tom člověku, sice by nebyl sám sebe pohřbil za živa — ani by nebyl tak spěchal pohřbíti se mrtvého. Ale z čeho soudíte, že byl pomaten?“

„Dobře,“ pravil Flambeau, „právě uslyšíte seznam věcí, které pan Craven našel v domě.“

„Třeba rozžhnouti svíci,“ pravil Craven náhle; „zdvihá se bouře, a jest už tma na čtení.“

„Nalezli jste nějaké svíce,“ ptal se Brown s úsměvem, „mezi svými zvláštnostmi?“

Flambeau pozdvihl vážnou tvář a upřel své tmavé oči na přítele.

„To jest také zvláštní,“ pravil. „Dvacet pět svíček a ani stopy po svícně.“

V rychle se stmívající jizbě a prudce se zdvihajícím větre Brown šel podél stolu tam, kde svazek voskových svící ležel mezi ostatními vystavenými drobnostmi. Jda, sehnul se náhodou nad hromádkou černohnědého prachu; a ostré kýchnutí protrhlo ticho.

„Hullo!“ pravil, „šňupavý tabák!“

Vzal jednu svíčku, zapálil ji pečlivě, vrátil se a zastrčil ji do hrdla whiskové láhve. Neklidný večerní vzduch, vanoucí vetším oknem, zvlňoval dlouhý plamen jako prapor. A s každé strany zámku slyšeli tisíce a tisíce černých sosen, bouřících jako černé moře kol skaliska.

„Budu čísti inventář,“ začal Craven vážně, zdvihaje jeden papír, „inventář toho, co jsme našli nesouvislého a nevysvětleného v zámku. Rozumějte, že toto místo bylo vůbec bez nábytku a zanedbáno; ale jedna nebo dvě světnice byly zřejmě obydleny, chudě, ale ne nečistě, někým, kdo nebyl sluha Gow. Seznam jest následující:

„První položka. Velmi značný poklad drahých kamenů, skoro vesměs diamantů, a každý z nich volný, do ničeho nezasazený. Ovšem jest přirozeno, že Ogilviové měli ro-

dinné skvosty: ale toto jsou právě skvosty, které skoro vždy bývají zasazeny do zvláštních ozdobných předmětů. Ogilviové asi svoje skvosty nosili volně v kapsách jako drobné peníze.

„Druhá položka. Hromady a hromady šňupavého tabáku, ne nasypaného do tabatěrek nebo aspoň do pytlíků, ale ležícího v hromádkách na pláštích kamen, na polici, na pianě, všude. Zdá se to, jako by starého pána bývalo bylo mrzelo sahati do kapes nebo odklopotati víčko.

„Třetí položka. Zde onde po domě zvláštní hromádky drobných kousků kovu, některých jako ocelových pružných per a některých ve formě mikroskopových koleček. Jako by bývala byla vykuchána nějaká mechanická hračka.

„Čtvrtá položka. Voskové svíce, které asi se zastrkávaly do hrdel lahvových, neboť není zde do čeho je zastrčiti. A račte si všimnouti, kterak mnohem zvláštnější jest toto než všecko, co jsme již uvedli. Na ústřední záhadu jsme připraveni; všickni jsme jakýmsi zábleskem postřehli, že na posledním earlu jest cosi nedobrého. Přišli jsme sem, abychom objevili, zda vskutku zde žil, zda opravdu zde umřel, zda ten ryzovlasý hastroš, jenž ho pohřbil, má něco s jeho smrtí. Ale připusťme nejhorší v tom, nejpríšernější nebo nejmelancholičtější řešení, jakého si přejete. Připusťme, že sluha opravdu zavraždil pána, že pán neumřel, nebo připusťme, že pán jest oblečen za sluha nebo že sluha jest pohřben za pána; vymyslete jakoukoliv libo tragedii Wilkie Collin-skou, a pořád jste nevyložili svíce bez svícnu nebo proč obstárlý pán z dobré rodiny měl obyčej sypati šňupavý tabák na piano. Jádra té

historie bychom se mohli domyslíti; ale vroubení jest tajemno. Sebe větším napětím fantasie lidský duch si nespřede spojitosti šňupavého tabáku a diamantů a vosku a rozdělaného hodinového stroje.“

„Myslím, že poznávám spojitost,“ pravil kněz. „Tento Glengyle byl vzteklý proti francouzské Revoluci. Byl entusiastem pro *ancien régime*, a usiloval znovuzřídití doslovně rodinný život posledních Bourbonův. Měl šňupavý tabák, protože to byl luxus osmnáctého věku; voskové svíce, protože byly svítivem osmnáctého věku; mechanické kousky železa znamenají zámečnickou libůstku Ludvíka XVI.; diamanty jsou za Diamantový Náhrdelník Marie Antoinetty.“

Oba druzí mužové patřili naň s vypoulenýma očima. „Jaká to dokonale mimořádná idea!“ zvolal Flambeau. „Myslíte opravdu, že tomu jest tak?“

„Jsem dokonale jist, že není.“ odpověděl Otec Brown „jen vy jste pravil, že nikdo by nemohl spojití šňupavého tabáku a diamantů a hodinového stroje a svíček. Dávám vám toto spojení na ruku. Ukazuji vám jen maně takovou spojitost. Skutečná pravda, to jsem jist, leží hlouběji.“

Zastavil se na chvílku a poslouchal skučení větru ve věžích. Potom pravil: „Zemřelý earl z Glengyle byl zloděj. Žil druhým životem a temnějším než zoufalý lupič. Neměl svícnu, protože užíval těchto svící jen krátce narezaných ve své laterničce, kterou nosil. Tabáku používal jako nejdivější francouzští zločinci užívali pepře; aby ho náhle v hustých massách nasypal do tváře tomu, jenž ho zajímal nebo stíhal. Ale konečným důkazem jest neobyčejná shodnost diamantů a ocelových koleček. Jistě tím

všecko se vám ukazuje prostým? Diamanty a ocelová kolečka jsou jedinými dvěma přístroji, kterými můžete vyřezati skelné tabule.“

Větev prasklé jedle mrskla ztěžka poryvem větru do okna za nimi, jako parodií nějakého zloděje, ale oni se neobrátili. Jejich oči tkvěly na Otci Brownovi.

„Diamanty a kolečka,“ opakoval Craven dumavě. „To je vše, z čeho usuzujete, že váš výklad jest správný?“

„Nemyslím, že to jest správný výklad,“ odvětil kněz klidně, „ale vy pravíte, že nikdo by nespojil těchto čtyř věcí. Pravdivá historie jest zajisté něčím mnohem nudnějším. Glengyle našel, nebo myslil, že našel, drahocenné kameny na svém statku. Někdo si z něho stropil žert s těmito holými brillanty, řka, že byly nalezeny ve slujích zámeckých. Ta kolečka pozůstala z nějakého broušení diamantů. Dělal to velmi hrubě a primitivně s několika pasáky nebo chlapy z těchto hor. Šňupavý tabák jest velikou pochoutkou těchto skotských pasáků; jest jedinou věcí, kterou je uplatíte. Neměli svícnu, protože jich nepotřebovali; drželi si svíce v rukou, když slídili ve slujích.“

„To jest všecko?“ ptal se Flambeau po dlouhém odmlčení. „Dospěli jsme posléze nudné pravdy?“

„Oh ne,“ pravil otec Brown.

Když vítr v nejvzdálenějším borovém lese zmíral dlouhým zavylím jako na posměch, otec Brown s tváří úplně necitelnou ujal se dále slova.

„Jen jsem to napověděl, protože jste pravil, že by asi nikdo nespojil tabáku s hodinovými stroji nebo svící s drahými kameny. Deset falešných filosofii hodí se na vesmír; deset falešných teorií hodí se na zámek Glengyle. Ale

přejeme si pravého výkladu zámku i vesmíru. Ale není tu jiných pozůstatků?”

Craven se smál a Flambeau se vztyčil se smíchem vedle něho a loudal se k druhému konci stolu.

„Položka pátá, šestá, sedmá atd.“ pravil, „a jistě odlišnější než poučnější. Podivná sbírka, ne tužek, ale písátek z tužek. Hloupá tříska bambusová s hrotem poněkud rozštípeným. To by mohl býti nástroj k zločinu. Jenže není tu zločinu. Kromě těch věcí jest tu ještě jen několik starých missálů a katolických obrázků, jež Ogilviové asi uchovávali ze středověku — ana jejich rodinná chlouba byla mocnější než jejich puritánství. Přiložili jsme je k museu jedině proto, že se zdají zvláště vyříznuty a zohaveny.“

Dravá bouře venku hnala strašný vrak mračen přes Glengyle a dlouhá jizba se jí zatměla, když Otec Brown bral se stolu malé illuminované stránky, aby si je prohlédl. Promluvil dříve, než chumel tmy se převalil; ale byl to hlas úplně nového člověka.

„Pane Cravene,“ pravil, hovoře jako člověk o deset let mladší, „dostal jste zákonnou plnou moc, není-liž pravda, otevřít a prozkoumat hrob? Čím dříve to učiníme, tím lépe, a přijdeme na klub této hrozně věci. Býti vámi, přikročil bych k tomu hned.“

„Hned,“ opakoval užaslý detektiv, „a proč hned?“

„Protože to jest vážné,“ odvětil Brown, „toto není rozsypaný tabák ani droliny skla, které by tu mohly býti ze sta důvodů. Jest jen jeden důvod a ten sahá ke kořenům světa. Ty nábožné obrázky nejsou pošpiněny nebo roztrhány, nebo počmárány, což by mohlo býti učiněno v zahálčivosti nebo v bigotnosti, dětmi nebo protestanty. Či-

nilo se s nimi velmi pečlivě — a velmi podivně. Na každém místečku, kde se vyskytá v starých iluminacích, velké ornamentální jméno Boží bylo důkladně vymýceno. Jedinou věcí, jež také ještě byla vymýcena, jest svatozář kol hlavy Ježíškovy. Proto pravím, chopme se své plné moci a rýče a sekery a pojďme a otevřme tu truhlu.“

„Co myslíte?“ ptal se londýnský úředník.

„Myslím,“ odpověděl malý kněz, a jeho hlas zdál se stoupati pozvolna v hučení vichřice, „myslím, že na vrchní věži tohoto zámku v tuto chvíli sedí veliký ďábel světa, ohromný jako sto slonů a hřmějící jako Apokalypsa. V základě toho někde jest černá magie.“

„Černá magie,“ opakoval Flambeau pomalým hlasem, neboť byl to muž příliš osvícený, aby neznal takových věcí; „ale co mohou znamenati tyto ostatní věci?“

„Oh něco zhoubného, tuším,“ odvětil Brown netrpělivě. „Kterak bych věděl? Kterak mohu vytušiti všecka jejich spodní bludistě? Možná, že můžete způsobiti muka tabákem a bambusem. Možná, že pomatenci baží po vosku a kradou piliny: Možná, že z tužek se dělá nějaký k zbláznění omamující jed. Náš nejkratší řez k tajemství jest na kopec k hrobu.“

Jeho přátelé skoro ani nevěděli, že poslechli a šli za ním, až zavanutí večerního větru udeřilo je téměř do tváří v zahradě. Přece však ho poslouchali jako automaty, neboť Craven objevil ve své ruce sekeru a plnou moc v kapse; Flambeau nesl těžkou motyku zvláštního zahradníka; otec Brown nesl zlacenou knížečku, z níž bylo vytrháno jméno Boží.

Stezka na návrší ke hřbitovu byla křivolaká, ale nedlouhá; jen pod tíhou větru zdála se namáhavou a dlouhou. Do dálky co oko dohlédlo, dál a dál, jak stoupali po úbočí, táhlo se moře borů za mořem, nyní vše šikmo položené větrem na jednu stranu. A toto vesměrné gesto zdálo se tak marným, jak bylo rozsáhlé, tak marným, jako by vítr svištěl po nezalidněné a bezúčelné planetě. A všim tím nekonečným stoupáním tmavomodrých lesů zpívala pronikavě a vysoko ta stará bolest, která tkví v nitru všech pohanských věcí. Bylo by se myslelo, že ty hlasy ze spodního světa bezedné houštiny stromové jsou výkřiky ztracených a potulujících se pohanských bohů; bohů, kteří zabloudili v tom nerozumném lese a kteří už nikdy nena-
leznou cesty k nebi.

„Vidíte,“ pravil otec Brown hlubokým, ale mírným tónem. Skotové bývali už dříve než Skotsko stálo, zvláštní čeládkou. A jsou zvláštní čeládkou i nyní. Ale v dobách prehistorických, myslím, že vpravdě ctili démony. Proto též,“ dodal duchaplně, „chytili se jako sluky na puritánskou teologii“.

„Příteli,“ pravil Flambeau, obraceje se v jakési zuřivosti, „co znamená všecek ten tabák?“

„Příteli,“ odvětil Brown se stejnou vážností, „jest jedna známka všech ryzích náboženstev: materialism. Nuže, kult ďábla jest dokonalé ryzí náboženství.“

Přišli na travou porostlé olbí kopce, jedno z těch málo místeček lysých, prázdných praskajícího a burácejícího sosnového lesa. Neveliká ohrada, z části dřevěná a z části drátěná, chřastila ve vichřici, ukazujíc jim meze hřbitova. Ale než inspektor Craven přišel k rohu hrobu a Flambeau

zabodl svůj rýč a opřel se oň, třásli se oba skoro tak jako třesoucí se les a plot. U hrobu rostl široký a vysoký bodlák, šedý a stříbrný ve svém uvadání. Jednou nebo dvakrát, když chumáč pýří bodlákového větrem se utřhl a letěl po Cravenovi, inspektor poskočil, jako by to býval byl šíp.

Flambeau zajel lopatkou rýče do svištěcí trávy a do vlhké prsti. Potom, zdálo se, zastavil se a opíral se o ni jako o hůl.

„Jen dál,“ pravil kněz velmi přívětivě. „Vždyť se jen pokoušíme nalézt pravdu. Čeho se bojíte?“

„Bojím se, abych ji nenašel,“ pravil Flambeau.

Náhle londýnský detektiv promluvil vysokým jásavým hlasem, jenž měl ukázat, že jest v hovorné a roztomilé náladě. „Jest mi divno, proč se takhle skrývat. To poněkud čpí; byl snad malomocný?“

„Něco horšího než malomocný,“ pravil Flambeau.

„A co myslíte,“ ptal se onen, „bylo by horší, než aby byl malomocný?“

„Na to nemyslím,“ pravil Flambeau.

Ryl několik strašných minut mlčky, a po té pravil zadržnutým hlasem.

„Bojím se, že nebude náležité podoby.“

„Ani onen kousek papíru nebyl, jak víte,“ pravil otec Brown klidně, „a přečkali jsme i ten kousek papíru.“

Flambeau ryl dále se slepou energií. Ale vichřice zvytlačovala tmavé mraky, jež visely na kopcích jako kouř, a odhalila temná pole útlého svitu hvězd, dříve než on vyprostil podobu hrubé dřevěné rakve a naklopil ji na trávník. Craven vykročil se svou sekerou; bodlák se ho dotkl a on ucouvl. Po té učinil pevnější krok, zařal sekyrou a páčil

s energií jako Flambeauova, až víko se odklopilo, a vše, co tam leželo, zasvítilo v siném světle hvězd.

„Kosti,“ pravil Craven, a dodal, „ale jest to člověk,“ jako kdyby to bylo něco nenadálého.

„Jest,“ ptal se Flambeau hlasem, jenž zvláště stoupal a klesal, „jest v pořádku?“

„Zdá se,“ pravil úředník chraptivě, shýbaje se nad tmavou a rozsypávající se kostru ve schráně. „Počkejte minutku.“

Nad mohutnou postavou Flambeauovou vyšel hluboký vzdech. „A nyní mi přichází myšlenka,“ zvolal, „proč místo šílenosti nemělo by všechno býti v pořádku? Co poutá člověka na těchto prokletých studených kopcích? Myslím, že černé, hloupé opakování. Všecky ty lesy, a nade všemi stará hrůza nevědomosti. Jest to jako sen atheistův. Sosny a zase sosny a milliony sosen —“

„Bože!“ zvolal muž u rakve, „ale on nemá hlavy.“

Zatím co oba stáli ztuhlí, kněz ponejprv ukázal skok udivené účasti.

„Nemá hlavy!“ opakoval. „*Hlavy nemá?*“ jako by byl skoro očekával, že něco jiného mu bude chyběti.

„Přihlouplá vidění bezhlavého děcka narozeného Glen-gylovi, bezhlavého jinocha skrývajícího se v zámku, bezhlavého muže, procházejícího se těmi starobylými síněmi nebo tou nádhernou zahradou, přecházela v panoramatu jejich mysle. Ale i v tomto ztrnulém okamžení příhoda nenabývala v nich půdy a zdálo se, že v ní není rozumu. Stáli poslouchajíce hlučící les a ječící oblohu zcela pitomě jako zmořená zvířata. Myšlenka zdála se býti čímsi ohromným, co náhle vyklouzlo z jejich moci.

„Jsou tři bezhlaví lidé,“ pravil otec Brown, „stojící kol tohoto otevřeného hrobu.“

Bledý detektiv londýnský otevřel ústa, aby promluvil a zůstal s otevřenými jako hňup, zatím co dlouhé zavětí větru trhalo oblohu; potom pohlédl na sekeru ve svých rukou, jako by mu byla nenáležela, a pustil ji.

„Otče,“ pravil Flambeau tím dětským a těžkým hlasem, jakým mluvil velmi zřídka, „co nyní?“

Odpověď jeho přítele přišla s sevřenou hbitostí vystřelené koule.

„Spat půjdem!“ zvolal otec Brown. „Spat půjdeme. Dospěli jsme na konec cest. Víte, co jest spánek? Víte, že každý člověk spící věří v Boha? Jest to svátost; neboť jest to akt víry a jest to potrava. A my potřebujeme svátosti, byť i jen přirozené. Něco na nás ulehlo, co velmi zřídka uléhá na lidi; možná nejhorší věc, jaká na ně může ulehnouti.“

Cravenovy rozdělené rty se srazily a pravil: „Co míníte?“

Kněz obrátil se tváří k zámku a odpovídal:

„Nalezli jsme pravdu; a pravda nedává smyslu.“

Scházel stezkou před nimi loudavým a nedbalým krokem, velmi řídkým u něho, a když došli zámku, vrhl se na lůžko a spal s prostotou psa.

Přes své mystické velebení spánku otec Brown byl na nohou dříve než kdokoliv jiný kromě mlčenlivého zahradníka; a kouřil tlustou dýmečku a díval se na toho znalce při jeho nemluvné práci v zelnici. Když se rozednívalo, bouře, jež byla otřásla přírodou, skončila se harašicím deštěm, a jitro se zrodilo ve zvláštní čerstvosti. Zahrad-

ník zdál se hovořiti sám se sebou, ale spatřiv detektivy, mračivě zapíchl rýč do záhonu a říkáje cosi o svém snídání, šoural se podél řádků kapusty a zamkl se do kuchyně. „Jest to cenný muž,“ pravil otec Brown. „Pracuje o těch bramborách úžasně. Ale,“ dodal s rozvážnou láskou, „má svoje chyby; kdo z nás by jich neměl? Neryje té brázdy docela pravidelně. Zde třebas,“ a stoupl náhle na jedno místečko. „Věru velmi pochybuji o tomto bramboru.“

„A proč?“ ptal se Craven, zváben novým vrtochem maličkého muže.

„Pochybuji o něm,“ pravil onen, „protože starý Gow sám o něm pochyboval. Zarýval methodicky na každé místo kromě na toto. Tuhle asi právě jest nějaký tuze výborný brambor.“

Flambeau vytrhl rýč a útočně jej vrazil na to místo. Pod tíží prstí vyhrnul cosi, co se nezdálo bramborem, ale spíše ohromnou překlenulou houbou. Ale udeřilo to o rýč studeným klepnutím a skotálelo se to jako míč a šklebilo se to na ně.

„Earl z Glengyle,“ pravil otec Brown skličně, a patřil těžce na lebku.

Potom po chvilce rozjímání vyškul bl rýč Flambeauovi a pravě: „Musíme ji zase skrýti,“ zahrabal lebku prstí. Potom opřel své malé tělíčko a velikou hlavu o veliké toporo rýče, jenž trčel ztuha v zemi, a jeho oči byly prázdný a čelo samá vráska. „Kdyby člověk jen mohl postihnouti,“ mručel, „smysl této poslední obludnosti.“ A opíraje se o širokou rukojeť rýče, zabořil své obočí do dlaní, jak činívají lidé v kostele.

Všecky kouty oblohy se rozzařovaly do modra a do stříbrna ; ptáci štěbetali na útlých stromečkách v zahradě ; tak hlasitě se to zdálo, jako by stromky samy hovořily. Ale oni tři mužové pořád byli velmi zamlklí.

„Já se v tom všem vzdávám,“ pravil Flambeau posléze hrdě. „Můj mozek a tenhle svět se k sobě nehodí; a zde jest jeho konec. Šňupavý tabák, vyloupené Modlitební knížky a vnitřky hudebních truhliček — co — —“

Brown prudce pozdvihl své zatížené obočí a zaklepal na toporo rýče s netrpělivostí u něho zcela neobyčejnou. „Oh, co, co, ticho, ticho!“ zvolal. „Všecko jest jasno jako bílý den. Pochopil jsem šňupavý tabák i hodiny a ostatní, když jsem ponejprv otevřel dnes ráno oči. A od té chvíle jsem hotov se starým Gowem, zahradníkem, jenž není ani tak hluchý ani tak hloupý, jak se dělá. Nic zlého není na těch volných položkách. O roztrhané mešní knize též jsem se mýlil; není v tom nic závadného. Ale v této poslední věci vše vězí. Znesvěcovati hroby a krásti hlavy nebožtíků — v tom jistě něco zlého? Jistě jest v tom pořád černá magie? To se nehodí k té prostinké příhodě se šňupavým tabákem a svícemi.“ A dává se znovu do kroku, pokračoval.

„Milý příteli,“ pravil Flambeau se zlostným humorem, „budte ke mně shovívavý a vzpomeňte si, že jsem býval zločincem. Velikou výhodou tohoto stavu bylo, že jsem si pokaždé vymyslel historku sám a zahrál jsem ji, jak rychle jsem chtěl. Tohle čekání v detektivní službě jest příliš na mou francouzskou netrpělivost. Po celý svůj život, ať dobrý nebo špatný, dělal jsem věci v okamžení; souboje jsem vždy bojoval již druhého rána; vždy jsem platil účty hoto-

vými ; nikdy jsem ani neodkládal, maje dojít k zubnímu lékaři.“

Otci Brownovi vyklouzla dýmka z úst a rozbila se ve trojí na šterkové pěšině. On stál kouleje očima, úplný obraz idiota. „Pane, jaká to řípa jsem!“ stále říkal. „Pane, jaká řípa!“ Potom jaksi divně se rozesmál, jako by byl ochmelen.

„Zubní lékař!“ opákoval. „Šest hodin v duchovní propasti, a to vše proto, že jsem si ani nevzpomněl na zubního lékaře. Taková prostá, taková krásná a pokojná myšlenka! Přátelé, strávili jsme noc v pekle ; ale nyní vyšlo slunce, ptáci zpívají, a zářící podoba zubního lékaře utěšuje svět.“

„Z toho chci pochytili nějaký smysl,“ zvolal Flambeau, vykračuje vážně v před, „kdybych i měl na to jít s mukami Inkvisice!“

Otec Brown přemohl to, co se zdálo okamžitou disposicí k tanci na trávníku nyní plném slunce, a zvolal až žalostivě: „Oh, nechte si mne zablázniti. Nevíte, jak nešťasten jsem byl. A nyní vím, že v té celé věci ani nebylo hlubokého hříchu. Jen trochu pomatenosti možná — a kdo na tu dbá?“

Otočil se jednou a po té zahleděl se na ně vážně.

„Není to historie zločinu,“ pravil ; „spíše to jest historie zvláštní a potměšilé počestnosti. Jednáme s jediným snad mužem na zemi, který si nevzal víc než mu náleželo. Náboženstvím tohoto rodu bylo studium divoké živoucí logiky.“

„Ten starý místní verš o domu Glengylův—

„Čím zelená míza prahnoucím stromům,
tím ryšavé zlato Ogilviům“

platil doslovně zrovna tak jako metaforicky. Neznamenal toliko, že Glengylové sháněli bohatství; bylo též pravda, že oni doslovně shromažďovali zlato; měli velikou sbírku ozdob a náradí v tom kovu. Byli to hrabivci, jichžto manie měla takovouto formu. Ve světle tohoto faktu přehlédněme všechny věci, jež jsme našli v zámku. Diamanty bez svých zlatých prstenů; svíce bez svých zlatých svícníků; šňupavý tabák bez zlatých tabatěrek; tužičky bez zlatých násadek; hůl bez zlatého vršku; hodinkovou mechaniku bez zlatých hodin — nebo bez plášťů. A ať to zní sebe bláznivěji, protože svatozáře a jméno Boží v missálech byly z pravého zlata, tož i ty byly vyňaty.“

Zahrada jako by se byla rozzářila v mohutném slunci, když ztřeštěná pravda byla pověděna, Flambeau si zapálil cigaretu, zatím co jeho přítel vyprávěl dál.

„Byly vyňaty,“ pravil dál otec Brown; „byly vzaty, ale ne ukradeny. Zloději by nikdy nebyli zůstavili takového tajemství. Zloději by byli vzali tabatěrky, tabák i všecko; zlaté tužkové násadky i s tužkami. Jest nám činiti s člověkem, jenž měl prapodivné svědomí, ale jistotně měl svědomí. Zastal jsem toho blázna moralistu teď ráno tamhle v zelnici a slyšel jsem celou historii.“

„Zemřelý Archibald Ogilvie byl člověk nejnáchylnější k dobrotě, jaký kdy se narodil na Glengyle. Ale jeho hořká ctnost proměnila se v misanthropii; zasmušovala ho nepoctivost jeho předků, a nepoctivost jejich přenášel jako na všecko lidstvo. Zejména pak nedůvěřoval filanthropii čili volnému dávání; a zapřisáhl se, že kdyby našel člo-

věka, který by přijal svá práva přesně, dal by mu všechno zlato glengylské. Vyhlásiv toto nepřátelství lidstvu, uzavřel se nikterak nečekaje, bude-li mu odpověděno. Jednoho dne však jakýsi hluchý, a zdálo se hloupý mládenec ze vzdálené vsi přinesl mu pozdní telegram; a Glengyle ve své štiplavé žertovnosti dal mu nově ražený halíř. Alespoň myslil, že mu jej dal, ale když přehlížel své drobné, shledal, že nový halíř má a zlatý sovereign že zmizel. Ta příhoda otvírala mu průhledy pošklebného uvažování. Buď hoch ukáže hamižnou chtivost peněz. Buď zmizí, zloděj kradoucí zlato; nebo se přikrade s penízem, snob hledající odměny. V prostřed té noci lord Glengyle byl klepáním vyvolán s postele — neboť žil samotěn — a přinucen otevřítí dveře hluchému idiotu. Idiot nesl mu ne sovereign, ale zrovna devatenáct šilingů, jedenáct pencí a tři čtvrtáky.

„Tu divoucí přesnost tohoto úkonu uchvátila mozek šíleného pána jako oheň. Přisahal, že jest Diogenem, který hledal poctivého člověka a posléze ho našel. Učinil novou závěť, kterou jsem viděl. Vzal přesného mladíka do svého rozsáhlého zanedbaného domu a choval ho jako svého samotářského sluhu a — ze zvláštní manýry — jako svého dědice. A ať čemukoli ten podivínský tvor rozumí, porozuměl absolutně dvěma utkvělým ideám svého pána: první, že právní listina jest vším a druhé, že on sám bude mít zlato glengylské. Toť tak dalece vše; a jest to prosté. Vyloupil dům ze zlata a nevzal ani zrníčka, jež nebylo od zlata; ani za prášek šňupavého tabáku. Vyřezal zlaté listy ze staré illuminace, plně uspokojen, že ostatní ostavil neuloupeno. To všechno jsem pochopil; ale nemohl jsem

pochopiti, co jest s tou lebkou. Byla věru nesnáz s tou lidskou hlavou, pohřbenou mezi brambory. Mučilo mne to — až Flambeau řekl slovo.

„Všecko bude v pořádku. On uloží lebku zase do hrobu, až pozvybírá zlato ze zubů.“

A vskutku když Flambeau toho dopoledne přecházel přes kopec, viděl zvláštní bytost, spravedlivého hrabivce, an kope na znesvěceném hrobě, vpláští kolšije, praskajícím v horském větru; s tmavým vysokým kloboukem na hlavě.

ŠPATNÝ TVAR

Některé z velikých ulic, vedoucích z Londýna na sever, táhnou se daleko do kraje jako nějaká ztenčená a přerušovaná vidina ulice, s velikými průlomy v stavbě, ale zachovávající linii. Tam skupina krámů, a za nimi oplotěné pole nebo dvůr a potom výborná hospoda a potom snad tržní nebo dětská zahrada, a dál veliký soukromý dům a potom jiné pole a jiný hostinec a tak dál. Ubírá-li se někdo jednou z těchto ulic, přejde mimo dům, který asi upoutá jeho zraky, třebaš si nebude uměti vysvětliti jeho přitažnosti. Jest to dlouhý nevysoký dům, souběžný s ulicí, nalíčený nejvíce bíle a bledozeleně, s verandou a žaluziemi a předstávkami, okuklenými těmi zvláštními kupolemi jako dřevěné deštníky, jež zříme na některých staromodních domech. A jest to vskutku staromodní dům, velmi anglický i velmi předměstský v dobrém starém boháčském claphamském smyslu. A přece dům ten má vzezření, jako by býval byl stavěn hlavně pro horké počasí. Patře na jeho bílé nalíčení a žaluzie, člověk mlhavě si vzpomíná na mušelinové šátky, ba i na palmovníky. Základu těchto dojmů se nedopátrám; možná, že dům byl vystavěn Angličanem z Indie.

Každý kráčeje mimo tento dům, pravím, byl by jím býval nevýslovně okouzlen; cítil by, že to jest místo, o němž

by se měla vyprávěti historie. A měl by pravdu, jak za krátko uslyšíte. Neboť toto jest ta historie — historie o zvláštních věcech, jež se pravdivě udály o letnicích roku 18—:

Každý, kdo by byl šel mimo ten dům ve čtvrtek před Božím Hodem svatodušním, asi o půl páté odpoledne, byl by uzřel průčelní dveře otevřeny, a otce Browna, od kostelíka Sv. Munga, an odtud vycházel kouře z dlouhé dýmky s velmi dlouhým svým francouzským přítelem, jenž slul Flambeau a kouřil maloučkou cigaretku. Ať by byly tyto osoby čtenáři zajímavý nebo nebyly, ale pravda jest, že nebyly jedinými zajímavostmi, jež se odhalily, když průčelní dveře bělozeleného domu se otevřely, Jsouť při tom domě další zvláštnosti, které dlužno na začátek vypsati, nejen aby čtenář porozuměl tomuto tragickému příběhu, ale též aby mohl zjistiti, co se to otevřením dveří zjevilo.

Celý ten dům byl vystavěn v obrazci T, ale T s velmi dlouhou stranou příční a velmi krátkou stranou výškovou. Dlouhou stranou kříže byla strana průčelná, která se táhla podél ulice, s hlavními dveřmi uprostřed; měla dvě poschodí a byly v ní všechny důležité místnosti. Krátká strana, která vybíhala vzad zrovna proti hlavním dveřím, byla na poschodí, a byly v ní jen dvě dlouhé místnosti, jedna vedoucí do druhé. První z těch dvou místností byla pracovna, v níž proslulý p. Quinton psal své bujně orientálské básně a romány. Další místností byl skleník, plný tropických květin zcela jedinečné a téměř obludné krásy, a za takových odpolední jako to bylo, hořící nádherným světlem slunečním. Když tedy dveře do síně vstupní byly otevřeny, leckterý mimojdoucí doslova

býval zaražen, zastavoval se a otvíral oči, neboť hleděl perspektivou bohatých pokojů k čemusi, co se podobalo proměnovému jevišti v nějaké pohádkové hře; nachová oblaka a zlatá slunce a krvavé hvězdy, jež byly žhavě živý a přece průhledný a vzdálený.

Leonard Quinton, básník, sám nejpečlivěji pořádal tento efekt; a kdož ví, zda vyjadřoval tak dokonale svou osobnost v některé své básni. Neboť byl to muž, jenž se opíjel barvami a koupal se v nich, jenž hověl své vášni pro barvu, až nedbal formy — i dobré formy. To právě obrátilo jeho genia tak úplně k východnímu umění a zobrazování; k těm divokým kobercům nebo oslepujícím vyšívkách, na nichž všechny barvy zdály se vlitými do zdařilého chaosu, nemajíce čeho znázorňovati nebo čemu učit. On se pokusil, ne snad s dokonalým uměleckým zdarem, ale s uznanou obrazností i invencí, o eposy a milostné historie, obrážející hýření násilné, ba i ukrutné barvy; povídky o tropických nebesách z hořícího zlata a krvavě červené mědi; o východních heroech, kteří jezdili s dvanáctiturbanovými mitrami na slonech malovaných purpurem nebo paví zelení; o obrovských drahých kamenech, jichž sto černochoů neuneslo, ale které plály dávnými a cizobarvými ohni.

Zkrátka, (abychom věc vyjádřili s obyčejnějšího hlediska) byl zaujat východními nebesy, poněkud horšími než nejzápadnější pekla; východními monarchy, které my bychom možná nazvali pomatenci; a východními drahými kameny, kterých klenotník na Bond Streetu (kdyby sto vrávorajících černochoů je neslo do jeho krámu) možná by neuznal za pravé. Quinton byl genius, byť i chorý genius;

a i jeho chorobnost jevila se více v jeho životě než v jeho díle. Temperamentem byl slaboch a prchlivec, a jeho zdraví těžce trpělo orientalskými pokusy s opiem. Jeho žena — hezká, velmi pilná a opravdu prací zmořená žena stavěla se proti opiu, ale ještě mnohem více proti živému indickému poustevníku, v bílých a žlutých rízách, kterých její manžel požadoval, když měsíce trávili spolu, jakémus Virgilovi, jenž měl voditi jeho ducha nebem a peklem východu.

Právě z této umělecké domácnosti otec Brown a jeho přítel vycházeli; a soudíc z jejich tváří, vycházeli z ní s velikou úlevou. Flambeau seznámil se s Quintonem v bujných dnech studentských v Paříži, a obnovili známost asi před týdnem; ale ač Flambeauovy pozdější vývoje byly odpovědnější, nesnášel se nyní valně s básníkem. Cpáti se opiem a psáti erotické veršičky na pergamen, to nebylo jeho pojetím, jak by gentleman měl se bráti k čertu. Když tito dva se zastavili na prahu, než se obrátili do zahrady, průčelní brána zahradní se prudce otevřela a spatřili mladého muže s měkkým plstěným kloboukem v týle, jenž ve své horlivosti klopýtal do schodů. Byl to mladý muž dle vzezření rozmařilý, s přepychovým červeným nákrčníkem, uvázaným na křivo, jako by v něm byl spal, a pořád se vrtěl a mrskal kolínkovitou holí.

„Jářku,“ řekl udýchán, „chci navštívit Quintonečka. Musím ho vidět. Neodešel?“

„Pan Quinton jest doma, myslím,“ pravil otec Brown, vyklepávaje si dýmku, „ale nevím, budete-li ho moci navštívit. Jest u něho nyní lékař.“

Mladý muž, jenž se nezdál úplně střízliv, packal se do

síně; a v tomtéž okamžení doktor vycházel z Quintonovy pracovny, zavíraje dveře a začínaje si navlékati rukavice.

„Navštívití pana Quintona?“ pravil doktor chladně. „Ne, lituji, nemůžete. Totiž nesmíte, na žádný způsob. Nikdo k němu nesmí; právě jsem mu dal kapky na spaní.“

„Ne, jen tam nahlédnouti, vy hubo“, pravil mladý v červeném nákrčníku, pokoušeje se láskyplně zajmouti lékaře za výložky jeho kabátu. „Podívat se tam. Já prostě jsem v koncích, pravím vám. Já — —“

„To není nic dobrého, pane Atkinsons,“ pravil lékař, tlače ho zpět, až se vyvracel; „můžete-li změnití účinky léčiva, změním já své rozhodnutí,“ a dávaje si klobouk na hlavu, vycházel ven na sluneční světlo s oběma ostatními. Byl to malý, úměrný muž s býčí šíjí a s vousky, nevýslovně obyčejný, ale budící dojem muže schopného.

Mladý muž v plstěném klobouku, jenž se nezdál obdařen nějakým taktem v obcování s lidmi, krom povšechné ideje chytati je za kabáty, stál za dveřmi tak zmaten, jako by býval byl tělesně vyhozen, a mlčky pozoroval ostatní tři, jak se spolu ubírali zahradou.

„To jsem mu pověděl zdravou kapitální lež,“ podotkl lékař. „Ubohý Quinton dostane uspávací kapky teprve asi za půl hodiny. Ale nechci ho trápití s tou potvůrkou, jenž si chce jen vypůjčovati peníze, kterých by, kdyby bylo možno, nezaplátil. Jest to sprostý darebáček, byť byl bratrem paní Quintonové a ona nejjemnější ženou, jakou kdy svět zřel.“

„Ano,“ pravil otec Brown. „Ona jest dobrá žena.“

„Tož navrhuji, bychom se prošli po zahradě, než se ta stvůra odklidí,“ pravil dále doktor, „a potom půjdu ke

Quintonovi s lékem. Atkinson se tam nedostane, protože jsem zamkl.“

„Když tedy tak, dre Harrise,“ pravil Flambeau, „tož bychom mohli obejít do zadu ke konci skleníku. Tou stranou není vchodu, ale stojí za podívanou, i zvenčí.“

„Ano, a já bych mohl mrknouti na svého pacienta,“ smál se doktor, „neboť on raději leží na otomanu právě na konci skleníku mezi všemi těmi krvavě červenými květy; mně by z toho naskakovala husí kůže. Ale co to děláte?“

Otec Brown se náhle zastavil a zdvihl z dlouhé trávy zvláštní zakřivený orientálský nůž, jenž tam ležel úplně skryt, zasazený přeměle do barevných kamenů a kovů.

„Co jest to?“ ptal se otec Brown, pozoruje jej s jakousi nelibostí.

„Oh, Quintonův asi,“ pravil dr. Harris nedbale; „on má všelijaké čínské tretky kolem sebe. Nebo možná že náleží tomu jeho líbeznému Indovi, jehož si drží na provázku.“

„Jakému Indovi?“ ptal se otec Brown, pořád upíraje oči na dýku v ruce.

„Oh, nějaký indický zaklínač,“ pravil lékař lhostejně; „jistě že podvod.“

„Vy nevěříte v magii?“ ptal se otec Brown, aniž pohleděl vzhůru.

„Oh jemine, magii!“ pravil doktor.

„Jest to krásná dýka,“ pravil kněz volným, snivým hlasem, „barvy jsou velmi krásny. Ale jest to špatný tvar.“

„Proč?“ ptal se Flambeau udiven.

„Pro všechno. Jest to špatný tvar abstraktně. Nevšiml jste si toho nikdy na východním umění? Barvy jsou o-

mamně půvabny, ale formy jsou hrubé a špatné — schválně hrubé a špatné. Viděl jsem prokleté věci na tureckém koberci.“

„*Mon Dieu!*“ zvolal Flambeau směje se.

„Jsou to písmena a symboly v jazyku, kterého neznám ; ale vím, že znamenají zlá slova,“ hovořil dále kněz, nižším a nižším hlasem. Linie úmyslně jsou vedeny špatně — jako hadi uskakující, aby unikli.“

„O kterém čertu to mluvíte?“ pravil lékař s hlasitým smíchem,

Flambeau mu klidně odpovídal: „Otec se někdy zahaluje v tento mystický oblak,“ pravil, „ale tu hezkou výstrahu vám dávám, že jsem ho na něm nezpozoroval nikdy, leč když bylo něco zlého hodně na blízku.“

„Oh, šlaka!“ pravil vědec.

„Nuže, pohledte na to,“ zvolal otec Brown, ukazuje zakřivený nůž na celou paži od sebe, jako by to byl nějaký lesknoucí se had. Nevidíte, že to jest špatná forma? Nevidíte, že nemá upřímného a prostého účelu? Není zahrocen jako kopí. Není protažen jako kosa. Nemá podoby zbraně. Podobá se nástroji mučícímu“.

„Tož poněvadž se vám dle všeho nelíbí,“ pravil veselý Harris, „lépe bude vrátiti jej tomu, jemuž náleží. Nepřišli jsme na konec toho prokletého skleníku? Tento dům jest špatné formy, chcete-li.“

„Nerozumíte,“ pravil otec Brown, potřásaje hlavou. Tvar tohoto domu jest podivný — až směšný. Ale není na něm nic špatného.“

Za své řeči obešli skleněný oblouk, jímž se končil skleník, nepřetržený oblouk, neboť nebylo dveří ani oken,

kterými by se vstoupilo do tohoto konce. Sklo však bylo jasné a slunce pořád zářilo, ač se chýlilo k západu, a viděli netoliko plamenné květiny uvnitř, ale též křehkou postavu básníka v hnědém kožešinovém kabátě, ležící zemdleně na pohovce a usnuvší, jak se zdálo, nad knihou. Byl to bledý, štíhlý muž s volnými kaštanovými vlasy, a rozštípení jeho brady bylo paradoxem jeho obličeje, neboť brada dodávala mu vzezření méně mužného. Ty rysy byly dobře známy jim všem třem; ale i kdyby nebývaly, byly, kdož ví, zda by v tu chvíli byli patřili na Quintona. Jejich oči byly přiskobeny na jinou věc.

Přímo na jejich cestě, zrovna u okrouhlého konce skleněné stavby stál vysoký muž, jehož řásnitě roucho splývalo mu k nohám v bezúhonné bělosti a jehož lysá, hnědá lebka, obličej i krk svítily v zapadajícím slunci jako překrásný bronz. Díval se sklem na spícího a byl nehybnější než hora.

„Kdo to jest?“ zvolal otec Brown, ucouvnuv se sykavým vdechnutím.

„Oh, to jest ten indický humbug,“ mumlal Harris; „ale nevím, co ten ďas tady dělá.“

„Zdá se to jako hypnotism,“ pravil Flambeau, kousaje si černé kníry.

„Proč mluvíte vy nelékařští braši vždy tlachy o hypnotismu?“ zvolal lékař. „Mnohem více se to podobá zločinství.“

„Nuže, ať tak nebo onak, promluvíme naň,“ pravil Flambeau, jenž byl vždycky pro jednání. Dlouhým kročejem přenesl se na místo, kdež stál Ind. Skláněje se se své výše, jež přesahovala ještě i výši orientálcovu, pravil

s klidnou nestydatostí: „Dobrý večer, pane. Přejete si něčeho?“

Zcela volně, jako veliká loď zatáčející se do přístavu, veliká žlutá tvář se obrátila a pohleděla posléze přes své bílé rámě. Byli udiveni spatřivše, že jeho žlutá víčka byla úplně zavřena, jako ve spánku. „Děkuji,“ pravil obličej výtečnou angličtinou. „Nepřeji si ničeho.“ Potom napolo otvíraje víčka, jen co se ukázal proužek opalisujícího bělma, opakoval: „Nepřeji si ničeho.“ Potom otevřel oči dokořán s vyjeveným pohledem a řekl: „Nepřeji si ničeho,“ a rychle odešel do zahrady, náhle se zatmívající.

„Křesťan jest skromnější,“ zamručel otec Brown; „ten si přeje něčeho.“

„Co to probůh dělal?“ ptal se Flambeau svažuje obočí a snižuje hlas.

„Rád bych s vámi potom promluvil,“ řekl otec Brown.

Sluneční světlo bylo pořád skutečností, ale bylo to červenavé světlo večerní, a směsice zahradního stromoví a křoví se proti němu víc a více černala. Obešli konec skleníku a kráčeli mlčky druhou stranou, aby obešli k průčelí ke dveřím. Jdouce jako by byli cosi zbudili, jako vyplaší člověk ptáka, v hlubším koutě mezi pracovní a hlavní stavbou; a opět uzřeli fakira v bílém hávu, an se vykradl ze stínu a plížil se dokola k průčelním dveřím. K jejich překvapení však nebyl sám. Ucítili se jakby nějakým trhnutím zastavení a přinucení zaplašiti svůj podiv zjevením paní Quintonové, jež se svými těžkými zlatými vlasy a hrnatým bledým obličejem postupovala k nim z přítmí. Dívala se poněkud přísně, ale byla úplně zdvořilá.

„Dobrý večer, Dre Harrise,“ bylo vše, co řekla.

„Dobrý večer, paní Quintonová,“ pravil malý doktor srdečně, „Právě jdu, abych dal vašemu choťi kapky na spaní.“

„Dobře,“ pravila jasným hlasem. „Myslím, že jest zrovna pravý čas.“ A usmívajíc se na ně, letmo se nesla k domu.

„Ta žena jest uhoněna,“ pravil otec Brown; „jest z těch žen, které dvacet let konají svou povinnost a potom vykonají něco strašného.“

Malý doktor pohleděl naň ponejprv pohledem zájmu. „Studoval jste někdy medicinu?“ ptal se.

„Vám náleží věděti něco o duchu jako o těle,“ odvětil kněz; „nám náleží věděti něco o těle zrovna tak jako o duchu.“

„Dobře,“ pravil lékař, „myslím, abych šel a dal Quintonovi lék.“

Odešli kol rohu průčelní fačady a přibližovali se ku hlavnímu dveřím. Když zabočili do nich, uzřeli muže v bílém rouše po třetí. Přicházel tak přímo k průčelním dveřím, že se zdálo docela neuvěřitelným, aby nebyl právě vyšel z pracovny, naproti ležící. Ale přece věděli, že dveře pracovny byly zamčeny.

Otec Brown a Flambeau však uchovali tento tajemný rozpor u sebe, a Dr. Harris nebyl mužem, který by byl myšlenkami plýtvat na nemožno. Nechal všudy přítomného Asiata odstoupiti a pak vkročil živě do síně. Tam našel bytost, na kterou už byl zapomněl. Marný Atkinson tam pořád okouněl, bruče a šfáraje do věcí svou uzlovitou holí. V doktorově tváři ukázaly se křeče nelibosti a rozhodnosti, a zašeptal prudce svému průvodci: „Mu-

sím zase zavřítí, sice ta krysa mi tam vběhne. Ale budu zde opět za dvě minuty.“

Odemkl rychle a zamkl zase za sebou, že právě zmařil klopýtavý útok mladého muže v plstěném klobouku. Mladý muž vrhl se netrpělivě na sedadlo v síni. Flambeau patřil na perskou illuminaci na stěně; otec Brown, jenž se zdál v jakémisi omámení, tupě hleděl na dveře. Asi za čtyři minuty dveře se znovu otevřely. Tentokrát Atkinson byl hbitější. Vyskočil, přidržel dveře chvíli otevřeny a zvolal: „Oh, jářku, Quintone, potřebuji — —“

Z druhého konce pracovny ozval se jasný hlas Quintonův, cosi mezi zívnutím a zavýsknutím namáhavého smíchu.

„Oh, já vím, co chcete. Vezměte si to a nechte mne na pokoji. Píšu píseň o pávech.“

Než se dveře zavřely, půlsovereign vzletěl mezerou; a Atkinson packuje chytil jej se zvláštní zručností.

„Tak to jest spraveno,“ pravil lékař a zamykaje zuřivě dveře, vydal se do zahrady.

„Ubohý Leonard teď si poněkud odpočine,“ dodal k otci Brownovi; „jest uzamčen o samotě na nějakou hodinku.“

„Ano,“ odtušil kněz; „a když jsme odcházeli od něho, jeho hlas zněl dosti vesele.“ Potom se vážně rozhlédl po zahradě a uzřel nedbalou postavu Atkinsonovu, jenž stál a cinkal půlsovereignem v kapse, a za ním v nachovém soumraku Inna, sedícího zpřímá jako hřebík na vysokém drnu, s tváří obrácenou k zapadajícímu slunci. Po té pravil úsečně: „Kde jest paní Quintonová?“

„Odešla do svého pokoje,“ pravil lékař. „Tohle jest její stín na zácloně.“

Otec Brown pohleděl vzhůru a zamračeně zpytoval tmavý obrys na okně plynovou lampou osvětleném.

„Ano,“ pravil, „toť její stín,“ a popošel dva nebo tři kroky a vrhl se na zahradní lavici.

Flambeau se posadil vedle něho; ale lékař byl jedním z těch energických lidí, kteří přirozeně žijí na svých nohou. Kráčel dál, kouře, do přití, a oba přátelé zůstali spolu sami.

„Milý otče,“ pravil Flambeau francouzsky, „co se děje s vámi?“

Otec Brown půl minuty ostal mlčky a ani se nehýbaje; potom pravil: „Pověřivost jest bohaprázdná, ale ve vzduchu tohoto místa cosi jest. Myslím, že to ten Ind — aspoň z části.“

Pohroužil se v mlčení a pozoroval vzdálený obraz Inda, jenž pořád seděl prkenně, jako by se modlil. Na první pohled zdál se nehybným, ale když otec Brown ho pozoroval, viděl, že se ten člověk zrovna tak neznatelně klátil rytmickým pohybem jako temné vršky stromů se klátily jemně větříkem, který se přikradl na šeré cesty zahradní a nadnášel napadané listí.

Krajina se náhle setměla, jako před bouří, ale oni přece viděli všechny postavy na jejich rozličných místech. Atkinson se opíral o strom s bezstarostnou tváří; Quintonova žena pořád byla u okna, lékař cáral kol konce skleníka; viděli jeho doutník jako bludičku; a fakir pořád seděl vztyčen a houpaje se, zatím co stromy nad ním počaly se klátiti a téměř hučeti. Jistotně bouře se blížila.

„Když ten Ind k nám mluvil,“ pravil dále Brown rozprávkovým, tlumeným tónem, „měl jsem jakési vidění, vi-

dění jeho a celého jeho všehomíra. Přece jen řekl třikrát tulěz věc. Když po prvé řekl: „Nepřeji si ničeho,“ znamenalo to jediné, že jest neproniknutelný, že Asie sebe neprozradí. Potom pravil po druhé: „Nepřeji si ničeho“, a poznal jsem, že míní, že on dostačí sám sobě, jako vesmír, že nepotřebuje Boha, ani že se nedopouští hříchů. A když řekl po třetí: „Přeji si ničeho,“^{*} pravil to s blýskavými očima. A poznal jsem, že míní do slova, co praví; že *nic* bylo jeho přáním a jeho domovem; že toužil po ničem jako po víně; po oné annihilaci, čiré zkáze všeho nebo čehokoliv — —“

Padly dvě kapky deště; a z jakéhosi důvodu Flambeau se zastavil a patřil vzhůru, jako by ho byly píchly. A v témže okamžení lékař dole u konce skleníku dal se do běhu a hnal se k nim, vykřikuje cosi cestou.

Když doletěl mezi ně jako pumová skořepina, nepokojný Atkinson, procházející se sem a tam, právě se obrátil a kráčel k domu; a lékař uchoopil ho za límec křečovitým stiskem. „Darebáctví!“ vykřikl; „co jste mu udělal, vy pse?“

Kněz vyskočil rovnýma nohama a zavolal ocelovým hlasem velícího vojáka:

„Žádného boje,“ vykřikl chladně; jest nás dosti, abychom zadrželi, koho bychom chtěli. Oč běží, doktore?“

„S Quintonem není vše po dobrém,“ pravil lékař, bílý jako stěna. „Viděl jsem ho sklem a nelíbí se mi poloha,

* Totéž jako ponejprv a po druhé; zde však necháváme „doslovně dle originálu, neboť našimi dvěma zápory ruší se smysl, na který otec Brown zde bije. *I want nothing* „doslovně“ jestif: Přeji si ničeho.
Překl.

v jaké leží. Nikterak není tak, jak jsem ho zanechal.“

„Pojďme k němu,“ pravil otec Brown zkrátka. Pana Atkinsona můžete nechat samého. Pozoroval jsem ho od toho okamžení, jak jsem uslyšel Quintonův hlas.“

„Zůstanu zde a budu ho hlídati,“ pravil Flambeau kvapně. „Vy jděte a podívejte se.“

Doktor a kněz přihnali se ke dveřím pracovny, odemkli je a vřítili se do místnosti. Při tom skoro se převálili přes veliký mahagonový stůl v prostřed, u něhož básník obyčejně psával; neboť místo bylo osvětleno jen malým ohničkem, udržovaným pro nemocného. V prostřed toho stola ležel jediný lístek papíru, jenž tam zřejmě byl položen naschvál. Doktor jej chmatl, mrkl naň, podal jej otci Brownovi, a volaje: „Bože, Bože, pohledte!“ hnal se do skleněné místnosti zadní, kdež strašné tropické květiny pořád zdály se uchovávatí rudou památku západu slunce.

Otec Brown četl slova třikrát, než papírek položil. Slova ta byla: „Umírám vlastní rukou; přece však umírám zavražděn.“ Byla psána nadobro nenapodobitelným, nedíc nečitelným rukopisem Leonarda Quintona.

Po té otec Brown, pořád drže papír v ruce, kráčel ke skleníku, jedině aby se setkal se svým přítelem lékařem, vracejícím se s tváří jevící ujistění a shroucení. „On to udělal,“ pravil Harris.

Šli spolu přepychovou nepřirozenou krásou kaktusů a azaleí a našli Leonarda Quintona, básníka a romanopisce, s hlavou visící dolů s otomanu a s ryšavými kadeřemi, splývajícími na podlahu. Do jeho levého boku byla vražena ta zvláštní dýka, kterou sebrali v zahradě, a jeho vláčná ruka ještě spočívala na rukojeti.

Venku strhla se bouře, přihnávší se jedním dechem jako v Coleridge, a zahrada i skleněná střecha zatměly se le-
jícím se deštěm. Otec Brown zdál se studovati papír víc
než mrtvolu; přidržel si jej k očím; a pokoušel se čísti jej
v přitmě. Potom jej vyzdvihl proti slabému světlu, a když
jej zdvihal, na okamžik oslnil je blesk, tak bílý, že papír
zčernal proti němu.

Následovala tma plná hromu, a po hromu hlas otce
Brownna pravil ze tmy: „Doktore, tento papír jest špat-
ného tvaru.“

„Co míníte?“ ptal se Harris, nevrle naň hledě.

„Není to čtverec,“ odvětil Brown. „Jest v rohu jaksi
přistřižen. Co to znamená?“

„Kterak bych to, u ďasa, věděl?“ vrčel lékař. „Nemy-
slíte, abychom odklidili mrtvolu toho ubožáka? Jest ú-
plně mrtev.“

„Ne,“ odtušil kněz; „necháme ho, jak leží, a pošleme
pro policii.“ Ale pořád zpytoval papír.

Když se vraceli pracovnou, on se zastavil u stolku a
pocítl malé nůžky na nehty. „Ah,“ pravil s jakýmsi od-
dechem, „tím to udělal. Ale přece —“ A zvrástil obočí.

„Oh přestaňte balamutit s tím lístkem papíru,“ pravil
doktor důrazně. „Byla to jeho libůstka. Má jich na sta.
Všecek svůj papír si takto ořezuje,“ a ukazoval na vrstvu
přednáškového papíru ještě čistého na druhém a menším
stolku. Otec Brown šel k němu a zdvihl list. Byl téhož
nepravidelného tvaru.

„Zrovna takový,“ pravil. „A zde vidím rohy, jež byly
ustřiženy.“ A k rozhořčení svého kolegy jal se je počítati.

„Vše souhlasí,“ pravil s omluvným smíchem. „Dvacet

tri listy nařezány, a dvacet dva ústřižky. A jak vidím, jste nedočkav, abychom se vrátili k ostatním.“

„Kdo to oznámí jeho ženě?“ ptal se Dr. Harris. „Šel byste a pověděl jí to, zatím co já bych poslal sluhu pro policii?“ „Jak chcete,“ pravil otec Brown lhostejně. A vyšel ke dveřím síně.

Tam též našel drama, ač grotesknější. Neuka-zovalo nic menšího než jeho obřího přítele Flambeau v práci, jaké už dávno byl odvykl, zatím co na cestě dole u schodů mrskal sebou, s nohama ve vzduchu, roztomilý Atkinson, s plstěňákem a hůlkou odhozenými v opačné strany. Atkinson byl posléze unavil Flambeauovu téměř otcovskou stráž, a pokoušel se povalit ho, a toho nikterak nebylo se lze odvážit jako hladké hry s Králem Apačů, i po abdikaci tohoto monarchy.

Flambeau se chystal již skočiti na svého soka a znovu se ho zmocniti, když kněz poklepal mu mírně na ramě.

„Vyrovnejte se s panem Atkinsonem, milý příteli,“ pravil. „Požádejte se za odpuštění a řekněte si: Dobrou noc. Netřeba, abychom ho ještě drželi.“ Potom, když Atkinson vstával poněkud pochybně a sbíral svůj klobouk a hůl a šel k průčelní bráně, otec Brown pravil vážnějším hlasem: „Kdo jest ten Ind?“

Všickni tři (neboť doktor byl se k nim přidružil) bezděky se obrátili k zšeřenému vysokému drnu mezi zmítajícími se stromy, znachovělými soumrakem, kdež před chvílí byli viděli rudocha, an se kolébá ve svých zvláštních modlitbách. Ind zmizel.

„Ať ho hrom,“ zvolal doktor, dupnuv vztekle. „Nyní poznávám, že to ten černocho udělal.“

„Myslil jsem, že nevěříte v magii,“ pravil otec Brown klidně.

„Nevěřil jsem,“ pravil doktor, kouleje očima. „Vím jen, že se mi hnusil ten žlutý ďábel, když jsem si pomyslel, že jest šibalským čarodějem. A bude se mi hnusit ještě víc, přijdu-li k myšlení, že jest skutečným.“

„Což, že unikl, o to by nebylo,“ pravil Flambeau. „Neboť nic jsme nemohli dokázat, aniž co proti němu učiniti. S historií sebevraždy vnucené čarováním nebo autosugescí stěží možno předstoupiti před obecního strážníka.“

Zatím otec Brown šel do domu oznámit šetrně tu zprávu choťi mrtvého. Když vycházel, byl poněkud bled a tragický, ale co se mezi nimi událo v tom interviewu, nikdy se nevědělo, ani když už všechno bylo známo.

Flambeau, jenž klidně hovořil s lékařem, byl překvapen vida svého přítele znovu se objeviti tak brzy u svého lokte; ale Brown ničeho si nevšiml a toliko odvedl lékaře stranou. „Poslal jste pro policii, není-liž pravda? ptal se.

„Poslal,“ odvětil Harris. „Za deset minut měli by býti zde.“

„Prokážete mi nějakou ochotu?“ pravil kněz vlídně. Já totiž si sbírám ty zvláštní historie, v nichž bývají, jako ve věci našeho indického přítele, prvky, které stěží by bylo možno vložit do protokolu policejního. Nuže rád bych, abyste napsal zprávu o této události pro mou soukromou potřebu. Vaše řemeslo jest vtipné,“ pravil, patře lékaři vážně a pevně v tvář. „Někdy myslívám, že víte nějaké podrobnosti této věci, jež se vám neviděly hodnými, abyste o nich zaváděl řeč. Moje řemeslo jest důvěrné jako vaše, a cokoliv mi napíšete, budu chovati v přísné důvěrnosti.

Ale napište všecko.“ Lékař, jenž poslouchal zamýšlen shlavou poněkud bokem nachýlenou, patřil knězi chvílku v tvář a pravil: „Budíž,“ a šel do pracovny a zavřel za sebou dvěře.

„Flambeau,“ pravil otec Brown, „zde pod verandou jest dlouhá lavice, kde si můžeme v suchu pokouřiti. Vy jste mým jediným přítelem na světě, a rád bych s vámi pohovořil. Nebo možná pomlčel si s vámi.“

Uvelébili se na lavici; otec Brown proti světu obyčeji přijal dobrý doutník a kouřil jej stále mlčky, zatím co děšť ječel a chřastěl do střechy verandy.

„Příteli,“ pravil posléze, „to jest velmi zvláštní příhoda. Velmi zvláštní příhoda.“

„To bych řekl,“ pravil Flambeau s čímsi jako zachvění.

„Vy ji nazýváte zvláštní, a já ji nazývám zvláštní,“ pravil onen, „a přece míníme docela opačné věci. Moderní duch vždy mate dvě různé ideje: tajemství ve smyslu něčeho zázračného, a tajemství ve smyslu něčeho spleťitého. V tom jest poloviční jeho nesnáz co do zázraků. Zázrak jest udivující; ale jest prostý. Jest prostý, protože jest zázrakem. Jest to moc přicházející přímo od Boha (nebo od ďábla) místo nepřímou skrze přírodu nebo lidské vůle. Nuže vy myslíte, že tato věc jest zázračná, protože jest podivná, protože jest čarováním, vykonaným prokletým Indem. Rozumějte, nepravím, že to nebylo duchovní nebo ďábelské. Nebe a peklo jediné vědí, kterými vlivy z okolí vnikají cizí hřichy do životů lidí. Ale zatím moje mínění jest toto: Byla-li to pouhá magie, jak soudíte vy, tož jest to zázračné; ale není to tajemné — totiž není to spleťité. Jakost zázraku jest tajemná, ale jeho způsob jest prostý. A způsob této události byl opakem prostoty.“

Bouře, jež byla před chvilkou poutichla, znovu se zdála zdvihati, a ozývalo se těžké dunění jako vzdáleného hromu. Otec Brown oklepal si popel s doutníku a hovořil dále:

„V této příhodě byla zkroucená, škaredá, složitá jakost, která není vlastností hromových klínů ani nebeských ani pekelných. Jako se poznává klikatá stopa hlemýždí, tak já poznávám klikatou stopu člověka.“

Bílý blesk otevřel své ohromné oko mžiknutím, nebe se zase zavřelo a kněz hovořil dále.

„Ze všech těchto zkroucených věcí nejzkroucenějším byl tvar toho kousku papíru. Byl zkroucenějším než dýka, která ho zabila.“

„Míníte papír, na kterém Quinton se přiznává k své sebevraždě,“ pravil Flambeau.

„Míním papír, na kterém Quinton napsal ‚Umírám vlastní rukou,‘“ odvětil otec Brown. „Tvar toho papíru, příteli, byl špatný tvar; špatný tvar, viděl-li jsem kdy jaký na tomto bezbožném světě.“

„Byl na něm jen roh uříznut,“ pravil Flambeau, „a srozuměl jsem, že všecek Quintonův papír byl takto uřezán.“

„To byl velmi zvláštní způsob,“ pravil onen, „a velmi zlý způsob, dle mého vkusu a mé fantázie. Vizte tuhle, Flambeau, ten Quinton — Bůh přijmi jeho duši! — byl možná poněkud ničema, po některých stránkách, ale byl vskutku umělec, jak tužkou, tak pérem. Jeho rukopis, ač stěží k čtení, byl smělý a krásný. Nemohu dokázat toho, co pravím; nemohu dokázat nic. Ale pravím vám s plnou silou přesvědčení, že by nikdy nebýval byl stříhal takového kousičku z listu papíru. Kdyby byl chtěl přistříhnouti papír za nějakým účelem, aby jej přizpůsobil nebo zúžil, byl by

stříhl docela jinak. Pamatujete se na ten tvar? Byl to prostý tvar. Byl to špatný tvar. Jako tento. Nevzpomínáte si?“

A kmital svým hořícím doutníkem před ním ve tmě, děláje nepravidelné čtyřúhelníky tak rychle, že Flambeauovi se opravdu zdálo, jako by je viděl ohnivými hieroglyfy na tmě — hieroglyfy takovými jako ty, o nichž byl mluvil přítel a jež jsou nerozluštilelné, přece však nemohou mítí dobrého významu.

„Ale,“ pravil Flambeau, když kněz zase vstrčil doutník do úst a spolehl na lavici, hledě na střechu. „Dejme tomu, že by někdo jiný byl stříhal těmi nůžkami. Proč by někdo jiný, ustříhuje proužky jeho přednáškového papíru, způsobil, aby Quinton spáchal sebevraždu?“

Otec Brown pořád seděl opřen a hledě do střechy, ale vzal doutník z úst, pravil: „Quinton nespáchal sebevraždy.

Flambeau naň patřil vyjeven. „Tož, hrom do toho do všeho,“ zvolal „proč tedy se přiznával k sebevraždě?“

„Kněz se zase narovnal, opřel se lokty o kolena zahleděl se k zemi a pravil volným, zřetelným hlasem: „On se nepřiznal k sebevraždě.“

Flambeau položil doutník. „Myslíte,“ pravil, „že to psaní bylo vynuceno?“

„Ne,“ pravil otec Brown, „Quinton to napsal docela správně.“

„Tož zase jste tam,“ pravil nakvašený Flambeau; „Quinton napsal ‚Umírám svou vlastní rukou‘ na prostý kousek papíru.“

„Špatného tvaru,“ pravil kněz tiše.

„Oh jděte s tím zatraceným tvarem,“ zvolal Flambeau. „Co ten tvar s tím má?“

„Bylo tři a dvacet přistřižených papírů,“ ujal se zase slova Brown nepohnut, „a toliko dvacet dva ústřižky. Proto jeden ústřižek byl zničen, asi ústřižek z popsaného papíru. Napovídá vám to něco?“

Na tváři Flambeauově zasvítilo, a on pravil: „Tož bylo něco jiného Quintonem napsáno, nějaká jiná slova: ‚Řeknu vám, že umírám svou vlastní rukou,‘ nebo, ‚Nevěřte, že — —““

„Ještě málo pálí, jak říkají děti,“ pravil jeho přítel. „Ale ústřižek byl stěží s půl palce napříč; nebylo místa ani na slovo, neřku-li na pět. Můžete si pomyslit něco nevalně většího než čárka, co člověk nosící peklo ve svém srdci musí odtrhnouti jakožto svědectví mluvící proti němu?“

„Nemohu vymyslet nic,“ pravil Flambeau posléze.

„A což uvozovky?“ pravil kněz a odhodil doutník daleko do tmy jako povětroň.

Všecka řeč opustila ústa jeho druha, a otec Brown pravil, jako člověk vracející se k prvopočátkům:

„Leonard Quinton byl romanopisec a psal orientální román o kouzelnictví a hypnotismu. On — —“

V tom okamžení rozlétly se dveře za nimi, a vycházel lékař s kloboukem na hlavě. Vložil knězi do rukou dlouhou obálku.

„Toť dokumet, jehož jste si přál,“ pravil, „a já musím domů. Dobrou noc.“

„Dobrou noc,“ pravil otec Brown, když lékař živě kráčel k bráně. Nechal průčelní dveře otevřeny, tak že jehlan plynového světla padl na ně. V tom světle Brown otevřel obálku a četl následující slova:

„MILÝ OTČE BROWNE, — *Vicisti Galilae.* Čili

prokleté Vaše oči, jež jsou tak pronikavy. Jest možno, aby konec konců bylo něco v těch vašich povídkách ?

„Jsem člověk, který už od chlapectví věřil v Přírodu a přirozenost všech funkcí a instinktů, ať je lidé nazývají mravnými nebo nemravnými. Dávno před tím, než jsem se stal lékařem, když jsem byl školním chlapcem krmícím si myš a pavouky, věřil jsem, že býti dobrým živočichem jest nejlepší věcí na světě. Ale nyní právě jsem otřesen ; věřil jsem v Přírodu ; zdá se však jako by Příroda mohla člověka oklamati. Může býti něco ve vašem tlachu ? Jsem z toho věru nemocen.

„Miloval jsem Quintonovu ženu. Co na tom zlého ? Příroda mne k tomu měla, a jen láskou otáčí se svět. Myslil jsem tedy zcela upřímně, že by byla šťastnější se zdravým živočichem jako já, nežli s tím mučícím blázínkem. Co na tom bylo zlého ? Díval jsem se toliko na fakta, jako vědec. Bývala by byla šťastnější.

„Podle své víry byl jsem úplně svoboděn zabítí Quintona, což bylo nejlepší pro každého, i pro něho. Ale jakožto zdravý živočich neměl jsem chuti zabítí sebe. Rozhodl jsem se tedy, že toho nevykonám, dokud se mi nenaskytne náhoda, kterou bych vyvázl. A náhoda ta se mi naskytla dnes ráno.

„Šel jsem dnes celkem třikrát do pracovny Quintonovy. Když jsem tam vešel ponejprv, nemluvil o ničem než o kouzelné povídce, nazvané ‚Kletba Světcova‘, kterou psal a ve které se vyprávělo, jak nějaký indický poustevník přivedl anglického plukovníka k tomu, že se zavraždil, tím, že naň myslil. Ukazoval mi poslední listy, ba i četl mi poslední odstavec, v němž bylo cosi takového:

„Podmanitel Pendžabu, pouhý žlutý kostlivec, ale přece olbrím, pozdvihl se ještě na lokti a vydechl do ucha bratrovce: „Umírám svou vlastní rukou, ale přece umírám zavražděn“. Přihodilo se jednou náhodou ze sta, že tato poslední slova byla napsána na vršku nového listu. Vyšel jsem z místnosti do zahrady omámen strašnou tou příhodností.

„Procházeli jsme se kolem domu; a přihodily se mi dvě další věci vhod. Podezíral jste Inda a našel jste dýku, které dle všeho mohl Ind užít. Vzáv si záminku, bych si ji vrazil do kapsy, vrátil jsem se k pracovně Quintonově, odemkl dvěře a dal mu kapky na spaní. Vůbec se neměl k tomu, aby Atkinsonovi odpovídal, ale přinutil jsem ho, aby zavolal a upokojil toho bracha, neboť potřeboval jsem jasného důkazu, že Quinton byl živ, když jsem odcházel z místnosti po druhé. Quinton ležel ve skleníku a já jsem šel pracovnou. Jsem člověk mrštných rukou, a za půl druhé minuty jsem vykonal, co jsem chtěl. Vhodil jsem celou první část Quintonova románu do krby, kdež shořela na popel. Potom jsem postřehl, že uvozovky se nehodí k věci, i ustříhl jsem je, a aby to nebilo v oči, přistříhal jsem celou vrstvu papíru na stejno. Potom jsem vyšel s vědomím, že Quintonovo vyznání o sebevraždě leží na stole v předu, kdežto Quinton leží živ, ale spící, ve skleníku vzadu.

„Poslední akt byl zoufalý; vytušil jste jej asi; dělal jsem se, že vidím Quintona mrtvým, a vřítel jsem se do jeho pokoje. Zdržel jsem vás papírem, a jsa mužem mrštných rukou, zabil jsem Quintona, zatím co Vy jste se díval na jeho vyznání sebevraždy. Byl v dřímotách, jsa lékem omámen, i vložil jsem jeho ruku na nůž a vrazil mu jej do těla.

Nůž byl tak prapodivného tvaru, že jen operatér mohl vypočítati úhel, ve kterém dostihne jeho srdce. Jsem zvědav, všiml-li jste si toho.

„Když jsem to vykonal, přihodilo se něco mimořádného. Příroda mne opustila. Bylo mi zle. Bylo mi tak, jako bych byl vykonal něco špatného. Zdá se mi, že se mi hlava rozletí; cítím jakousi zoufalou rozkoš v myšlence, že jsem se s tím někomu svěřil; že s tím nezůstanu sám, až se ožením a budu mít děti. Co se děje se mnou? . . . Šílenství . . . nebo může člověk mít výčitky, zrovna tak jako by byl v Byronových básních! Víc už nemohu psát.—
JAMES ERSKINE HARRIS.“

Otec Brown pečlivě složil psaní a zastrčil si je do náprsní kapsy zrovna v té, když se ozvalo zvonění u brány a mokré nepromokavé pláště několika strážníků zasvítily venku v ulici.

HŘÍCHY PRINCE SARADINA.

Když Flambeau měl svoje měsíční prázdnou ze své kanceláře ve Westminsteru, trávil je na malém závodním člunku, tak maličkém, že sloužil dlouho za obhlídkový člunek. Nad to strávil je v říčkách ve východních hrabstvích, říčkách tak malých, že člun se podobal kouzelnému člunu plujícímu po zemi v trávníkách a obilních polích; bylo na něm místa jen na nezbytné, a Flambeau jej nacpal takovými věcmi, jaké jeho speciální filosofie uznala nezbytnými. Shrnovaly se zjevně na čtyři nejdůležitější: krabičky lososa, kdyby se mu chtělo jísti; nabité revolvery, kdyby se mu chtělo bojovati, láhvičku brandy, patrně kdyby omdlával; a kněze, asi když by umíral. S tímto lehkým nákladem plížil se norfolkskými říčkami, zamýšleje doplouti posléze do Norfolk Broads, ale zatím kochaje se zahradami a lučinami, rozkládajícími se po obou stranách, zrcadlícími se domy nebo dědinami, toužícími zaloviti si v tůních a chobotech, a v jistém smyslu objímajícími břeh.

Jako pravý filosof, Flambeau neměl cíle ve své prázdně; ale jako pravý filosof měl omluvu. Měl jakýsi poloviční účel, který pojímal zrovna tak vážně, že jeho zdaření by korunovalo prázdeň, ale zrovna tak zlehka, že jeho selhání by ničeho nezkazilo. Před lety, když býval králem

zlodějův a nejpověstnější postavou v Paříži, často dostával divoké písemné projevy souhlasu, pohrůžek, ano i chvály; ale jeden jaksi mu utkvěl v paměti. Byla to prostá navštívenka, v obálce s anglickou poštovní známkou. Na rubu navštívenky bylo napsáno francouzsky a zeleným inkoustem: „Odejdete-li někdy na odpočinek a stanete se váženým, navštivte mne. Rád bych se s vámi seznámil, neboť seznámil jsem se se všemi ostatními velikými muži své doby. Onen váš kousek, jak jste zosnoval, že jeden detektiv zatkl druhého, byl nejskvostnějším výjevem ve francouzské historii.“ Na líci navštívenky bylo vyryto v konvenční formě: „Princ Saradine, Červený Dům, Červený Ostrov, Norfolk.“

Tehdy se valně nestaral o toho prince, leč že zjistil, že byl skvělým a modním zjevem v jižní Itálii. V mládí prý utekl s vdanou ženou z vysoké třídy; uniknutí nebyvalo by v jeho společenském světě vzbudilo hrubého úžasu, ale upoutalo myslí lidí dodatečnou tragedií: mluvilo se o sebevraždě zhrzeného manžela, jenž dle všeho skončil na Sicilii se skály. Princ potom žil nějaký čas ve Vídni, ale jeho novější léta zdála se býti trávená v ustavičné a neumdlévající práci. Ale když Flambeau, jako princ, vzdal se evropské proslulosti a usadil se v Anglii, vzpomněl si, že by měl vykonati nenadálou návštěvu vynikajícímu vyobcovanci v Norfolk Broads. Najde-li to místo, neměl tušení; a vskutku bylo dosti malé a zapomenuté. Ale jak se věci sběhly, našel je mnohem dříve než se nadál.

Jednoho večera uvázali člun pod břehem zacloněným vysokou travou a přistřiženými stromky. Po dlouhém veslování spánek brzy je přemohl, a vítanou shodou pro-

budili se, než se rozsvětlo. Abychom mluvili určitěji, probudili se, než vyšlo slunce; neboť veliký citronový měsíc zrovna teprve zapadal do lesa vysoké trávy nad jejich hlavami, a obloha byla živě fialové modři, noční, ale jasná. Oba mužové zároveň si vzpomněli na léta dětská, na dobu skřítků a dobrodružství, kdy dlouhá roucha zavírala se nad námi jako les. Stojíce takto proti velikému nízkému měsíci, chudobky zdály se chudobkami obrovskými, pampelišky pampeliškami obrovskými. Jaksi jim to připomínalo přízemní čalounovou římsu z dětského pokoje. Prohlubení řečiště stačilo, aby zapadli pod kořeny všech křovin a květin a cívěli vzhůru do trávy.

„Hrome!“ pravil Flambeau, „toť jako bychom byli v pohádkové říši vil.“

Otec Brown se směle vzpřimil na člunu a pokřižoval se. Jeho pohyb byl tak náhlý, že jeho přítel se ho tázal, něžně se naň zahleděv, co se mu stalo.

„Lidé, kteří psali středověké ballady,“ odvětil kněz, „věděli více o vilách než vy víte. V říši pohádkové nedějí se jen věci roztomilé.“

„Oh, hloupost!“ pravil Flambeau. „Jen něžňounké věci mohly se díti pod takovým nevinným měsíčkem. Myslil bych, abychom nyní vyrazili a podívali se, co přichází. Můžeme umřítí a zpráchnivětí, než uzříme zase takový měsíc nebo takovou náladu.“

„Svatá pravda,“ pravil otec Brown. „Ale já jsem neřekl, že vždy bývá chybou vstoupiti do říše pohádkové. Jen jsem řekl, že to bylo vždy nebezpečno.“

Veslovali zvolna po rozjasňující se řece; planoucí fialovost oblohy a bledé zlato měsíce slábly víc a více; a

zbledly v ten širý bezbarvý kosmos, jenž přechází před barvami svítání. Když první jemné proužky červené a zlaté a šedé rozešly obzor od konce ke konci, zjevila se před nimi černá massa města nebo vsi, jež seděla u řeky zrovna proti nim. Již se bylo mírně rozšířilo, a všechny věci bylo viděti, když připluli pod visuté střechy a mosty té poříční vísy. Domy se svými dlouhými, povlovnými, hrbíci se střechami jako by se byly chodily napájet k řece, jako velikánská šedá a červená dobytčata. Rozšiřující se a běhlající svítání již bylo se proměnilo v denní světlo, probouzející ruch pracovní, než uzřeli nějakou živou bytost na hrázích a mostech toho tichého města. Uzřeli náhodou velmi klidného a šťastného muže bez kabátu, s tváří okrouhlou jako nedávno zapadlý měsíc, a paprsky ryšavých vousů kol spodního oblouku jejího, jenž se opíral o sloup nad líným proudem. Pudem, kterého nelze analysovat, Flambeau vstal do své úplné výšky v kolébajícím se člunu a vykřikl na muže, nezná-li Červeného Ostrova nebo Červeného Domu. Úsměv spokojeného muže nabyl poněkud větší expanse a on prostě ukázal po řece k nedalekému jejímu ohbí. Flambeau jel přímo dál, nic už nemluvě.

Člun objel několik takových travnatých rohů a proplul několik takových rákosnatých a tichých pásem řeky; ale než pátrání sevšednělo, prosmykli se zvláštním ostrým úhlem a vpluli v ticho jakéhosi rybníka nebo jezera, při jehož spatření se instinktivě zarazili. Neboť ve středu toho širšího okrsku vodního ležel, otrásněn na všech stranách rákosím, dlouhý, nízký dům nebo stavba na způsob indické jednopatrové stanice, vystavěný z bambusu neb nějaké tuhé tropické třtiny. Vystupující pruty bambusu, jež

byly zdmi, byly bledožluté; šikmé pruty, z nichž byla slo-
žena střecha, byly tmavší červené neb hnědé; jinak dlouhý
dům byl opakováním a monotomií. Časný ranní vánek
tefelil rákosím kol ostrova a hvízdal ve zvláštním žeb-
rovitém domě jako v obrovské šalmaji.

„U Jiřího!“ zvolal Flambeau; zde jest to místo posléze!
Zde jest Červený Ostrov, byl-li kdy jaký. Zde jest Čer-
vený Dům, jestli vůbec kde. Myslím, že ten tučný vousáč
byl zjev pohádkový.“

„Možná,“ podotkl otec Brown nestranně. „Byl-li, byl
špatným zjevem pohádkovým.“

Ale právě za jeho řeči útočný Flambeau vehnal svůj
člun na břeh do chřestícího rákosí, a vystoupili na dlou-
hém, úhledném ostrůvku u zvláštního a tichého domu.

Dům stál zadem jakoby k řece a k jedinému přístá-
višti; hlavní vchod byl na druhé straně a hleděl do dlouhé
ostrovní zahrady. Návštěvníci tedy blížili se k němu úzkou
stezkou, zatáčející se téměř kol tří stran domu, těsně pod
nízkým okapem. Třemi různými okny na třech různých
stranách viděli do téže dlouhé světlé místnosti, obložené
světlým dřevem, s velikým počtem zrcadel a přístrojené
jako k vybranému snídání. U průčelních dveří, když po-
sléze se k nim dotočili, stál po každé straně tyrkysově
modrý květináč. Dveře byly otevřeny lokajem nejsmutněj-
šího typu — vytáhlým, suchým, šedivým a lhostejným —
jenž zamručel, že princ Saradine jest nyní mimo dům,
ale že tu v hodince bude; dům že jest přístrojen pro něho
a pro jeho hosty. Ukázání lístku, počmárnutého zeleným
inkoustem, probudilo plápol života v pergamenové tváři
tohoto ustaraného sluhy, a s jakousi viklavou zdvořilostí

napověděl, aby cizinci zůstali. „Jeho Výsost může zde býti co nevidět,“ pravil, a „zarmoutilo by ho, kdyby měl propásti gentlemana, kterého pozval. Máme vždy poručeno uchovati malé studené snídaní pro něj a jeho přátele, a jsem jist, že by si přál, aby bylo nabídnuto.“

Jat zvědavostí po tomto podružném dobrodružství, Flambeau vděčně svoloval a následoval starého muže, jenž ho uváděl obřadně do dlouhé, světle vykládané místnosti. Nic na ní nebylo pozoruhodného kromě poněkud nezvyklého střídání mnoha dlouhých nízkých oken s mnoha dlouhými, nízkými, obdélníkovými zrcadly, jimiž místnost nabývala zvláštního nádechu lehkosti a vzdušnosti. Bylo to jako snídaní přede dveřmi. Obraz neb dva obrazy tichého rázu visely v rozích, jeden byla veliká tmavá fotografie mladičkého muže v uniformě, druhý červená křídlová kresba dvou dlouhovlasých hošíků. Na otázku Flambeauovu, zda vojenská osoba jest princ, lokaj odpověděl stručně, že není; jest prý to princův mladší bratr, kapitán Štěpán Saradine. A s tím jakoby onen starý byl náhle zprahl a pozbyl vší chuti k hovoru.

Když snídaní bylo uzavřeno výbornou kávou a likéry, hosté byli uvedeni do zahrady a knihovny a představení domácí paní — tmavé, čilé lady nemalé důstojnosti a poněkud se podobající plutonické Madonně. Zdálo se, že lokaj a ona jsou jedinými pozůstalými z princovy původní cizokrajné *ménage*; všickni ostatní sloužící nyní v domě byli noví a sesbíraní pánem v Norfolku. Lady se jmenovala Mrs. Anthony, ale mluvila s přízvukem poněkud italským, a Flambeau nepochyboval, že Anthony byl norfolkský překlad nějakého latinštějšího jména. Mr. Paul, lokaj,

byl též vzezření poněkud cizího, ale jazykem a způsoby byl Angličan, jako bývají přemnozí z nejuhlaženějších sluhů kosmopolitické šlechty.

Ač místo bylo hezké a jedinečné, mělo na sobě zvláštní světlý smutek. Hodiny vlekly se tam jako dni. Dlouhé pokoje mnohokenné byly plny denního světla, ale zdálo se mrtvým světlem. A všemi ostatními nahodilými zvuky a šelesty, jež se tam náhodou ozvaly, hlasem řeči, cinkáním sklenic nebo kroky lidí bylo slyšeti na všech stranách melancholický šum řeky.

„Učinili jsme nedobrou úchylku a přišli jsme na špatné místo,“ pravil otec Brown, dívaje se oknem na tmavozeleň rákosí a stříbrnou záplavu. Nevadí; člověk může leckdy učiniti dobře tím, že jest pravou osobou na chybném místě.“

Otec Brown, ač obyčejně mlčenlivý, byl podivně sympathický človíček, ale za těch málo nekonečných hodin maně vnikl hlouběji do tajemstev Červeného domu než jeho přítel odborník. Měl onu dovednost přátelského mlčení, jež jest tak podstatným rysem kmotrovského povídání; a ač sotva promluvil slovo, dověděl se od svých nových známostí všeho, co by mu byli pověděli ať za jakýchkoli okolností. Lokaj byl přirozeně nesdílný. Jevil zazasmušilou a téměř živočišnou oddanost k svému pánu, vůči němuž, pravil, jednalo se velmi hanebně. Hlavním viníkem zdál se býti bratr jeho Výsosti, jehož jméno samo prodlužovalo táhlý obličej starého muže a krčilo jeho papouščí nos v úšklebek. Kapitán Štěpán dle všeho vytahal ze svého blahovolného bratra sta a tisíce; přinutil ho utéci z života na vynikajícím místě a žíti tiše na odpočinku.

To bylo vše, co Pavel lokaj řekl, a Pavel byl zřejmě stranník.

Italská paní domácí byla poněkud sdílnější, jsouc, jak Brown se domýšlel, o něco méně spokojenou. Tón, jímž mluvila o svém pánu, byl nahořklý; ač ne bez jisté bázně. Flambeau a jeho přítel stáli v pokoji zrcadlovém, prohlížejíce červenou kresbu se dvěma hochy, když paní domácí šustla se tam za nějakou domácí prací. Bylo zvláštností té bleskotavé, sklem vykládané místnosti, že každého vcházejícího bylo viděti naráz ve čtyřech nebo pěti zrcadlech; a otec Brown, aniž se otočil, zastavil se vprostřed soudu své rodinné kritiky. Ale Flambeau, jenž měl tvář na samém obraze, byl již řekl hlasitě: „Bratři Seradinové asi. Oba hledí dosti nevinně. Bylo by těžko říci, který jest dobrý bratr a který zlý.“ Potom, zjišťuje přítomnost paní, obrátil hovor jaksi triviálně a vytratil se do zahrady. Ale otec Brown pořád pevně hleděl na červenou kresbu; a Mrs. Anthony pořád upírala zraky na otce Browna.

Měla veliké a tragické tmavé oči, a její olivový obličej žehl zvláštní a bolestnou zvědavostí — jako někoho, jenž pochybuje o identitě nebo záměru cizincovu. Ať kabát a víra malého kněze probudily nějaké jižní vzpomínky na zpověď, nebo ať se domýšlela o něm, že ví více než věděl, pravila mu tlumeným hlasem jako spoluspiklenci: „Po jedné stránce má dost pravdu, váš přítel. Praví, že by bylo těžko rozeznati bratra dobrého a zlého. Oh, bylo by těžko, bylo by velice nesnadno vybrati z nich dobrého.“

„Nerozumím vám,“ pravil otec Brown, a jal se couvati od ní.

Žena popošla o krok k němu, s bouřlivým obočím a jakýmsi divokým shrbením jako vůl snižující rohy.

„Žádný z nich není dobrý,“ zasyčela. „Bylo dosti zlého na kapitánu, beroucím všechny ty peníze, ale nemyslím, že bylo mnoho dobrého v princí, dávajícím je. Kapitán není jediným, majícím něco proti němu.“

Na klerikově odvrácené tváři zasvítalo a jeho ústa mlčky uclánkovala slovo „výpalné“. Právě při tom, když je článkoval, žena obrátila náhle zbledlou tvář jemu přes rameno a div se nesvalila. Dveře se tiše otevřely a bledý Pavel stál jako strašidlo ve dveřích. Kouzelnou šalbou obrážejících stěn se zdálo, jako by pět Pavlů bylo vstoupilo pěti dveřmi zároveň.

„Jeho Výsost,“ pravil, „právě přibyla.“

Týmž knítem přešla venku mimo první okno postava muže, přetínajíc sluncem osvětlenou tabuli jako osvětlené jeviště. Za okamžení potom přešla mimo druhé okno a mnoho zrcadel malovalo v posloupných rámcích týž orlí profil a kráčející postavu. Muž byl přímý a čilý, ale vlasy měl bílé a pleť zvláštní sloňové žluti. Měl krátký, zakřivený římský nos, jenž obyčejně bývá sdružen s dlouhými hubenými čelistmi a bradou, ale ty byly z části maskovány knírem a císařskými licousy. Knír byl mnohem temnější než brada, vzbuzuje efekt poněkud divadelní, a byl oblečen stejně podivínsky, maje bílý cylindr, orchideji v dírci kabátu a žlutou vestu a žluté rukavičky, jimiž pleskal a máchal, jak šel. Když obešel k průčelním dveřím, slyšeli prkenného Pavla otvírati je a uslyšeli nového přichozího říci roztomile: „Nuže, jak vidíte, tu jsem.“ Prkenný Mr. Paul se schýlil a odpověděl po svém neslyšitelném obyčeji; několik minut nebylo slyšeti jejich hovoru. Potom lokaj pravil: „Všecko máte k dispozici;“ a ruka-

vicemi pleskající princ Saradine vešel do místnosti, aby je uvítal. Spatřili znova ten zrcadelný výjev — pět princů vcházejících do svělnice pěti dveřmi.

Princ odložil bílý klobouk a žluté rukavice na stůl a zcela upřímně podával ruku.

„Těší mne, že vás zde vidím, pane Flambeau,“ pravil. „Znám vás z pověsti, není-li to nediskretní poznámka.“

„Nikterak,“ odvětil Flambeau směje se. „Nejsem citlivý. Pramalo pověsti se získává neúhonnou ctností.“

Princ vrhl naň ostrý pohled, aby poznal, má-li odpověď nějaký osobní hrot; potom se usmál též a podal židle každému, jakož i sobě.

„Líbezná místečko, myslím,“ pravil s docela jinou tvářností. „Jenže není zde valně co dělati; ale lovití ryby jest pěkná zábava.“

Kněz, jenž naň hleděl vážným pohledem děfátka, byl uchvácen jakousi fantasií, jež se vymykala definování. Patřil na šedivé, pečlivě nakadeřené vlasy, na nažloutlý obličej a vytáhlou, poněkud hejskovskou postavu. Nebyly nepřirozeny, ale snad trošku *prononcé*, jako výstroj nějaké postavy za rampovými lampami. Neznačitelný zájem tkvěl na něčem jiném, na stavbě obličeje i tváře; Brown byl mučen mlhavou vzpomínkou, že už ji někde viděl. Ten muž byl vzezřením jako nějaký jeho starý přítel v přestrojení. Potom náhle si vzpomněl na zrcadlo a svedl svou fantasii na nějaký psychologický efekt onoho množení lidských masek.

Princ Saradine rozděloval své společenské pozornosti mezi své hosti s velikou veselostí a taktem. Seznáváje, že detektiv má rád sport a že jest žádostiv využití svého

prázdná, vedl Flambeauův člun k nejlepší lovní tůni v řece, a vrátil se za dvacet minut ve svojí kocábce, by se přidružil k otci Brownovi a vnořil se stejně uhlazeně do nejfilosofičtějších zálib kněžových. Zdál se míti mnoho znalosti o lovu ryb i o knihách, ač o knihách ne vědomosti nejvyšš vzdělávající; mluvil pěti nebo šesti jazyky, ač nejvíce hantýrkou z každého. Žil patrně v rozličných městech, a v pestrých společnostech, neboť některé jeho veselé příběhy vyprávěly o karbanních peklech a opiových doupatech, o australských zákeřnicích nebo italských lupičích. Otec Brown věděl, že proslulý Saradine strávil minulých několik let neustálým téměř cestováním, ale nedohadoval se, že cesty ty byly tak nesčetny nebo tak zábavné.

Leč při vši své důstojnosti světového muže princ Saradine vyzařoval takovým citlivým pozorovatelům jako byl kněz jakési ovzduší neklidnosti, ba až vrtkavosti. Jeho obličej byl pohrdlivý, ale jeho oči byly divé; měl jaksi nervosní hmaty, jako člověk roztrásený pitím nebo jedy, a nikdy neměl, aniž přiznával, že měl, ruku na páce domácích záležitostí. Ty vesměs byly zústaveny dvěma starým sluhům, zejména lokaji, který byl prostě ústředním sloupem domu. Pan Paul nebyl ani tolik lokajem, jako spíše nějakým správcem nebo i komořím; jedl soukromě, ale skoro s takovou okázalostí, jako jeho pán; všickni sluhové se ho obávali, a on se radil s princem důstojně, ale poněkud svěhlavě — spíše jako by byl princovým právním zástupcem. Zasmušilá paní byla pouhým stínem proti němu; ona jako by byla sebe vyškrtávala a posluhovala jen lokajovi, a Brown neuslyšel už ničeho z toho vulkanického šeptání, kterým se na polo dověděl o mladším bratru,

jenž tyl ze staršího. Zda-li vskutku nepřítomný kapitán takto pouštěl žilou princovi, nemohl zjistiti, ale bylo cosi nejistého a utajovaného na Saradinovi, což činilo příběh nikterak neuvěřitelným.

Když znovu vstoupili do dlouhé síně s okny a zrcadly, žlutý večer se snášel nad vody a vrbami zarostlé břehy; a volavka bukač ozvala se v dáli jako skřítek na svůj trpasličí bubínek. Myslí knězovou přehnal se opět jako chmurný mráček týž zvláštní pocit jakési smutné a ďábelské pohádky. „Kéž by se Flambeau vrátil,“ zašeptal.

„Věříte v sudbu?“ zeptal se náhle neklidný princ Saradine.

„Ne,“ odvětil jeho host. „Věřím v Soudný den.“

Princ se otočil od okna a patřil naň zvláštním způsobem, s tváří v stínu proti západu. „Co míníte?“ ptal se.

„Myslím, že zde jsme na chybné straně koberce,“ odpověděl otec Brown. „Věci, jež se zde dějí, nezdají se něco znamenati; znamenají něco někde jinde. Někde jinde přijde odplata na pravého vinníka. Zde často zdává se padati na osobu chybnou.“

Princ dělal nevysvětlitelný hluk jako zvíře; v jeho zastíněném obličejí oči svítily podivně. V mysli onoho mlčky vyrazila nová a potutelná myšlenka. Byl v Saradinově směsi okázalosti a ráznosti nějaký jiný smysl? Byl princ — — Byl úplně zdráv? Opakoval „Chybnou osobu — chybnou osobu“ mnohem vícekrát než bylo přirozeno ve společenském zvolání.

Po té otec Brown probudil se váhavě k druhé pravdě. V zrcadlech před sebou viděl tiché dveře otevřeny, a pan Paul stál v nich se svou obyčejnou bledou impassivností.

„Zdálo se mi lepším ohlásiti ihned,“ pravil s touž ztrnulou důstojností jako nějakého starého rodinného právního zástupce, „k přístavišti připlul člun, v němž veslovalo šest mužů, a zde jest pán, jenž řídil kormidlo.“

„Člun!“ opakoval princ; „pán?“ a vyskočil.

Nastalo zděšené ticho; přerušované jen zvláštním hlukem ptáka v rákosí; a potom, dříve než kdo mohl zase promluvit, nová tvář a postava mihla se mimo tři sluncem osvětlená okna, jako princ byl přecházel hodinu nebo dvě před tím. Ale krom náhody, že oba obrysy byly orličí, měly málo společného. Místo nového bílého cylindru Saradinova byl černý cylindr staromodní nebo cizí formy; pod ním byl mladý a velmi důstojný obličej hladce oholený, zamodralý kolem své rozhodné brady a poněkud připomínající mladého Napoleona. Sdružení to byto sesilováno čímsi známým a zvláštním na celém vystrojení, jako člověka, který se nikdy nestaral změnití mody svých otců. Měl ošumělý modrý šosák, červenou, na pohled vojenskou vestu a jakési hrubé bílé spodky, obecné mezi rannými viktoriány, ale neobyčejně nepřiměřené dnes. Z celého toho vetešního skladu vystupovala jeho olivová tvář neobyčejně mladá a obludně upřímná.

„U čerta!“ pravil princ Saradine, a naraziv si svůj bílý klobouk šel k průčelním dveřím, otvíraje je do západní zahrady.

Zatím přichozí a jeho průvodčí srazili se na louce jako malé divadelní vojsko. Šest veslařů vytáhlo člun hodně na břeh a hlídali ho téměř hrozivě, držíce vesla vztyčená jako kopí. Byli to osmahlí muži a někteří z nich měli náušnice. Jeden z nich však stál v předu vedle mladého muže oli-

vové pleti s červenou vestou a držel veliké červené pouzdro nezvyklé formy.

„Vaše jméno,“ pravil mladý muž, „jest Saradine?“

Saradine přisvědčil poněkud nedbale.

Přichozí měl mdlé, psím podobně hnědé oči, lišící se jak možno od neklidných a lesknoucích se šedých očí princových. Ale otec Brown byl znovu mučen dojmem, že někde viděl kopii té tváře; a znovu si vzpomněl na opakování v jizbě sklem vykládané a svedl shodnost na to. „Das vzal tento křišťálový palác!“ zašeptal. „Člověk vidí všecko tolikrát. Jest to jako sen.“

„Jste-li princ Saradine,“ pravil mladý muž, „povím vám, že moje jméno jest Antonelli.“

„Antonelli,“ opakoval princ malátně. „Jaksi si vzpomínám na to jméno.“

„Dovolte mi představití se,“ pravil mladý Ital.

Levou rukou zdvořile smekl svůj staromodní cylindr; pravou vyřadil princi Saradinovi tak zvučnou ránu do tváře, že bílý klobouk se skotálel po schodech a jeden z modrých květináčů zakymácel se na svém podstavci.

Princ, ať byl jakýkoliv, jistě nebyl zbabělec; chytil svého soka pod krk a téměř ho nesl zpět do trávy. Ale jeho sok se vyprostil se zvláště nepřiměřeným vzezřením ukvapené zdvořilosti.

„Toť docela v pořádku,“ pravil sípavě a lámanou angličtinou. „Učinil jsem útok. Chci dáti satisfakci. Marko, otevři pouzdro!“

Muž za ním s náušnicemi a velikou černou schránou jal se ji otvírati. Vyňal z ní dva dlouhé italské rapíry s krásnými ocelovými jilci a čepely, a zabodl je do trávy. Podivný

mladý muž, stojící proti vchodu se svým žlutým a mstivým obličejem, dva meče stojící v pažitě jako dva kříže na hřbitově, a řada seřazených veslařů vzadu, to dávalo tomu všemu zvláštní vzhled nějakého barbarského soudu. Ale ostatní vše bylo nezměněno, tak náhlé bylo přerušení. Zlato zapadajícího slunce ještě hořelo na trávníku, a bukač pořád křičel jako ohlašuje nějakou obyčejnou, ale strašnou sudbu.

„Princi Saradine,“ pravil muž jménem Antonelli, „když jsem byl dítětem v kolébce, vy jste zavraždil mého otce a uloupil mi matku; můj otec byl nejšťastnější. Nezavraždil jste ho pěkně, jako já jdu zavraždit vás. Vy a má hanebná matka hnali jste ho do osamělého průsmyku na Sicilii, svrhli jste ho se skály a šli jste dál svou cestou. Mohl bych učiniti podle vás, kdybych chtěl, ale napodobiti vás bylo by příliš nízkým. Šel jsem vám po stopě světem, a vy vždy jste mi prchli. Ale tu jest konec světa — jakož i váš. Nyní vás mám, a dávám vám volbu, které vy jste mému otci nedal. Vyberte si z těchto mečů některý.“

Princ Saradine se staženým obočím zdál se chvilku váhati, ale v uších mu pořád znělo ranou a skočil a chytil po jednom jilci. Otec Brown též skočil, pokoušeje se urovnati při; ale záhy seznal, že jeho osobním vsáhnutím věci jen se zhoršily. Saradine byl francouzský svobodný zednář a vášnivý atheista, a kněz působil naň zákonem protikladů. A co do druhého muže, ani kněz ani laik u něho nic nezmohli. Tento mladý muž s bonapartskou tvář a tmavýma očima byl čímsi mnohem přísnějším než puritán — byl pohan. Byl prostým vražedníkem z ranní doby země; mužem z kamenného věku — mužem z kamene.

Jediná naděje zbývala, zavolati paní; a otec Brown běžel do domu. Shledal však, že všem nižším služební-
kům bylo dáno prázdno na pevninu autokratem Paulem,
a že jen zasmušilá Mrs. Anthony s obtíží se pohybovala
dlouhými pokoji. Ale v tom okamžení, jak obrátila při-
šerný, na smrt bledý obličej k němu, rozřešil jednu há-
danku zrcadlového domu. Těžké, hnědé oči Antonelliho
byly těžkýma hnědýma očima paní Anthony; a mžikem
postihl půl historie.

„Váš syn jest venku,“ pravil neplýtvaje slovy; „buď vy
nebo princ budete zavražděni. Kde jest pan Pavel?“

„Jest u přístaviště,“ pravila žena slabě. „On — on —
dává znamení na pomoc.“

„Paní Anthony,“ pravil otec Brown vážně, „není kdy
na hlouposti. Můj přítel jest se svým člunem na lovu na
řece. Člun vašeho syna jest střežen lidmi vašeho syna.
Jest jen ten jeden člunek; co pan Paul s ním dělá?“

„Santa Maria! Já nevím,“ pravila a omdlela a svalila
se rovným tělem na prostřenou podlahu.

Otec Brown ji zdvihl na pohovku, vychrstl na ni džbán
vody, zavolal o pomoc a potom vyřítil se k přístavu. Ale
člunek byl již v půli řeky a starý Paul strkal a hnal jej
po řece s energií neuvěřitelnou na jeho léta.

„Chci zachrániti svého pána,“ volal s očima planou-
címa jako šílenec. „Chci ho přece zachrániti.“

Otec Brown nemohl nic než hleděti po člunu, jak zá-
vodil s řekou, a modliti se, aby starý zburcoval městečko
včas.

„Souboj jest dosti zlý,“ šeptal si, prohrnuje si své hrubé
vlasy barvy prachové, „ale jest na tom souboji cosi špat-

ného i jakožto na souboji. Cítím to až v kostech. Ale co by to bylo?”

Zatím co stál hledě do vody, vlnícího se zrcadla, v němž se obrazilo zapadající slunce, uslyšel s druhého konce ostrovní zahrady tlumený, ale ne nesrozumitelný zvuk — studené sražení ocele. Otočil hlavu.

Daleko na nejzazším mysu nebo ostrohu dlouhého ostrova, na pruhu trávníku za posledním řádkem růží soubojnici byli už skřížili meče. Večer nad nimi byl klenbou panenského zlata, a ač byli vzdáleni, každý detail bylo ostře znáti. Svlekli si kabáty, ale žlutá vesta a bílé vlasy Saradinovy, červená vesta a bílé spodky Antonelliho zářily ve vodorovném světle jako barvy tančících strojových loutek. Meče se blýskaly od hrotů k makovicím jako dvě diamantových špendlíků. Bylo cosi strašného na těch dvou figurách, jevících se tak maličkými a tak veselými. Zdáli se jako dva motýli, usilující napíchnouti druh druhu na korek.

Otec Brown běžel, co mohl, jeho nohy se pohybovaly jako kolo. Ale když přišel na pole souboje, shledal, že bylo i pozdě i brzy — pozdě zastaviti zápas pod stínem posupných Sicilianů, opírajících se o svá vesla, a příliš záhy předem si tvořiti nějaké neblahé rozhodnutí jeho. Neboť oba muži hodili se k sobě neobyčejně dobře, princ užívaje své zručnosti s jakousi kynickou důvěrou, Sicilian užívaje své s jakousi vražednickou bedlivostí. Málo vybranějších šermířských soubojů bylo kdy vídati v nacpaných amfiteatrech než ten, jenž řinčel a blýskal na tom zapomenutém ostrově na rákosnaté řece. Závratný souboj kolísal tak dlouho, že v protestujícím knězi ožívala

naděje; dle všech okolností bylo lze usuzovati, že Pavel se vrátí co nevidět s policií. Bylo by jakousi úlevou, kdyby i Flambeau se vrátil ze svého rybaření, neboť Flambeau, fysicky mluvě, byl za čtyři jiné. Ale nebylo ani slechu po Flambeauovi, a co bylo mnohem zvláštnější, ani slechu po Paulovi nebo policii. A neostalo tam jiného prámu ani voru, aby na něm plul; na tom ztraceném ostrově v tom širém bezejmenném jezírku byli odříznuti jako na skalisku v Pacifiku.

Skoro ještě za této jeho myšlenky cinkot rapírů zrychlil se v chřestění, princ vyrazil ruce vzhůru a hrot meče vyjel mu zády mezi lopatkami. Převalil se mocným krouživým pohybem, téměř jako by metał poloviční chlapecký kozelec. Meč vyletěl mu z ruky jako povětroň a ponořil se do vzdálené řeky. A on padl takovým zemětřesným pádem, že svým tělem polámal veliký růžovník a zvířil k obloze mrak červené země — jako kouř nějaké pohanské oběti. Sicilian přinesl krvavou oběť duchu svého otce.

Kněz právě byl v tu chvíli na kolenou u mrtvolý; ale jen aby docela zjistil, že jest mrtvolou. Když ještě činil několik posledních beznadějných pokusů, uslyšel ponejprv hlasy z dálky z řeky a uzřel policejní člun, namířený k přístavišti, s policisty a jinými důležitými osobami, mezi nimi se vzrušeným Paulem. Malý kněz vstal se zřetelně pochybujícím úšklebkem.

„Což, probůh,“ zamručel, „nemohl probůh přijíti dřív?“

Asi za sedm minut po té ostrov se naplnil sehnavším se tam lidem z města a policií, a policie vložila ruce na vítězného soubojce, obřadně mu připomínajíc, že cokoliv by řekl, může toho býti užito proti němu.

„Nic nebudu říkatí,“ pravil monomaniak, s udivenou a pokojnou tváří. „Už nikdy nic neřeknu. Jsem věru šťasten, a jen si přeju býti oběšen.“

Potom zavřel ústa a oni ho vedli, a jest zvláštní, ale jistou pravdou, že už na tomto světě neotevřel úst, leč že při svém výslechu řekl: „Vinen.“

Otec Brown se díval, jak zahrada se plnila lidmi, jak zatýkali muže krve, jak odnášeli mrtvolu, když byla lékařem ohledána, díval se však spíše jako člověk pozorující rozptýlení nějakého příšerného snu; nehýbal se jako člověk, na němž sedí upír. Oznámil své jméno a bydliště jakožto svědek, ale nepřijal jejich nabídky, aby se svezl k břehu, a zůstal sám v ostrovní zahradě; upíraje oči na zlomený růžovník a celé zelené divadlo té rychlé a nevy-světlitelné tragedie. Světlo po řece pohasínalo; na bařinatých březích vystupovala mlha; tu a tam mihlo se vzduchem omeškalé ptáče.

V jeho podvědomí (jež bylo nezvykle živé) houževnatě tkvěla nevypověditelná jistota, že tam jest pořád cosi ne-vysvětleného. Tohoto pocitu, jenž se mu vtíral po celý den, nebylo možno úplně vyložití jeho fantasií o „zrcadlové zemi“. Jaksi neuzřel vlastní historie, ale jakousi hru nebo masku. Přece však lidé nedávají se věšeti nebo neprorá-žejí těl pro šarádu.

Jak seděl na schodech přístaviště přemýšleje, pozoroval, jak po svítící se řece přibližuje se vysoký tmavý pruh plachty tiše, a vyskočil k ní s takovým zpětným náva-lem citu, že div neplakal.

„Flambeau!“ zvolal, a oběma rukama třásl svým pří-telem znovu a znovu, k velikému úžasu toho sportsmana,

když vystupoval na břeh s rybářským náčiním. „Flambeau,” pravil, „tož vy nejste zabit?”

„Zabit?” opakoval udičnick u velikém úžasu. „A proč bych měl býti zabit?”

„Oh, protože všichni zde jsou zabiti,” pravil jeho společník poněkud divoce. „Saradine jest zavražděn, a Antonelli chce býti oběšen a jeho matka omdlela a cò mne se týče, nevím, jsem-li na tomto světě či na onom. Ale Bohu díky, vy jste na témže jako já.” A vzal udiveného Flambeaua za ruku.

Odbočivše od přístaviště přišli pod přístřešek bambusového domu a nahlédli tam jedním oknem, jak byli učinili při svém prvním příchodu. Spatřili pokoj lampou osvětlený a pečlivě zřízený, aby upoutal jejich oči. Stůl v dlouhé jídelně byl prostřen k obědu, když Saradinův zhoubce vrazil jako hrom na ostrov. A nyní oběd byl ve klidném postupu, neboť paní Anthony seděla poněkud zachmuřena na dolním konci stolu, kdežto na horním seděl pan Paul, *major domo*, jeda a pije co nejlépe, a jeho zakalené, zamodralé oči podivínsky mu vystupovaly z obličejce, jenž byl vyzáblý a nevyzpytatelný, ale přece nikterak prázděn uspokojení.

S gestem mocné netrpělivosti Flambeau zachřastil oknem, násilím je otevřel a vstrčil rozhořčenou hlavu do osvětlené síně.

„Dobrá!” zvolal. „Chápu, že potřebujete nějakého občerstvení, ale krásti oběd vašeho pána, zatím co on leží zavražděn v zahradě — —“

„Ukradl jsem velmi mnoho věcí v dlouhém a rozkošném životě,” odvětil cizí starý gentleman klidně; „tento

oběd jest jednou z mála věcí, kterých jsem neukradl. Tento oběd a tento dům a zahrada náhodou náležejí mně.“

Jakás myšlenka přešlehla tvář Flambeauovu. „Míníte,“ začal, že závět prince Saradina — —“

„Já jsem princ Saradine,“ pravil starý muž, polykaje nakládanou mandli.

Otec Brown, jenž se venku díval po ptákách, vyskočil, jako by byl střelen, a vstrčil do okna bledý obličej, podobný řípě.

„Co že jste vy?“ opakoval pronikavým hlasem.

„Pavel, princ Saradine, *à vos ordres*,“ pravila úctyhodná osoba uhlazeně, zdvihajíc sklenici sherry. „Žiji zde docela pokojně, jsa domácím člověkem, a ze skromnosti se nazývám Mr. Paulem, na rozlišení od mého nešťastného bratra Mr. Štěpána. On, doslýchám se, před chvílkou umřel — v zahradě. Ovšem není mou vinou, stíhají-li ho nepřátelé na toto místo. To má za nešťastnou nepravdelnost svého života. On nebyl povahou domácím.“

Ponořil se znovu v mlčení a civěl na protější stěnu, zrovna na schýlenou a zastíněnou hlavu ženy. Oni prostě uzřeli rodinnou podobnost, jež je děsila na mrtvém muži. Po té jeho stará ramena počala se zdvihati a třásti se poněkud, jako by se dusil, ale jeho tvář se neměnila.

„Můj Bože!“ zvolal Flambeau po odmlčení, „on se smějel!“

„Pojďte,“ pravil otec Brown, jenž byl zbledl jako stěna. „Pojďte od tohoto pekelného domu. Vraťme se na počestný člun.“

Noc se snesla na rákosí a řeku, zatím co oni odrazili od ostrova a pluli po proudu do tmy, zahřívajíce se dvěma

tlustými doutníky, které svítily jako rudé lodní svítilny. Otec Brown vyňal doutník z úst a pravil:

„Myslím, že se už dohadnete celé historie? Konec konců jest to primitivní historie. Člověk měl dva nepřátele. Byl moudrý muž. A tak objevil, že dva nepřátelé jsou lepší než jeden.“

„Toho nepostihuji,“ pravil Flambeau.

„Oh, jest to opravdu prosté,“ odvětil jeho přítel. Prosté, byť všechno, jenom ne nevinné. Oba Saradinové byli osívaní šibalové, ale princ, starší, byl šibal toho druhu, který se vyšvihne, a mladší, kapitán, toho druhu, který padá do propasti. Tento špinavý důstojník zvrhl se z žebračka ve vyděrače a jednoho škaredého dne osedlal si svého bratra prince. Ovšem nebylo to pro nic kalého, neboť princ Paul Saradine byl upřímně „v úzkých“, a neměl dobré pověsti nazbyt, aby ji promrhával na pouhé společenské hříchy. V prosté skutečnosti byla to věc oprátky, a Štěpán doslova držel bratra na oprátce kol krku. On jaksi objevil pravdu na sicilské příhodě a mohl dokázat, že Pavel zavraždil starého Antonelliho v horách. Kapitán hrabal úplatky tučně po deset let, až i princovo skvělé postavení začínalo se jevit poněkud bláznovským.

Ale princ Saradine nesl ještě jiné břímě krom svého vysavačského bratra. Věděl, že syn Antonelliho, v čas vraždy pouhé děcko, byl vychován v divoké sicilské loyaltě a žil jen, aby pomstil svého otce, ne šibenicí (neboť on neměl Štěpánova zákonného důkazu), ale starými zbraněmi vendetty. Hoch se cvičil ve zbraních se smrtelnou dokonalostí, a asi v čas, kdy dospěl věku, aby jich mohl užití, princ Saradine, jak společenské noviny ohlašovaly,

začal cestovati. Pravda však jest, že počal prchati, by si zachoval život, utíkaje s místa na místo jako štvaný zločinec; ale s jedním nesmiřitelným člověkem v patách. To byla situace prince Paula, nikterak pěkná. Čím víc peněz vydal, aby vyklouzl Antonellimu, tím méně měl na umlčení Štěpána. Čím více dával na umlčení Štěpána, tím méně naděje bylo na konečné uniknutí Antonellimu. Odtud přišlo, že se ukázal velikým mužem — geniem jako Napoleon.

Místo aby bojoval se svými dvěma soky, on se jim náhle vydal. Couvl, jako japonský zápasník, a jeho sokové se natáhli před ním na zem. Přestal se honiti kolem světa a vydal svou adresu mladému Antonellimu; potom vydal všecko své jmění svému bratru. Poslal Štěpánovi peněz na krásné šaty a na pohodlné cestování, s listem zhruba v tento rozum: „Toto jest vše, co mi ostalo. Vyčistil jsi mne. Mám ještě domeček v Norfolku, se sluhy a sklepem, a chceš-li ještě něco na mně, vezmi si jej. Přijď a zaber jej, chceš-li, a já tam budu klidně žíti jako tvůj přítel nebo agent nebo cokoliv. Věděl, že Sicilian jakživ neviděl bratří Saradinův, leč snad na obrazech; věděl, že si jsou poněkud podobni, oba majíce tmavé, špičaté bradky. Potom si oholil tvář a byl lokajem. Léčka působila. Nešťastný kapitán v nových šatech vstoupil do domu triumfálně jako princ a kráčel na meč Sicilianův.

Byla v tom klička, a jest to ke cti lidské přirozenosti. Duchové zlí jako Saradine často klopýtnou tím, že nikdy nečekají ctností lidstva. Měl za zaručeno, že rána Italova, když na ni dojde, bude tmavá, prudká a bezejmenná, jakožto rána, jejíž má býti pomstou, že žertva bude zařezána v noci nebo zastřelena z křoví, a že tak umře bez řeči.

Byla to perná minuta pro prince Pavla, když rytířkost Antonelliho nabídla formální souboj, se všemi jeho možnými výklady. Tehdy právě jsem ho zastihl, jak vyrazil v člunku s divýma očima. Prchal, holohlavý na otevřeném člunku, dříve než Antonelli se doví, kdo jest.

„Ale byť zmítán, přece nebyl bez naděje. Znal dobrodruha a znal fanatika. Velmi se podobalo, že Štěpán, dobrodruh bude mlčeti, pro svou čire komediantskou zálibu v zahrání úlohy, pro svou chuť vchouliti se do nových hezoučkových bytů a svou šibalskou důvěru ve šťastnou náhodu a pro své uhlazené šermování. Bylo jisto, že Antonelli, fanatik, bude mlčeti a dá se oběsiti, aniž by vyprávěl příhody své rodiny. Pavel vězel na řece, dokavad se nedověděl, že zápas je skončen. Potom zburcoval město, přivedl policii a uzřel své dva přemožené nepřátele odklizeny na vždy a usadil se s úsměvem k svému obědu.“

„Se smíchem, Bůh nám pomoz!“ pravil Flambeau se silným zachvěním. „Dostává se jim takových myšlenek od ďábla?“

„On dostal tu myšlenku od vás,“ odpověděl kněz.

„Bůh uchovej!“ vyrazil ze sebe Flambeau. „Ode mne? Co míníte?“

Kněz vyňal z kapsy navštívenku a přidržel ji na slabé záři jeho doutníku; byla počmárána zeleným inkoustem.

„Nepamatujete se na originelní pozvání, jež vám poslal?“ ptal se, „a na poklonu, kterou učinil vašemu zločinnému hrdinství? Ten váš kousek,‘ píše, ‚jak jste zosnoval, že jeden detektiv zatkl druhého?‘ On přímo kopíroval váš kousek. Maje s každého boku nepřítel, uklouzl hbitě z cesty a nechal jich, aby se srazili a druh druhu zabili.“

Flambeau vytrhl navštívenku prince Saradina knězi z rukou a vztekle ji roztrhal na hadříčky.

„Toť poslední z té staré lebky a hnátů křížem přeložených,“ pravil metaje útržky po tmavých a mizících vlnkách řeky, „ale měl bych se obávat, aby neotrávil ryb.“

Poslední záblesk bílého lístku a zeleného inkoustu byl utonul a zanikl ve tmě; mdlá a chvějivá barva jakoby ji- tra změnila oblohu, a měsíc za travou bledl. Veslovali mlčky.

„Otče,“ pravil náhle Flambeau, „myslíte, že to vše bylo sen?“

Kněz potřásl hlavou, ať v nesouhlase nebo v agnosticismu, ale setrval něm. Vůně hlohu a kvetoucího sadu zavanula k nim tmou, zvěstujíc jim, že se probudil vítr; v nejbližším okamžiku nachýlil jejich člunek a nadmul jejich plachtu a nesl je dál po zatáčející se řece k šťastnějším místům a příbytkům lidí bezelstných.

KLADIVO BOŽÍ.

Vesnička Bohuna Beacona seděla na kopci tak příkrém, že vysoká věž jejího kostela zdála se jen jako špicí kopečka. U kostela stála kovárna, obyčejně rudá ohněm a vždy vystlaná kladivy a kusy železa; proti ní, na křižovatce rozjezděných cest byla hospoda „U modrého kance“, jediná to hospoda toho místa. Na té křižovatce ve chvíli, kdy se rozhalovalo olověné a stříbrné svítání, setkali se dva bratři a dali se do hovoru; ač jeden z nich začínal den, druhý končil. Důst. Wilfred šl. Bohun byl velmi zbožný a ubíral se k nějakým přísným cvičením v modlitbě neb rozjímání na úsvitě. Kolonel Norman šl. Bohun, jeho starší bratr, nebyl nikterak zbožný a seděl ve večerním úboru na lavici u Modrého kance, pije nápoj, který filosofickému pozorovateli bylo volno uznati za jeho poslední sklenici úterní nebo první střední. Kolonel nebyl partikulární.

Bohunové byli jednou z velmi řídkých rodin pocházejících ze Středověku, a jejich praporec viděl Palestinu. Ale jest velikým omylem domnívati se, že takové domy drží se vysoko v rytířské tradici. Krom chudých málo jich zachovává tradice. Aristokratové nežijí v tradicích, ale v modách. Bohunové byli rváči za královny Anny a šviháky za královny Viktorie. Ale jako ne jeden z opravdově

starých domů v minulých dvou stoletích zabředli mezi čiré pijany a zrůdné dandy, až se i šeptalo o pomatenosti. Jistě bylo cosi málo lidského na kolonelově vlčím stíhání rozkoše, a jeho chronická rozhodnutí nejíti domů až ráno měla do sebe nádech jakési ošklivé jasnoty nespavosti. Byl to vysoký, ušlechtilý živočich, obstárlý, ale vlasů ještě ku podivu žlutých. Byl vzezřením čistý blondýn nebo leonin, ale jeho modré oči ležely tak hluboko v jeho obličejí, že se zdály černými. Byly jaksi příliš blízko u sebe. Měl dlouhé světlé kníry; na každé jich straně záhyb nebo vrásku od nozder k čelisti, takže jakýsi úšklebek zdál se zařezán do jeho tváře. Na svých večerních šatech měl oblečen podivný bledožlutý kabát, jenž se zdál podobnějším hodně světlému županu nežli svrchníku, a v týle hlavy měl nasazen mimořádný střechatý klobouk barvy jasně zelené, asi že nějakou orientální zvláštnost, uchycenou nazařbůh. Honosil se tím, že se ukazoval v takových nevhodných úborech — honosil se, že jim vždy dával vzezření příhodné.

Jeho bratr kněz byl též žlutých vlasů a elegantní, ale byl zaknoflikován až po bradu v černém šatě, a tvář měl čistě oholenou, šlechtěnou a poněkud nervosní. Zdál se nežítí ničemu než svému náboženství, ale někdo říkal (zjevně kovář, kterýž byl presbyterian), že to byla láska ke gotické architektuře spíše než k Bohu, a že když bloudil jako strašidlo po kostele, byla to jen jiná a čistší podoba téže chorobné téměř žizně po kráse, jež jeho bratra hnala k bláznění po ženách a víně. Toto obvinění bylo sporným, ale projevovaná zbožnost toho muže byla nespornou. Zajisté že obvinění bylo z valné části nevědomým

nepochopením lásky k samotě a skryté modlitbě, a bylo založeno na tom, že byl mnohokrát zastížen, an klečel ne před oltářem, ale na zvláštních místech, v kryptách nebo na galerii nebo i na zvonici. V tu chvíli právě minil vejíti do kostela nádvořím kovárny, ale zastavil se a zamračil se poněkud, když spatřil slujové oči hledící týmž směrem. Na základě domnění, že kolonel se zajímá o kostel, neplýtlval úvahami. Zůstávala jen kovářova dílna, a ač kovář byl puritán a nikoli z jeho ovcí, Wilfred Bohun doslechl se jakýchsi pohoršlivých věcí o krásné a poněkud pověstné jeho ženě. Vrhł podezíravý pohled po kolně, a kolonel vstal směje se a chystaje se promluvit s ním.

„Dobré jitro, Wilfrede,“ pravil. „Jako dobrý hospodář já bdím beze spánku nad svými lidmi. Jdu navštívit kováře.“

Wilfred hleděl do země a pravil: „Kovář není doma. Odešel do Greenfordu.“

„Vím,“ odpověděl onen mlčky a směje se. „Proto jdu k němu.“

„Normane,“ pravil klerik s očima na oblázku ležícím na cestě, „nebojíš se někdy hromů?“

„Co tím myslíš?“ ptal se kolonel. „Jest tvou libůstkou meteorologie?“

„Myslím,“ pravil Wilfred, aniž pozdvihl oči, „nepomyšlíš-li si někdy, že Bůh tě může sraziti na ulici?“

„Prosím o prominutí,“ pravil kolonel: pozoruj, že tvou libůstkou je folklor.“

„Vím, že tvou libůstkou jest rouhání,“ odsekl náboženský muž, byv bodnut do citlivého místa své přirozenosti. „Ale nebojíš-li se Boha, máš dobře proč báti se člověka.“

Starší pozdvihl zdvořile obočí. „Báti se člověka?“ pravil.

„Barnes kovář jest nejmohutnější a nejsilnější muž na čtyřicet mil odsud,“ pravil klerik vážně. „Vím, že nejsi zbabělec ani změkčilec, ale mohl by tě přehoditi přes zeď.“

Toto zařalo do živého, neboť to bylo pravda, a spodní linie u úst a nosu se mu zatemnila a prohloubila. Chvilku stál s těžkým úsměvem na tváři. Ale za okamžení kolonel Bohun nabyl znovu svého krutého dobrého humoru a smál se, ukazuje dva přední zuby jako psí zpod svých žlutých knírů. „Když tomu tak, milý Wilfrede,“ pravil docela lhostejně, „bylo moudré, aby poslední z Bohunů vycházel z části v brnění.“

A sňal zvláštní okrouhlý klobouk, potažený zelení, ukazuje, že vespod má ocelové pruhy. Wilfred poznal v něm lehkou japonskou nebo čínskou přilbu, vzatou z trofeje, jež visela v staré rodinné jizbě.

„To byl první klobouk, jež se mi namanul,“ vysvětloval bratr letmo; „pokaždé nejbližší klobouk -- a nejbližší ženu.“

„Kovář odešel do Greenfordu,“ pravil Wilfred klidně; „kdy se vrátí, není určito.“

A s tím se obrátil a se skloněnou hlavou vešel do kostela, křížuje se jako člověk, jenž by rád se oprostil od nečistého ducha. Úzkostlivě se snažil v chladném šeru vysoké gotické chodby zapomenouti na onu hrubost; ale toho rána bylo souzeno, aby jeho tichý kruh náboženských cvičení byl přetrhován všude drobnými otřesy. Když vkročil do kostela, jenž dosavad vždy býval v tu hodinu prázděn, u jeho nohou rychle vstala klečící osoba a vy-

stoupila do plného denního světla u vchodu. Kurát uzřev ji zastavil se překvapen. Tím, jenž tak záhy trval na modlitbách, nebyl nikdo jiný než vesnický blbec, synovec kovářův, tvor, který nechtěl a ani nemohl se starati o kostel neb o cokoli jiného. Říkali mu od jakživa „Hloupý Janek“ a zdálo se, že nemá jiného jména; byl to tmavý, silný, loudavý mládec nehybné bledé tváře, tmavých, rovných vlasů, a ústa pořád měl otevřena. Když minul kněze, jeho hlupské vzezření neskýtalo ani zákmitu o tom, co as dělal nebo nač myslel. Nevědělo se, že by se byl kdy modlil. Jaké asi modlitby říkal nyní? Jistě že zvláštní modlitby.

Wilfred Bohun stál přikován na tom místečku dlouho, i viděl blbce vycházeti na světlo sluneční, ano i zahlédl, jak jeho rozpustilý bratr ho uvítal s jakousi strýcovskou zertovností. Poslední věcí, kterou viděl, bylo, jak kolonel házel pennyové mince Jankovi do otevřených úst, s vážným vzezřením, že se snaží tam trefiti.

Tento ošklivý a sluncem osvětlený obraz hlupství a ukrutnosti země zahnal posléze asketu na modlitby o očišťení a nové myšlenky. Vystoupil k stoličce na galerii a tak se ocitl pod malovaným oknem, které miloval a které vždy utišovalo jeho ducha; modré okno s andělem nesoucím lilii. Tam popouštělo ho myšlení na blázna s jeho olověnou tváří a ústy jako ryba. Popouštěly ho myšlenky na zlého bratra, kráčejiho jako suchý lev v strašlivém hladu. Pohružoval se hloub a hloub do těch chladných a něžných barev lesních květův a safírové oblohy.

Na tomto místě zastihl ho za půl hodiny potom Gibbs, vesnický příštipkář, jenž jaksi spěšně byl proň poslán.

Čile přistoupil k němu, neboť věděl, že Gibbs by na takové místo nikterak nepřicházel s věcí nepatrnou. Švec byl, jako ve mnoha vsích, atheista, a jeho objevení v kostele bylo ještě o něco mimořádnější než hloupého Janka. Bylo to ráno theologických záhad.

„Co pak?“ ptal se Wilfred Bohun jaksi prkenně, ale vztahuje třesoucí se ruku po klobouku.

Atheista mluvil tónem, jenž na něho byl neslýchaně uctivý, ano i jaksi drsně sympatický.

„Zajisté mne omluvíte,“ pravil sípavým šepotem, „ale nezdálo se nám správným neuvědomiti vás o tom ihned. Přihodilo se něco hrozného, pane. Váš bratr — —“

Wilfred sepial své křehké ruce. „Jaké ďábelstvo zase spáchal?“ zvolal v bezděčném rozčilení.

„Pane,“ pravil přištipkář kašlaje, „nespáchal asi nic, a nic nespáchá. Jest asi usmrcen. Vskutku lépe bude, sejdete-li dolů, pane.“

Kurát šel za ševcem po krátkých točitých schodech, s nichž vyšli na prostranství poněkud vyšší než ulice. Bohun jedním pohledem uzřel tragedii, ležící rovně pod ním jako plán. Na dvorku před kovárnou stálo pět nebo šest lidí, nejvíce černě oděných, jeden v uniformě policejního inspektora. Byli to lékař, presbyteriánský duchovní a kněz z římské katolické kaple, k níž náležela kovářova žena. Tento mluvil k ní, velmi rychle, hlasem tlumeným, neb ona, velkolepá žena s ryšavozlatými vlasy vzlykala neznatelně na lavici. Mezi oběma skupinami, a zrovna na místě volném od hlavní hromady kladiv, ležel muž ve večerním úboru, roztažen a hlavou dolů. S výše, kde stál Wilfred, byl by mohl přísahati na každou součástku jeho oděvu

a vzezření, až po bohunské prsteny na prstech; ale lebka byla ošklivou roztráštěninou, jako hvězdice z černi a krve.

Wilfred Bohun jen mžikem pohleděl dolů a běžel po schodech do dvorku. Doktor, jenž byl rodinným lékařem, pozdravil ho, ale on příliš nedbal. Toliko vykřikl: „Bratr jest mrtev. Co to znamená? Co jest toto hrozné tajemství?“ Bylo neblahé mlčení; a po té švec, nejméně obalený z přítomných, odpověděl: „Hrůzy jen což.“ pravil, „ale tajemství nemnoho.“

„Co míníte?“ ptal se Wilfred, s tváří zbledlou.

„Jest to dosti prosté.“ odpověděl Gibbs. „Jest jen jeden člověk na čtyřicet kilometrů odsud, kolem dokola, který by mohl zasaditi takovouhle ránu, a jest to člověk, který měl nejvíce důvodu k tomu.“

„Nesmíme usuzovati předčasně,“ vmísil se do řeči lékař, vysoký muž černých vousů, poněkud nervosní; ale přísluší v můj obor potvrditi, co pan Gibbs praví o povaze rány, sire; jest to neuvěřitelná rána. Pan Gibbs praví, že jen jeden člověk v tomto okrsku mohl ji dáti. Já sám bych řekl, že nikdo ji nemohl dáti.

Pověřivý otřes projel útlou postavou kurátovou. „Toho skoro nechápu,“ řekl.

„Pane Bohune,“ pravil doktor nízkým hlasem, „metaforami neoplývám. Jest nepřiměřeno říci, že lebka byla roztráštěna na střepiny jako skořápka vejce. Třísky kosti vraženy byly do těla a do země jako kulky do hliněné zdi. Byla to ruka nějakého obra.“

Chvíli mlčel, hledě mrzutě brejlemi; po té dodal: „Ve věci jest jedna výhoda — že na ráz mnoho lidí sprostěno jest podezření. Kdybychom vy nebo já nebo kterýkoli nor-

málně stvořený člověk v okolí byli obviněni z tohoto zločinu, byli bychom osvobozeni, jako dítě by bylo osvobozeno, kdyby bylo obviněno, že ukradlo Nelsonův sloup.“

„To jest právě moje řeč,“ opakoval švec urputně: „jen jeden člověk to mohl udělati, a jest to člověk, který by tomu byl chtěl. Kde jest Simeon Barnes, kovář?“

„Odešel do Greenfordu,“ koktal kurát.

„Spíše se podobá, že do Francie,“ bručel švec.

„Nikoli, není tam ani tam,“ ozval se tenký a bezbarvý hlas od drobného římského kněze, jenž se přidružil ke skupině. „Ve skutečnosti přichází právě sem do kopce.“

Malý kněz nebyl zajímavým člověkem na pohledění, maje strniskovité hnědé vlasy a obličej okrouhlý a tupý. Ale i kdyby býval byl krásný jako Apollo, tu chvíli nikdo by nebyl naň pohleděl. Každý se otočil a díval se postezce, jež se vinula napříč do kopce a po které opravdu kráčel svými velikými kroky a s kladivem na rameni Simeon kovář. Byl to kostnatý a obrovitý muž, s hlubokýma, tmavýma, zlověstnýma očima a s tmavými vousy na bradě. Kráčel a hovořil klidně se dvěma jinými muži; a ač nebyl zvláště přívětivý, zdál se docela v dobré míře.

„Můj Bože!“ vykřikl atheista přištipkář, „a to jest kladivo, kterým to udělal.“

„Ne,“ pravil inspektor, muž rozumného vzezření, se rzavými licousy, ozvavší se ponejprv. „Kladivo, kterým to udělal, jest nahoře u kostelní zdi. Nechali jsme je i tělo zrovna tak, jak jsou.“

Všickni se ohlédli a maličký kněz přešel napříč a mlčky se díval na nástroj, jak ležel. Bylo to kladivo z nejmenších a nejlehčích, a nebylo by upoutalo pohledu mezi o-

statními; ale na železném konci jeho byla krev a žluté vlasy.

Po chvíli mlčení malý kněz promluvil, aniž pozdvihl oči, a v jeho mdlém hlasu ozval se nový tón. „Pan Gibbs má stěží pravdu,“ pravil, „když praví, že v tom není tajemství. Jest tajemství aspoň v tom, proč muž tak silný by se pokoušel o tak velikou ránu tak malým kladivem.“

„Oh, ani zdaleka,“ zvolal Gibbs v horečce. „Co máme činiti se Simeonem Barnesem?“

„Nechme ho,“ pravil kněz klidně. „On přichází sám. Znam ty dva muže, jdoucí s ním. Jsou to dobří sousedé z Greenfordu a přišli nahoru do presbyterianské kaple.“

Ještě za jeho řeči vysoký kovář zahrnul kol rohu kostela a kráčel do svého dvorku. Potom se klidně zastavil a kladivo pustil z ruky. Inspektor, uchovavši neproniknutelnou zdvořilost, šel přímo k němu.

„Rád bych se vás zeptal, pane Barnesi,“ pravil, „víte-li něco o tom, co se zde přihodilo. Doufám, že nevíte a že budete schopen to dokázat. Ale jest mi bráti se dle formy, kterou jsem vázán, a zatknouti vás jménem královým pro zavraždění kolonela Normana Bohuna.“

„Nejste povinen říci nic,“ pravil švec v dotěrném vzrušení. „Oni to přišli dokázat. Ještě však ani nedokázali, že to jest kolonel Bohun, tuhle s roztráštěnou hlavou.“

„To nic není,“ pravil doktor bokem ke knězi. „Není to detektivní historie. Byl jsem kolonelovým lékařem a znal jsem jeho tělo lépe než on je znal. Měl velmi jemné ruce, ale velmi zvláštní. Druhé a třetí prsty byly stejně dlouhé. Oh, to jest kolonel docela určitě.“

Když pohleděl na tělo s roztráštěnou lebku na zemi,

železné oči nehybného kováře sledovaly ho a utkvěly tam též.

„Kolonel Bohun jest mrtev?“ pravil kovář zcela klidně.
„Dak jest zatracen.“

„Neříkejte nic! Oh, neříkejte nic,“ zvolal švec atheista, tancuje dokola v extasi podivu nad anglickou soustavou zákonní. Neboť žádný není takovým legalistou jako dobrý sekularista. Kovář otočil naň přes ramena povýšenou tvář fanatika.

„Dobře se vám nevěřícím hraje na schovávanou jako liškám, protože světské zákony vás chrání,“ pravil, „ale Bůh schraňuje Svoje ve své kapse, jak uvidíte dnes.“

Po té ukázal na kolonela a pravil: „Kdy umřel tento pes ve svých hříších?“

„Krofte svůj jazyk,“ pravil lékař.

„Krofte jazyk Bible, a já budu krotiti svůj. Kdy umřel?“

„Viděl jsem ho živého dnes ráno v šest,“ vykotal Wilfred Bohun.

„Bůh jest dobrý,“ pravil kovář. „Pane dozorce, nemám ani nejmenší námitky, abych nebyl zatčen. Ale vy asi budete činiti námitky proti mému zatčení. Nemíním odejiti ze soudní síně se skvrnou na svém charakteru. Vy asi nemíníte odejiti ze soudní síně s nepěknou kaňkou na své kariéře.“

Pevný inspektor ponejprv pohleděl na kováře živým pohledem; jakož učinili všickni ostatní krom malého cizího kněze, jenž pořád hleděl dolů na kladivo, způsobivši tu strašnou ránu.

„Před touto budou stojí dva muži,“ pravil dále kovář s pádnou určitostí, „dobří řemeslníci z Greenfordu, které

všickni znáte, a kteří budou přísahati, že mě viděli od půlnoci až do svítání a ještě dlouho potom ve výborovně naší Obrodné Missie, jež zasedá každou noc. V Greenfordu samém dvacet osob by mohlo přísahati mi na celou tu dobu. Kdybych byl pohan, pane dozorce, nechal bych vás ať si kráčíte k svému pádu. Ale jako křesťanský muž cítím se zavázán dopřáti vám dobré příležitosti a zeptati se vás, chcete-li vyslechnouti moje alibi nyní nebo až na soudě.“

Dozorce zdál se ponejprv zmaten a pravil: „Ovšem že rád bych byl, moha vás už nyní vůbec osvoboditi.“

Kovář vykročil ze svého dvorku týmž dlouhým a volným krokem a otočil se k svým dvěma přátelům z Greenfordu, kteří byli přáteli skoro všech ostatních přítomných. Oba pověděli několik slov, o jichž pravdivosti žádný z nich by nebyl pochyboval. Když pověděli svoje, nevinnost Simeonova vystoupila tak určitá jako veliký chrám nad nimi.

Na skupinu dolehlo jedno z těch mlčení, jež bývají zvláštější a snesitelnější než jakékoli řeči. Pomateně, aby zapředl hovor, kurát pravil katolickému knězi: „Vás asi velmi zajímá to kladivo, otče Browne.“ „Ano, zajímá,“ pravil otec Brown; proč to jest tak malé kladivo?“

Doktor oběhl kolem něho.

„Hrome, toť pravda,“ zvolal; „kdo by bral takové kladívko, když leží dokola deset větších kladiv?“

Potom ztlumil hlas ke kurátovu uchu a pravil: „Jen taková osoba, která by velikého kladiva neuzdvihla. Nezáleží na síle nebo zdatnosti pohlaví. Záleží na zdvihací síle v ramenou. Smělá žena by spáchala deset vražd lehkým kladivem a ani brvou by nepohnula. Nezabila by však ani brouka těžkým.“

Wilfred Bohun patřil naň s jakousi hypnotisovanou hrůzou, zatím co otec Brown naslouchal s hlavou poněkud nachýlenou, vskutku zaujat a pozoren. Doktor mluvil dál s čím dál syčivější emfasi:

„Proč hloupí lidé vždy se domnívají, že jedinou osobou, která nenávidí ženina milovníka, jest ženin manžel? Z deseti osob tou, která nejvíce nenávidí ženina milovníka, devětkrát bývá žena. Kdož ví, jakou drzost nebo zradu jí projevil — pohledte tam.“

Učinil mžikový posunek směrem k ryšavé ženě sedící na lavici. Posléze pozdvihla hlavy a slzy jí kanuly po krásných lících. Ale oči byly upřeny na mrtvolu s elektrickým jiskřením, jež do sebe mělo něco blbosti.

Důst. Wilfred Bohun učinil mdlý pohyb, jako odmítaje všecku žádost zvěděti, ale otec Brown, oprašuje si s rukávu trochu popela, vyfouknuvšího z výhně, promluvil svým lhostejným způsobem.

„Vy jste podoben tolika jiným doktorům,“ pravil, „vaše myšlenkové vědomosti jsou věru suggestivní. Ale vaše přírodní vědomosti jsou vyjádřeně nemožny. Souhlasím, že žena potřebuje na zavraždění milce mnohem více než muž. A souhlasím, že žena vždy se chopí malého kladiva místo velikého. Ale nesnází jest fysická nemožnost. Žádná žena, jež se kdy narodila, nebyla by mohla roztrástiti hlavy mužovy z plocha jako tuhle.“ Potom dodal přemýšlivě, po odmlčení: „Tito lidé nepostihli celku. Ten muž měl přece na hlavě železnou přilbici, a rána ji rozmetala jako střepiny skla. Pohledte na tu ženu. Pohledte na její paže.“

Mlčení zase je všecky spoutalo; a potom doktor pravil jaksi durdivě: „Ano, možná že se mýlím; jsou námitky

na všechno. Ale trvám na hlavním bodě. Žádný muž by nebral toho kladívka, moha vzítí veliké, leda idiot.“

Při tom suché a chvějící se ruce Wilfreda Bohuna pozdvihly se k jeho hlavě a jako by chytaly jeho prořídle vlasy. Za okamžení sklesly a on zvolal: „Toť slovo, kterého jsem potřeboval; vy jste pověděl slovo.“

Potom mluvil dále, krotě svůj zmatek: „Vaše slova byla: ‚Žádný muž by nebral kladívka malého, leč idiot.‘“

„Ano,“ pravil doktor. „Nuže?“

„Nuže,“ pravil kurát, „nebyl to nikdo jiný než idiot.“ Ostatní patřili naň s očima udivenýma a upřenýma, a on hovořil dál v horečném a ženském zmitání.

„Jsem kněz,“ zvolal nejistě, „a kněz nemá býti prolévatelem krve. A já — já myslím, že by kněz nikoho neměl přiváděti na šibenici. Nuže děkuji Bohu, že nyní jasně poznávám vinníka — neboť jest to vinník, který nemůže býti přiveden na šibenici.“

„Neohlásíte ho?“ ptal se lékař.

„Nebyl by oběšen, kdybych ho ohlásil,“ odvětil Wilfred s divokým, ale neobyčejně šťastným smíchem. „Když jsem ráno přišel do kostela, zastihl jsem tam modlit se blázna — toho ubožáka Janka, jenž blázní, co jest živ. Bůh ví, co se modlil; ale u takové zvláštní chasy není neuvěřitelně domnívati se, že jejich modlitby jsou úplně převráceny. Asi že pomatenec se modlívá před tím, než zabije člověka. Když jsem ubohého Janka viděl naposled, byl s mým bratrem. Bratr si ho dobíral.“

„U Jova!“ zvolal doktor, „to jest posléze řeč. Ale jak vysvětlujete — —“

Důst. Wilfred se až třásl vzrušením ze svého postih-

nutí pravdy. „Vidíte, vidíte,“ volal zimničně, toť jediná theorie, která se hodí na obě zvláštní věci, která odpovídá na obě hádanky. Dvěma těmi hádankami jest malé kladivo a veliká rána. Kovář byl by způsobil velikou ránu a nebyl by zvolil malého kladiva. Jeho žena byla by zvolila malé kladivo, ale nebyla by mohla způsobiti veliké rány. Ale blázen mohl obojí. Co se týče kladívka — on byl blázen a mohl popadnouti kterékoli. A co se týče veliké rány — neslyšel jste nikdy, doktore, že blázen ve svém záchvatu mívá sílu deseti lidí?“

Doktor zhluboka vydechl a potom pravil: „Myslím, že jste to postihl.“

Otec Brown upíral oči na mluvčího tak dlouho a pevně, jako aby dokázal, že jeho veliké šedé volské oči nejsou tak načisto bezvýznamny jako ostatní jeho tvář. Když nastalo mlčení, pravil s vyjádřenou úctou: „Pane Bohune, vaše theorie jest z těch, které byly předloženy, jediná, která obstojí na všechny strany a jest v podstatě nezviklatelna. Proto myslím, že zasluhujete, aby se vám řeklo, dle mého pozitivního poznání, že není správná.“ A s tím milý mužíček poodešel a zahleděl se znovu na kladivo.

„Ten brach zdá se věděti víc, než by měl,“ zašeptal doktor rozladěně Wilfredovi. „Ti papežští kněží bývají ďábelsky chytrí.“

„Ne, ne,“ pravil Bohun s jakousi divou únavou. „Ten blázen to jest, ten blázen to jest.“

Skupina dvou klerikův a lékaře se byla oddělila od úřednější skupiny, v níž byl policejní dozorce a muž, kterého zatkl. Nyní však, že i jejich družina se roztrhla, slyšeli hlasy druhých. Kněz klidně hleděl vzhůru a po té zase

dolů, když slyšel kováře, an hlasitě pravil:

„Doufám, že jsem vás přesvědčil, pane dozorce. Jsem silný muž, jak pravíte, ale nemohl jsem dohoditi svým kladivem sem z Greenfordu. Mému kladivu nenarostla křídla, aby mohlo přeletěti půl kilometru přes křoviny a pole.“

Dozorce se přátelsky zasmál a pravil; „Ne, myslím, že vás možno považovati za vyloučena, ač to jest shoda z nejzvláštnějších, jaké jsem kdy spatřil. Mohu vás jen požádati, abyste nám všem poskytl přispění, jaké můžete, abychom našli muže tak mohutného a silného jako vy. Hrome, můžete býti na prospěch, byť jen abyste ho chytil. Myslím, že sám nemáte tušení o tom muži.“

„Snad bych i měl tušení,“ pravil bledý kovář, „ale není to muž.“ Potom spatřiv poplašné oči obráceny k své ženě na lavici, položil jí svou pádnou ruku na rámě a řekl: „Ani žena to není.“

„Co míníte?“ ptal se dozorce žertovně. „Pracují snad krávy s kladivy?“

„Myslím, že žádná bytost tělesná nedržela toho kladiva,“ pravil kovář přidušeným hlasem; „po lidsku mluvě, myslím, že ten člověk umřel sám.“

Wilfred se náhle pohnul vpřed a zahleděl se naň s hořícíma očima.

„Míníte, Barnesi,“ ozval se ostrý hlas ševcův, „že kladivo vyskočilo samo od sebe a srazilo ho?“

„Oh, vy páni vyvalujte si oči a pošklebujte se,“ zvolal Simeon; „vy kněží nám vyprávíte v neděli, jak potichu porazil Hospodin Senacheriba. Myslím, že kdosi, jenž neviditelný prochází každým domem, obhájil čest mého domu a položil špinitel jejího mrtvého přede dveře. Věřím,

že síla v té ráně byla touž silou, která bývá v zemětřeseních, a o nic menší.“

Wilfred pravil hlasem doslova nevypsitelným: „Já sám říkal Normanovi, by se chránil hromu.“

„Ten činitel jest mimo moji pravomoc,“ pravil dozorce s úsměvem.

„Ale vy nejste mimo Jeho,“ odpověděl kovář; „porozjímejte o tom,“ a obraceje svá široká záda, šel domů.

Otřesený Wilfred dal se odvésti otcem Brownem, jenž se k němu měl mírně a přátelsky. „Poodejděme s tohoto hrozného místa, pane Bohune,“ pravil. „Mohl bych se podívat do vašeho kostela? Jest prý jedním z nejstarších v Anglii. My se poněkud zajímáme, jak víte,“ dodal s komickou grimasou, „o staré anglické kostely.“

Wilfred Bohun se nesmál, neboť humor nebyl nikdy jeho přední vlastností. Ale pokývl jaksi horlivě, jsa až příliš ochoten vyložiti gotické krásy někomu, jenž se jevil mnohem sympatičtějším než presbyterian kovář nebo atheista švec.

„Zajisté,“ pravil, „pojďme touto stranou.“ A uvedl ho do vysokého bočního portálu na vrchol schodiště. Otec vstupoval na první schod za ním, když na svém rameni ucítil ruku, a otočiv se, spatřil tmavou štíhlou postavu doktora s tváří ještě tmavější podezřením.

„Pane,“ pravil lékař nevlídně, zdá se, že vy znáte nějaké tajnosti v této černé věci. Smím se vás zeptati, hodláte-li je uchovati u sebe?“

„Doktore,“ odvětil kněz, směje se libezně. „jest jeden velmi dobrý důvod, aby člověk mého řemesla uchovával věci u sebe, když o nich není jist, a to ten, že jest trvale

jeho povinností uchovati je u sebe, když jest o nich jist. Ale soudíte-li, že jsem byl k vám nezdvořile zamlklý nebo k někomu jinému, půjdu na nejzazší mez svého obyčeje. Dám vám dvě velmi široké nápovědi."

„Nuže, pane?“ pravil doktor zamračeně.

„První,“ pravil otec Brown klidně, „že věc jest docela ve vašem oboru. Jest věcí přírodní vědy. Kovář jest na omylu, ne snad když praví, že rána byla božského původu, ale jistotně když praví, že se stala zázrakem. Nebyl to zázrak, doktore, leč pokavad člověk sám jest zázrakem, se svým zvláštním a hříšným a přece zpola heroickým srdcem. Síla, která roztránila tu lebku, byla síla dobře známá vědcům — jeden ze zákonů přírodních, o kterých nejčastěji se rokuje.“

Doktor, jenž naň hleděl s kabonivou pozorností, pravil toliko: „A druhá nápověď?“

„Druhá nápověď jest tato,“ pravil kněz. „Pamatujete se, jak kovář, ač věří v zázraky, mluvil pohrdavě o nemožné pohádce, aby jeho kladivo mělo křídla a letělo půl kilometru krajinou?“

„Ano,“ pravil doktor, „pamatuji se.“

„Nuže,“ doložil otec Brown, naplno se zasmáv, „tato pohádka jest věcí nejbližší skutečné pravdě, jaká dnes byla pověděna.“ A s tím se otočil a klopýtal po schodech za kurátem.

Důst. Wilfred, jenž naň čekal, bled a netrpěliv, jako by tento kratičký odklad byl posledním stéblem jeho nervům, vedl ho přímo do svého zamilovaného koutu kostela, v tu stranu galerie, jež jest nejbliže křidlicové střeše a osvětlena podivuhodným oknem s andělem. Malý latinský

kněz prohlížel vše a podívoval se všemu nejúplněji, ho-voře přívětivě, ale pořád hlasem tlumeným. Když za svého prohlížení našel boční východ a točité schody, kterými byl běžel Wilfred k svému mrtvému bratru, otec Brown nedal se dolů, nýbrž vyběhl nahoru, čilostí opice, a jeho jasný hlas ozval se s vnější plošiny nahoře.

„Pojďte sem nahoru, pane Bohune,“ volal. „Vzduch vám dobře poslouží.“

Bohun šel za ním a vyšel na jakousi kamennou gale-rii nebo balkon vně stavby, s něhož bylo viděti široširou rovinu, na které stál jejich kopeček, zalesněnou v dáli k nachovému obzoru a posetou vesničkami a farmami. Čistý a čtyřúhelný, ale maloučký pod nimi ležel kovářův dvorek, kdež pořád stál dozorce, děláje si poznámky, a kdež ležela mrtvola jako rozmáčkнутá moucha.

„Mohla by to býti mapa světa, není-liž pravda?“ řekl otec Brown.

„Ano,“ pravil Bohun velmi vážně a pokývl hlavou.

Přímo pod nimi a kolem nich vynořovaly se obrysy gotické stavby do prázdna s ošklivou rychlostí, příbuznou sebevraždě. V architektuře středověké jest ten element titanské energie, že ať s kterékoli strany se na ni hledí, vždy zdá se utíkat od nás jako ohromný zadek nějakého splašeného koně. Tento chrám byl vytesán ze starodávného a tichého kamene, zarostlý starými houbami a zvystýlaný ptačími hnízdy. A přece, když naň patřili zdola, vytryskoval jako fontána k hvězdám; a když jej zřeli shora, jako nyní, vyléval se jako katarakt do bezedné hlubiny. Zůstalif tito dva mužové na věži samotni s nejstrašnějším vzezřením gotiky; obludné zkráceniny a ne-

poměrnost, závratné perspektivy, postřehy velikých věcí v zřobnění a drobných v zveličení; převrácený dóm z kamene v nadvzduší. Podrobnosti kamene, ohromné ve své blízkosti, vážily se s vzorkovnicí polí a farem, trpasličích ve své vzdálenosti. Vše ovzduší bylo závratné a nebezpečné, jako by lidé byli vyzdviženi do vzduchu mezi kroužící křídla obrovských geniův; a celek toho kostela, vysokého a bohatého jako kathedrála, zdál se seděti nad zářící krajinou jako průtrž mračen.

„Myslím, že jest poněkud nebezpečno prodlévati na takových vysokých místech, byť i k modlitbě,“ pravil otec Brown. „Výsosti jsou na to, bychom se dívali na ně, ne abychom se dívali s nich dolů.“

„Míníte, že člověku hrozí pád?“ ptal se Wilfred.

„Myslím, že duši člověkově hrozí pád, nepadne-li tělem,“ pravil druhý kněz.

„Málo vám rozumím,“ podotkl Bohun nezřetelně.

„Pohledte třebaš na toho kováře,“ mluvil dále otec Brown tiše; „dobrý člověk, ale ne křesťan — tvrdý, pánovitý, neodpouštějící. Ovšem, jeho skotské náboženství bylo stvořeno lidmi, kteří se modlili na horách a na vysokých skaliskách a učili se dívati dolů na svět více než dívati se vzhůru k nebi. Pokora jest matkou obrů. Člověk vidí veliké věci z údolí; jen malé věci s vrcholku.“

„Ale on — on toho neudělal,“ pravil Bohun rozechvěn.

„Ne,“ pravil onen zvláštním hlasem, „víme, že on toho neudělal.“

Za okamžik navázal řeč dále, vyhlížeje pokojně ven do širého kraje svýma vybledlýma šedýma očima. „Znal jsem člověka,“ pravil, který s počátku klaněl se s jinými před

oltářem, ale jenž si víc a více obliboval místa vysoká a osamělá k modlitbě, kouty nebo výklenky ve zvonici nebo na věži. A jednou na takovém kterémisi závratném místě, kde celý svět se mu točil pod ním jako kolo, jeho mozek otočil se též, a on si myslel, že jest Bohem. A tím, ač byl člověk dobrý, spáchal veliký zločin.“

Wilfredova tvář se odvrátila, ale jeho kostnaté ruce zmodraly a zbělely, přitahující se na kamenné zábradlí.

„Myslel, že dáno jest jemu souditi svět a poraziti hříšníka. Nebýval by nikdy přišel na takovou myšlenku, kdyby býval byl klečel s jinými na dlažbě. Ale on viděl všechny lidi pohybovati se jako hmyz. Viděl zvláště jednoho, an si vykračuje zrovna pod ním, drzý a odlišný svítivým zeleným kloboukem — jedovatý hmyz.“

Havrani krákali kol rohů zvonice; ale jiného nic se neozvalo, až otec Brown jal se mluvití dál.

„To také ho pokoušelo, že měl v ruce jeden z nejstrašnějších strojů přírody; totiž gravitaci, tak šílený a zrychlující se pohyb, kterým všecko stvoření země letí dolů k jejímu srdci, jakmile jest uvolněno. Hle, dozorce vykračuje si zrovna pod námi u kovárny. Kdybych hodil kámenek přes toto zábradlí, byl by něčím jako kulka, než by ho udeřil. Kdybych pustil kladivo — třebaš i kladívko — —“

Wilfred Bohun vymrštil nohu přes zábradlí. a otec Brown v minutě držel ho za límec.

„Ne těmito dveřmi,“ pravil zcela vlídně, „tyto dveře vedou do pekla.“

Bohun se zapotácel zpět ke zdi a hleděl naň hrůznýma očima.

„Kterak to vše víte?“ zvolal. „Jste ďábel?“

„Jsem člověk,“ odpověděl otec Brown vážně; „a proto mám všechny ďábly v srdci. „Poslechněte mne,“ pravil po krátkém mlčení. „Vím, co jste udělal — aspoň dohaduji se veliké části toho. Když jste odešel od svého bratra, byl jste rozčilen vztekem, ne nespravedlivým, do té míry, že jste až uchopil kladívko, z pola nakloněn zabítí ho s jeho bláznovstvím na rtech. Zarazil jste se strachem, ale přece kladívko jste si zastrčil pod svůj zupínaný kabát a vběhl jste do kostela. Modlíváte se divě na mnoha místech, pod andělským oknem, na plošině nahoře, a ještě na vyšší plošině, s níž bylo viděti kolonelův zelený klobouk jako záda zeleného brouka, lezoucího po zemi. Potom cosi ve vaší duši prasklo, a vy jste pustil Boží hrom.“

Wilfred přiložil si slabou ruku na hlavu a ptal se stlumeným hlasem: „Jak jste věděl, že ve svém klobouku byl jako zelený brouk?“

„Oh, to,“ pravil onen s přeletem smíchu, „to byla všední věc. Ale poslyšte mne dál. Pravím, že to všechno mi jest známo; ale nikdo jiný toho nezví. Nejbližší další krok jest na vás; já už dál ani o krok nepostoupím; zapečetím toto vše pečeti zpovědní. Ptáte-li se mne proč, jest mnoho důvodů, ale jen jeden se týká vás. Nechávám věci na vás, protože jste nedospěl ve zlém ještě daleko jako úkladní vrahové. Nepomohl jste přibodnouti zločinu na kováře, kdy to ještě bylo snadno; nebo na jeho ženu, když to bylo snadno. Pokoušel jste se přibodnouti jej na přítomce, věda, že tomu se nic nestane. Toto byl jeden ze záblesků, kterých mně náleží hledati na úkladných vrazích. A nyní pojďme dolů do vsi, a vy jděte svou cestou volný jako

vítr, neboť já jsem pověděl své poslední slovo.“

Sešli po točitých schodech v úplném mlčení, a vyšli na slunce u kovárny. Wilfred Bohun pečlivě otevřel dřevěnou branku ohrady a kráčeje k dozorci, pravil: „Chci se sám vydati; já jsem zabil svého bratra.“

OČI APOLLONOVY

Ten zvláštní dymný lihoť, zároveň mlhavost i průsvitnost, jenž jest podivným tajemstvím Temže, měnil se víc a více ze své šedi do extrému zářivého, jak slunce vylézalo na obzor nad Westminsterem, a dva muži přecházeli po Westminsterském mostě. Jeden byl velmi vysoký a druhý velmi maličký; bývalo by je bylo možno fantasticky přirovnati k pyšné hodinové věži Sněmovny a pokornějším shrbeným ramenům Opatství, neboť maličký muž byl v šatě kněžském. Muž vysoký měl úřední označení M. Hercule Flambeau, soukromý detektiv, a ubíral se do své nové kanceláře v nové skupině domů proti vchodu do Opatství. Malý muž měl úřední označení Rev. J. Brown. při kostele svatého Františka Xaverského v Camberwellu, a přicházel od umírajícího v Camberwellu podívat se na přítelovu novou kancelář.

Stavba byla americká svou mrakodrapskou výškou, a americká též uhlazeným chodem své machinerie telefonů a zdviží. Ale byla ještě nezomitána a obstavena lešením; jen tři nájemníci se tam nastěhovali; kancelář zrovna nad Flambeauem byla obsazena, a též kancelář přímo pod ním; dvě patra nad ním a tři patra pod ním byla úplně prázdná. Ale první pohled na novou věž bytů poskytl něčeho mnohem úchvatnějšího. Krom několika zbytků lešení jedna do

očí bijící věc byla vystrčena vně kanceláře nad kanceláří Flambeauovou. Byla to ohromná pozlacená podoba lidského oka, obklopená paprsky zlatými a zabírající tolik místa jako dvě neb tři okna kanceláře.

„Co to jest, probůh?“ ptal se otec Brown, a zastavil se.

„Oh, nové náboženství,“ pravil Flambeau směje se; „jedno z těch nových náboženství, které vám odpouštějí hříchy říkájce, že jste vůbec nezhřešil. Poněkud podobné Vědeckému křesťanství, myslil bych. Fakt jest, že chlapík nazývající se Kalon (nevím, jaké jest jeho jméno, leč že takové býti může) najal si řadu pokojů přímo nade mnou. Pod sebou mám dvě slečny píšící na stroji, a nad sebou tento entusiastický starý humbug. Nazývá se novým knězem Apollonovým a uctívá slunce.“

„Ať se má na pozoru,“ pravil otec Brown. „Slunce bylo nejkruťším ze všech bohů. Ale co znamená to obludné oko?“

„Jak já to chápu, jest jejich theorie,“ odvětil Flambeau, „že člověk snese všechno, jest-li duch jeho docela pevný. Jejich dvěma velikými symboly jsou slunce a otevřené oko; neboť oni říkají, že kdyby člověk byl skutečně zdrav, mohl by hleděti do slunce.“

„Kdyby člověk byl úplně zdrav,“ pravil otec Brown „netrápil by se hleděním do slunce.“

„Nuže, toť vše, co vám mohu pověděti o novém náboženství,“ pravil dál Flambeau lhostejně. „Hlásá o sobě, ovšem, že vyléčí všechny fysické nemoci.“

„Vyléčí jedinou duchovní nemoc?“ ptal se otec Brown s vážnou zvědavostí.

„A co jest jedinou duchovní nemocí?“ ptal se Flam-

beau usmívaje se. „Oh, myslí-li kdo, že jest docela zdráv,“ pravil jeho přítel.

Flambeaua více zajímala dolní klidná malá kancelář než horní plamenný chrám. Byl jasným jihozemcem, neschopným pomyslet sebe čímkoli jiným než katolíkem nebo atheistou; a nová náboženství, ať zářící nebo bledá, nebyla valně v jeho oboru. Ale humanita byla vždy v jeho oboru, zejména byla-li dobrého vzezření; kromě toho dámy dolní byly svým způsobem charaktery. Kancelář držely si dvě sestry, obě hubené a brunety, jedna z nich vysoká a překvapující. Měla tmavý, ostrý a orličí profil, a byla jednou z těch žen, které si člověk myslí vždy v profilu, jako vybroušené ostří nějaké zbraně. Zdálo se, že si klestí sama dráhu životem. Měla oči ku podivu lesklé, ale byl to lesk spíše ocelový než diamantový; a její přímá postava byla poněkud příliš upiata na svoji půvabnost. Její mladší sestra byla jejím zkráceným stínem, poněkud šedší, bledší a nevýznačnější. Obě byly oděny v písárenské černé šaty, s poněkud mužskými manžetami a límci. Jest na tisíce takových úsečných, pilných dam v kancelářích londýnských, ale zájem o ně tkvěl spíše v jejich skutečném než v jejich zdánlivém postavení.

Bylať Paulina Staceyová, starší, ve skutečnosti dědičkou šlechtické korunky a poloviny hrabství, jakož i velkého bohatství, byla vychována v zámcích a zahradách, až jakási studená ohnivost, vlastní moderní ženě zahnala ji do toho, co považovala za život tužší a vyšší. Nevzdala se arci svých peněz; v tom by bývalo romantické nebo mnišské vzdání, zcela cizí jejímu mistrnému prospěchářství. Uchovávala si své peníze, byla by řekla, na prak-

tické sociální účely. Částku vložila do svého podniku, vzorného závodu pro strojové psaní; část rozdělila do rozličných svazů a akcí na zvelebení a šíření takovéto práce mezi ženami. Pokud Johanna, její sestra a společnice, sdílela s ní tento poněkud prosaický idealism, nikdo nemohl najisto vědět. Ale následovala své vůdkyně se psí přichylností, kteráž byla jaksí vášnější se svým nádechem tragedie než tvrdé, povýšené rozmary starší sestry. Nemělať Paulina Staceyová čeho říci k té tragedii; o ní se rozumělo, že, popírá její existenci.

Její strohá prudkost a chladná netrpělivost zaujala Flambeaua velice už ponejprv, jak tam vkročil. Prodléval u zdviže na chodbě dole, čekaje na zdvižního sluhu, jenž obyčejně vytahuje cizince do různých poschodí. Ale ta dívka jasnooký sokol zpřímá zamítla trpěti takový oficielní průtah. Pravila ostře, že rozumí úplně dobře zdviži a není závislou na sluhách — neb vůbec na lidech. Ač její byty byly jen tři patra nahoru, za několik vteřin vystupování dovedla Flambeauovi vyložiti množství svých základních názorů zcela plynně; směřovaly k tomu povšechnému konci, že jest moderní dělnou ženou a miluje moderní dělné stroje. Její lesklé černé oči háraly abstraktním hněvem proti těm, kteří kárají mechanickou vědu a dovolávají se návratu romantiky. Každý, pravila, měl by uměti řídit stroje, zrovna tak jako ona umí řídit zdviž. Zdála se téměř uražena, když Flambeau jí otvíral dveře zdviže; a tento gentleman vyšel do svých pokojů usmívaje se s pocity poněkud smíšenými při vzpomínce na takovou vášnivou samostatnost.

Ona zajisté měla temperament švarného, praktického

druhu; pohyby jejich tenkých elegantních rukou byly náhlé, ba až ničivé. Jednou Flambeau vešel do její pracovny za jakousi prací na psacím stroji, a zastal ji, ona právě hodila brejlemi, náležejícími její sestře, doprostřed světlice a šlápla na ně. Byla již v proudu ethické tirády na „nezdravé pojmy lékařské“ a chorobné připouštění slabosti, skrývající se v takovém zřízení. Kázala sestře, aby sebrala ten umělý, nezdravý brak a dala jej zase na místo. Ptala se jí, chystá-li se nositi dřevěné nohy nebo falešné vlasy nebo skleněné oči; a jak mluvila, oči jí jiskřily jako strašné křišťály.

Flambeau, užaslý tímto fanatismem, neudržel se, aby se neotázel Miss Pauliny (s přímou francouzskou logikou), proč brejle jsou chorobnějším znamením slabosti než zdviž a proč, může-li nám věda pomáhati v jednom úsilí, nemohla by nám pomáhati ve druhém.

„V tom jest *takový* rozdíl,“ pravila Paulina Staceyová hrdě. „Baterie a motory a všecky takové stroje jsou známkami síly mužovy — ano, pane Flambeau, a síly ženiny též! Vystřídáme se u těchto velikých strojů, jež požírají vzdálenost a vzdorují času. To jest vznešené a krásné — to jest opravdu věda. Ale ty ošklivé podpěry a náplasti, jež prodávají doktoři — to jsou pravé znaky zbabělosti. Doktoři přilepují nohy a ruce, jako bychom se byli narodili mrzáky a neduživými otroky. Ale já jsem svobodného zrození, pane Flambeau! Lidé jen myslí, že těch věcí potřebují, protože byli vychováni v bázni, místo aby byli vychováni v síle a srdnatosti, zrovna tak jako hloupé chůvy učí děti, aby se nedívaly do slunce, a tak děti se nemohou do něho podívati nemžikajíce. Ale proč mezi

hvězdami měla by býti hvězda, které bych nemohla viděti? Slunce není mým pánem, a chci otevřítí oči a hleděti na ně, kdy se mi zlíbí.“

„Vaše oči,“ pravil Flambeau se zvláštní poklonou, „oslň slunce.“ Jemu bylo potěšením dělati poklony té zvláštní prkenné krásce, dílem proto, že ji to poněkud vychylovalo z rovnováhy. Ale když šel nahoru do svého poschodí, nabral z hluboka dechu a zahvízdal, řka sám k sobě: „Tož ona padla do rukou tomu čarodějníku hořejšímu se zlatým okem.“ Neboť ať jakkoli málo věděl o novém náboženství Kalonově nebo dbal o ně, slyšel o jeho zvláštním mínění o patření do slunce.

Brzy odhalil, že duchovní svazek mezi poschodím horním a dolním byl důvěrný a utužoval se. Muž, jenž sebe nazýval Kalonem, byl velikolepý tvor, hodný, ve fysickém smyslu, býti veleknězem Apollonovým. Byl skoro tak velký jako Flambeau a mnohem jemnějšího vzezření, se zlatou bradou, silných modrých očí a hřívou pohozené nazad jako hřívou lví. Strukturou byl plavou šelmou Nietzscheovou, ale tato zvířecí krása byla povýšena, zjasněna a zněžněnarezím intelektem a duchovností. Podobal-li se některému z velikých saských králů, podobal se některému z králů, kteří byli též světci. A to přes londýňáckou nepříhodnost svého okolí; přes to, že měl kancelář v střední výšce domu na Viktoriině třídě; že účetní (všední mládenec v manšetách a límci) seděl ve vnější místnosti mezi ním a chodbou; že jeho jméno bylo na mosazné destičce a zlacený symbol jeho víry visel do ulice, jako reklamní vývěs očního lékaře. Všecka tato vulgárnost nemohla muže zvaného Kalon zbaviti živoucího útisku a nadšení, jež vychá-

zelo z jeho duše i těla. V přítomnosti tohoto dryáčníka člověk přes vše cítil se v přítomnosti velikého muže. I v tom volném plátěném kabátci, který měl jakožto šat pracovní ve své kanceláři, byl zjevem okouzlejícím a děsným, a když byl oděn v bílé roucho a korunován zlatým diademem, ve kterém denně pozdravoval slunce, jevil se vskutku tak krásným, že lidem na ulici zmíral někdy náhle smích na rtech. Neboť třikrát za den nový ctitel slunce vycházel na svůj balkonek, v průčelí celého Westminsteru, by říkal nějaké litanie svému zářícímu pánu: jednou na úsvitě, jednou při západu a jednou když udeřilo poledne. A bylo to ve chvíli, kdy úderý polední ještě slabě se chvěly s věží Sněmovny a farního kostela, co otec Brown, přítel Flambeauův, ponejprv pohleděl vzhůru a uzřel bílého kněze Apollonova.

Flambeau se nahlédl dosti na to denní pozdravování Foibovo, i vnořil se do chodby vysoké budovy, aniž se díval po svém kněžském příteli, aby ho následoval. Leč otec Brown, ať z odborného zájmu o ritus nebo ze silného individualního zájmu o bláznovství, zastavil se a hleděl vzhůru na balkon ctitele slunce, právě tak jako by se byl zastavil a hleděl na Kašpárka a Kačenku. Kalon prorok stál již vzpřímen, se stříbrným rouchem a rukama zdviženými, a jeho zvláštní pronikavý hlas, vyjadřující jeho sluneční litanii bylo slyšeti po celé rušné ulici. Byl již uprostřed; oči měl upřeny na plamenný kotouč. Jest pochybno, viděl-li něco neb někoho na této zemi; jest podstatně jisto, že neviděl zakrslého kněze s kulatou tváří, který v hloučku dole hleděl naň mžikajícima očima. To byl snad nejvýznačnější rozdíl mezi těmito již tak daleko

rozdílnými lidmi. Otec Brown nemohl se podívat na nic, aby nemžikal; kněz Apollonův však mohl se dívat do planoucího žáru v pravé poledne, aniž se mu zachvělo víčko.

„Ó slunce,“ volal prorok, „ó hvězdo, jež jsi příliš veliká, bys byla připuštěna mezi hvězdy! Ó prameni, jenž plyneš klidně tajemným místečkem, jež sluje prostor. Bílý otče všech bílých nezemdlených věcí, bílých plamenův a bílých květův a bílých vrcholů. Otče, jenž jsi nevinnější než všechny tvé nejnevinnější a nejtišší děti; čistoto prvotní, v jejímž pokoji — —“

Ozval se jakýsi šum a lomoz jako šum padající rakety, a rozštípen byl skřípavým a neustávajícím ječením. Pět lidí vřítilo se do vrat domu, jako tři lidé se vyřítili; a na okamžik všickni se ohlušovali. Pocit jakési úplně náhlé hrůzy jako by byl na okamžik naplnil půl ulice zlou novinou — zlou novinou, jež byla tím horší, že nikdo nevěděl, co to bylo. Dvě postavy setrvaly tiše po výbuchu vzrušení: sličný kněz Apollonův nahoře na balkoně a nevzhledný kněz Kristův pod ním.

Posléze vysoká postava a titanská energie Flambeauova ukázala se ve vratech domu a ovládla shon. Mluvě na vrcholu svého hlasu jako výstražná trouba, vybízel někoho nebo každého, aby šel pro lékaře chirurga; a když se vrátil do tmavé a namačkané chodby, jeho přítel otec Brown vklouzl tam neznatelně za ním. I když se krčil a ponořoval zástupem, pořád ještě slyšel velikolepou melodii a monotonii slunečního kněze, an stále vzýval šťastného boha, jenž jest přítelem pramenův a květův.

Otec Brown zastal Flambeaua a asi šest jiných lidí,

ani stojí kol ohraženého místa, kam obyčejně se spouštěla zdviž. Ale zdviž se nespustila. Něco jiného se spustilo; něco, co se mělo spustiti zdviží.

Uplynulé čtyři minuty Flambeau na to byl patřil; viděl roztráštěnou a krvácející podobu té krásné ženy, jež upírala existenci tragedii. Ni na vteřinu neměl ani nejmenší pochybnosti, že by to nebyla Paulina Staceyová, a ač by byl poslal pro doktora, neměl ani nejmenší pochybnosti, že by nebyla mrtva.

Nemohl si na jisto vzpomenouti, zda mu byla mila nebo odporna; bylo mnoho důvodů milovati ji i oškliviti si ji. Ale byla mu osobou, a nesnesitelný pathos detailů a úboru bodal ho všemi drobnými dýkami zármutku. Vzpomínal si na její hezkou tvář a šosácké řeči s náhlou tajemnou živostí, která jest vši hořkostí smrti. V okamžení, jako blesk s modrého nebe, jako hrom odnikud, to krásné a vyzývavé tělo sřítlo se otevřenou šachtou zdviže k smrti na dně. Byla to sebevražda? U takové smělé optimistky zdála se nemožnou. Byla to vražda? Ale kdo tam byl v těch téměř neobydlených poschodích, aby někoho vraždil? Návalem chraptivých slov, která měl za silná, ale která náhle shledal slabými, ptal se, kde jest milý Kalon. Hlas přirozeně těžký, pokojný a plný ujišťoval ho, že Kalon té půl hodiny jest na svém balkoně, klaně se svému bohu. Když Flambeau slyšel hlas a pocítil ruku otce Browna, otočil svou snědou tvář a pravil úsečně:

„Tož když byl po celou tu dobu nahoře, kdo to mohl udělati?“

„Snad,“ pravil onen, „mohli bychom jíti nahoru a vyzkoumati to. Máme půl hodiny kdy, než policie něco začne.“

Opouštěje tělo zavražděné dědičky v očekávání doktorů, Flambeau vyběhl po schodech ke kanceláři psacích strojů a ušel ji úplně prázdnou, a potom běžel do svojí nahoru. Vzkročiv tam, prudce se otočil s novou a bílou tváří na přítele.

„Její sestra,“ pravil s neveselou vážností, „její sestra odešla asi na procházku.“

Otec Brown přikývl. „Nebo možná že odešla do pracovny toho slunečního muže;“ pravil. „Býti vámi, zjistil bych nejdříve foto, a potom bychom si o tom mohli promluvit ve vaší pracovně. Ne,“ dodal náhle, jako by si na něco vzpomínal, „překonám někdy tu svou tupost? Zajisté, v jejich pracovně dole.“

Flambeau poulil oči; ale šel za maličkým knězem dolů do prázdného poschodí Staceyových, kdež ten neproniknutelný pastýř sedl si na širokou juchtovou stolicí u samých dveří, odkud by viděl na schody i na chodbu, a čekal. Nečekal dlouho. Asi za čtyři minuty sestupovaly tři postavy, podobné sobě svou důstojností. První byla Johanna Staceyová, sestra mrtvé ženy — patrně že *byla* nahoře v zatimním chrámě Apollonově. Druhou byl kněz Apollonův sám, dořikavší svou litanii, šustící po prázdných schodech v naprosté velebnosti — ve svém bílém rouše, s vousatou bradou a rozdělenými vlasy jaksi připomínal Doréova Krista, vycházejícího z Pretoria; třetí byl Flambeau, černě vyčnělý a poněkud poplašený.

Miss Johanna Staceyová, bruneta, s protáhlou tváří a vlasy předčasně nadechnutými šedí, kráčela zpřímá k svému stolku a vyložila své papíry s praktickým plesknutím. Pouhý ten úkon zotavil všechny ostatní ke zdraví.

Byla-li Miss Johanna Staceyová zločinkou, byla chladnou zločinkou. Otec Brown ji chvíli pozoroval se zvláštním úsměvem, a potom, aniž s ní spustil oči, obrátil se na někoho jiného.

„Proroku,“ pravil, míře asi na Kalona, „rád bych, abyste mi pověděl něco o svém náboženství.“

„Budu na to hrd,“ pravil Kalon, nachyluje svou korunovanou hlavu, „ale nejsem jist, že rozumím.“

„Nuže, asi tak,“ pravil otec Brown svým upřímně pochybovačným způsobem. „My se učíme, že má-li člověk špatné základní principy, bývá to z části jeho vinou. Ale přesto přece můžeme poněkud rozlišovati mezi člověkem znásilňujícím své zcela jasné svědomí a člověkem, jehož svědomí jest více nebo méně zatemněno sofismaty. Nuže, soudíte, že vražda jest vůbec něco zlého?“

„Jest to obvinění?“ ptal se Kalon pokojně.

„Není,“ odvětil Brown stejně vlídně, „jest to řeč na obranu.“

V tom dlouhém a ustrašeném tichu světnice kněz Apollonův zvolna vstal, a bylo to věru, jako by vycházelo slunce. Naplnil tu světnici svým světlem a životem takovým způsobem, až člověk cítil, že by mohl zrovna tak snadno naplniti Salisburskou rovinu. Jeho řízovitá forma jako by ověšovala celý pokoj klassickými draperiemi; jeho epické gesto zdálo se rozpínati do velebnějších perspektiv, až černá figurka moderního kněze zdála se býti mýlkou a vetřelostí, okrouhlou černou kaňkou na nějaké nádheře Hellady.

„Posléze se setkáváme, Kaifáši,“ pravil prorok. „Vaše církev a moje jsou jedinými realitami na této zemi. Já se

klaním slunci a vy zatmění slunce; vy jste knězem umírajícího Boha, a já živého. Vaše nynější podezírání a tupení jest hodno vašeho kabátu a vaší víry. Celá vaše církev jest jen černou policií; vy jste jen špehouni a detektivové, hledající, jak byste z lidí vykroutili vyznání viny, třebas i zradou a mučením. Vy byste rádi usvědčili lidi ze zločinu, já z nevinnosti. Vy byste je rádi usvědčovali z hříchu, já ze ctnosti.

„Čtenáři knih zla, ještě slovo, dříve než na vždy vyfoukám vaše plané strašáky. Ani za mák nemohl jste pochopiti, jak málo mi na tom sejde, usvědčíte-li mne čili nic. Co vy nazýváte hanbou a strašným zastíráním, to mi není o nic vážnějším než strašidlo dětské obrázkové knihy člověku již dospělému. Pravil jste, že mi nabízíte řeč obhajovací. Já tak málo dbám oblačkové říše tohoto života, že vám nabízím řeč obžalovací. Jen jednu věc možno proti mě říci v této při, a povím ji sám. Žena, která jest mrtva, byla moje milenka a nevěsta; ne tím způsobem, který vaše cínové kaple nazývají zákonným, ale zákonem čistším a přísnějším, než vy kdy pochopíte. Ona a já putovali jsme po jiném světě než váš, a pohybovali jsme se v palácích křišťálových, zatím co vy jste se trmáceli tunely a cihlovými chodbami. Já vím, že policisté theologičtí i jiní, vždy dělají, že kde byla láska, tam musí nastati nenávisť, a z toho jste zrobil první článek k obžalobě. Ale druhý článek jest silnější; nezadržuji vám ho. Netoliko že jest pravda, že Paulina mě milovala, ale též jest pravda, že toto ráno, než umřela, napsala u tohoto stolu závět, poroučející mně a mé nové církvi půl milionu. Pojdte, kde jsou pouta na ruce? Domníváte se, že se starám, jaká bláz-

novstva se mnou tropíte? Galeje budou mi jen čekáním na ni na zastávce cesty. Šibenice bude jen poutí k ní na rychlém vozíku.“

Mluvils autoritou řečníka, jež otrásala mozkiem, a Flambeau a Johanna Staceyová hleděli naň s užaslým podivem. Tvář otce Browna zdála se vyjadřovati jen nejkrajnější úzkost; hleděl do země s vráskou bolesti na čele. Prorok slunce opíral se pohodlně o římsu kamen a ujal se dále slova:

„V několika slovech rozvinul jsem před vámi celou žalobu, jež ješť proti mně — jedinou možnou žalobu na mne. V ještě méně slovech rozbiju ji na padrť, že ani památky po ní neostane. Na otázku, spáchal-li jsem já ten zločin, zde odpověď: Nemohl jsem spáchatí tohoto zločinu. Paulina Staceyová spadla s tohoto poschodí dolů pět minut po dvanácté. Sto lidí půjde k stoličce svědecké a řekne, že jsem stál venku na balkoně svého pokoje od vteřiny, kdy udeřilo poledne, do čtvrt na jednu — obyčejná to doba mých veřejných modliteb. Můj účetní (vážený mladík z Claphanu, jenž není se mnou v žádném spojení) bude přísahati, že seděl v mé vnější kanceláři celé dopoledne, a že nikdo tudy neprošel. Bude přísahati, že jsem přišel plných deset minut před hodinou, patnáct minut před jakýmkoli šeptem o té nehodě, a že jsem za celou tu dobu se nehnul z kanceláře nebo s balkonu. Nikdo jaktěživ neměl tak dokonalého alibi. Mohl bych obeslati k soudu půl Westminsteru. Myslím, že lépe máte odložití zase ruční pouta. Pře ješť skončena.“

„Ale na konec ještě, aby ani dech tohoto blbého podezření neostal ve vzduchu, povím vám vše, co chcete“

věděti. Myslím, že vím, jak moje nešťastná přítelkyně přivodila si smrt. Haňte si mne za to, chcete-li, nebo moji víru a filosofii aspoň; ale jistotně mne nemůžete zavříti. Jest dobře známo všem, kteří studují vyšší pravdy, že jistí adeptové a *illuminati* v historii dopracovali se moci levitace — to jest udržeti se v prázdném vzduchu. Jest to pouhá částka toho povšechného zdolání věci, která jest hlavním elementem v naší okkultní moudrosti. Ubohá Paulina byla temperamentu pudového a ctižádostivého. Myslím, abych řekl pravdu, že se domnívala býti poněkud hlouběji v tajemstvích než byla; a nejednou mi říkala, když jsme se spolu spouštěli zdviží, že kdyby člověkova vůle byla dosti silna, mohl by se snést dolů bez úrazu jako pérko. Vážně věřím, že v nějaké extasi vznešeného myšlení ona se pokusila o ten zázrak. Její vůle nebo víra ji asi zklamala v mučivém okamžiku, a nižší zákon věci se jí strašně pomstil. Toť celá historie, pánové, velmi smutná, a jak myslíte, velmi troufalá a zpropadená, ale jistotně ne zločinná, aniž nějak spojená se mnou. V zkratkách policejních soudů lépe máte nazvati to sebevraždou. Já to budu vždy nazývati hrdinným nezdarem pro pokrok vědy a pozvolný vstup na nebesa.“

Bylo to ponejprv, co Flambeau viděl otce Browna přemožena. Pořád seděl hledě do země, se ztrápeným a svraštělým obočím, jako v hanbě. Bylo nemožno nepoddati se dojmu, který rozdmýchala prorokova okřídlená slova, že tu byl pochmurný, neústupný odborný podezírač lidí přemožen hrdějším a čistším duchem přirozené svobody a zdraví. Posléze řekl, mžikaje jako v tělesné tísní: „Nuže, tak-li tomu jest, pane, netřeba vám nyní než vzíti testa-

mentní listinu, o níž jste mluvil. a jíti. Jsem zvědav, kde ubohá dáma ji ostavila.“

„Jest asi nahoře na jejím stolku u dveří,“ pravil Kalon s tou massivní nevinností výrazu, jež se zdála osvobozovati ho úplně. „Pravila mi zvláště, že ji dnes ráno napíše. a skutečně jsem ji viděl psáti ji, když jsem se vytahoval zdviží k svému bytu.“

„Byly tehdy její dveře otevřeny?“ ptal se kněz s očima na rohu rohože.

„Byly,“ pravil Kalon tiše.

„Ah! od té chvíle už zůstaly otevřeny,“ pravil onen a studoval mlčky dále rohožku.

„Jest tam nahoře jakýsi papír,“ pravila zachmuřená Miss Johanna jakýmsi zvláštním hlasem. Šla k sestřinu stolku u dveří a držela v ruce lístek modravého psacího papíru. Na tváři měla kyselý úsměv, jenž se zdál nevhodným k takové scéně nebo příležitosti, a Flambeau patřil na ni s kabonícím se obočím.

Kalon prorok stál podal papíru s tou královskou nevědomostí, která ho ovládala po celé jednání. Ale Flambeau vzal papír dámě z ruky a četl jej s nejkrajnějším ohromením. Začínal formálním způsobem závěti, ale po slovech „Dávám a odkazuji vše, čím při smrti vládnu,“ písmo náhle uvázlo s řadou škrťů, a nebylo ani stopy po jmeně nějakého legatáře. Flambeau v podivu podal ten kusý testament svému kněžskému příteli, jenž naň mlčky pohleděl a mlčky jej dal knězi slunce.

Okamžik po té velekněz ve svých nádherných vlajících třásních dvěma velikými kroky prošel napříč místností a čněl nad Johannou Staceyovou, s modrýma očima vy-

stouplyma z důlků. „Jaké opičí kejkle jste zde zahráli?“ zvolal. „To není vše, co Paulina napsala.“

Byli udiveni uslyševše ho mluvití docela novým hlasem, s yankejskou pronikavostí; všecka jeho velikost a dobrá angličtina svezla se s něho jako plášť.

„Toť jediná věc, jež byla na jejím stole,“ řekla Johanna a stála mu tváří v tvář pevně s týmž úsměvem ďábelské laskavosti.

Náhle muž vybuchl v rouhačné tupení a katarakty slov nedůvěry. Bylo cosi zarážejícího na tomto spuštění masky; bylo to, jako by byla spadla pravá tvář mužova.

„Vizte zde!“ zvolal širokou jasnou američtinou, když se udýchal zlořečením. „Afsi jsem i dobrodruh, ale dohaduji se, že vy jste vražedníci. Ano, pánové, zde jest vaše smrt vysvětlena, a beze vsí levitace. Ubohá dívka píše poslední vůli v můj prospěch; její prokletá sestra přijde, tahá se s ní o pero, zatáhne ji k prohlubni a svrhne ji do ní, dřív než ji může dopsati. Pohnutky! Myslím, že přece budeme potřebovati na konec řetízků.“

„Jak jste správně podotkl,“ odvětila Johanna s neurvalým klidem, „váš účetní jest vážný mladík, jenž zná hodnotu přísahy; a bude přísahati na každém soudě, že jsem byla nahoře ve vaší pracovně, pořádajíc nějaké psaní na stroji, pět minut dříve a pět minut po tom, když má sestra padla. Pan Flambeau vám poví, že mě tam zastal.“

Nastalo ticho.

„Nuže tedy,“ zvolal Flambeau, „Paulina byla sama, když padla, i byla to sebevražda.“

„Byla sama, když padla,“ pravil otec Brown, „ale nebyla to sebevražda.“

„Tož jak umřela?“ ptal se Flambeau netrpělivě.

„Byla zavražděna.“

„Ale byla úplně sama,“ namítl detektiv.

„Byla zavražděna, když byla sama jediná,“ odvětil kněz.

Všichni ostatní hleděli na něj, ale on dále seděl v téměř ztrápeném rozpoložení, s vráskou na okrouhlém čele a vzezřením neosobní hanby a lítosti; jeho hlas byl bezbarvý a smutný.

„Něco bych rád věděl,“ zvolal Kalon s přísahou, „a to kdy přijde policie pro tuto krvežíznivou a bohaprázdnou sestru. Ona zabila své tělo a svou krev; ona mne oloupila o půl milionu, jež byly tak svatě moje jako — —“

„Jděte, jděte, proroku,“ přerušil ho Flambeau jaksi uštěpačně; vzpomeňte si, že všecek tento svět jest země obláčková.“

Hierofant boha slunce učinil pokus vylézt zase na svůj podstavec. „Nejsou to jen peníze,“ zvolal, „kterými se získává všude na světě pře. Také moje milá si toho přeje. Paulině to vše bylo svato. V očích Paulininých — —“

Otec Brown náhle vyskočil, až jeho stolička se skácela pod ním na podlahu. Byl na smrt bled, ale přece zdál se podnícen nadějí; jeho oči svítily.

„Toť jest to,“ zvolal jasným hlasem. „Toť cesta k začátku. V očích Paulininých — —“

Vysoký prorok couval před hubeným knězem v šilném téměř zmatku. „Co míníte? Kterak se opovažujete?“ volal opětovně.

„V očích Paulininých,“ opakoval kněz, svítl očima víc a víc. „Jen dál — pro Bůh — jen dál. Nejšerednější zločin, k jakému zlí duchové kdy ponuknou, cítí se lehčím po

vyznání; i žádám vás snažně, byste se přiznal. Dále, dále — v očích Paulininých — —“

„Nechte mne, vy ďable!“ Zahřimal Kalon, zápase jako obr v poutech. „Kdo jste, vy prokletý špehoune, abyste opřádal kolem mne svá pavoučí vlákna a pošilhával a omrkával? Nechte mne.“

„Mám ho zadržeti?“ ptal se Flambeau, přiskakuje k východu, neboť Kalon byl již otevřel dveře dokořán.

„Ne, pusťte ho,“ pravil otec Brown se zvláštním hlubokým povzdechem, jenž jako by byl vycházel z hlubin všehomíra. „Pusťte Kaina, neboť on náleží Bohu.“

V pokoji nastalo dlouhé mlčení, když on odtud vyšel, což bylo Flambeauovu ohnivému duchu dlouhou agoníí otázek. Miss Johanna Staceyová velmi studeně upravovala papíry na svém stolku.

„Otče,“ pravil Flambeau posléze, „jest mojí povinností, nejen mojí zvědavostí — jest mojí povinností, objeviti, mohu-li, kdo ten zločin spáchal.“

„Který zločin?“ ptal se otec Brown.

„Ten zajisté, o kterém jednáme,“ odvětil jeho netrpělivý přítel.

„Jednáme o dvou zločinech,“ pravil Brown, „zločinech velmi rozdílné váhy — a velmi různých zločinců.“

Miss Johanna Staceyová sebravši a složivši své papíry, jala se otvírati zásuvku. Otec Brown mluvil dál pozoruje ji tak málo, jako ona pozorovala jeho.

„Dva zločiny,“ poznamenal, „byly spáchány proti téže slabosti téže osoby, v zápase o její peníze. Původci menšího zločinu zmařeno bylo dílo menším zločinem; původce menšího zločinu shrábl peníze.“

„Oh, nepostupujte jako lektor,“ zaúpěl Flambeau; „povězte to několika slovy.“

„Mohu to povědět jedním slovem,“ odvětil jeho přítel.

Miss Johanna Staceyová připíchla si svůj pracovní černý klobouk na hlavu s pracovním černým mračením před zrcadlem, a jak rozhovor postupoval, vzala svou tašku a deštník nechvatným stylem a odešla.

„Pravda jest v jednom slově a krátkém slově,“ pravil otec Brown. „Paulina Staceyová byla slepá.“

„Slepá!“ opakoval Flambeau a vztyčil se zvolna do své celé veliké postavy.

„Byla k tomu náchylna z rodu,“ vykládal Brown. „Její sestra byla by nosila brejle, kdyby Paulina ji byla nechala; ale bylo její speciální filosofií nebo vrtochem, že člověk nesmí podporovati takových neduhů poddávaje se jim. Ona nepřipouštěla zakalení; nebo ona se pokoušela rozptýliti je vůlí. Tak její oči napínáním víc a více slábly; ale nejhorší napětí jí čekalo. Přišlo s tím vzácným prorokem, nebo čím se nazývá, jenž ji učil hleděti do žhoucího slunce prostýma očima. Jest prý to příjemno Apollonovi. Oh, kdyby ti noví pohané byli jen starými pohany, byli by krapet moudřejší! Staří pohané věděli, že holý kult Přírody má ukrutnou stránku. Věděli, že oko Apollohovo může sežhnouti a oslepiti.“

Po odmlčení kněz hovořil dál něžným a až podlomeným hlasem. „Ať ten ďábel schválně ji oslepil čili nic, není pochybnosti, že schválně ji zabil její slepotou. Prostota zločinu jest zošklivující. Víte, že on a ona vytahovali se a spouštěli těmito zdvižemi bez oficiální pomoci; víte také, jak hladce a tiše zdviže klouzají. Kalon přitáhl

zdvíž do poschodí oné dívky a viděl ji otevřenými dveřmi, ona píše svým pomalým nevidomým způsobem závěť, kterou mu přislíbila. Zavolal na ni roztomile, že připravil zdviž pro ni, a ona až dopíše, měla přijít nahoru. Potom stiskl knoflík a bez hlesu vynesl se do svého patra, prošel svou pracovnou ven na svůj balkon a bezpečně se modlil před hlučnou ulicí, když ubohá dívka dodělavši svou práci vyběhla vesele tam, kde milý a zdviž měli ji uvítati, a vkročila — —“

„Snad ne!“ zvolal Flambeau.

„Byl by dostal půl milionu stlačením toho knoflíku,“ vykládal malý kněz bezbarvým hlasem, jakým hovořival o takových hrůzách. „Ale vše se zhatilo. Zhatilo se to tím, že náhodou tam byla ještě jedna osoba, která též si žádala peněz a která též znala tajemství o zraku ubohé Pauliny. Jedné věci na té závěti myslím že si nikdo nevšiml; ač byla nedopsána a bez podpisu, druhá Miss Staceyová a nějaká služka její byly ji už podepsaly jakožto svědkyně. Johanna podepsala první, řkouc Paulině, že může závěť dopsati potom, s typickým ženským pohrdáním k zákonným formám. Tudíž Johanna chtěla, aby její sestra podepsala závěť beze svědků. Proč? Myslil jsem o slepotě a poznal jsem určitě, že chtěla, aby Paulina podepsala o samotě, protože chtěla, aby vůbec nepodepsala.“

„Lidé jako Staceyovy vždy píší plnicími pery; ale to bylo zejména přirozeno Paulině. Ze zvyku a své silné vůle a paměti psala pořád tak dobře, jako když viděla; ale nemohla říci, kdy péro třeba napustiti. Proto jí pera naplňovala pečlivě sestra — všecka pera kromě tohoto.“

Toto bylo pečlivě *nenaplněno* její sestrou; zbylý inkoust vystačil na několik řádků a byl vypsán. A prorok pozbyl pět set tisíc liber a dopustil se jedné z nejsurovějších a nejznamenitějších vražd v lidské historii pro nic za nic.“

Flambeau šel k otevřeným dveřím a slyšel, jak oficielní policista jde po schodech. Obrátil se a pravil: „Bylo vám asi sledovati vše po čertech důkladně, než jste dostopoval zločin za deset minut ke Kalonovi.“

Otec Brown jaksi sebou trhl.

„Oh! k němu,“ pravil. „Nikoli, bylo mi spíše napjatě stopovati, abych našel Miss Johannu a plnicí pero. Že však Kalon jest zločinec, věděl jsem dříve, než jsem vkročil do těchto vrat.“

„Žertujete asi!“ zvolal Flambeau.

„Mluvím docela vážně,“ odvětil kněz. „Pravím vám, věděl jsem, že to spáchal, dříve ještě než jsem věděl, co spáchal.“

„Ale kterak?“

„Tito pohanští stoikové,“ pravil otec Brown rozvážně, „vždycky pochybí svou silou. Ozval se hluk a křik v ulici, a kněz Apollonův sebou netrhl, ani se neohlédl. Nevěděl jsem, co bylo. Ale věděl jsem, že to očekával.“

ZNAMENÍ ZLOMENÉHO MEČE.

Tisíceré paže lesa byly šedy a jeho milliony prstů stříbrny. Na obloze, jež byla jako z tmavých zelenomodrých břidlic, svítily hvězdy, mrazivé a trpící se jako roztrštěný led. Všecek ten hustě zalesněný a řídce obydlený kraj byl ztuhl třeskutým a křehkým mrazem. Černé díry mezi stromy byly jako bezedné jámy onoho srdceprázdného skandinávského pekla, pekla nezměrné studenosti. I čtyřhranná kamenná věž kostela byla obrácena k severu, zornému úhlu pohanství, jako by byla nějakou barbarskou věží mezi mořskými skalisky islandskými. Byla to divná noc na prohlídku hřbitova, pro každého. Ale zase byl asi hřbitov ten hoden prohlédnutí.

Vystupoval příkře z plání jasanového lesa jako nějaký hrbol nebo výběžek zeleného drnu, jenž ve světle hvězd jevil se šedým. Hroby byly z největší části po svahu a stezka vedoucí vzhůru ke kostelu byla strmá jako schodiště. Na temeni kopce, na místě rovném a vyčnívajícím, stál náhrobek, kterým místo ono proslulo. Odrážel se zvláště ode všech beztvárných hrobů dokola, neboť bylo to dílo jednoho z největších sochařů moderní Evropy; a přece pověst sochařova zapadla ihned v zapomenutí pověstí muže, jehož podobu vytvořil. Bylo na něm zřítí, črtami stříbrné štětičky hvězdného svitu, massivní kovovou

podobu ležícího vojáka, jehož silné ruce byly semknuty k věčné modlitbě a veliká hlava uložena na dělo. Na úctyhodné tváři měl vousy, nebo spíše licousy, dle staré těžké mody plukovníka Newcoma. Uniforma, ač nadechnuta několika rysy prostoty, byla uniformou z moderní války. Po pravici mu ležel meč, jehož hrot byl ulomen; po levici Bible. V parná letní odpoledne přijížděly kočárky Američanův a vzdělaných předměšťáků podívat se na hrob; ale i tehdy zdál se jim širý lesní kraj se svou zavalitou bání hřbitova a kostela místem ku podivu hluchým a zanedbaným. V této lednové tmě středu zimy byl by člověk myslil, že tam ostane sám s hvězdami. Přece však v tichu těch ztrnulých stromů dřevěná brána zapraštěla a stezkou ke hrobu plížily se dvě šeré postavy černě oděné.

Tak slabé bylo to studené světlo hvězd, že nic na nich nebylo rozeznati, leda že, ač oba byli oděni černě, jeden muž byl neobyčejně veliký a druhý (možná kontrastem) téměř překvapujícím způsobem maličký. Šli nahoru k velikému nahrnutému hrobu historického válečníka a stáli několik minut patřice naň. Široko daleko nebylo nic lidského, snad nic živého; a chorá fantasmie byla by právem se mohla s podivem ptáti, jsou-li i oni lidští. Ať tak či onak, začátek jejich rozhovoru mohl se zdáti zvláštním. Po prvním odmlčení maličký kněz pravil druhému:

„Kde moudrý člověk schová si oblázek?“

A vysoký muž odpověděl tlumeným hlasem: „Na pobřeží.“

Maličký přikývl a po krátkém mlčení pravil: „Kde moudrý muž schová si list?“

A on odvětil: „V lese.“

Znovu nastalo ticho a po té vysoký muž navázal: „Myslíte, že když moudrý muž má schovati pravý diamant, prozradí se, když jej schová mezi falešné?“

„Ne, ne.“ pravil malý se smíchem, „nevyhrabujme starých hříchů.“

Přešlápl několikrát svýma ustydlýma nohama a pravil: „Na to vůbec nemyslím; ale na něco jiného; na něco poněkud zvláštního. Teď, prosím vás, škrtněte sirkou.“

Veliký muž šmátral se v kapse, a brzy škrtnutím a vzplnutím omalovala se do zlata celá plocha u náhrobku. Na něm byla vyryta černými písmenami dobře známá slova, která tolik Američanů četlo s úctou: „Posvěceno památce Sira Arthura St. Clare, hrdiny a mučedníka, jenž vždycky přemáhal své nepřátele a vždy jich šetřil, a posléze byl od nich zrádně zavražděn. Bůh, v něhož doufal, budiž mu odměnitelem i mstitelem.“

Zápalka pálila velikána do prstů, zčernala a pādla. Chystal se rozškrtnouti druhou, ale jeho drobný druh ho zadržel. „Dobrá, Flambeau, muži milý; viděl jsem, co jsem chtěl viděti. Nebo spíše neviděl jsem, čeho jsem nechtěl viděti. A nyní půjdeme půl druhé míle k nejbližší hospodě a pokusím se vyložiti vám o tom všecko. Neboť Nebe ví, že člověk má míti oheň a potravu, když se odváží vyprávěti takový příběh.“

Sestupovali sráznou cestou, zavřeli na petlici zchátralou bránu a vydali se na dupavý a řinčivý pochod zamrzlým lesem. Šli plné čtvrt míle, než menší muž znovu promluvil. Pravil: „Ano, moudrý muž schová si oblázek na pobřeží. Ale co učiní, nemá-li na blízku pobřeží? Víte něco o té veliké nehodě St. Clareově?“

„Nevím nic o anglických generálech, otče Browne,“ odvětil veliký muž směje se, „ač o anglických policistech něco málo vím. Víím jen, že jste mne vláčil vzácným dlouhým tancem ke všem relikviářům toho chlapíka, ať to jest kdokoliv. Člověk by myslil, že jest pochován na šesti rozličných místech. Viděl jsem pomník generála St. Clare ve Westminsterském Opatství. Viděl jsem bujnou jízdní, sochu generála St. Clare na Nábřeží. Viděl jsem medaillon generála St. Clare v ulici, kde se narodil, a druhý v ulici, kde žil; a nyní táhnete mne do tmy k téhle rakvi na vesnickém hřbitově. Už mne krapet unavuje ta velkolepá osobnost, zejména proto, že ani za nehet nevím, kdo to byl. Co sháníte po všech těch kryptách a obrazech?“

„Hledám jen jedno slovo,“ pravil otec Brown. „A slovo kterého zde není.“

„Nuže,“ ptal se Flambeau, „Hodláte mi něco o tom pověděti?“

„Dlužno to rozdělit na dvě části,“ podotkl kněz. „První jest ta, kterou kde kdo zná; a druhá jest ta, kterou znám já. Ta, kterou každý zná, jest krátká a dosti prostá. Ta jest též nadobro chybná.“

„Máte pravdu,“ pravil veliký muž zvaný Flambeau. bodře. „Začněme chybným koncem. Začněme tím, co každý zná a co není pravda.“

„Není-li to nadobro nepravda, jest to aspoň velmi nepřiměřeno,“ mluvil dál Brown; „neboť všecko, co veřejnost ví, shrnuje se přísně na toto: Veřejnost ví, že Arthur St. Clare byl velikým a úspěšným anglickým generálem. Ví, že po stkvělých, ale pracných bojích v Indii i v Africe velel proti Brasilii, když veliký brasilský vlastenec Olivier

vyhlásil své ultimatum. Ví, že při té příležitosti St. Clare s velmi malou silou udeřil na Oliviera, jenž měl velikou brannou moc, a byl zajat po hrdinném odporu. A ví, že po tomto zajetí a k ošklivosti všeho vzdělaného světa St. Clare byl na nejbližším stromě oběšen. Nalezli ho hou-pajícího se tam, když Brasilci byli odtáhli, a jeho zlomený meč visel mu na krku.“

„A takhle populární historie není pravdivá?“ napovídal Flambeau.

„Ne,“ pravil jeho přítel klidně, „tato historie jest docela pravdivá, až pokud sahá.“

„Nuž, myslím, že sahá dosti daleko!“ řekl Flambeau; „ale jest-li historie lidová správná, co potom jest tajemstvím?“

Přešli mnoho set šedých a strašidelných stromů, než malý kněz odpověděl. Potom se přemýšlivě hryzl do prstu a řekl: „Nuže tajemství jest tajemství psychologie. Nebo spíše jest to tajemství dvou psychologií. V té brasílské věci dva z nejpověstnějších mužů moderní historie jednali přímo proti svým povahám. Pamatujte, že Olivier i St. Clare byli hrdinové — stará věc a ne mýlka; bylo to jako zápas mezi Hektorem a Achillem. A co byste řekl na afféru, v níž Achilles by byl bázliv a Hektor věrolomníkem?“

„Jen dál,“ pravil veliký muž netrpělivě, když druhý znovu si hryzl prst.

„Sir Arthur St. Clare byl voják starého náboženského typu — typu, který nás zachránil za Vzpoury,“ mluvil dál Brown. „Byl vždycky víc pro vykonání povinnosti než pro okázalé vystupování; a se vši svou osobní statečností

byl rozhodně opatrným velitelem, neobyčejně se horšícím na jakékoli zbytečné plýtvání vojáky. Leč v této poslední bitvě pokusil se o cosi, co i dítě by uznalo absurdním. Netřeba býti stratégem, aby se uvidělo, že to bylo divoké jako vítr; zrovna tak jako netřeba býti stratégem, aby chom se uhnuli s cesty autobusu. Nuže toto jest první tajemství; co se stalo z hlavy anglického generála? Druhou záhadou jest, co se stalo ze srdce brasilského generála? Prezidenta Oliviera bylo by možno nazvati blouznivcem nebo trapičem, ale i jeho nepřátelé připouštěli, že jest velkodušný až do dobrodružného rytířství. Téměř každý jiný zajatec, kterého kdy zajal, byl propuštěn na svobodu nebo i zahrnut dary. Lidé, kteří mu ublížili, vraceli se dojati jeho prostotou a něžností. Proč, k ďas, mstil se tak ďábelsky jen jednou za svůj život, a to za ojedinělou ránu, jež mu nemohla uškoditi? Nuže, zde to máte. Jeden z nejmoudřejších mužů na světě jednal jako idiot pro nic za nic. Jeden z nejlepších mužů na světě jednal jako nepřítel pro nic za nic. Toť zkrátka celá ta věc; a nechávám to, můj milý, vám."

„Ne nenecháte,“ řekl onen řehoně se. „Já to nechávám vám, a vy mi to vše hezky povíte.“

„Nuže,“ ujal se zase slova otec Brown, „není spravedlivo říci, že veřejný dojem byl takový, jak jsem jej právě vyličil, nedodám-li, že od té doby přihodily se dvě věci. Nemohu říci, že vrhly nové světlo, neboť nikdo nemůže učiniti si o nich úsudek. Ale vrhly novou tmou; vrhly tmou v nových směrech. První byla tato. Rodinný lékař St. Clareův přel se s onou rodinou a začal otiskovati řadu prudkých článků, v nichž pravil, že zemřelý generál byl ná-

boženský šílenec ; ale z dalšího vypravování se ukazovalo, že to znamenalo o maličko víc než nábožného muže. Na každý způsob líčení selhalo. Každý zajisté věděl, že St. Clare měl nějaké přemrštěnosti puritánské zbožnosti. Druhá příhoda byla mnohem divnější. V nešťastném a pomoci zbaveném pluku, který učinil onen unáhlený pokus na Černé Řece, byl jistý setník Keith, jenž tehdy byl zasnouben s dcerou St. Clareovou, s kterou se později oženil. Byl z těch, kteří byli Olivierem zajati a zdá se, že bylo s ním jednáno laskavě jako s všemi ostatními krom generála a byl ochotně propuštěn na svobodu. Asi za dvacet let potom, tento muž, tehdy podplukovník Keith, uveřejnil jakousi autobiografii, nazvanou „Britský důstojník v Burmě a Brasilii“. Na místě, kde čtenář dychtivě hledá nějakého vysvětlení tajemnosti v nešťastném osudu St. Clareově, čtou se tato slova: „Všude jinde v této knize vyprávěl jsem věci přesně tak, jak se udály, drže se toho staromodního mínění, že sláva Anglie jest dosti stará, aby se postarala sama o sebe. Výjimku učiním při chybě, která se stala na Černé Řece; a moje důvody, ač soukromé, jsou čestné a nutkavé. Chci však dodatí toto na ospravedlnění památky dvou vzácných mužů. Generál St. Clare byl při této příležitosti obviněn z neschopnosti; já alespoň mohu dosvědčiti, že tento výkon, náležitě-li se mu porozumí, byl z nejskvělejších a nejprozíravějších jeho života. Presidentu Olivierovi podobným pojmáním věci vyčítá se sverepá nespravedlnost. Myslím, že úcta k nepříteli žádá, by se řeklo, že při oné příležitosti počínal si s citem ještě šlechetnějším než bylo v jeho povaze. Abychom to vyjádřili prostě, mohu ujistiti své krajany, že

St. Clare nikterak nebyl tak zbrklý, ani Olivier tak surový, jak se zdál. Toť vše, co jsem chtěl povědět; a nížádná pozemská úvaha mne nepřiměje, abych ještě slovíčko k tomu dodal.“

Veliký mrazivý měsíc, jako svílicí ledová koule, vynořil se ve spleti větví před nimi, a v jeho světle vyprávěč mohl oživit si v paměti text setníka Keitha z lístku potištěného papíru. Když jej složil a zastrčil zase do kapsy, Flambeau vyrazil ruku vzhůru francouzským gestem.

„Posečkejte, posečkejte,“ zvolal vzrušeně. „Myslím, že se toho dohadnu na ponejprv.“

Kráčel těžce dýchaje, s černou hlavou a býčí šíjí nachýlenou vpřed, jako chodec dostihující cíle v pěších závodech. Malý kněz, zabrán do věci, jež ho upoutala, měl co dělati, aby mu stačil, cupkaje vedle něho. Zrovna před nimi les se poněkud rozestoupil na pravo i na levo a cesta svažujíc se protáhla se napříč pěkným, měsícem osvětleným údolím, až vklouzla zase jako králík do stěny druhého lesa. Vchod do dalšího hvozdu zdál se maličkým a okrouhlým, jako černá díra vzdáleného železničního tunelu. Ale ušli několik set kroků k zející jeskyni, než Flambeau se znovu ujal slova.

„Už to mám,“ zvolal posléze plácnuv si svou velkou rukou do stehna. „Čtyři minuty přemýšlení, a mohu vyprávět celou vaši historii sám.“

„Dobrá,“ souhlasil jeho přítel. „Vyprávějte.“

Flambeau zdvihl hlavu, ale snížil hlas. „Generál Sir Arthur St. Clare,“ pravil, „byl z rodiny, v níž šílenství bylo dědično; a vši jeho snahou bylo, by to utajil své dceři, a možno-li, i svému budoucímu zeti. Ať správně

nebo mylně, usoudil, že konečné shroucení se blíží, i odhodlal se k sebevraždě. Ale obyčejná sebevražda byla by právě vyhlásila myšlenku, kterou si vysnil. Když se blížila válečná výprava, mraky na jeho mozku houstly; a posléze v šílené chvíli on obětoval svou veřejnou povinnost své soukromé. Vrhł se prudce do boje, doufaje, že padne prvním výstřelem. Když shledal, že sklídil toliko zajetí, a ostudu, zapečetěná bomba v jeho mozku praskla, a on zlomil svůj meč a oběsil se.“

Patřil pevně na tmavou fačadu lesa před sebou, s jedinou černou děrou, podobnou otvoru hrobovému, do níž jejich cesta se nořila. Možná, že něco hrozivého v tomto náhlém pohlcení cesty sesílilo jeho živoucí vidění tragedie, neboť otrásl se.

„Strašná historie,“ pravil. „Strašná historie,“ opakoval kněz se skloněnou hlavou. „Ale ne skutečná historie.“

Potom pohodil hlavou do zadu s jakýmsi zoufalstvím a zvolal: „Kéž by bývala byla.“

Vysoký Flambeau se ohlédl kolem do kola a utkvěl na něm.

„Vaše historie jest nevinná,“ zvolal Otec Brown, hluboce pohnut. „Něžná, čistá, poctivá historie, tak nepokrytá a bílá jako ten měsíc. Šílenství a zoufalství jsou dosti prosty. Ale jsou v tom horší věci, Flambeau.“

Flambeau pohleděl divě vzhůru na měsíc, takto vzývaný; a s místa, kde stál, černá haluz stromová křivila se přes měsíc doslova jako čertův roh.

„Otče — otče,“ volal Flambeau s francouzským posunkem a vykračuje ještě rázněji, „myslíte, že byla horší než táto?“

„Horší než tato,“ pravil Pavel jako těžká ozvěna. A vhroutil se do černé křížové chodby lesní, která se táhla jich cestou v šerém čalounování kmenů jako nějaká z tmavých chodeb snu.

Brzy byli v nejskrytějších útrobách lesa, a cítili blízko kolem sebe listí, kterého neviděli, když kněz znovu řekl:

„Kde moudrý muž skryje si list? V lese. Ale kde si jej skryje, není-li lesa?“

„Nuže, nuže,“ zvolal Flambeau podrážděně, „co udělá?“

„Stane se lesem, aby jej v něm skryl“, řekl kněz ponurým hlasem. „Strašný hřích.“

„Pohledte,“ zvolal jeho přítel netrpělivě, neboť temný les a temná rčení působila poněkud na jeho nervy; „povíte mi tu historii nebo nepovíte? Jaký jest druhý důkaz, abychom přišli dál?“

„Jsou tři větší kousky důkazu,“ řekl onen, „jež jsem vyhrabal v děrách a koutech; a vyložím je raději v pořadí logickém než v chronologickém. Na prvním místě ovšem náš průkaz pro konec a výsledek boje jest v Olivierových vlastních depeších, jež jsou s dostatek jasny. Byl obehnán zákopy se dvěma nebo třemi pluky na výšinách, jež se svažují k Černé Řece, na jejímž druhém břehu byla půda nižší a bařinatější. Za tou zase krajina poněkud stoupala a tam byla první hlídka anglická, chráněná jinými, které však ležely značně vzadu. Britské síly celkem měly velikou číselnou převahu; ale ten pluk o sobě právě byl dosti daleko od operační linie, z čehož Olivier pojal plán přebřísti řeku a odříznouti jej. Navečer však se rozhodl zůstat ve své posici, jež byla neobyčejně silná. Ráno potom na úsvitě byl ohromen vida, že ta osamělá hrstka

Angličanů, úplně nechráněna zálohami pustila se přes řeku, zpola po mostě na pravo a zpola brodem na horní straně, a hloučili se na bařinatém břehu pod ním.

„Že by se pokusili v takovém počtu o útok na takovou posici, bylo dosti neuvěřitelné; ale Olivier zpozoroval něco ještě mnohem neobyčejnějšího. Neboť místo aby se pokusili uchvátiti pevnější půdu, ten šílený pluk dostav divokým povelům za krytí řeku, neučinil jiného nic, leč vlezl tam v bahně jako mouchy v syrupe. Netřeba se zmiňovati, že Brasilci vyfoukli veliké díry v nich dělostřelbou, což oni mohli opláceti jen udatnou, ale chabnoucí střelbou z ručnic. Ovšem neprorazili; a Olivierova krátká zpráva končí se silným holdem podivu nad tajemnou udatností té dětině tlupy. „Naše řada posléze postoupila,“ píše Olivier, „a zahnila je do řeky; zajali jsme i generála St. Clare a několik jiných důstojníků. Plukovník i major padli v bitvě. Neodolám, abych nepověděl, že málo tak vzácných pohledů bylo as viděti v historii jako byla poslední posice tohoto neobyčejného pluku; ranění důstojníci sbírali pušky mrtvých vojáků, a generál sám seděl proti nám na koni s holou hlavou a se zlomeným mečem.“ O tom, co se přihodilo generálu potom, Olivier mlčí tak jako setník Keith.“

„Nuže,“ zachroptěl Flambeau, „povězte další kousek důkazu.“

„Další důkaz,“ pravil otec Brown, „dost dlouho bylo třeba hledati, ale vyložiti možno jej zkrátka. Setkal jsem se posléze v chudobinci ve Fensu v Lincolnském hrabství se starým vojákem, jenž netoliko byl raněn u Černé Řeky, ale klečel u plukovníka toho pluku, když umíral. Byl to

plukovník Clancy, mohutný býk irský; a bylo by se zdálo, že umírá téměř zrovna tak vzteklostí jako kulkami. On jistotně nebyl odpověden za ten směšný nájezd; byl mu asi uložen generálem. Jeho poslední poučná slova, dle mého zpravodaje, byla tato: „A tamhle jde ten zatracený starý osel s uraženým koncem svého meče. Kéž by to byla jeho hlava.“

„Pozorujete, že asi kdekdo si všiml té podrobnosti zlomeného čepele, ač nejvíce jich si toho všimlo poněkud uctivěji nežli ten nebožtík plukovník Clancy. A nyní třetí zlomek.“

Cesta lesinou začala stoupati, a mluvčí se zastavil, aby nabral dechu, než se ujme dále slova. Po té vyprávěl dál tímž horlivým tónem:

„Jest tomu teprve měsíc nebo dva, co umřel jeden brasilský úředník v Anglii, jenž dostav se s Olivierem ve při, vystěhoval se ze své vlasti. Byla to známá osoba zde i na pevnině, Španěl jménem Espado; znal jsem ho též, starého dandyho nažloutlého obličejce, se zakřiveným nosem. Z rozličných soukromých důvodů dostalo se mi dovolení prohlédnouti si listiny, jež po něm ostaly; byl ovšem katolík, a byl jsem při jeho skonání. Nebylo mezi nimi nic, co by osvětlilo některý koutek černého podniku St. Clareova, krom pěti nebo šesti učebných sešitů, popsaných deníkem jakéhosi anglického vojáka. Toliko se dohaduji, že byl nalezen Brasilci u některého z padlých. Ať tak či onak, deník přestal náhle večer před bitvou.“

„Ale zpráva o tom posledním dni v životě ubohého bracha byla jistotně hodna čtení. Mám ji u sebe; ale jest zde příliš tma na čtení, i povím vám z ní tresť. První část

toho zápisu jest plna vtipů, meťaných asi mužstvem o komsi, jenž se jmenoval Sup. Nezdá se, jako by taťto osoba, ať to byl kdokoliv, byla někým z nich, ba ani nezdá se Angličanem; ani se o ní přímo nemluví jakožto o někom z nepřátel. Podobá se spíše, jako by býval byl nějakým místním prostředníkem a nesúčastněným boje; možná průvodčí nebo zpravodaj novin. Míval tajná jednání se starým plukovníkem Clancym; ale častěji ho bylo vídati v hovoru s majorem. Major vskutku u vypravování vojáků vystupuje poněkud do popředí; hubený, tmavovlasý muž, jménem tuším Murray — severní Ir a puritán. Jsou tam stálé žerty o kontrastu mezi strohostí tohoto Ulsteráka a společenskostí plukovníka Clancyho. Jest tam též jakýsi vtip o Supovi chodícím v jasnobarvých šatech.

„Ale všechny tyto lehkosti jsou rozptýleny něčím, co bychom mohli nazvatí zvukem trubky. Za anglickým tábořem a téměř souběžně s řekou vedla jedna z několika málo silnic toho okrsku. Na západě silnice se zatáčela k řece a přetínala ji mostem již zmíněným. Na východ cesta táhla se nazad do pustín, a asi za půl hodiny byla nejblíže anglická hlídka. Odtud přibližoval se touto cestou ten večer jakýsi třpyt a řinkot lehké jízdy, ve které i prostý deníkář mohl s úžasem poznati generála s jeho holí. Jel na velikém bílém koni, jakého jste tolikrát viděl v illustrovaných novinách a na akademických obrazech; a můžete býti jist, že čest, kterou mu vzdávali, nebyla pouhou ceremonií. On aspoň nemrhal času ceremoniemi, ale seskočiv ihned se sedla vmísil se do skupiny důstojníků a dal se do emfatické, leč důvěrné rozmluvy. Nejvíce však našeho přítele deníkáře zarážela jeho zvláštní pohotovost

k rozprávám s majorem Murrayem; ale ovšem takový výběr, dokavad si ho člověk nevšiml, nebyl nikterak nepřirozen. Ti dva lidé byli stvořeni k sympathii; byli to lidé, kteří „četli své Bible“; byli starými evangelickými typy důstojníka. Ať tomu bylo jakkoli, jisto jest, že když generál vyskočil zase na kůň, pořád ještě hovořil s Murrayem; a že když zvolna jel po silnici k řece, vysoký Ulsterák pořád jel vedle jeho uzdy v nejvážnější debatě. Plukovník se vrátil do svého stanu, a muži ke svým piketám; muž s deníkem omeškal se několik minut a užíval úžasné vidění.

„Veliký bílý kůň, jenž klusal zvolna po cestě, jako klusal v tolika průvodech, vyhodil a běžel k nim, jako by se byl zbláznil a letěl v dostihách o cenu. Nejdříve mysli, že kůň utekl s generálem; ale brzy uzřeli, že generál, výborný jezdec, sám ho poháněl k plnému cvalu. Kůň a on přihnali se k nim jako větrný vír, a po té generál, zadržuje uzdou vrávorajícího oře, obrátil na ně tvář jako plamen, a volal plukovníka jako polnice probouzející mrtvého.

„Pozoruj, že všechny zemětřasně události té katastrofy kotálely se přes sebe jako harampátí v myslích mužů takových jako náš přítel s deníkem. S užaslým vzrušením jako ze sna vyburcováni shledali, že padli — doslova padli — do svých řad, a zvěděli, že ihned bude podniknut útok přes řeku. Generál a major, bylo řečeno, objevili cosi na mostě, a byl svrchovaný čas pustiti se v boj o život. Major jel honem zpět zavolat zálohu vzadu u cesty; bylo pochybno, dostihnou-li jich i s tou na zavolání pohotovou pomocí v čas. Ale oni byli povinni překročiti řeku té noci, a do rána obsaditi výšiny. Právě s ruchem

a buchotem toho romantického nočního pochodu deník náhle se končí.“

Otec Brown vyskočil do předu; neboť cesta lesinou se zužovala, byla příkřejší a začala se kroutit, až měli dojem, jako by stoupali po točitých schodech. Hlas knězův se ozýval shora ze tmy.

„Přihodila se nepatrná a ohromná věc. Když generál je podněcoval k jejich rytířské úloze, vytasil na polo meč z pochvy; a po té jakoby hanbě se za takové melodrama, zarazil jej zase. Opět meč, vidíte.“

Polosvětlo prosvítlo síti větví nad nimi, vrhajíc přízrak síti kolem jich nohou; neboť oni stoupali zase k mdlé světlosti čiré noci. Flambeau cítil opravdu vše kolem sebe jako atmosféru, ale ne jako ideu. Odpověděl se zdivočelým mozkiem: „Nuže, co jest s tím mečem? Důstojníci mívají přec meče, či nemívají?“

„Nebývá o nich často zmínka v moderní válce.“ řekl onen bez náruživosti; „ale v této příhodě člověk padá přes prožluklý meč za každým krokem.“

„Nuže, co na tom?“ bručel Flambeau; „byla to dvou-pencová barevně ilustrovaná příhoda; ten starý zlomil si meč v minulé bitvě. Kde kdo by se vsadil, že papíry to zachytí, jakož i zachytily. Na všech těch náhrobcích a věcech se ukazuje zlomen na hrotu. Doufám, že jste mne netáhl touto polární výpravou jen proto, že dva lidé s okem pro obraz viděli St. Clareův zlomený meč.“

„Ne,“ zvolal otec Brown hlasem ostrým jako výstřel z pistole; „ale kdo viděl jeho nezlomený meč?“

„Co míníte?“ zvolal onen a stál pořád pod hvězdami. Náhle byli vyšli z tmavých bran lesa.

„Pravím, kdo viděl jeho meč nezlomený?“ opakoval otec Brown zarputile. „Disatel deníku jistě ho neviděl; generál jej včas zarazil do pochvy.“

Flambeau se rozhlížel kolem sebe v měsíčním světle, jako člověk osleplý by se díval do slunce; a jeho přítel hovořil dál ponejprv s prudkostí:

„Flambeau,“ zvolal, „nemohu toho dokázat, ani po všem honění za náhrobky. Ale jsem si tím jist. Dovolte mi dodati ještě maličkost, která převrhne vše vzhůru nohama. Plukovník zvláštní náhodou byl z prvních, kteří byli zasaženi kulkou. Byl střelen dávno před tím než čtyři došly na blízko k posicím. Ale viděl meč St. Clareův zlomen. Kdy se zlomil? Jak se zlomil? Příteli, byl zlomen před bitvou.“

„Oh!“ řekl přítel s jakousi ztracenou žertovností; „a kde, prosím, jest úlomek?“

„Mohu vám povědět,“ řekl kněz ochotně. „V severovýchodním koutě hřbitova protestanské katedrály v Belfastu.“

„Opravdu?“ zvědál onen. „Vyhledal jste jej?“

„Nemohl jsem,“ odvětil Brown s upřímným politováním. „Nad ním jest veliký mramorový pomník; pomník hrdinnému majoru Murrayovi, jenž padl bojuje slavně v pověstné bitvě na Černé Řece.“

Flambeau zdál se náhle galvanisován k životu. „Myslíte,“ zvolal chraptivě, „že generál St. Clare nenáviděl Murraye a zavraždil ho na poli bitevním, protože — —“

„Vy pořád máte samé dobré a čisté myšlenky,“ řekl onen. „Bylo to horší.“

„Nuže,“ řekl veliký muž, „má zásoba zlých obrazností jest vyčerpána.“

Kněz zdál se býti v opravdové nejistotě, kde začítí, a posléze řekl opět:

„Kde by si moudrý člověk uschoval list? V lese.“

Druhý neodpovídal.

„Kdyby nebylo lesa, udělal by si les. A kdyby chtěl uschovati mrtvý* list, udělal by mrtvý les.“

Odpověď pořád se neozývala, i dodal kněz ještě něžněji a klidněji: „A kdyby někdo měl skrýti mrtvé tělo, udělal by pole z mrtvých těl, aby je na něm skryl.“

Flambeau jal se kráčet vpřed, nemoha snést odkladu v čase ni v prostoru; ale otec Brown vyprávěl dál, jako by navazoval na minulou větu:

„Sir Arthur St. Clare, jak jsem již řekl, byl mužem, jenž četl svou Bibli. Tak tomu bylo s *ním*. Kdy se pochopí, že jest zbytečno člověku, by četl svou Bibli, dokavad nečte také Bible každého jiného? Tiskař čte Bibli pro tiskové chyby. Mormon čte svou Bibli a objevuje polygamií; křesťanský vědec čte svoji a objevuje, že nemáme rukou a nohou. St. Clare byl starý angloindický protestantský voják. Nuže, uvažte jen, co to asi znamenalo; a pro Bůh, nikterak o tom nepochybuje. Znamenalo to člověka fysicky strašného, žijícího pod tropickým sluncem v orientální společnosti a nassávajícího se bez smyslu a bez vedení orientální knihou. Jistě že četl Starý Zákon raději než Nový. Jistě že nalézal v Starém Zákoně vše, co chtěl — vilnost, tyranství, zradu. Oh, uznal bych, že byl počestný, jak vy to nazýváte. Ale co z toho, jest-li člověk počestný ve svém kultu nepočestnosti?

* „Mrtvý list“ znamená *suchý*; ale zde bylo třeba nechatí doslovně. — A. S.

„V každé horké a skryté končině, kam ten muž přišel, držel si harem, mučil svědky, hromadil mrzké zlato; ale jistotně by byl řekl s pevnýma očima, že to činí k slávě Páně. Moje vlastní theologie jest s dostatek vyjádřena otázkou, kterého Pána? Buď jak buď, jest na tom to zlého, že to otvírá dvěře za dveřmi do pekla, a čím dál do menších a menších komůrek. To jest pravou výtkou proti zločinu, že člověk nestává se čím dál bujnějším, ale jen hrubším a hrubším. St. Clare byl brzy zadušen nesnázemi s uplácením a výpalným; a potřeboval víc a více peněz. A v čas bitvy na Černé Řece sřít se se světa do světa na to místo, které Dante vyličuje jakožto nejnižší podlahu vesmíru.“

„Co míníte?“ ptal se přítel opět.

„*Toto* míním,“ opáčil klerik a náhle ukázal na louži zapečetěnou ledem, jenž svítil na měsíci. „Pamatujete se, které Dante klade do posledního kruhu ledového?“

„Zrádce,“ pravil Flambeau a otrásl se. Když se rozhlédl po nelidském obraze stromoví, se šklebivými a téměř necudnými obrysy, skorem si myslil sebe Dantem a kněze s potůčkem hlasu Vergilem, který ho vedl zemí věčných hříchů.

Hlas mluvil dál: „Olivier, jak víte, byl donquixot a nebyl by připustil tajné služby a špehů. Věc však byla vykonána, jako mnoho jiných věcí, za jeho zády. Byla nastrojena mým starým přítelem Espadem; on byl tím svítivě oděným hejskem, jehož hrbatý nos mu získal jméno Sup. Vystupuje na frontě jako filanthrop poznal, že má volný průchod anglickým vojskem, a posléze vložil prsty na jejího jediného úplatného muže — bohdá! — a to

muže stojícího na nejvyšším místě. St. Clare šíleně potřeboval peněz, hor peněz. Zostuzený rodinný lékař vyhrožoval těmi neobyčejnými vyjeveními, na něž potom došlo, ale jež byly přetrženy; výklady o obludných a prehistorických věcech v Laneově Parku; o věcech páchaných jistým anglickým evangelíkem, jež čpěly jako lidské oběti a hordy otroků. Peněz bylo též třeba dceři na věno; neboť jemu pověst o bohatství byla tak sladka jako bohatství samo. Chytil se posledního vlákna, pošeptal Brasilovi slůvko, a bohatství od nepřátel Anglie se hrnulo. Ale ještě jeden muž mluvil s Espadem Supem zrovna tak jako on. Temný, mračivý mladý major z Ulsteru vytušil jaksi ohavnou pravdu; a když spolu zvolna jeli silnicí k mostu, Murray řekl generálovi, ať ihned složí hodnost, nebo že bude postaven před vojenský soud a zastřelen. Generál s ním na oko jednal, až přijeli k lemu tropického lesa u mostu; a tam u šumějící řeky a palem sluncem ozářených (neboť myslím si ten obraz) generál vytasil šavli a prohnal ji tělem majorovým.“

Zimní cesta se zatáčela po mostě v řezajícím mrazu, s ukrutnými černými útvary křoví a houští; ale Flambeauovi se zdálo, že vidí za nimi slabě roh jakési aurcoly, jež nebyla ani svitem hvězdy ani měsíce, ale nějakým ohněm zapáleným lidmi. Pozorovat jej, zatím co vypravování šlo ke konci.

„St. Clare byl pekelný pes, ale byl to pes chovný. Nikdy, přísahal bych, neměl takové jasnosti a síly jako když ubohý Murray ležel studenou hrudou u něho. Nikdy za všech svých triumfů, jak setník pravdivě řekl, nebyl veliký ten muž tak velikým, jako byl v této poslední opovr-

ženě porážce. Patřil chladně na svou zbraň, aby ji otřel z krve; viděl, že hrot, který zarazil mezi plece své žertvy ulomil se v těle. Viděl zcela klidně, jakoby okenní tabulí z klubu, vše, co bude jistě následovati. Viděl, že lidé najdou nevysvětlitelnou mrtvolu; že vytáhnou nevysvětlitelný hrot meče; že si všimnou nevysvětlitelného zlomeného meče — nebo zmizení meče. On zabil, ale neumlčel. Jeho velitelský rozum však se vzpřičil proti ráně pěstí do tváře, byl ještě jeden způsob. Mohl učiniti mrtvolu méně nevysvětlitelnou. Mohl vytvořiti horu mrtvol na zakrytí té jedné. Za dvacet minut osm set anglických vojáků postupovalo k své smrti.“

Hřeživější záře za černým zimním lesem byla bohatší a jasnější, a Flambeau spěchal, aby jí dostihl. Otec Brown též zrychlil krok; ale zdál se býti nadobro pohroužen do svého vypravování.

„Taková byla chrabrost té anglické tisícky a takový genius jejího velitele, že kdyby byli náhle útokem se obořili na návrší, i jejich zbrklý pochod byl by se potkal s nějakým zdarem. Ale zlý duch, který s nimi hrál jako s šachovými sedláky, měl jiné účely a důvody. Byli povinni zůstatí v bařinách u mostu, alespoň až britské mrtvoly budou tam obyčejným zjevem. Potom co se týče posledního výjevu: stříbrovlasý voják-světec chtěl vydati svůj pošramocený meč, aby zabránil dalšímu vraždění. Oh, bylo to dobře ustrojeno k improvizovanému sehrání. Ale myslím (dokázati toho nemohu), myslím, že zatím co vězeli tam v krvavém bahně, v někom zrodila se pochybnost — a v někom zrodilo se tušení.“

Okamžik byl něm a pak řekl: „Odkudsi slyším hlas,

jenž mi praví, že tím, jenž měl tušení, byl milovník . . . muž, který se mýnil ožení se starého dcerou.“

„Ale co o Olivierovi a oběšení?“ ptal se Flambeau.

„Olivier, jednak z rytířskosti, jednak z politiky zřídka si stěžoval pochod zajatci,“ vysvětloval vyprávěč. „Nejčastěji propustil všechny. Propustil všechny i tentokrát.“

„Všecky krom generála,“ pravil vysoký.

„Všecky,“ řekl kněz.

Flambeau stáhl své černé obočí. „Toho přece všeho nechápu,“ pravil.

„Jest ještě jeden obraz, Flambeau,“ pravil Brown svým mystičtějším stlumeným hlasem. „Nemohu ho dokázat; ale mohu více — mohu jej vidět. Jest to tábor vojenský hrnoucí se na lysé, vyprahlé kopce ráno, a brasilské uniformy shloučené v bloky a kolony k pochodu. Jest tam červená košile a dlouhá černá brada Olivierova, jenž stojí mává svým střechatým kloboukem. Dává sbohem velikému nepříteli, jehož propouští na svobodu — prostému, bělohlavému anglickému veteránu, jenž mu děkuje jménem svého mužstva. Angličtí pozůstali stojí mimo pozornost; vedle nich jsou zásoby a vozy k zpátečnímu pochodu. Bubny zavíří; Brasilci se hýbají; Angličané stojí pořád jako sochy. Tak ostávají, až poslední zvuk a záblesk nepřítele zmizely s tropického obzoru. Po té náhle všickni změni své postoje, jako mrtví probouzející se k životu; otočí svých padesát obličejů na generála — obličej nezapomenutelné.“

Flambeau vyskočil vysokým skokem. „Ah,“ zvolal. „Vy soudíte — —“

„Ano,“ pravil otec Brown hlubokým pohyblivým hla-

sem. „Byla to anglická ruka, jež vložila oprátku St. Clareovi na krk; soudím, že ruka, která vložila prsten na prst jeho dcery. Byly to anglické ruce, jež ho vytáhly na strom hanby; ruce mužů, kteří ho zbožňovali a následovali ho k vítězství. A anglické duše to byly (Bůh nám všem odpusť a strp nás!), které naň patřily, jak se houpal v tom cizím slunci na zelené šibenici palmy, a modlily se ve své nenávisti, aby s ní spadl do pekla.“

Když dostoupili hřebenu, vyrazilo tam na ně silné rudé světlo anglické hospody s červenými záclonami. Stála u silnice, jako by stála bokem v objímavé šíři pohostinnosti. Její troje otevřené dveře zvaly k vstoupení; a již odtud, kde stáli, bylo slyšeti šum a smích člověčenství šťastného po celou noc.

„Netřeba, abych vám ještě dokládal něco,“ pravil otec Brown. „Vyzkoušeli ho v pustině a utratili ho; a potom ke cti Anglie a jeho dcery zavázali se přísahou, že na vždy zapečetí historii o zrádcově měšci a čepelu vražedníkovy meče. Možná — Nebe jim pomoz — pokoušeli se zapomenouti na to. Pokusme se zapomenouti na to, ať tak či onak; tuhle jest naše hospoda.“

„S celým srdcem,“ pravil Flambeau, a vstupoval zrovna do zářícího, hlučného výčepu, když ucouvl a div se nesvalil na ulici.

„Pohledte tam, při sám ďábel!“ zvolal, a ukazoval ztrnule na hranatý dřevěný znak, jenž visel do ulice. Temně se obrazil hrubý tvar jílce mečového a zkráceného čepele; a falešnými starodávnými literami bylo na něm napsáno: „Znamení zlomeného Meče.“

„Nebyl jste připraven?“ ptal se otec Brown dobrotivě.

„On jest bohem tohoto kraje; polovic hostincův a parkův a ulic jest nazváno po něm a po jeho historii.“

„Myslil jsem, že jsme u konce s tím malomocným,“ zvolal Flambeau a plivl na cestu.

„Nikdy s ním nebudete u konce v Anglii,“ pravil kněz hledě dolů, „dokud bronz jest pevný a kámen drží. Jeho mramorové sochy budou vzpřimovati duše hrdých, nevinných hochů po věky, jeho vesnický náhrobek bude voněti loyality jako liliemi. Milliony lidí, kteří ho zhola neznali, budou ho milovati jako otce — tohoto muže, s nímž posledních několik, kteří ho znali, jednalo jako s mrvou. Bude světcem; a pravda o něm nikdy nebude pověděna, protože posléze jsem se odhodlal. Jest tolik dobrého i zlého v prozrazování tajemství, že jsem své chování podrobil zkoušce. Všecky noviny zaniknou; protibrasílské bouření už jest odbyto; Olivier už jest ctěn všude. Ale řekl jsem si, že kdyby někde v kovu nebo mramoru, který vytrvá jako pyramidy, plukovník Clancy nebo setník Keith nebo prezident Olivier neb kterýkoli nevinný muž byli pod svými jmény neprávem haněni, pak bych promluvil. Kdyby toliko St. Clare byl neprávem chválen, že budu mlčeti. I budu.“

Vnořili se do rudozáclonné hospůdky, jež byla nejen hezká, ale i nádherná uvnitř. Na stole stál stříbrný model náhrobku St. Clareova, stříbrná hlava sehnuta, stříbrný meč zlomen. Na zdích byly barevné fotografie téhož výjevu a systému kočárek, které turisté si brali, jedouce se naň podívat. Posadili se na pohodlné vycpávané lavice.

„Pojďte, jest zima,“ volal otec Brown; „dejme si hlt vína nebo piva.“

„Nebo kořalky,“ pravil Flambeau.

TŘI NÁSTROJE SMRTI.

Jak svým duchovním povoláním, tak z přesvědčení otec Brown věděl lépe než kdokoliv z nás, že každý člověk stává se důstojným, když umře. Ale přece pocítil stísnění nesrovnalosti, když na úsvitě bylo naň zaklepáno a oznámeno mu, že Sir Aaron Armstrong byl zavražděn. Bylo cosi absurdního a nenáležitého na tajné násilnosti ve spojení s osobností tak venkoncem zábavnou a populární. Byl Sir Aaron Armstrong zábavný až do komičnosti; a populární takovým způsobem, že byl téměř legendární. Bylo to jako bychom se doslechli, že Sunny Jun se oběsil; nebo že p. Pickwick umřel v blázinci. Neboť ač Sir Aaron byl filantropem a tak se zabýval temnější stránkou naší společnosti, bylo jeho chloubou zabývat se jí v nejskvělejším stylu. Jeho politické a sociální promluvy byly katarakty anekdot a „hlučného smíchu“; jeho tělesné zdraví bylo výbušné; jeho morálka byla samý optimismus; a zabýval se otázkou alkoholickou (svým oblíbeným thematem) s tou nesmrtelnou nebo i monotonní veselostí, kteráž bývá tak často známkou šťastného úplného abstinenta.

Na nejpuritánštějších podíích a kazatelnách byla běžnou látkou zaručená historie jeho obrácení, kterak byl stržen, ještě mladík, od skotské theologie ke skotské pā-

lence, kterak se vymanil z obojího a stal se tím (jak to skromně vyjadřoval), čím jest. Leč z jeho široké, bílé brady, cherubínské tváře a blýskavých brejlí, na nesčetných večerích a schůzkách, kde se ukázaly, jaksi stěží by se bylo uvěřilo, že kdy byl něčím tak chorobným jako kořalkářem nebo kalvinistou. Zdálo se, že byl nejmázněji veselým člověkem ze všech synů lidských.

Žil na venkovském konci Hampsteadu v slušném domě vysokém, ale ne širokém, v moderní a prosaicke věži. Pod nejužší z jeho úzkých stran táhla se příkrá, zelená železniční hráz, a dům se otřásal přijíždějícími vlaky. Sir Aaron Armstrong však, jak hrdě vykládal, neměl nervů. Ale otřásal-li vlak často domem, tohoto rána list se obrátil, a dům tentokrát otřásl vlakem.

Stroj zvolňoval a zastavil se právě za tím místem, kde roh domu jest zapuštěn do ostrého drnového břehu. Zastavení nejstrojovějších věcí bývá nutně pozvolné; ale živoucí příčina toho byla velmi prudká. Muž oblečený úplně černě, až (bylo to připomenuto) k strašné podrobnosti černých rukavic, objevil se na břehu nad strojem a máchal svýma černýma rukama jako nějaký smuteční větrník. To samo sebou nebylo by zadrželo vlaku, ani zvolněního. Ale ozval se od něho výkřik, o němž se později mluvilo jako o něčem nadobro nepřírozeném a novém. Byl to z těch výkřiků, které bývají strašlivě zřetelné, i když neuslyšíme, co bylo vykřiknuto. Tentokrát bylo to slovo „Vražda!“

Ale strojvedoucí přísahá, že by byl zarazil vlak, i kdyby byl uslyšel jen hrozný a určitý přízvuk a ne slovo.

Jakmile se vlak zastavil, nejzběžnějším pohledem bylo

možno postihnouti mnoho rysů tragedie. Muž v černém úboru na zelené hrázi byl sluha Sira Aarona Armstronga, Magnus. Baronet ve svém optimismu často se smával černým rukavicím tohoto příšerného lokaje; ale nyní by nikdo nebyl se dal do smíchu vida ho.

Sotva jeden nebo dva vystoupili z trati a překročili zakouřený plot, aby zvěděli, co se stalo, uzřeli skotáleno skoro až pod břeh tělo starého muže v žlutém županu s velmi živou červenou podšívku. Kolem nohy zdál se býti zachycen kousek provazu, zamoťavší se asi v zápase. Někde bylo tělo zakrváceno, ale maličko; bylo však ohnuto nebo zlomeno v polohu nemožnou jakékoli lidské bytosti. Byl to Sir Aaron Armstrong. Několik dalších ustrašených veterin přineslo na světlo velikého muže s pěknou bradou, kterého někteří cestující mohli pozdraviti jakožto tajemníka nebožtíkova, Patrika Royce, kdysi dobře známého v bohemianské společnosti a též proslulého v bohemianských uměních. Způsobem méně určitým, ale ještě přesvědčivějším obrážela se v něm agonie sluhova. Dříve než přišla již třetí osoba té domácnosti, Alice Armstrongová, dcera nebožtíkova, vrávorajíc a kácejíc se do zahrady, strojvedoucí byl již přetrhl svou zastávku. Zapísklo a vlak supěl dál, pro pomoc do nejbližší stanice.

Otec Brown byl takto rychle uvědomen na přání Patrika Royce, tělnatého vysloužilého sekretáře bohemianského. Royce byl rodem Ir; a tím nahodilým druhem katolika, který nikdy si nevzpomene na své náboženství, leč jest opravdu v úzkých. Ale Royceovo přání bývalo by bylo méně hbitě splněno, kdyby jeden z úředních detektivů nebýval byl přítelem a obdivovatelem neúředního Flambe-

aua; a bylo nemožno býti přítelem Flambeauovým a neslyšeti bez počtu historek o otci Brownovi. Odtud, když mladý detektiv (jehož jméno bylo Merton) vedl maličkého kněze přes pole ke dráze, jejich hovor byl důvěrnější, nežli by se bylo nadíti mezi dvěma úplnými cizinci.

„Pokud vidím,“ pravil p. Merton upřímně, „není proč se z toho všeho zblázniti. Není koho podezírat. Magnus jest velebný starý blázen; přes příliš blázna v něm jest, aby byl vrahem. Royce byl léta nejlepším přítelem baronetovým; a jeho dcera nepochybně ho zbožňovala. Kromě toho jest vše příliš absurdní. Kdo by zabíjel takové dobrotisko jako byl Armstrong? Kdo by mohl omočiti si ruce v krvi povečeřového řečníka? Toť by bylo jako vraždit svatého Mikuláše.“

„Ano, byl to veselý dům,“ souhlasil otec Brown. „Byl to milý dům za jeho života. Myslíte, že bude veselý i nyní po jeho smrti?“

Merton se poněkud zarazil a pozoroval svého společníka oživenýma očima. „Nyní po jeho smrti?“ opakoval.

„Ano,“ hovořil dále kněz pevně, „on byl veselý: Ale přenášel svou veselost na jiné? Upřímně, byl někdo jiný ještě v tom domě vesel než on?“

Okem do Mertonovy mysli vniklo to zvláštní světlo překvapení, ve kterém vidíme ponejprv věci, které jsme znali po všecek čas. Byl mnohokrát u Armstronga, za policejními záležitostkami filanthropovými; a jak si nyní vzpomínal, byl to dům sám sebou stísňující. Pokoje byly velmi vysoké a studené; výzdoba sprostá a venkovská; průvanové chodby byly osvětleny elektrikou bledší než měsíc. A ač purpurová tvář a stříbrná brada starého muže plály

jako slavnostní hranice v každé místnosti neb chodbě pořadem, nezůstávalo po nich nijakého tepla. Bez pochyby příčinou té přízračné nepohodlnosti na tom místě byla ona životnost a překypělost majetníkovy; on nepotřeboval kamen ani lamp, byl by řekl, ale nosil si teplo v sobě. Když však si Merton připomenul ostatní obyvatele, byl dohnán přiznati si, že též byli jakoby stíny svého pána. Zasmušilý sluha se svými ohromnými černými rukavicemi byl téměř upírem; Royce, tajemník, byl obstojný, zavalitý býk lidský, v šatech z dvojpřízého sukna skotského, s krátkou bradkou; ale slaměnobarvé vousy byly ku podivu promíseny šedou jako jeho skotské sukno, a široké čelo bylo zbrázděno předčasnými vráskami. Byl též dosti dobromyslný, ale byla to jakási smutná dobromyslnost, téměř srdcervoucí — měl povšechný výraz bytosti nemající v životě zdaru. Co pak se týče Armstrongovy dcery, bylo téměř k neuvěření, že byla jeho dcerou; tak byla bleďa v pleti a citlivých rysů. Byla půvabná, ale bylo i v její podobě jakési chvění, jež se podobalo rysům osyky. Merton někdy se ptal sám sebe, nenaučila-li se třásti rachotem mimojedoucích vlaků.

„Vidíte,“ pravil otec Brown se skromným čtveráckým mžiknutím, „nejsem jist, že Armstrongova veselost jest tak opravdu veselou — jiným. Pravíte, že nikdo by nemohl zabít takového šťastného starocha, ale já nejsem jist; *ne nos inducas in tentationem*. Kdybych někdy někoho zavraždil,“ dodal prostince, „myslím, že by to byl optimista.“

„Proč?“ zvolal Merton pobaven. „Soudíte, že lidé nemají rádi veselosti?“

„Lidé mají rádi hodně smíchu,“ odvětil otec Brown,

„ale nemyslím, že by měli rádi stále usmívání. Veselost bez humoru jest zle napínavá věc.“

Kráčelíkousek cest po větrné zarostlé hrázi podél trati, a právě když přišli pod dlouhý stín vysokého domu Armstrongova, otec Brown náhle řekl, jako člověk spíše odhazující od sebe nějakou obtížnou myšlenku nežli vážně ji podávající: „Ovšem, pití není samo sebou ani dobré ani špatné. Ale nemohu se někdy zbavit dojmu, že lidé jako Armstrong potřebují časem sklenky vína, aby se rozsmutnili.“

Mertonův úřední představený, prošedivělý a schopný detektiv jmenem Gilder, stál na zelené hrázi čekaje ohledavače mrtvol a hovoře s Patrikem Roycem, jehož mohutná ramena a štetinaté vousy a vlasy čněly nad ním. Toto bylo tím významnější, protože Royce vždycky chodil s jakýmsi mocným shrbením a zdál se přecházeti po svých drobných písařských a domácích povinnostech v těžkém a poníženém stylu, jako buvol tahající dětský voziček.

Zdvihl hlavu s nezvyklým potěšením, spatřiv kněze, a vzal ho několik kroků bokem. Zatím Merton obracel se na staršího detektiva uctivě, ale ne bez jisté chlapecké nedočkavosti.

„Nuže, pane Gilder, dostali jste se hodně daleko s tím tajemstvím?“

„Není tajemství,“ odvětil Gilder, pohlédnuv z pod ohnivých víček na černé muže.

„Pro mne aspoň jest, buď jak buď,“ pravil Merton, usmívaje se.

„Jest to dosti prosté, můj milý,“ prohodil starší zpyta-

tel, hladě si šedivou, špičatou bradu. „Tři minuty po té, co jste odešel pro p. Royceova faráře, celá věc vyšla na jevo. Znáte toho sluhu těstovité tváře v černých rukavicích, jenž vstoupil do vlaku?“

„Známa ho asi odněkud. Mě z něho jaksi mráz obcházel.“

„Nuže,“ vlekł dále Gilder, „když vlak zase odejel, ten člověk odejel s ním. Trochu chladný zločinec, vidíte, když unikne týmž vlakem, který jel pro policii!“

„Jste si tím dosti jist, asi,“ podotkl mladý muž, „že opravdu zabil svého pána?“

„Ano, milý synu, dosti jist,“ odvětil Gilder suše, „z toho dětinského důvodu, že odešel s dvaceti tisíci librami v papírech, jež byly v stolku jeho pána. Nikoliv, jediné, co by mohlo vyvolati nesnáz, jest, kterak ho zabil. Lebka zdá se proražena jako nějakou velikou zbraní, ale nikde vokol neleží nijaké zbraně, a vrah byl by uznal neohrabaností, aby ji odnášel, leč by to byla zbraň tak maličká, že by si jí nikdo nevšiml.“

„Možná, že zbraň byla příliš veliká, aby si jí někdo všiml“, pravil kněz, podivně se zachechtuv.

Na tuto zvláštní poznámku Gilder se ohlédl a jaksi vážně se ptal Browna, co míní.

„Vím, že vyjádřiti to bude hloupé,“ pravil otec Brown omlouvavě. „Zní to jako pohádka. Ale ubohý Armstrong byl zavražděn obří palicí, velikou zelenou palicí, příliš velikou, aby jí bylo viděti, a kterou nazýváme zemí. Roztříštil se o tuto zelenou hráz, na níž stojíme.“

„Kterak myslíte?“ ptal se detektiv rychle.

Otec Brown otočil svou měsícovou tvář vzhůru k blízké facadě domu a mhoural beznadějně vzhůru. Sledující jeho

oči viděli, že zrovna na vrchu toho jinak slepého zadku stavby jest otevřené podkrovní okno.

„Nevidíte,“ vykládal, ukazuje poněkud neohrabaně jako dítě, „že byl svržen odtud?“

Gilder zamračeně zpytoval okno a po té pravil: „Dobrá, toť jistě možno. Ale nepoznávám, proč jste o tom tak jist.“

Brown otevřel dokořán své šedé oči. „Proto,“ pravil, „že kolem nohy mrtvého jest kousek provazu. Nevidíte ten druhý kousek provazu zachycen tam o roh okna?“

V té výšce věc ta jevila se jako nejmenší částička nějakého smetí nebo vlas, ale pronikavý starý pátral byl uspokojen. „Máte docela pravdu, sire,“ pravil otci Brownovi; „to jest vám jistotně jedno.“

Skoro ještě za jeho řeči zahrnul na levo k nim zvláštní vlak s jedním vozem, a zastaviv se, vyvrhl druhou skupinu policistů, mezi nimiž byl mrzutý obličej Magnusa, skrývaného sluhy.

„U Joval oni ho mají,“ zvolal Gilder, a vykročil vpřed s docela novou čilostí.

„Máte peníze?“ volal na prvního strážníka.

Muž mu pohleděl v tvář s jakýmsi podivným výrazem a pravil: „Nemáme.“ Pak dodal: „Aspoň zde nemáme.“

Který pán jest inspektor, prosím?“ ptal se muž jménem Magnus.

Když promluvil, každý rázem pochopil, jak tento hlas zarazil vlak. Byl to muž chmurného vzezření, s hladkými černými vlasy, bezbarvou tváří a slabým nádechem Východu ve vodorovných rýhách očí a úst. Jeho rod a jméno zůstaly pochybný od té doby, co sir Aaron ho „vysvobodil“ ze sklepnictví v londýnském restaurantu, a (jak

někteří pravili) ještě z hanebnějších věcí. Ale jeho hlas byl tak živý, jako jeho tvář byla mrtva. Af přesností v cizím jazyku nebo úctou k jeho pánu (jenž byl nahluchlý), ve zvucích Magnusových byla jakási zvonivost a pronikavost, a celá skupina až skákala, když on mluvil.

„Já jsem vždy věděl, že se to stane“, pravil hlasitě s kovovou něžností. „Můj ubohý starý pán si tropil smíchy ze mne, že chodím černě oblečen; ale říkával jsem mu, že chci býti přistrojen k jeho pohřbu.“

A učinil okamžitý pohyb svýma rukama v černých rukavičkách.

„Seržante,“ pravil inspektor Gilder, patře s hněvem po černých rukou, „nedáte tomuto chlapíku sponky na ruce? zdá se hodně nebezpečným.“

„Dobře, sire,“ pravil seržant, s týmž zvláštním výrazem podivu, „nevěděl jsem, že smím.“

„Co míníte?“ ptal se onen ostře. „Nezatkl jste ho?“

Jemný úšklebek rozšířil trhlinová ústa, a zapískání blížícího se vlaku zdálo se podivnou ozvěnou pošklebku.

„Zatkli jsme ho,“ odvětil seržant vážně, „zrovna když vycházel z policejní stanice na Highgate, kdež složil všechny peníze svého pána v péči inspektora Robinsona.“

Gilder pohleděl na sluhu v naprostém ohromení. „Proč jste to probůh udělal?“ ptal se Magnusa.

„Abych toho uchránil od zločince, zřejmě,“ odtušila tato osoba klidně.

„Jistě,“ pravil Gilder, „peníze sira Aarona mohly zůstatí bezpečně u rodiny sir Aaronovy.“

Všech těchto nehybných lidí zmocnil se příšerný pocit přítomnosti nějaké nové osoby; a Merton byl nevalně pře-

kvapen, když pohlédl vzhůru a uzřel bledou tvář Armstrongovy dcery přes rameno otce Browna. Byla ještě mladá a krásná v stříbrném stylu, ale měla vlasy tak prašně a bezbarvě hnědé, že v některých stínech zdály se úplně zšedivělými.

„Dejte si pozor, co pravíte,“ řekl Royce mrzutě, „zděsíte Miss Armstrongovou.“

„To doufám“, pravil muž jasným hlasem.

Když žena sebou škubla a všickni ostatní se podivili, on mluvil dále: „Zakusil jsem poněkud třesení Miss Armstrongové. Viděl jsem jak se tetelila sem a tam léta. Aněkterí říkali, že se třese zimou a někteří že strachem, ale já vím, že se třásla nenávistí a hněvem — nepřáteli, kteří dnes ráno slavili hody. Nyní by byla ta tam se svým milcem a všemi penězi, nebýti mne. Od té chvíle, co můj ubohý starý pán překazil její sňatek s tím natroubeným škarohlídem — —“

„Dost,“ pravil Gilder velmi přísně. „Není nám nic do vašich rodinných smyšlenek nebo podezření. Dokud nedáte nějakého věcného důkazu, vaše pouhé domněnky — —“

„Oh! dám vám věcný důkaz“, vskočil mu do řeči Magnus, svým sekavým přízvukem. „Obešlete mne na soud, pane inspektore, a mně bude pověděti pravdu. A pravda jest taková: Okamžení po té, co starý pán byl shozen krvácející oknem, běžel jsem do podkroví a zastihl jsem jeho dceru omdlelou na podlaze a držící ještě dýku v ruce. Dovolte mi podati ji též příslušným autoritám.“ Vytáhl z frakové kapsy dlouhý nůž se střenkou z rohoviny a s červenou skvrnou, a podal jej zdvořile seržantovi. Po té zase couvl, a jeho řezy oční téměř se ztratily s jeho

tváře v tupém čínském úsměšku.

Merton pocítil téměř tělesnou mdlobu pohleděv na něj; a zamručel ke Gilderovi: „Jistě byste přijal slovo Miss Armstrongové proti jeho slovu?“

Otec Brown znenadání pozdvihl tváře tak nesmyslně čerstvé, že byla jaksi, jako by ji byl zrovna umyl. „Ano,“ pravil, vyzařuje nevinnost, „ale jest slovo Miss Armstrongové proti jeho slovu?“

Divka vyrazila zděšený zvláštní výkřik; všickni na ni hleděli. Její postava byla ztrnulá, jakoby ochrnutá; jen její obličej ve svém rámci ze slabě hnědých vlasů byl oživen ustrašeným překvapením. Stála jako by byla náhle lapena lassem a škrcena.

„Tento muž,“ pravil pan Gilder vážně, „povídá právě, že jste svírala nůž, nevědouc o sobě, po vraždě.“

„Povídá pravdu,“ odpověděla Alice.

Nejbližší fakt, který zpozorovali, byl, že Patrik Royce vkročil se svou velikou schýlenou hlavou do jejich kruhu a vyslovil zvláštní slova: „Nuže mám-li jíti, popřeju si nejdříve trochu potěšení.“

Jeho mohutné rámě se zdvihlo a on vyfal železnou ránu pěstí Magnusovi do jeho hladkého mongolského obličje, a položil ho na trávník na plocho jako mořskou hvězdici. Dva neb tři z policie okamžitě vztáhli ruce na Royce; ale ostatním se zdálo, jako by všecek rozum se byl roztrástil a vesmír se měnil v pitomou harlekinádu.

„Nic takového, pane Royce,“ zvolal Gilder autoritativně. „Zatknu vás pro násilí.“

„Ne, nezatknete,“ odvětil tajemník hlasem jako železný gong. „zatknete me pro vraždu.“

Gilder vrhl poplašený pohled na muže povaleného; ale když tato uražená osoba již se byla posadila a utírala si trošku krve s tváře v podstatě neporušené, řekl jen zkrátka: „Co míníte?“

„Jest úplně pravda, jak tento praví,“ vysvětloval Royce, „že Miss Armstrongová omdlela s nožem v ruce. Ale ona nechopila nože, aby se vrhla na otce, nýbrž aby ho obránila.“

„Aby ho obránila?“ opakoval Gilder vážně. „Proti komu?“ „Proti mně,“ odvětil tajemník.

Alice pohlédla naň s výrazem složitým chtějíc zmařiti jeho úmysly; po té řekla volným hlasem: „Ostatně, jsem šťastna, že jste statečný.“

„Pojdme nahoru,“ pravil Patrik Royce těžce, „a já vám ukážu celou tu prokletou věc.“

Podkroví, které bylo soukromým místem tajemníkovým (a poněkud malá cella pro tak mohutného poustevníka), mělo vpravdě všechny stopy násilného dramatu. Poblíž středu podlahy ležel veliký revolver jakoby odhozen; k levé straně byla zakutálena láhev líhoviny, otevřená, ale ne docela prázdná. Ubrus s malého stolku ležel stržen a pošlapán, a kus provazu, jako ten, jež našli na mrtvole, byl divě přehozen přes pražec okenní. Dvě vásy byly rozbity na římse krbu a jedna na koberci.

„Byl jsem opilý,“ pravil Royce; a v této prostotě předčasně vyžilého muže byl jakýsi pathos prvního hříchu dítěte.

„Znáte mne všickni,“ mluvil dále chraptivě; „každý ví, jak se moje historie začala, a možná že též se skončí tak jako tahle. Byl jsem považován kdysi za bystrého muže, a mohl jsem býti šťastným člověkem; Armstrong zachrá-

nil mi zbytky mozku a těla z krčem, a byl ke mně vždy dobrotiv po svém, ubožák! Jen mi nedovolil vzít si tuhle Alici; a vždy se bude říkat, že měl úplně pravdu. Nuže, můžete si utvořit sami závěry a nepřejte si ode mne, a bych zacházel do podrobností. Tam jest moje zpola dopitá láhev líhoviny v koutě; to jest můj revolver zpola vystřelený na koberci. Byl to provaz z mé krabice, jenž byl nalezen na mrtvole a mým oknem byla mrtvola svržena. Nepotřebujete detektivů, abyste vyhrabali mou tragedii; jest to dosti obecné býlí na tomto světě. Vydávám se na šibenici; a pro Bůh, to jest dost!“

Na dostatečně jemné znamení policie se sestoupila kolem velikého muže, aby ho odvedla; ale ve své zdrženlivosti jaksi zůstali na vahách, udiveni zvláštním zjevením otce Browna, jenž klečel na rukou a na nohou na koberci ve dveřích, jakoby zabrán v nějakou nedůstojnou modlitbu. Jsa osobou nadobro necitelnou k svému postavení, jaké měl ve společnosti, zůstal v této poloze, ale otočil zářící kulatou tvář vzhůru ke společnosti, skýtaje vzezření čtvernožce s velmi komickou lidskou hlavou.

„Járku,“ pravil dobrácky, „víte, tohle vůbec nikam nevede. Na počátku jste pravili, že jsme ne našli zbraně. Ale nyní jich nacházíme až příliš; jest tu nůž k probodení, a provaz k oběšení a pistole k zastřelení; a na konec zlámal vaz padnuv oknem! To nikam nevede. To není ekonomické.“ A potřásl hlavou k zemi jako kuň, když se pase.

Inspektor Gilder otevřel ústa s vážnými úmysly, ale než mohl promluvit, groteskní figura na podlaze navázala plyně dál.

„A nyní tři docela nemožné věci. První, ty díry v ko-

berci, do něhož bylo šest kulek vystřeleno. Proč by, pro-
bůh, pátil někdo do koberce? Opilec pustí je nepříteli
do hlavy, do věci, která se naň šklebí. Nevyhledává hádky
s jeho nohama ani neobléhá jeho pantoflů. A potom jest
tu provaz“ — a hotov jsa s kobercem, mluvčí zdvihl ruce
a strčil je do kapes, ale nelíčeně hovořil dále kleče —
„v jakém pomyslitelném opojení by se někdo pokoušel
obtočiti provazem někomu krk a posléze opléstí mu jím
nohu? Royce, buď jak buď, nebyl až tak opilý, sice by nyní
spal jako pes. A nejprostší ze všeho, láhev líhoviny. Nad-
hazujete, že dipsomaniak zápasil o láhev líhoviny a potom
získav ji, odkouel ji do kouta, vyklopiv ji do půl a ostatní
nechav. To už jest poslední, co by dipsomaniak udělal.“

Lezl neohrabaně k němu a řekl k sebe obžalovavšimu
vrahu v tónech čiré lítosti: „Velice lituji, milý pane, ale
vaše vypravování jest opravdu nicotná povídačka.“

„Sire,“ pravila Alice Armstrongová nízkým hlasem
knězi, „mohu s vámi promluvit chvílku o samotě?“

Toto přání vytlačilo sdílného klerika ven, a dříve než
mohl promluvit v sousední místnosti, dívka již hovořila
s velikou rázností.

„Jste bystrý muž,“ pravila, „a pokoušíte se vysvobo-
dití Patrika, vím to. Ale jest to zbytečno. Jádro toho vše-
ho jest černé, a čím více věcí najdete, tím více jich bude
profi ubohému muži, jehož miluji.“

„Proč?“ ptal se Brown, patře na ni pevně.

„Protože“ odvětila stejně pevně, „viděla jsem ho sama
spáchat zločin.“

„Ah!“ pravil nepohnutý Brown, „a co udělal?“

„Byla jsem v tomto pokoji hned vedle nich,“ vykládala;

oboje dveře byly zavřeny, ale zničeho nic zaslechla jsem hlas, takový, jakého jsem jak živa neslyšela: „Peklo, peklo, peklo“, znovu a znovu, a po té oboje dveře se zařásly prvním výbuchem revolveru. Třikrát ještě bouchlo, než jsem otevřela dveře a uzřela jsem pokoj pln dýmu; pistole však kouřila v ruce mého ubohého, šíleného Patrika; a vlastníma očima viděla jsem ho vypáliti poslední vražednou ránu. Potom skočil na mého otce, jenž v hrůze lezl k okennímu pražci, a sevřev ho pokoušel se uškrtiti ho provazem, který mu přehodil přes hlavu, ale který mu sklouzl přes zápašící ramena k nohám. Potom se mu provaz utáhl kolem holeně a Patrik ho zaň táhl jako pomatenec. Popadla jsem nůž s rohožky a vrhnuvši se mezi ně, zmohla jsem, že jsem přeřízla provaz, dříve než jsem omdlela.“

„Vidím,“ pravil otec Brown, s touž neohrabanou zdvořilostí. „Děkuji vám.“

Když dívka se shroutila pod svými vzpomínkami, kněz přešel ztrnule do sousedního pokoje, kdež zastal Gildera a Mertona samotny s Patrikem Roycem, jenž seděl na židli, spoután na ruku. I pravil inspektoru poddajně:

„Směl bych říci slovo zajatci ve vaši přítomnosti; a směl bych sejmuti mu na minutu tato komická pouta?“

„Jest velmi silný muž,“ pravil Merton tlumeně. „Proč mu je chcete sejmuti?“

„Proč, myslil jsem,“ odvětil kněz pokorně, „že snad by mi bylo ctí, abych si s ním potřásl rukou.“

Oba detektivové se zarazili, a otec Brown dodal: „Vy jim nechcete o tom pověděti, pane?“

Muž na židli zařásl rozházenou hlavou, a kněz se netrpělivě otočil.

„Tož povím já,“ pravil. „Soukromé životy jsou závažnější než veřejné reputace. Jdu zachránit živého, a mrtví ať pochovávají mrtvé své.“

Šel k osudnému oknu a mžikl jím ven, hovoře dále.

„Řekl jsem vám, že tentokrát bylo příliš mnoho zbraní a jen jedna smrt. Nyní vám pravím, že nebylo zbraní a nebylo jich užito na usmrcení. Všecky tyto hrozné nástroje, osidlo, zakrvácený nůž, vybuchující pistole byly nástroji zvláštního milosrdenství. Nebylo jich užito na zavraždění Sira Aarona, ale na jeho zachránění.“

„Na jeho zachránění.“ opakoval Gilder. „A od čeho?“

„Od něho samého,“ pravil otec Brown. „On byl sebevražedný šílenec.“

„Cože?“ zvolal Merton tónem nevěřícího. „A náboženství Veselomyslnosti — —“

„Jest náboženství kruté,“ pravil kněz, vyhlížeje oknem. „Proč ho nenechali zaplakati si, jako jeho otcové před ním? Jeho plány prkenněly, jeho názory chladly; za tou veselou maskou skrývala se prázdná mysl atheistova. Na konec, aby si udržel svou veselou veřejnou hladinu, vrhl se na ono pití líhovin, kterého byl už dávno nechal. Ale pro toho, kdo se zavázal k naprosté zdrženlivosti od líhovin, jest tato hrůza na alkoholismu: on si maluje a očekává to psychologické peklo, od něhož byl jiných vystříhal. Skočilo to na ubohého Armstronga nenadále, a dnes ráno byl v takovém stavu, že zde seděl a křičel, že jest v pekle, tak šíleným hlasem, že jeho dcera ho nepoznala. Zbláznil se po smrti a s opičími kejklady šilence rozháněl kolem sebe smrt v rozmanitých podobách — běžící osidlo a revolver přítelův a nůž. Náhodou vešel Royce a bleskem

jednal. Hodil nůž na rohož za ním, popadl revolver a nemaje kdy vybrati nábojů, vystřelil je do podlahy. Sebevrah užířel čtvrtou formu smrti a vrhl se k oknu. Vysvoboditel učinil jediné co mohl — běžel po něm s provazem a pokusil se svázati ho za ruku a za nohu. A tehdy to bylo, kdy nešťastná dívka vběhla a nechápajíc zápasu, snažila se proříznouti provaz, aby otce uvolnila. Nejdříve jen prořízla kotníky ubohého Royce, a z toho bylo těch několik kapek krve, jež tato aféra vydala. Ale zajisté všimli jste si, že zůstavil krev, ne však ránu, na tváři toho sluhy? Teprve když ubohá žena omdlela, uvolnila svého otce, a on se vyřítit tímto oknem do věčnosti.“

Nastalo dlouhé ticho, pozvolna přerušované kovovými zvuky, jak Gilder rozepínal ruční pouta Patrika Royce, jemuž pravil: „Myslím, že bych měl říci pravdu, pane. Vy a mladá lady máte více než Armstrongovy nekrology.“

„Das vzal Armstrongovy nekrology,“ zvolal Royce hrubě. „Nevidíte, že to bylo proto, aby ona nevěděla?“

„Čeho aby nevěděla?“ ptal se Merton.

„Nuž, že zabila svého otce, vy bláznel!“ zařval onen. „On byl živ jen pro ni. Rozdrtilo by ji to, kdyby to zvěděla.“

„Ne, nemyslím, že by ji to rozdrtilo,“ podotkl otec Brown sbíraje svůj klobouk. „Spíše myslím, že bych ji to měl pověděti. Ani nejvražednější přehmaty neotravují života jako hříchy; buď jak buď, myslím, že můžete nyní býti oba šťastnější. Musím teď do Hluchého Ústavu.“

Když vyšel ven k bouřlivému trávníku, zastavil ho nový známý z Highgate a pravil: „Ohledavač právě přibyl. Vyšetřování ihned bude započato.“

**„Musím odejít do Hluchého Ústavu,“ pravil otec Brown.
„Lituji, že nemohu zůstat na vyšetřování.“**

OBSAH

Modrý kříž	9
Tajná zahrada	34
Zvláštní nohy	60
Létací hvězdy	85
Neviditelný muž	104
Čest Israele Gowa	127
Špatný tvar	147
Hříchy prince Saradina	171
Kladivo Boží	196
Oči Apollonovy	218
Znamení zlomeného meče	239
Tři nástroje smrti	262

DOBŘÉ DÍLO

pořádá

a s pomocí Boží a přátel Studia

vydává

ANTONÍN L. STRÍŽ.

Tento svazek 49.

vydaný v červnu l. P. 1918.

upravil Jaroslav Benda. .

Natiskl

Fr. J. Trnka

v Třebíči.